

*оу кпрноему.
нырхма
бпрма.*

Vantaan kaupunki
&
Urban II
Elävä kaupunki - hanke

John Lagerstedt

Ensimmäisen maailmansodan aikaiset
Vantaan Länsimäen linnoitukset

inventointikertomus

2003

*Производитель работ
Военный Инженер*

Масштаб 1:25 000

John Lagerstedt

Ensimmäisen maailmansodan aikaiset
Vantaan Länsimäen linnoitukset

inventointikertomus 2003

**Vantaan kaupunki
Viheralueyksikkö
ja
Urban II - ohjelma
Elävä kaupunki - hanke**

2004

TIIVISTELMÄ

Lagerstedt, John

Ensimmäisen maailmansodan aikaiset Vantaan Länsimäen linnoitukset,
inventointikertomus 2003

Vantaan kaupunki, Urban II-ohjelma, Elävä kaupunki-hanke

Ensimmäisen maailmansodan aikana 1914 - 1918 rakennettiin Helsingin kaupungin ympärille maa- ja merilinnoitusvyöhykkeet. Linnoitus kuului osana Venäjän silloisen pääkaupungin Pietarin puolustukseen. Linnoituksen nimi oli Krepost Sveaborg (suom. Viaporin linnoitus) ja valmistuttuaan se kattoi alleen koko Helsingin kaupungin sekä osia nykyisistä Vantaan ja Espoon alueista. Maalinnoituksen laitteet menettivät merkityksensä sodan jälkeen ja jäivät ilman hoitoa. Kohteita on tuhoutunut kasvavan kaupungin tieverkoston ja laajenevien asuinalueiden alle.

Ensimmäisen maailmansodan aikaiset Viaporin maarintaman linnoituslaitteet on luokiteltu muinaismuistolain mukaisiksi kiinteiksi muinaisjäännöksiksi niiden historiallisen merkityksen takia. Museovirasto inventoi koko maalinnoituksen 1970-luvulla. Tässä tutkimuksessa tehtiin uusi inventointi Vantaan Länsimäen alueella. Inventointi kuuluu osana Vantaan kaupungin Urban II-ohjelman Elävä kaupunki-hankkeeseen.

Länsimäen alueen linnoituslaitteet inventoitiin maastotutkimuksin kesällä 2003. Tutkimuksien perusteella tehdään alueen linnoituksille hoitosuunnitelma. Länsimäen linnoitusalue on valtakunnallisesti merkittävä Suomen ensimmäisen maailmansodan linnoittamisen historiassa. Alueella on jäljellä runsaasti hyväkuntoisia tyypillisiä varustuksia sekä harvinaisia linnoituslaitteita. Linnoituslaitteet muodostavat kokonaisuuden, jossa tukikohdan eri linnoituselimien toiminta ja sijoittelu käy helposti ilmi maastossa kulkijalle. Muualla pääkaupunkiseudulla ovat tukikohtakokonaisuudet jo tuhoutuneet.

SISÄLTÖ

Kannen kuva: Ensimmäisen maailmansodan aikainen linnoituskartta tukikohta II:n varustuksista. Sotilaskartta 228, Kansallisarkisto.

JOHDANTO	1
1 HELSINGIN LINNOITTAMINEN 1914 - 1918	3
1.1 Suunnittelu, rakennustyöt ja sotilaallinen käyttö	3
1.2 Linnoituksen käyttö ensimmäisen maailmansodan jälkeen	5
1.3 Tutkimushistoria ja suojelupäätökset	6
2 LÄNSIMÄEN ALUEEN INVENTOIDUT LINNOITUKSET	7
2.1 Inventoinnissa käytetty karttamateriaali	7
2.2 Kirjalliset maininnat	8
2.3 Länsimäen alueen topografia	8
2.4 Länsimäen alueen linnoittaminen	9
2.5 Länsimäen linnoituslaitteiden nykyinen tila	10
2.5.1 Linnoituslaitteiden kunto	10
2.5.2 Linnoituslaitteiden turvallisuus	12
2.6 Länsimäen linnoitusalueen merkitys	12
3 LINNOITUSLAITTEIDEN RAKENNE	14
3.1 Viaporin maarintama ensimmäisen maailmansodan aikana	14
3.2 Puolustusasemat	14
3.3 Piikkilankaesteet	14
3.4 Kaponieerit	16
3.5 Taistelu- ja yhdyshaudat	17
3.5.1 Taisteluhaudat	18
3.5.2 Yhdyshaudat	20
3.6 Konekivääriasemat	20
3.7 Tähystysasemat	21
3.8 Suojahuoneet	22
3.9 Luolasuojat	24
3.10 Liikenne	24
3.10.1 Tiet	24
3.10.2 Puhelinverkko	25
3.11 Majoitus	25
4 HAKEMISTOT	27
4.1 Inventoidun alueen kiinteät muinaisjäännökset	27
4.1.1 Tukikohta II	27
4.1.2 Tukikohta III	27
4.2 Inventoidulta alueelta tehdyt esinelöydöt	27
4.3 Muut kohteet	27
5 KOHDEKUVAUKSET	30
5.1 Tukikohta II	30
5.2 Tukikohta III	67
5.3 Muut tarkastetut kohteet	74
LÄHTEET	75

LIITE 1: LINNOITUSLAITTEIDEN RAKENNEKOHTAISET KENTTÄMUISTIINPANOT	78
LIITE 2: LYHENTEET	104
LIITE 3: TUKIKOHTA II, KOHDEKARTAT	105
LIITE 4: PUOLUSTUSASEMAT	109
LIITE 5: PIIKKILANKAESTEIDEN KARTAT JA PIIRROKSET	118
LIITE 6: KAIVANTOALUE 1	121
LIITE 7: KAIVANTOALUE 2	122
LIITE 8: LINNOITUSLAITTEIDEN PIIRROKSIA	123

JOHDANTO

Vantaan Länsimäen kaupunginosan ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoituslaitteet inventointiin vuoden 2003 aikana. Inventointi kuului osana Urban II-ohjelman Elävä kaupunki -hankkeeseen. Urban II-ohjelman tavoitteena on ongelmallisten kaupunkialueiden taloudellinen ja sosiaalinen elvyttäminen sekä kestävä kehityksen edistäminen. Ohjelman rahoittavat Euroopan Unioni, Suomen valtio sekä Helsingin ja Vantaan kaupungit. Elävä kaupunki on Vantaan kaupungin maankäytön ja ympäristön toimialan viheralueyksikön Urban-hanke. Sen tarkoituksena on Hakunilan ja Länsimäen viheralueiden ja julkisten ulkotilojen kohentaminen.

Viheralueyksikön saamassa länsimäkeläisten asukaspalautteessa oli toivottu kaupunginosan puistoissa sijaitsevien linnoituslaitteiden kunnostusta. Koska Vantaan ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoituslaitteet oli viimeksi inventoitu vuonna 1979, katsottiin välttämättömäksi tutkia Länsimäen alue uudelleen ja dokumentoida se aikaisempia tutkimuksia tarkemmin ennen mahdollisia hoitotoimia.

Inventointi tehtiin 1.11.2002 - 27.2.2004. Maastotutkimukset suoritettiin 14.4. - 20.10.2003. Tutkimustehtävien lisäksi projektiin kuului myös erilaisia tiedotus- ja opetustehtäviä sekä osallistumista alueen hoidon suunnitteluun. Inventoinnin teki fil.yo John Lagerstedt. Alkukesän maastotyövaiheessa oli mukana myös fil.yo Virpi Holmqvist. Kummatkin ovat arkeologian opiskelijoita Helsingin yliopistossa. Tutkimuksia ja hoidon suunnittelua avustivat Museoviraston tutkijat Päivi Maaranen ja Veli-Pekka Suhonen. Arvokkaana apuna taustatietojen hankinnassa sekä maastotutkimuksessa olivat myös linnoitusalan harrastajat Markku Saari ja Peter Himberg. Samaan aikaan antikvaarisen tutkimuksen kanssa tehtiin Länsimäen linnoitusalueella kasvillisuuskartoitus, jonka laati fil.yo Anna Ojala.

Inventoitava alue (kuva 2) käsitti linnoituslaitteet Urban II-ohjelman toimialueen rajojen sisäpuolella. Alueen itäraja oli Westerkullan kartanolta etelään johtava viljelysten reunaan noudattava ulkoilutie, lännessä Rajakyläntie ja Estetie. Etelässä alue rajoittui Vantaan ja Helsingin kaupunkien rajaan ja pohjoisessa Myllymäen pohjoisosaan. Linnoituslaitteet muodostavat kaksi erillistä kokonaisuutta. Tutkimusalueen itäosassa olevat laitteet ovat osittain hyvässä kunnossa kerrostaloalueen ja viljelysten välisellä kallioisella metsäkaistaleella. Ne muodostavat yhden viimeisistä hyvin säilyneistä tukikohtakokonaisuuksista, joita Helsingin ympärille rakennetusta maalinnoitusketjusta on jäänyt jäljelle. Alueen länsiosassa olevat puolustusasemat ovat jääneet suurimmaksi osaksi kerrostaloalueiden alle tai ne on aikanaan täytetty turvallisuussyistä lähes näkymättömiin.

Inventoinnin tarkoituksena oli selvittää alueen linnoituslaitteiden tarkat sijaintipaikat, alkuperäinen käyttötarkoitus ja tarkentaa kohteiden rakennusajankohtia sekä etsiä maastosta uusia ennestään havaitsemattomia rakenteita, jotka liittyvät alueen linnoittamisajankohtaan. Lisäksi tutkimuksessa määriteltiin linnoituslaitteiden nykyinen kunto, kartoitettiin vaaranpaikat ja mahdolliset ympäristövahingot.

Linnoituslaitteet on merkitty Vantaan kantakarttaan osittain epätarkasti ja virheellisesti. Selkeästi maastossa erottuvat varustukset kartoitettiin uudelleen syksyn 2002 ja kevään 2003 välisenä aikana. Vantaan kaupunki teetti kartoitustyön Geohorisontti oy:llä.

Linnoituslaitteiden tutkimuksessa käytiin läpi jo aikaisemmissa inventoinneissa löytyneet kohteet. Uusina linnoituslaitteina dokumentoitiin takymetrimittauksella piikkilankaeste, jonka tolppien jäännökset ovat vielä maastossa paikoillaan sekä noin 700 metriä piikkilankaesteiden suojavalleja. Piikkilankaesteiden taustalta löydettiin

kokonaisuena säilyneitä estetolppia, joista kaksi toimitettiin Vantaan kaupunginmuseoon. Samaten tutkittiin ja kartoitettiin majoitusalueiksi ja parakinpohjiksi arveltuja kuoppia, kaivo sekä mahdollinen kaapelikaivanto. Oletettuja parakinkuoppia tutkittiin metallinilmaisimella, koepistoilla sekä koekuopalla. Tutkimukset eivät selvittäneet niiden alkuperää.

Taisteluhautojen, suojahuoneiden, tuli- ja tähystysasemien rakenteista laadittiin piirroksia, joiden avulla pystyttiin tarkemmin selvittämään niiden alkuperäinen asu ja käyttötarkoitus. Kansallisarkistosta löytynyt yksityiskohtainen linnoituskartta itäisen puolustuslohkon ulommaisista varustuksista, toi uutta tietoa niin Länsimäen alueen kuin koko maalinnoitusvyöhykkeen linnoituslaitteista.

Vaaralliseksi arvioituja rakenteita tarkasteltiin maastossa yhteistyössä rakennusalan ja geologian asiantuntijoiden kanssa. Kiireellisiä toimenpiteitä vaativia kohteita ei havaittu. Niinikään huomattavia ympäristövahinkoja ei alueella tavattu. Inventoinnin perusteella laaditaan tukikohta II:n Vantaan kaupungin omistamalle puistoalueelle hoitosuunnitelma.

Inventointikertomuksen kohteiden numeroinnissa on noudatettu Museoviraston käytössä olevaa Viaporin maarintaman numerointijärjestelmää, jossa ilmoitetaan ensiksi tukikohdan numero roomalaisilla ja sen jälkeen puolustusaseman tms. arabialaisilla numeroilla (esim III:7 tarkoittaa: tukikohta III kohde 7). Länsimäen inventoinnissa yksilöitiin myös puolustusasemien rakenteet, haudat, suojahuoneet, tuli- ja tähystysasemat, portaat sekä muut mahdolliset laitteet. Rakenteiden numerot on erotettu pisteellä kohdenumeroista (esim. II:7.27 tarkoittaa: tukikohta II, kohde 7, rakenne 27 tai yhdys- ja taisteluhautojen numeroinnissa II:3.bc tarkoittaa: tukikohta II, kohde 3, osio bc). Piikkilankaesteet, tiet, kaivantoalueet yms. on numeroitu käyttäen rakenteen nimeä (esim II:este 1.c tarkoittaa: tukikohta II, piikkilankaeste 1, osio c).

Tukikohtanumerot perustuvat venäläisten vuonna 1916 käyttöön ottamaan numerointiin. Puolustusasemien ja muiden kohteiden numeroinnista ei ole löytynyt koko linnoitusalueen kattavaa kirjallista dokumenttia ja niiden yksilöinti perustuu fil.tri Kaj-Erik Löfgrenin vuoden 1973 inventoinnin numerointiin.

Kartoissa ja tekstissä käytetyt koordinaatit noudattavat Vantaan kaupungin koordinaatistoa. Inventoinnin valokuvat, negatiivit ja digitaalinen karttamateriaali (MapInfo 7.0) sijoitetaan Vantaan kaupunginmuseoon.

1 HELSINGIN LINNOITTAMINEN 1914 - 1918

1.1 Suunnittelu, rakennustyöt ja sotilaallinen käyttö

1900-luvun alussa ryhdyttiin Venäjällä suunnittelemaan uudelleen Suomenlahden pohjukassa sijaitsevan silloisen pääkaupungin Pietarin sotilaallista puolustusta. Pohjois-Itämerelle ja Suomenlahdelle päätettiin rakentaa laaja rannikkolinnoitusten verkosto. Itämeren laivaston päätukikohta siirrettiin Libausta nykyiseen Tallinnaan. Eurooppalaisen suursodan todennäköisyyden kasvaessa Venäjän voimakkaimmaksi sotilaalliseksi uhaksi koettiin Saksa. (Amirhanov 1995, 7-11.)

Helsinkiin oli tarkoitus rakentaa torpedovenetukikohta, josta oltaisiin voitu hyökätä Tallinnaa uhkaavan vihollisen laivasto-osaston sivustaan tai taustaan. Sotasatama sijaitsi Kruunuvuoren selällä ja tukeutui Viaporin keskuslinnoitukseen eli nykyiseen Suomenlinnaan sekä mantereella Katajanokan laivastoasemaan. Tukikohta suojeltiin meren puolelta saariin sijoitetuilla tykkipattereilla. Maan puolelta tapahtuvia hyökkäyksiä vastaan kaupungin ympärille suunniteltiin linnoitusvyöhyke. (Manninen 2000, 16; Sark, Öljymäki 1938, 11-14.)

Rakennussuunnitelmat oli vasta saatettu alulle, kun ensimmäinen maailmansota syttyi elokuun alussa 1914. Kiireelliset linnoitustyöt aloitettiin heti idässä Herttoniemen alueella sekä kaupungin keskustan pohjoispuolella linjalla Meilahti, Pasila, Käpylä, Koskela. Keväällä 1915 valmistuivat Helsingin edustan ulkosaarille betoniset ajan nykyaikaisella tykistöllä varustetut tykkipatterit. (Talvio 1982, 170-173 ja 177.)

Sodan edetessä ja saksalaisten hyökkäyksen viipyessä ehdittiin Suomenlahden rannikkolinnoitukset rakentaa riittävän valmiiksi ja tärkeimmät merialueet miinoittaa. Pelättiin, että vihollinen saattaisi nousta maihin jossakin Pohjanlahden rannikolla ja hyökätä Suomen läpi Pietariin. Suomen eteläosaan ryhdyttiin rakentamaan linnoituksia huomattavimpien teiden, rautateiden ja järvikannasten yhteyteen. Helsingin merkitys kasvoi näissä puolustussuunnitelmissa. Alueen piti pysyä ehdottomasti puolustajien käsissä ja puolustajien piti pystyä katkaisemaan vihollisen maajoukkojen ja Suomenlahdella liikkuvan laivaston yhteistyö. (Löfgren 1974, 74-76.)

Uudet puolustussuunnitelmat muuttivat Helsingin linnoittamisjärjestelyjä. Työt keskeytettiin Meilahti-Herttoniemi linjalla ja uusi puolustusketju sijoitettiin n.10 kilometrin etäisyydelle Kruunuvuoren selän sotasatamasta. Sen rakentaminen aloitettiin keväällä 1915. Sodan kuluessa ehdittiin varustuksia vielä vahvistaa ja keväällä 1918 kaupunki oli ympäröity kolmella maarintaman puolustusvyöhykkeellä. (Sark, Öljymäki 1938, 13-14.)

Linnoituksesta käytettiin nimitystä Krepost Sveaborg (suomeksi Viaporin linnoitus). Se kattoi alleen koko Helsingin ja alueita osittain myös nykyisistä Espoon ja Vantaan kaupungeista (kuva 1). Ruotsin vallan aikana 1700-luvulla nykyiselle Suomenlinnan saariryhmälle perustetun Sveaborgin linnoituksen strateginen merkitys oli muuttunut jo 1800-luvun loppupuolella, jolloin linnoitus oli laajentunut yhä useammille Helsingin edustan saarille. Pääsaariryhmällä sijaitsi ensimmäisen maailmansodan aikana enää hallinnollinen keskuslinnoitus, korjaustelakka sekä joitakin varastoja ja varikkoja. (Manninen 2000; Talvio 1980; Talvio 1982.)

Helsingissä, kuten muuallakin Suomessa, suoritettuja linnoitustöitä johti venäläinen linnoituskomitea. Suunnittelu ja valvontatehtävissä toimivat venäläiset sotilasinsinöörit, sapööriupseerit ja sapöörit. Viaporin maarintaman rakennustyömailla työskenteli suurimmaksi osaksi suomalaisia työläisiä, joille maksettiin palkkaa. Myös

Kuva 1 Viaporin maa- ja merilinnoitus ensimmäisen maailmansodan lopussa 1918. Mustat viivat ovat linnoituksia, harmaat piikkilankaesteitä. Karttaan on merkitty ajan tärkeimmät tiet sekä rautatie katkoviivoituksella. Sotasatama on merkitty ankkurilla. Kartta: John Lagerstedt 2000.

suomalaiset rakennusliikkeet ottivat vastaan urakoita ja palkkasivat itselleen työvoimaa. Rakennustöissä käytettiin lisäksi venäläisiä sotilaita. Työvoimapulan takia jouduttiin väkeä ottamaan työmaille pakko-otoilla, jotka perustuivat venäläiseen sotatilalakiin. Työvoimaa on Helsingin seudulla arvioitu olleen noin 10.000 henkeä. Luku on todennäköisesti liian pieni. Lisäksi Etelä-Suomeen tuotiin lyhyeksi ajaksi Kaukoidästä aasialaista vankityövoimaa noin 2000 - 3000 henkeä. (Laine 1996a, 9; Lohikoski 1998, 11; Löfgren 1974, 91-92.)

Maaliskuun vallankumous 1917 keskeytti linnoitustyöt osittain. Epäselvän tilanteen ja armeijan uudelleenorganisoinnin aikana töitä kuitenkin jatkettiin. Viimeiset linnoitustyöt tehtiin vuoden 1918 alussa sisällissodan jo sytyttyä. Tällöin venäläisten oli tarkoitus luovuttaa koko Viapori vähitellen punaisten hallinnoimalle Suomen kansanvaltuuskunnalle. Vallankumouksen jälkeen alkanut venäläisten joukkojen kotiuttaminen oli huhtikuussa 1918 edistynyt niin, että maarintaman asemien puolustuksesta vastasi suomalainen punakaarti ja vähäinen joukko sisällissotaan osallistuneita venäläisiä sotilaita. (Talvio 1982, 196-197.)

Saksan Itämeren divisioonan joukot saapuivat Turun maantietä pitkin maarintaman läntisen rintamaosan etumaastoon 11.4.1918. Punakaarti oli miehittänyt Leppävaaran ja Mäkkylän asemat, mutta vetäytyi vähäisten taisteluiden jälkeen lähemmäs Helsingin keskustaa. Seuraavat taistelut käytiin nykyisen Ruskeasuon ja Ilmalan alueella olevissa vuonna 1914 rakennetuissa kenttälinnoitetuissa asemissa. Täälläkin punaisten vastarinta petti, ja taistelut muuttuivat kaupungin keskustan alueella käydyiksi sekaviksi katutaisteluiksi. (Goltz 1922, 21 ja 23-28.) Yksi saksalaisten

sotilasosastoista hyökkäsi kaupunkiin pohjoisesta Tikkurilan kautta. On mahdollista, että tällöin myös Malmin alueen linnoituksissa käytiin taisteluita. (Henke 1922, 151-152.) Helsinki antautui 13.4.1918, jolloin Viaporin maa- ja meririntama siirtyivät saksalaisten ja Suomen valkoisen armeijan haltuun (Luntinen 1987, 143).

1.2 Linnoituksen käyttö ensimmäisen maailmansodan jälkeen

Helsingin valtauksen jälkeen suomalaiset inventoivat linnoituksen ampumatarvikkeet, aseistuksen sekä muut laitteet ja materiaalit (SArk, T19126 ja PM 47). Myös saksalaisten kerrotaan tutkineen Suomessa olleet venäläisten rakennuttamat linnoituslaitteet. Heidän mukaansa Viaporin maarintama olisi pitänyt säilyttää aseistettuna käyttökunnossa. Suomalaiset eivät nähneet tätä tarpeellisenä. (Arimo 1991, 165; Bastian 1922, 106-108.) Maarintaman varustukset riisuttiin aseista ja hylättiin. Itsenäisen Suomen rannikkotyöstö otti haltuunsa meririntaman alueet ja kaluston. Suurin osa linnoitussaarista on edelleen sotilasalueina. (Löfgren 1974, 96.) Suojeluskunta käytti sotien välisenä aikana joitakin maarintaman linnoituskohteita harjoittelupaikkoina (Roudasmaa 1997, 246 ja 477).

Kun linnoituslaitteet hylättiin, keräsivät paikalliset asukkaat niistä jäljelle jääneet irtisaatavat rakenteet. Juoksuautojen, tuliasemien ja suojahuoneiden tukimateriaalina ollut puutavara käytettiin uudelleen rakennustarpeiksi tai vähintään polttopuiksi. (Harmo 1987, 81-82.) Rakenteiden purkaminen on ollut myös organisoitua ja perinpohjaista, mm. linnoitustyöläisten parakista irrotetut naulat oikaistiin ja käytettiin uudelleen (Suomen Kuvalehti 28/1918). Loput linnoituslaitteisiin jääneet puurakenteet ovat myöhemmin hävinneet lahoamisen myötä lähes tyystin.

Maailmansotien välisenä aikana toteutettiin maarintaman linnoitusvyöhykkeillä laajamittainen romuraudan keräys, jolloin suojahuoneiden ja tuliasemien betonikattojen tukirakenteina käytetyt teräspalkistot räjäytettiin irti (Laine 1996a, 13). Näiden töiden tarkasta ajankohdasta ei ole tietoja, mutta 1938 suoritetussa inventoinnissa mainitaan katetuttujen linnoituslaitteiden olleen tuolloin jo suurimmaksi osaksi tuhottu (SM, Lukkari 1938).

Kansainvälisen tilanteen kiristyessä vuonna 1938, sai puolustusministeriön alainen Helsingin teollisuuspiiri tehtäväkseen järjestää sotatarviketeollisuudelle turvalliset kriisiajan toimitilat. Helsingin maalinnoitus inventoitiin kokonaan, vaikka kiinnostuksen kohteena olivat nimenomaan kallioon louhitut luolatilat. Inventoinnin koordinoi luutnantti R. Lukkari, ja maastotyön teki ryhmä pioneereja (SM, Löfgren). Inventoinnin tuloksena syntyi luettelo maalinnoituksen kohteista, summittainen peitepiirros karttaan mittakaavassa 1:20.000 sekä yksityiskohtaiset rakennuspiirroksiset luolista. (SM, Lukkari 1938; ks. myös SArk, vkp 118.)

Maarintaman luolia käytettiin toisen maailmansodan aikana ammusvarastoina, teollisuuden tuotantotiloina sekä pommisuojoina. Joitakin luolia kunnostettiin ja jopa laajennettiin. (SArk, T 21005/7.) Linnoitusten lähetyvillä sijaitsevien huvilayhdyskuntien asukkaat käyttivät myös pienempiä ehjinä säästyneitä suojahuoneita epävirallisina pommisuojoina (Meurman 1991, 22; Penttinen 1985, 192). Sotien jälkeen suurin osa luolista jäi käyttöön. Niissä on varastoitu mm. tulenarkoja materiaaleja. Osa luolista on edelleen puolustusvoimien käytössä.

Maarintaman laitteet jäivät vähitellen kasvavan kaupungin uusien lähiöiden alle. Ehjinä säilyneisiin suojahuoneisiin pelättiin muuttavan irtolaisia, jolloin rakenteita muurattiin umpeen mm. Pohjois-Haagassa ja Myllypurossa (SM, Löfgren). Toisinaan linnoituslaitteet on koettu vaarallisina lähiseudun lapsille. Tällaisista syistä on joitakin

linnoituskohteita täytetty järjestelmällisesti näkymättömiin pihojen ja puistoalueiden läheisyydessä.

1.3 Tutkimushistoria ja suojelupäätökset

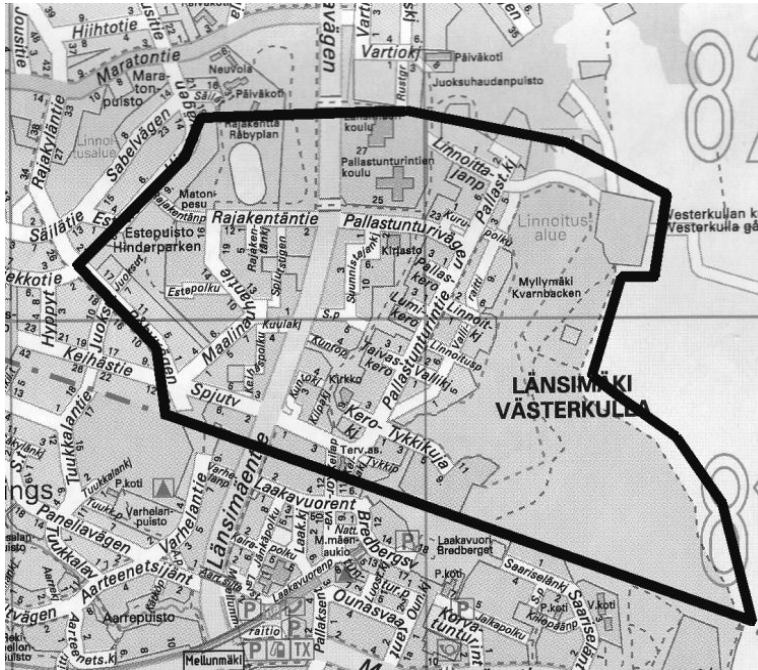
Kiinnostus linnoituksen suojeluun virisi 1960-luvulla, jolloin julkaistiin useita Helsingin maa- ja merilinnoituksesta kertovia artikkeleita sanoma- ja aikakauslehdissä (SM, Löfgren). Tapani Ahvenisto inventoi maalinnoituksen kohteita ilmeisesti muinaistieteelliselle toimikunnalle kesällä 1966. Suppean lähdemateriaalin takia maastosta ei ole löytynyt kaikkia kohteita eikä maarintaman kokonaiskuva hahmottunut inventoinnissa selkeästi. Ahveniston inventoinnin valokuvat sekä kaikki karttaliitteet yhtä lukuun ottamatta ovat hävinneet. (RHO, Ahvenisto 1966.)

Vuonna 1972 teki filosofian tohtori K.-E. Löfgren Museoviraston rakennushistorian osastolle inventoinnin Viaporin meririntamasta ja 1973 linnoituksen maarintamasta (RHO, Löfgren 1972; SM, Löfgren). Hän käytti lähteinä saatavilla olleen venäläisen karttamateriaalin lisäksi mm. Helsingin teollisuuspiirin 1938 teettämää inventointia. Löfgrenin inventointeihin sisältyivät linnoituslaitteet Helsingin, Espoon ja Vantaan alueilla. Meririntaman inventoinnista valmistui käsikirjoitus, mutta maarintaman inventointi on pelkästään muistiinpanoina mm. 1:2000 karttapiirroksien yhteydessä. Löfgren laati linnoituksen maa- ja meririntamasta kartan jonka pohjana on 1:18.000 Helsingin opaskartta (KV). Hän otti myös käyttöön kohteiden tukikohtapohjaisen numeroinnin, jota on käytetty myöhemmissä maarintaman inventoinneissa. (SM, Löfgren.)

Löfgrenin inventointien perusteella Museovirasto päätti linnoitusten suojelemisesta muinaismuistolain tarkoittamina kiinteinä muinaisjäännöksinä (Laaksonen 1980, 5). Kaikki Helsingin ensimmäisen maailmansodan aikaiset maa- ja merilinnoituksen kohteet kuuluvat pääsääntöisesti ensimmäiseen suojeluluokkaan eli valtakunnallisesti merkittäviin kohteisiin, jotka suojellaan ehdottomasti ja kunnostetaan tai entistetään harkinnan mukaan (Laine 1996b, 7).

Linnoitusalueisiin kohdistuneen voimakkaan rakennustoiminnan ja useiden muinaismuistoon kajoamiseen myönnettyjen poikkeuslupien takia Museovirasto katsoi 1979 välttämättömäksi laatia uuden tarkistetun maastoinventoinnin. Sen teki tutkija Kati Heinämies yhdessä Löfgrenin kanssa. Inventointikertomuksen sekä siihen liittyvien 1:10.000 karttojen pohjalta toimitti tutkija Lasse Laaksonen rakennushistorian osaston julkaiseman suojeluluettelon: Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitukset Helsingissä. (RHO, Heinämies & Löfgren 1979; Laaksonen 1980, 5.) Suojeluluetteloon oli valittu joukko Helsingin, Espoon ja Vantaan alueilla sijaitsevia linnoituksia. Kaikkia olemassa olevia kohteita niin maa- kuin meririntamalta ei esitelty kirjan kartoissa tai tekstiosuuksissa. Syntyi jopa väärinkäsityksiä, etteivät suojeluluettelossa mainitsemattomat linnoitukset kuuluisikaan muinaismuistolain piiriin.

Vuonna 1996 Helsingin kaupungin rakennusvirasto teetti inventoinnin Helsingin alueella olevista maarintaman linnoituksista filosofian maisteri Sirkku Laineella. Hän laati myös oppaan maalinnoituslaitteiden raivaamisesta ja kunnostamisesta (Laine 1996c). Espoon kaupungin tekninen keskus teetti 1997 Laineella Espoon kaupungin alueella olevien maalinnoituslaitteiden inventoinnin. (Laine 1998.) Vantaan kaupungin alueella olevista linnoituksista ei ole tehty inventointia vuoden 1979 jälkeen.

Kuva 2 Inventoitu alue.

2 LÄNSIMÄEN ALUEEN INVENTOIDUT LINNOITUKSET

2.1 Inventoinnissa käytetty karttamateriaali

Senaatin kartat I/5, rivi VII lehdet 30 ja 31

Mittakaava: 1:21.000.

Ajoitus: Mittaukset vuosilta 1870, 1871 (lehti 30) ja 1873 (lehti 31).

Sijaintipaikka: Sota-arkisto

Kartassa näkyy alueen topografia, tielinjaukset sekä Westerkullan kartanon ja Mellunkylän rakennukset.

Sotilastopografikartta, rivi VII lehdet 30 ja 31

Mittakaava: 1:42.000

Ajoitus: Painettu 1909

Sijaintipaikka: Kansallisarkisto

Kartassa näkyy alueen topografia ja rakennukset todennäköisesti kuitenkin 1800-luvun lopun tilanteen mukaan.

Helsingin maalinnoitukset

Mittakaava: 1:42.000

Ajoitus: Pohjakartta on vuodelta 1911. Karttaan on piirretty päivämätön peitepiirros linnoituslaitteista. Se on piirretty todennäköisimmin 1916 - 1917.

Sijaintipaikka: Sota-arkisto, vanhempi kartta- ja piirroskokoelma, kansio 90, rulla.

Karttaan on merkitty koko Krepost Sveaborgin maarintaman puolustusasemat, piikkilankaesteet ja tykkipatterit. Piirros on mittakaavaansa nähden yksityiskohtainen, joten kyseessä on tuskin suunnitelma. Karttaan ei ole kuitenkaan merkitty kaikkia maastossa löytyviä varustuksia. Tästä voidaan päätellä piirroksen laatimisajankohdaksi vuoden 1916 loppu tai vuoden 1917 alku.

Pääasemakaava itäisen rintamaosan linnoituslaitteista

Mittakaava: 1:21.000

Ajoitus: Päivätty Mellunkylässä 29.7.1916

Sijaintipaikka: Museoviraston rakennushistoriaosaston arkisto, venäläisen insinöörikomennuskunnan piirroskokoelma, piirros 1547.

Piirrokselta käy ilmi alueen tieverkko, tykkipattereiden sijoitus, Mellunkylän insinöörikonttorin sijaintipaikka ja maastoa hallitsevien kukkukoiden korkeustiedot.

Viaporin linnoituksen maarintaman tukikohtia

Mittakaava: 1:2.100

Ajoitus: Päivämätön. Ilmeisesti vuoden 1916 lopusta tai vuoden 1917 alkupuolelta.

Sijaintipaikka: Kansallisarkisto, sotilaskartat, numero 228

Yksityiskohtainen kartta itäisen rintama-alueen linnoituksista. Kartta on piirretty 22 x 34 cm kokoisille kartonkikarteille. Kartasta on säilynyt vain osa (tukikohdat II ja III täydellisinä, sekä osia tukikohdista I, IV ja VI). Kartassa on kyse suunnitelmista. Linnoituslaitteet on toisinaan rakennettu maastoon hieman kartasta poiketen. Kartassa on eritelty jo valmistuneet, keskeneräiset ja suunnitteluasteella olevat laitteet.

2.2 Kirjalliset maininnat

Venäläisten sotilasasiakirjojen kokoelmaa kansallisarkistossa ei ole tutkittu kauttaaltaan. Aineisto on osaksi epäjärjestyksessä ja asiakirjojen yhteydessä olleet kartat ja piirrokset on erotettu muualle. Osa niistä löytyy Museoviraston venäläisen insinöörikomennuskunnan piirroskokoelmista.

Yksityiskohtaisia mainintoja nimenomaisesti nykyisen Länsimäen linnoituksista eli tukikohdista II tai III ei ole kansallisarkistosta löytynyt. Venäläiset sotilasasiakirjat käsittelevät Viaporin maarintamaa yleensä jakaen sen kylien mukaisesti lohkoihin esim. Hagalund, Alberga, Sockenbacka, Oggelby, Bocksbacka, Malm, Mellungsby ja Botby. Länsimäen alueen linnoitukset kuuluivat Mellungsbyn lohkoon, johon kuului erään asiakirjan mukaan tukikohdat I, II, III ja IV sekä paikantamaton kukkula 22. Mellungsby kattaa siis asiakirjoissa alueen Vuosaaren Porvarinlahden rannasta Länsimäen ja Rajakylän kautta nykyiseen Kivikkoon, Kontulaan ja Jakomäkeen.

Yksityiskohtaisin löydetty tieto tukikohdista II ja III on 21.10.1917 päivätty asiakirja, joka käsittelee jalkaväen joukkojen majoittamista linnoituksen maarintamalle. Siinä todetaan tukikohdassa II olevan majoituskäyttöön kuusi suojattua rakennusta (ilm. suojahuoneita) ja että alueelle voitiin majoittaa 120 miestä. Tukikohdassa III oli kaksi suojahuonetta ja kaksi tunnelisuoja. Miehistöä alueelle pystytettiin majoittamaan 190 henkeä. (KA, vesa 16043.)

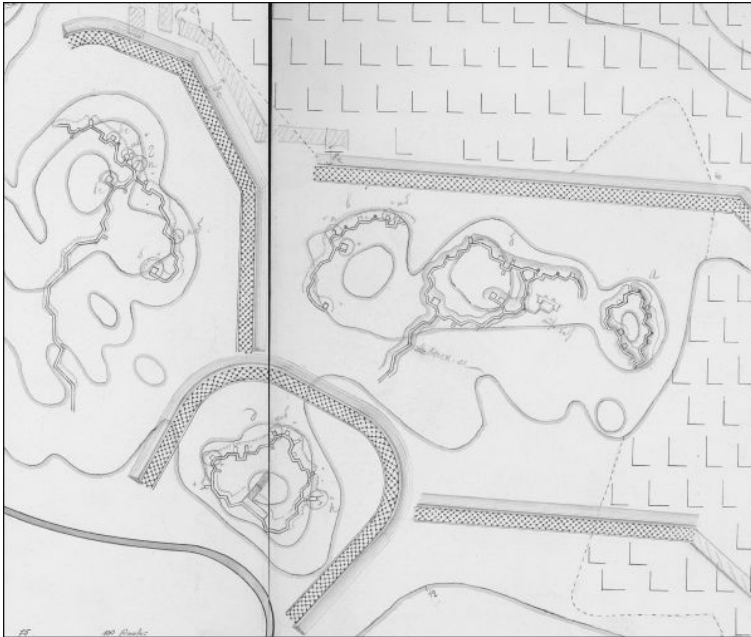
Maarintaman päällikön tarkastusraportti 21.8.1916 mainitsee ettei tukikohdan II alueella ole saatavilla juomavettä. Lähin kaivo sijaitti noin kilometrin päässä työmaasta. Betonitöihin sopivaa vettä saatiin noin puolen kilometrin etäisyydellä olevasta kaivosta. (KA, vesa 16024.)

Muita yksityiskohtaisia Länsimäen alueeseen paikannettavia tietoja ei asiakirjoista ole toistaiseksi löytynyt.

2.3 Länsimäen alueen topografia

Ensimmäisen maailmansodan alussa nykyisen Länsimäen alue kuului Westerkullan kartanon lähipiiriin. Tukikohta II:n itäreunassa olevat pellot olivat tuolloin joko niittyinä tai jo viljelyksinä. Tukikohdan linnoituslaitteet rakennettiin kallioisille

rinteille, jotka ovat osittain jyrkkiä esim. kohteissa II:1 ja 2. Rinteiden juurelle sijoitettiin piikkilankaesteet ja yhdystiet. Tukikohtien II ja III välisessä notkelmassa (nykyisen Länsimäentien kohdalla) oli suo ja tukikohdan III laitteet oli rakennettu suon länsipuoleisille kallioille (kuva 3). (KA, sotilastopografikartta 1909.)

Kuva 3 Tukikohta III:n inventoidut kohteet. Alueen poikki kulkee nykyään maalinauhantie. Kuvan alareunassa piikkilangoon kolmelta suunnalta ympäröity puolustusasema III:3. Yläosassa puolustusasemat oikealta vasemmalle: III:4, 5, 6 ja 7. Osa päiväämättömästä venäläisestä linnoituskartasta (sotilaskartta 228, Kansallisarkisto).

Alueelle johti tie luoteesta nykyisen Vaaralan suunnasta. Se kulki Westerkullan kartanon pihamaan sivuitse etelään silloiseen Mellunkylään, joka sijaitsi likipitään nykyisen Saanatunturintien paikkeilla Helsingin puolella. Tie jatkui kaakon suuntaan Vuosaareen päin mutta siitä erkani Mellunkylän kohdalla länteen johtava tie, joka kulki suurin piirtein nykyistä Naulakalliontietä pitkin ja jatkui lounaaseen nykyistä Humikkalantien linjausta noudattaen kohti Malmia. (KA, sotilastopografikartta 1909; SArk, Helsingin maalinnoitukset kartta; SArk, Senaatin kartat.) Linnoitustöiden yhteydessä rakennettiin alueelle uusia huoltoon tarkoitettuja yhdysteitä ja vanhoja tielinjoja paranneltiin (KA, sotilaskartta 228).

2.4 Länsimäen alueen linnoittaminen

Päätös Länsimäen alueen tukikohtien II ja III rakentamisesta tehtiin syksyllä 1915 (Talvio 1982, 182; KA, vesa 9749). Linnoitustyöt on aloitettu kohteista II:7, 8 ja 9, jotka ovat maastossa valmistuneet lukuun ottamatta joitakin keskeneräisiä yksittäisiä rakenteita. Kohteet II:1 ja 2 ovat jääneet maastossa keskeneräisiksi, mutta niiden edustalle on ehditty rakentaa piikkilankaesteet. Viimeisenä on ryhdytty rakentamaan tukikohdan pohjoisosaa Myllymäelle (Kohteet II:3-6). Kohteita ei ole merkitty vielä maarintamaa esittävään linnoituskarttaan, johon tukikohdan muut puolustusasemat ja

piikkilankaesteet on piirretty (SArk. kartta Helsingin maalinnoitukset.) Puolustusasemat II:3 ja 5 ovat jääneet rakenteiltaan keskeneräisiksi ja kaponieerien II:4 ja 6 valmistumisesta ei ole tietoja koska kummatkin kohteet ovat myöhemmin tuhoutuneet.

Uusia puolustusasemia ja piikkilankaesteitä oli suunniteltu vielä Westerkullan kartanon päärakennuksen puutarhaan sekä kallioille kohteen II:1 eteläpuolella. Näiden rakentamisesta ei löydy maastossa jälkiä. (KA, sotilaskartta 228.)

Tukikohdan kallioon louhitut luolasuojat, -varastot sekä tykkipatterit sijaitsevat inventointialueen ulkopuolella Helsingin kaupungin alueella. Hevosenkengän muotoinen luola II:10 Korvatunturinpolun läheisyydessä jäi venäläisiltä keskeneräiseksi. Sen sijaan Naulakallioon valmistui neljä suoraa luolasuojaa, kohteet II:12-15. Kaikkia luolia on myöhemmin laajennettu. (SM. Lukkari 1938.) Kaikki inventointialueen läheisyydessä olleet tykkipatterit (patterit 63, 64 ja 66) ovat tuhoutuneet asuinalueiden ja tieverkoston alle.

Inventointialueella sijainneet tukikohta III:n puolustusasemat ovat pääosin tuhoutuneet. Rakennustyöt on aloitettu samaan aikaan kuin tukikohdassa II. Kohteiden III:4 ja 5 asemat ja haudat on merkitty linnoituskartassa naamioituiksi ja siten viimeistellyksi. Maastossa pystyy toteamaan, että kohteen III:3 luola on jäänyt keskeneräiseksi. Tukikohdan III inventoitujen kohteiden 3-6 päälle on rakennettu kerrostaloalue. Talojen pihamaille jääneet varustukset täytettiin miltei kokonaan maa-aineksilla 1970-luvulla lasten turvallisuuden takia (T. Lukkonen, henkilökohtainen tiedonanto 1.3.2003). Ilmeisesti samasta syystä on tuhottu täyttämällä Estepuistossa sijainnut kohde III:7. Tukikohdan III alueella olevat yhdystiet ovat jääneet nykyisten katujen alle.

Länsimäen alueella ei käyty taisteluita sisällissodan aikana 1918. Sodan jälkeen linnoituslaitteet jäivät ilman hoitoa. Linnoituslaitteissa olleet puurakenteet ovat kadonneet samaten suurin osa piikkilankaesteiden tolpiesta. Suojahuoneista ja asemien katoista on poistettu teräspalkit räjäyttämällä, tosin yksi kaksihuoneinen suojahuone on jäänyt ehjäksi kohteessa II:7.27. Tukikohdan II inventoiduista kohteista ainoastaan kaponieeri II:6 on jäänyt asutuksen alle ja tuhoutunut. Kaponieeri II:4 on ilmeisesti ollut vain keskeneräinen kuoppa, joka on täytetty maa-aineksilla. Inventointialueella sijaitsevat yhdystiet ovat alkuperäisessä asussaan, tosin osin vaurioituneena ja karikkeen peittämänä.

2.5 Länsimäen linnoituslaitteiden nykyinen tila

2.5.1 Linnoituslaitteiden kunto

Linnoituslaitteissa kasvaa vesakkoa, paikoin tiheätä kuusikkoa, heinää ja nokkosia. Kohteen II:7 kaakkoisosassa oli vielä 1980-luvulla kodittomien hökkeliyhdyksunta, joka erottuu nykyisin lähes umpeen täytyneinä hautoina ja pintamaan alta esiin tulevina jätteinä.

Museovirasto on raivannut kohteiden II:3, 5, 7 ja 8 ympäristöä 1990-luvulla, jolloin rakenteissa kasvaneita puita ja pensaita poistettiin. Osa työstä tehtiin talkoilla ympäristön asukkaiden kanssa. Nykyisin em. kohteet erottuvat edelleen selkeästi maastosta, vaikkakin uudelleen kasvanut vesakko ja pensaikot ovat saamassa alueella vallan.

Kuva 4 Konekivääriaseman II:8.6 katto on aikanaan räjäytetty ja asema on täynnä betonilohkareita. Kuva 4630, John Lagerstedt 2003.

Tukikohdan itälaidalla olevissa kohteissa II:1 ja II:2 ei ole tehty metsänhoidollisia töitä. Linnoituslaitteet sijaitsevat osittain umpeen kasvaneen kuusikon keskellä ja kohteissa kulkeminen sekä havainnointi on vaikeaa. Kohteissa on myös paljon roskia ja kodittomien majojen jäännöksiä.

Inventointialueen kaikki teräspalkeilla tuetut katetut rakenteet on yhtä lukuun ottamatta räjäytetty, romumetallin keräämisen yhteydessä. Asemat, suojat ja haudat ovat täynnä betonikattojen jäännöksiä (kuva 4). Keskeneräisissä vahvistamattomissa haudoissa on putoillut kiviä hautojen ym. pohjille. Betonirakenteet ovat usein rapautuneita ja varsinkin hautojen seinämät huonossa kunnossa. Usein vain 3 - 10 cm vahvuinen betonivalu on lohjennut paikoiltaan haudan seinältä. Vaakasuorat sammalen peittämät betonipinnat ovat rapautuneita. Sammal on sitonut kosteutta rakenteen päälle ja betoni on hyvin pehmeää.

Hautojen ja asemien ympärillä olevissa hiekkakerroksissa on eroosioaurioita. Vauriot ovat mittavimpia kulkureittien ympäristöissä sekä kohdissa, joissa haudan yli pystyy hyppäämään. Pahimmat eroosioauriot ovat kohteissa II:7 ja etenkin II:8, joiden ympäristössä liikkuu paljon ulkoilijoita.

Hautojen, asemien ja suojien vedenpoisto ja viemärointi toimii inventointialueella kohtalaisen hyvin. Tutkimuksissa löydettiin vain yksi rakenne, suojahuone II:1.4, joka oli veden täyttämä. Kohteen II:7 eteläosan hautojen pohjalla seisoivat jonkin verran vettä, mutta hälyttäviä tulvia ei havaittu.

Linnoituslaitteisiin on kohdistunut jonkin verran ilkeävaltaa. Katetussa ehyessä suojahuoneessa II:7.27 on pidetty nuotiota samoin kuin joissakin ampumatarvikekomoissa. Pystysuoriin, ehjiin betoniseiniin on maalattu töhryjä. Piikkilankaesteen II:este 3.a tolppia on kiskottu paikoiltaan, mutta onneksi tässä erityisen arassa kohteessa ei ole tapahtunut systemaattista tuhoamista. Kohteeseen II:5 on kannettu puutarhajätteitä.

Länsimäen alueen linnoituslaitteet ovat kuitenkin keskimäärin hyvässä kunnossa verrattuna tilanteeseen useissa muissa tukikohdissa Helsingissä ja Espoossa. Puistomaisilla alueilla olevat kohteet ovat pysyneet avarina ja hautojen pohjalla on vain vähäinen määrä roskia. Kohteissa II:7 ja 8 voidaan verraten vähäisillä töillä tarvittaessa raivata pitkiäkin yhdys- ja taisteluhautaosioita kulkukelpoisiksi.

2.5.2 Linnoituslaitteiden turvallisuus

Inventoinnin yhteydessä kiinnitettiin huomiota mahdollisiin vaarallisiin rakenteisiin. Linnoituslaitteisiin liittyviä riskejä ovat putoamisvaara, sortumavaara, epästabiilit pinnat sekä muut rakenteista johtuvat vaarat.

Huomattavan putoamisvaaran muodostavat kulkureittien tai asuinalueiden välittömässä läheisyydessä olevat syvät jyrkkäreunaiset louhokset tai kuopat. Tällaisia kohteita ovat luonnonjyrkänten pohjalla kulkeva yhdyshauta II:1.eg sekä suojahuoneet II:1.1, 1.17, 5.1, 5.3, ja 7.25.

Sortumavaaran muodostavat räjäytetyt rakenteet, joiden katoista on jäänyt osia vielä paikoilleen. Tällaisia kohteita ovat II:8.7, 8.11, 8.17 ja 8.18. Kallistuneita vaarallisia betoniseinämiä ei havaittu. Hautojen rapautuvat seinät ovat sortuneet vain pieniltä alueilta kerrallaan. Oman vaaransa muodostavat keskeneräiset yhdyshaudat joiden reunoille on kasattu louhinnassa syntyneitä kiviaineista. Reunoilta saattaa pudota kiviä haudan pohjalle etenkin kohteissa II:2.bc, 2.cd, 2.bg. Suojahuoneen II:1.17 seinämästä on myös irronnut kivenlohkareita.

Kaikkien asemien ja suojien pohjalla olevat betonilohkareikot voivat liikkua, jos niiden päältä kuljetaan. Inventoinnissa kiinnitettiin huomiota vilkkaiden kulkureittien varrella sijaitseviin epästabiileihin pintoihin, joita oli kohteissa II:7.26, 8.2, 8.7 ja 8.9.

Linnoituslaitteissa on paikkoja, joissa on teräviä kiviä, betoni- tai metallirakenteita, joissa varomaton kulkija voi loukata itsensä. Taisteluhaudan rintasuojassa on kohteessa II:2.ab useita pyöreitä vierekkäisiä terästappeja. Samanlaisia tappeja löytyy myös suojahuoneen II:9.3 ympäriltä.

Inventoinnin perusteella laaditaan Länsimäen linnoitusalueesta hoitosuunnitelma, jossa kiinnitetään huomiota myös vaarallisiin kohteisiin. Sortumavaaraisiksi epäillyt katetut rakenteet käytiin kesällä 2003 läpi rakennusalan ja geologian asiantuntijoiden kanssa ja todettiin ettei missään kohteessa ollut välitöntä vaaraa. Inventoinnin yhteydessä etsittiin myös mahdollisia ympäristövahinkoja, joita ei onneksi löytynyt. Pahimmat alueelta tavatut ongelmajätteet olivat rikutut autojen nesteakut.

2.6 Länsimäen linnoitusalueen merkitys

Pääkaupungin ympärille rakennetusta maalinnoitusvyöhykkeestä on nykypäivään säilynyt vain osia tukikohdista. Rakentaminen on pirstaloanut linnoitustukikohdat piha-alueille ja puistoihin säästyneisiin irrallisiin rakenteisiin. Koko maalinnoitusvyöhykkeellä on enää kolme tukikohtaa, jotka pystyvät antamaan maastossa käsityksen siitä miten ensimmäisen maailmansodan aikainen maalinnoituksen tukikohta on toiminut. Nämä ovat tukikohdat I Mustavuorella, II Länsimäessä ja IV Kivikko - Jakomäki - Rajakylä alueella. Mustavuoren alueen varustukset ovat jääneet keskeneräisiksi ja Kivikon alue on rakennettu itäosastaan, jolloin yhdystieverkoston on tuhoutunut.

Länsimäen tukikohta II muodostaa merkittävän kokonaisuuden Suomen ensimmäisen maailmansodan linnoittamisen historiassa. Alueella pystyy näkemään kuinka puolustusasemat, piikkilankaesteet, huoltoalueet ja tieverkostot ovat liittyneet toisiinsa. Alueen maisema on säilynyt idässä kohtalaisen samankaltaisena, kuin se on ollut linnoitustöiden aikana. Tukikohdassa on jäljellä lisäksi harvinaisia, muualla jo tuhoutuneita linnoituslaitteita: kaksiosainen katettu betoninen suojahuone sekä piikkilankaesteet, joista on jäljellä jopa esteen tolppien jäännöksiä.

Tukikohdan linnoituslaitteet sijaitsevat melko laajalla viheralueella, jolla on suuri merkitys Länsimäen asukkaille. Linnoituslaitteet on koettu asukkaiden keskuudessa

tärkeiksi ja mielenkiintoisiksi ilmiöiksi, jotka nostavat alueen arvostusta ja luovat sille historiallista perspektiiviä.

***Kuva 5** Saniainen viihtyy kostean yhdyshaudan pohjalla kohteessa II:8.P8. Osaa Länsimäen linnoituksista on siistitty aikaisemmin asukastalkoilla. Kuva V2:11, John Lagerstedt 2003.*

3 LINNOITUSLAITTEIDEN RAKENNE

3.1 Viaporin maarintama ensimmäisen maailmansodan aikana

Helsingin puolustus perustui kaupungin ympärille sijoitettuihin noin 55:een tykkipatteriin, joissa oli avoasemissa yhteensä noin 200 tykkiä. Raskaan tykistön kantama oli 5 - 13 km. Tykkipattereita suojasi pääkaupunkiseudun ympärille rakennettu maalinnoitusvyöhyke, joka muodostui vierekkäisistä tukikohdista, joita oli vuonna 1918 sodan loppuessa 36 kappaletta. Tukikohtiin kuului puolustusasemia, kaponieerejä ja piikkilankaesteitä, joiden etulinja oli noin 0,5 - 1,5 kilometriä tykkipattereiden edessä. Tukikohtien taustalla sijaitsivat pattereiden lisäksi kallioon louhitut luolavarastot sekä majoitusalueet huoltorakennuksineen. Eri linnoituselimet yhdistettiin toisiinsa tieverkostolla. Linnoitustapaa on kutsuttu hajautetuksi järjestelmäksi. Sijoittamalla linnoituselimet erilleen toisistaan, saatiin vihollisen tykkituli hajoamaan laajemmalle alueelle ja sen teho heikkenemään.

3.2 Puolustusasemat

Puolustusasemat muodostuvat maastoa hallitseville rinteille rakennetuista konekivääriasemista, taisteluhautoista, tähytysasemista, valonheittinasemista sekä pienistä tykistötulen kestävästä suojahuoneista. Taisteluasemista johti yhdyshaudat puolustusaseman taustalle, jossa sijaitsivat kookkaammat majoitukseen tarkoitetut suojahuoneet. Puolustusasemat on sijoitettu maastoon yleensä siten, että niistä on voitu ampua sivustatulta viereisen puolustusaseman etumaastoon.

Asemien edustalla tehtiin metsänraivauksia. Päiväämätön (todennäköisesti vuoden 1914 lopusta tai 1915 alusta) ohje taisteluhautojen ja linnoitusten viimeistelystä ja varustamisesta mainitsee, että linnoituksen edustalle jätettiin 150 metrin etäisyydelle kasvamaan vain sellaiset puut, jotka naamioivat keinotekoisia esteitä. Tältä alueelta kaadettavat puut tuli jättää 1,5 metrin kantoon, jotta niihin voitiin tarvittaessa kiinnittää lankaeste. Etäisyydellä 150 - 750 metriä asemista, tuli kaikki metsä hakata kauttaaltaan, paitsi niiltä kohdin, jotka suojasivat teitä tai muita naamioitavia rakenteita. (KA, vesa 15996.) Missä laajuudessa tällaiset raivaustyöt toteutettiin, jää epäselväksi. Länsimäen alueella metsän ikä viittaa kuitenkin siihen, että raivaukset on toteutettu.

Puolustusasemien edustojen rinteitä on muokattu siten ettei asemien eteen olisi syntynyt kuolleita kulmia, esim. notkelmia, joihin puolustajien tuli ei olisi yltänyt. Painanteita täytettiin hautojen ja asemien louhinnasta syntyneillä kivenlohkareilla ja sepeillä. Valmiit maastontäytöt naamioitiin turpeella tai hiekalla.

3.3 Piikkilankaesteet

Viaporin maarintaman piikkilankaesteet kulkivat puolustusasemien edessä niin, että niiden ulkoreuna oli 30 - 100 metrin etäisyydellä lähimmistä tuliasemista ja taisteluhautoista. Joissakin paikoissa esteet ovat sijainneet asemien edessä välittömästi ilman välimatkaa. Tuliasemat sijoitettiin piikkilankaesteisiin nähden siten, että konekiväärillä pystyttiin ampumaan sivustatulta tehokkaasti pitkin estettä. Tällainen sijoittelu näkyy Länsimäessä selkeimmin kohteessa II:1.

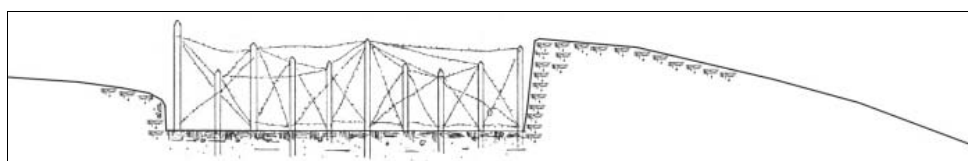

Kuva 6 Piikkilankaeste ensimmäisen maailmansodan aikana Albergan kartanon alueella Espoossa. Kuva: Helsingin kaupunginmuseo, Ivan Timirjasev 1914.

Tukikohta I ja II:n vanhoista linnoituskartoista käy ilmi, että käytössä oli kahta eri tyyppistä estettä, vanhaa ja uutta mallia. Uudenmallista estettä on sijainnut kohteen II:1 itäpuolella, mutta se on hävinnyt kokonaan. Mustavuoren tukikohta on ollut ympäröitynä uuden mallisella esteellä, mutta aluetta ei ole tutkittu. Seuraava kuvaus perustuu vanhan mallisen esteen rakenteeseen, jollaisia Viaporin maarintaman piikkilankaesteet ovat suurimmaksi osaksi olleet.

Yksittäinen piikkilankaeste saattoi olla kilometrien pituinen. Käytännössä koko linnoitusalue oli ympäröity vähintään yksinkertaisella ja monissa paikoissa kaksin- ja jopa kolminkertaisilla piikkilankaesteillä. Esteisiin on jätetty aukkoja teiden kohdille sekä mahdollistamaan puolustajien vastahyökkäysrynnäkön. Aukot on suljettu todennäköisesti espanjalaisilla ratsuilla eli siirrettävillä piikkilankaesteillä.

Piikkilankaesteen leveys on ollut 7 - 10 metriä. Kaksinkertaisten yhdensuuntaisten esteiden ulkoreunat ovat sijainneet noin 20 metrin päässä toisistaan. Esteitä on sijoitettu mataliin kaivantoihin, jotka on suojattu torjuntasuunnasta 1- 2 metriä korkealla vallilla, joka loivenee viholliseen päin (kuva 7). Kaivannon takareunan syvyys puolustajien puolelta mitattuna on nykyään n. 0,2 metriä. Kaivannon tarkoitus oli naamioida piikkilankaeste niin ettei vihollinen havaitsisi sitä tähystyksessään ja pystyisi tuhoamaan sitä tykkituloillaan. Laine esittää inventoinnissaan 1996, että piikkilangat sijoitettiin suojavallien päälle (Laine 1996a, 27 ja 1996b, 17). Asiakirjoista ja ajan linnoitusoppaista käy kuitenkin ilmi, että esteet on sijoitettu vallien taakse kaivantoihin (KA, sotilaskartta 228; KA, vesa 16012; SArk, vkp 90). Aivan kaikkia piikkilankaesteitä ei ole varustettu suojavallirakenteilla tai kaivannoilla.

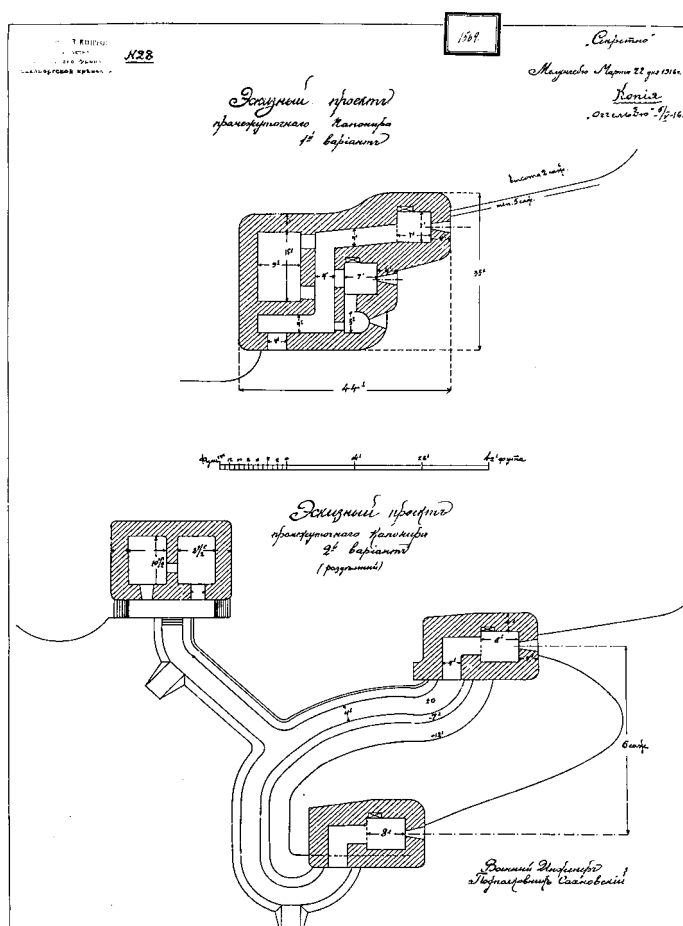

Kuva 7 Piikkilankaeste on sijainnut vihollisen suuntaan loivenevan vallin suojaamassa matalassa kaivannossa.

Piikkilanka kiinnitettiin puisiin tolppiin, jotka olivat maanpäälliseltä osaltaan vähintään metrin korkuisia (kuva 6). Länsimäen estetolppien halkaisija vaihtelee välillä 7 - 15 cm. Tolpat olivat eri mittaisia. Tällä varmistettiin ettei vihollinen pystynyt heittämään siltaa esteen päälle. Piikkilanka jätettiin tolppien välillä löyhäksi ja esteen sisään lisättiin vielä irrallisia lankakiehkuroita. Nämä vaikeuttivat vihollisen raivausta, jos piikkilankoja olisi ryhdytty katkomaan. Viaporin maarintaman piikkilankaesteitä oli lisäksi sähköistetty (Sukselainen 1940, 136 - 137). Länsimäen esteiden sähköistämisestä ei ole tietoja.

Piikkilankaesteiden suojavalleja on useissa tukikohdista Vantaan, Helsingin ja Espoon alueella. Piikkilankaesteiden tolppien jäännöksiä ja kokonaisia tolppia on säilynyt suurempana kokonaisuutena ainoastaan Länsimäessä. Yksittäisiä tolppien jäännöksiä on lisäksi löytynyt tähän mennessä vain tukikohdasta I Mustavuorelta ja tukikohdasta V Vartiokylästä.

3.4 Kaponieerit

Kuva 8 Mallipiirros vuodelta 1916 kahdelle erilaiselle kaponieerityypille. Venäläisen insinöörikomennuskunnan piirros 1569, Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto.

Tukikohtien laidolle sijoitettiin sivustatuliasemat eli kaponieerit. Kaponieerit tulittivat tukikohtien välisiä avoimia alueita esim. soita, peltoja tai niittyaukeita, joille oli rakennettu piikkilankaesteet. Niiden aseistuksena käytettiin 57 mm:n kaponieeri- ja

rannikkotykkeitä. Yhdessä kaponieerissa on ollut yleensä kaksi tykkiä, jotka ampuvat samaan suuntaan. Myös konekivääreille rakennettuja sivustatuliasemia on toisinaan nimitetty kaponieereiksi.

Arkistotietojen ja maastosta löytyneiden rakenteiden perusteella Viaporin linnoituksen maarintamalla on käytetty kahta päämallia olevia kaponieerejä (kuva 8). Ensimmäisessä mallissa ovat tykkien tuliasemat, suojatilat ja tähystys- tai valonheitinasetat sijoitettu samaan rakenteeseen. Toisessa rakennusmallissa ovat tykkiasemat, suojatilat ja valonheitinasema sijoitettu jokainen omaan erilliseen rakenteeseen, joita yhdistää hauta. Länsimäen tukikohta II:n itälaidalla oleva kaponieeri II:4 oli malliltaan ensiksi mainittu ja länsilaidalla oleva kaponieeri II:6 viimeksi mainittua mallia (kuva 23). Länsimäen kaponieerit jäivät keskeneräisiksi. Kohteesta II:4 on jäljellä mahdollisesti kuoppa, joka on myöhemmin täytetty näkymättömiin. Kohde II:6 on tuhoutunut jäätyään rivitalojen alle.

Kaponieerit on yleensä louhittu kallioon ja tuettu betonilla. Rakenteet on katettu teräspalkeilla, joiden päälle on valettu betonikatto. Viaporin maarintamalla on ollut myös maahan kaivettuja, ilmeisesti hirsillä vahvistettuja sivustatuliasemia sekä avonaisia kenttätuotteille tarkoitettuja kaponieerejä.

Samaan suuntaan ampuvien tuliasemien ampumasektorit oli suojattu kookkailla maavalleilla, joiden korkeus on noin kolme metriä ja niiden pituus saattaa olla toistakymmentä metriä. Kaponieerit on sijoitettu yleensä suojaiseen notkelmaan, niin että maaston muodot tarjoavat suojaa ampuma-aukoille. Kohde II:4 on sijoitettu luonnon muovaaman kallionotkelman perälle. Joissakin kaponieereissä on ampumasektoria tuettu lisäksi lyhyellä betonisella siipimuurilla. Tämän tarkoituksena on ollut varmistaa ettei ampuma-aukko tukkeudu vihollisen tykistökeskityksen aikana.

3.5 Taistelu- ja yhdyshaudat

Kuva 9 Betonilla tuettu taisteluhauta II:8.de. Ampumakorokkeelle nousemista helpottaa kapea porraskelma. Vasemmalla ampumatarvikekomero, oikealla betonista valettu sivusuoja eli traverssi Kuva V2:15, John Lagerstedt 2003.

Viaporin maarintaman puolustusasemissa on käyttötarkoitukseltaan kahdenlaisia hautoja: taisteluhautoja kiväärimiesten tuliasemiksi sekä yhdyshautoja, jotka yhdistivät

eri linnoituselimiä toisiinsa. Haudat louhittiin kallioon tai kaivettiin maahan, jos maaperä salli. Toisinaan kallion reunalle on rakennettu hauta, siten että sen taustaseinän muodostaa kallion seinämä. Tällöin etuseinäksi on kasattu kivistä, hiekasta ja maa-aineksista koostuva valli. Tällaisia vallirakenteita on Länsimäessä kohteissa II:1 ja II:2.

Hautojen tukimateriaaleina on käytetty hirsiä, muurattuja kiviä sekä betonia. Länsimäen alueella ei esiinny kivimuurausta. Hautojen leveys ja syvyys vaihtelevat. Sodan loppuvaiheessa rakennetut haudat ovat syvempiä. Hautojen pohjamateriaalista ei ole varmaa tietoa, koska kaikki rakenteet ovat vuosien saatossa täyttyneet karikkeesta, jätteistä ym. Helsingin Paloheinässä sijaitsevan Nuotiopuiston puolustusaseman XVII:12 kunnostustöiden yhteydessä löydettiin haudan pohjalta makadamikerros (Mäkinen suull. tieto 25.2.2002). Myös Länsimäen autojen pohjalta on tavattu makadamista ja kivenlohkareista koostuvia kerroksia.

Hautojen reunoille on rakennettu usein portaita, joita pitkin voi haudasta nousta ylös (kuvat 5 ja 19). Hautojen pohjalle on jyrkissä rinteissä lisäksi tehty porrasaskelmia helpottamaan kulkemista. Portaiden mallit ja jyrkkyys eroavat Viaporin maarintaman eri kohteissa huomattavasti toisistaan. Länsimäessä ovat hautoihin johtavat portaat jyrkkiä. Porrasaskelman korkeus on toisinaan jopa 50 cm. Portaiden sijoitukseen vaikutti maaston jyrkkyys haudan taustapuolella. Taistelu- ja yhdyshautoihin oli lisäksi sijoitettava jokaiseen traverssin tai toisen haudan erottamaan osioon puisia tikapuita, jotka eivät saaneet haitata kulkemista haudassa. (KA, vesa 15996.)

Viaporin maarintamalle oli rakennettu myös katettuja hautarakenteita. Taisteluhautoissa oli lipalla katettuja osuuksia, joissa on ollut haudan reunassa useiden metrien matkalla ampuma-aukkoja kivääreille (esim. Helsingin Kannelmäessä kohteessa XX:4 ja 6). Jyrkkiin rinteisiin kaivettuja yhdyshautoja on myös katettu, jos niihin on voitu nähdä ja ampua vihollisen suunnasta. Länsimäen alueelta ei löydetty katettuja hautarakenteita.

Länsimäen puolustusasemien rakennustyöt ovat jääneet osittain keskeneräisiksi. Keskeneräisissä kohteissa haudat ja asemat on ehditty louhia kallioon tai kaivaa maahan mutta betonivaluja ei ole tehty. Viimeisteleättömien autojen reunoille on jäänyt matalia valleja louhinnassa syntyneitä kiveä ja soraa. Valmistuttuaan autojen reunoilta on poistettu irtokivet ja autojen yläreunat sekä tuliasemien ja suojahuoneiden katot on naamioitu turpeella, hiekalla tai muilla maa-aineksilla.

3.5.1 Taisteluhaudat

Taisteluhaudat sijaitsevat puolustusasemien etulinjassa. Ne koostuvat 5 - 20 metrisistä osuuksista, jotka on erotettu toisistaan jyrkillä mutkilla tai betonista tai maasta rakennetulla hautaan tulevalla sivusuojalla, traverssilla. Tällä on pyritty suojaamaan ampujia sivulta päin tulevilta kranaattien ym. sirpalevaikutuksilta. Ajan linnoittamistavan mukaan laskettiin haudasta tulittavan kiväärimiehen ampumasektoriksi noin 60° (kuva 9).

Haudan torjuntasuunnan puoleisella seinällä on ampumakoroke, jolle on voitu nousta haudan pohjalla sijaitsevalta kulkuväylältä. Ampumakorokkeelle nousua varten on niiden sivuun tehty kapeita porrasaskelmia. Länsimäessä porrasaskelmia on yleensä yksi mutta syvissä haudoissa askelmia voi olla useampiakin. Tukikohdan II pohjoisosan puolustusasemissa on porrasaskelman yläpuolelle ampumakorokkeen seinään tehty 13 x 6 cm kokoinen ja koko taisteluhaudan pituinen syvennys, johon on asennettu puupalkki. Puurakenteen käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Taisteluhaudan rintasuojan yläosaan on toisinaan tehty ponnistusaskel, jota apuna käyttäen haudassa oleva kiväärimies on voinut nousta rynnäkköön haudan reunan yli (kuva 10, liite 8 piirros II:3.bc). Ponnistusaskelmia on rakennettu puolustusasemien II:1, 3 ja 5 taisteluhautoihin.

Kuva 10 Taisteluhauta kohteessa II:3.bc. Rintasuojan yläosassa on ponnistusaskelma, jolta voidaan nousta rynnäkköön haudan reunan yli. Liitteessä 8 on piirros haudan profiilista. Kuva V3:9, John Lagerstedt 2003.

Taisteluhaudan torjuntasuunnan puoleisissa seiniin on tehty komerosyvennyksiä erilaisten ampumatarvikkeiden ja mahdollisesti myös valorakettien ja valonheittäjien ym. säilytystä varten (kuva 9). Länsimäen alueen ampumatarvikekomeroiden suuaukkoon on betonivalua tehdessä rakennettu syvennys mahdollisesti puuluukkuu varten. Joidenkin komeroiden katoissa ja seinissä on vielä jäljellä lautoja betonimuoteista tai puuverhoilusta. Komeroiden leveys on yleensä 70, korkeus 65 ja syvyys 65 cm. Kohteessa II:7 ampumatarvikekomerot ovat kookkaampia 90 x 60 x 75 cm.

Länsimäen alueella on taisteluhaudan rintasuoja yleensä valettu betonista. Rintasuojan yläosa kaartuu ulospäin kaarevana lippana. Betonivalun vahvuus seinäosassa saattaa olla vain parikymmentä senttiä. Seinien ja ampumakorokkeiden juurelle ei ole tehty mitään erityisiä perustoja tai tukirakenteita. Taisteluhautojen takaseinät on toisinaan tuettu betonilla tai välillä jätetty kokonaan tukematta, jolloin takaseinän muodostaa paljas kallioseinämä. Joissakin paikoissa on takaseinissä tuettu vain haudanmutkien kulmat.

Maahan kaivetuissa taisteluhautoissa on käytetty tukimateriaalina myös hirsiiä. Puurakenteet ovat nykyään kadonneet mutta hirsien kuvat ovat painuneet betonirakenteisiin ja sitomiseen käytettyä metallilankaa löytyy maastosta. Kohteessa II:2 on eräässä taisteluhautaosiassa valettu betonista ampumakoroke mutta rintasuojan vahvistuksena on ollut noin 175 cm korkea vaakasuorista hirsistä rakennettu seinä (liite 8 piirros II.2.ce). Hirsikertoja on ollut päällekkäin 8 - 10 kappaletta ja hirret on sidottu toisiinsa ja ankkuripaaluihin teräslangalla (kuva 20). Hirsivahvisteista taisteluhautaa on lisäksi saattanut olla myös kohteissa II:3, 5 ja 7.

3.5.2 Yhdyshaudat

Etulinjassa sijaitsevilta taisteluasemilta johti yhdyshaudat taustan suojahuoneisiin. Yhdyshautaan rakennettiin yleensä jyrkkiä mutkia miehistön suojaamiseksi vihollistykistön kranaattien sirpaleilta. Taisteluasemien läheisyydessä yhdyshaudat on useimmiten louhittu kallioon ja tuettu betonilla. Taustalla haudat kaivettiin maahan, mikäli maaperä salli sen ja haudan reunat tuettiin hirsillä. Länsimäen alueella on suurin osa haudoista tuettu betonilla.

3.6 Konekivääriasemat

Puolustusasemien taisteluasemiin rakennettiin katetut tuliaseimat konekivääreitä varten. Aikaisemmissa inventoinneissa konekivääriasemia on kutsuttu A-tyypin pesäkkeiksi. Konekivääriaseman pohja on nelikulmion muotoinen, jonka yksi seinä on segmenttikaari. Lattian pinta-ala on noin 4 m². Takaseinän rakenne ja oviaukko vaihtelevat samoin kuin sivuseiniin tehtyjen komeroiden sijainti ja koko. Asemat ovat olleet katettuja teräspalkeilla vahvistetuilla betonikatoilla. Joissakin asemissa on saattanut olla puulattia.

Aikaisemmissa inventoinneissa on luokiteltu A-tyypin pesäkkeiksi ja tuliaseimiksi myös 0,5 m matalat avoimet etuseinältään kaarevan muotoiset asemat (Laaksonen 1980, 15; Laine 1996a, 22; Laine 1998, 16). Asiakirjatietojen perusteella nämä avoimet rakenteet ovat olleet valonheitinasemia (KA, vesa 10322). Länsimäen alueelta ei löytynyt valonheitinasemiksi tunnistettavia rakenteita.

Kuva 11 Etuseinältään kaarevaa mallia oleva konekivääriasema II:9.4. Kuva 4908, John Lagerstedt 2003.

Länsimäen alueelle on rakennettu kahta erimallista konekivääriasemaa, kaarevaa ja nelikulmaista mallia. Kaarevaa mallia olevia asemia on kohteissa II:7, 8 ja 9. Niiden etuseinä on voimakkaasti kaareva, muodostaen lähes puoliympyrän (kuva 11 ja liite 8 piirros II:8.3). Takaseinä on useimmissa asemissa tuhoutunut. Se on tehty pystyyn asetetuista teräspalkeista, joiden ympärille on valettu betoni. Takaseinän paksuus on 20 - 30 cm. Kaikki kaarevaa mallia olevat asemat on rakennettu valmiiksi ja niiden katot on räjäytetty.

Kuva 12 Pohjamuodoltaan nelikulmaista mallia oleva konekivääriasema II:1.2. Kuva MV1:30, John Lagerstedt 2003.

Nelikulmaista mallia olevia konekivääriasemia on kohteissa II:1, 7 ja 8. Niiden etuseinät kaartuvat alaosaan erittäin loivasti ja lattioiden pohjamuoto on lähes neliö (kuva 12 ja liite 8 piirros II:7.1). Takaseinä on 45 - 60 cm paksu. Asemassa on ollut ilmeisesti kaksinkertaiset pariovet, joista sisemmät ovat avautuneet aseman sisään ja ulommat haudan puolelle. Kaksi nelikulmaista mallia olevaa asemaa on jäänyt keskeneräisiksi ja kattamatta. Katetut asemat on myöhemmin räjäytetty.

Kumpaakin mallia olevissa asemissa on etuseinän juuressa syvennys konekiväärin jalustan tukijaloille. Kaikissa konekivääriasemissa on, oviaukon suunnasta katsottuna, oikeassa ja vasemmassa sivuseinässä syvennys. Oikeanpuoleisen seinän syvennys on kookkaampi ja yläreunastaan viistetty. Vasen syvennys on yleensä pienempi ja toisinaan syvyydeltään vähäinen. Oikeanpuoleinen suurempi syvennys on ilmeisesti tarkoitettu konekiväärin jäähdytysvesiastialle. Kirjallisen ohjeen mukaan tuli konekivääriasemaan varata tilat 3 - 5 sangon jäähdytysvesivarastoa varten. Joissakin Viaporin maarintaman konekivääriasemissa on oikeanpuoleisen syvennyksen alaosaan tehty matala seinä, jolloin syvennys toimii betonisena vesikaukalona. (KA, vesa 15996; RHO, vik 1060.)

Vasemman puoleisen, syvyydeltään vähäisemmän komeron käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Kyseessä voi olla säilytystilat aseiden varaosille tai puhelimelle. Ikonikomeroista tuskin on kyse, kuten Laine inventoinnissaan arvelee, vaikka joillakin komerolla ei olisikaan syvyyttä kuin 10 cm (Laine 1996a, 22).

3.7 Tähystysasemat

Etulinjan taisteluasemien yhteyteen rakennettiin katetut tähystysasemat. Viaporin maarintamalla on käytetty karkeasti määritellen kahden tyyppisiä tähystysasemia, joista nk. tyyppi B on pohjamuodoltaan nelikulmainen. Tyyppi C on pohjamuodoltaan nelikulmainen, mutta sen torjuntasuunnan puoleinen seinä on segmenttikaari. Tähystysasemien sisäpinta-ala vaihtelee välillä 1,0 - 1,5 m². Asemia on aikaisemmissa inventoinneissa arveltu tuliaseiksi joko kivääreille tai konekivääreille (Löfgren 1974, 84-85; Laaksonen 1980, 15; Laine 1996a, 22). Niiden alkuperäinen käyttötarkoitus on

kuitenkin ollut tarjota puolustusaseman etumaaston tähystämiselle ja tulenjohdolle tykkitulen kestävät suojat. (KA, sotilaskartta 228; RHO, vik 1551). Vuodelta 1916 peräisin olevassa asiakirjassa esitetään, että asemien tähystysaukkoa on suurennettava niin paljon, että sieltä voidaan tulittaa myös kiväärillä (KA, vesa 16024).

Kuva 13 Tähystysasema II:8.2. Asemaan tullaan oikealta mutkitetun sisäänkäynnin kautta. Tähystysaukko on puhkaistu vasemmalla olevaan teräspalkkiin ja varustettu luukulla. Ks. myös piirrokset asemasta ja tähystysaukosta liitteessä 8. Kuva 4640, John Lagerstedt 2003.

Länsimäen alueen tähystysasemat ovat mallia C (kuva 13 ja liite 8 piirros II.8.2). Sisäänkäynti haudasta on mutkitettu siten etteivät oviaukot sijaitse kohdakkain. Tällä on pyritty estämään räjähdyskaasujen, paineiskun ja sirpaleiden tunkeutuminen asemaan. Sisäänkäynnissä on ollut kaksi ovea. Toinen haudan puoleisessa seinässä ja toinen aseman sivuseinän takaosassa. Kaikkia asemia ei kuitenkaan ole rakennettu mutkitetulla sisäänkäynnillä. Tähystysasemien takaseinät ovat joko paksua betonivalua tai ohuita teräspalkeilla tai pyöreillä terästangoilla vahvistettuja betoniseiniä.

Aseman tähystysaukko on puhkaistu teräspalkkiin ja se on voitu tarvittaessa sulkea teräksisellä luukulla (liite 8 piirros II.8.2 tähystysaukko). Tähystysaukon koko on ollut 3 x 18 cm. Se on sijoitettu matalan, katetun, betonista valetun tähystyssektorin kärkeen. Sektorin seinät on porrastettu vihollisen tulituksesta aiheutuvien kimmokkeiden torjumiseksi.

Kaikki Länsimäen alueen tähystysasemat on räjäytetty. Katto on muodostunut vierekkäisistä teräspalkeista, jotka on peitetty betonilla. Katon räjäyttämisen yhteydessä ovat myös haudan puoleinen seinä ja tähystysaukko usein vaurioituneet. Parhaimmassa kunnossa olevia tähystysasemia ovat rakenteet II:8.2 ja II:7.19.

3.8 Suojahuoneet

Puolustusasemien yhteyteen rakennettiin vihollisen tykkitulen kestäviä suojahuoneita. Etulinjaan sijoitettiin pienikokoisia suojatiloja mutta taustalle rakennettiin myös suurempia majoitustarkoituksiin sopivia suojia. Viaporin maarintamalle tehtiin myös suurikokoisia yksittäisiä suojahuoneita, jotka sijaitsivat erillään puolustusasemista. Tällaisia erillisiä suojahuoneita ei ole Länsimäen alueella.

Viaporin maarintaman suojahuoneet louhittiin kallioon tai kaivettiin maahan. Seinien ja katon rakennusmateriaaleina käytettiin hirsyä, muurattuja kiviä sekä betonia. Sodan loppuvaiheessa rakennusmateriaalina käytettiin yksinomaan betonia ja kattojen tukirakenteina teräspalkkeja. Länsimäen alueen kaikki säilyneet suojahuoneet ovat betonirakenteisia. On mahdollista, että osassa suojahuoneille tarkoitetuista kuopista on ollut hirsirakenteita, jotka ovat myöhemmin hävinneet mutta todennäköisempää on, että kuopat ovat jäänteitä keskeneräisistä suojahuoneista, joiden betonointitöitä ei ole ehditty aloittaa (kuva 22).

Länsimäen alueen suojahuoneiden katot ovat olleet teräspalkkivahvisteiset. Palkit ovat olleet I-profiilia, kooltaan 10 x 20 cm. Teräspalkit ovat levänneet sisäseinien yläpinnoilla ja osaksi louhitun kallion päällä. Kattopalkit on ankkuroitu paikoilleen vaakasuorilla pyöreillä terästangoilla, jotka kulkevat palkkeihin porattujen reikien läpi ja kiinnittyvät huoneen nurkissa seiniin valettuihin teräslenkkeihin. Palkkien päälle on tehty betonikatto, joka on tarvittaessa vielä peitetty maalla. Teräspalkkirakenne on samanlainen myös konekivääri- ja tähystysasemissa.

Kattojen teräspalkistot on poistettu yhtä suojahuonetta lukuun ottamatta kaikista alueen rakenteista. Perimätiedon mukaan teräsrakenteet on kerätty romumetalliksi. Keräyksen ajankohdasta ei ole tietoja mutta se sijoittuu vuosien 1918 - 1938 välille. Palkit on irrotettu räjäyttämällä, jolloin huoneiden ja asemien yläosat ovat tuhoutuneet. Suojahuoneen II:8.17 noin metrin vahvuinen betonikatto on jäänyt kuitenkin ehyeksi, vaikka teräspalkit on poistettu (kuva 14, liite 8 piirros II:8.17). Täysin ehjä kattorakenne on nähtävissä kohteessa II:7.27. Kaksi teräspalkkikattoista suojahuonetta on peitetty yhtenäisellä 1,3 metriä paksulla betonikatolla, jonka päällä on vielä noin metrin vahvuinen maakerros (kuva 27, liite 8 piirros II:7.27).

Kuva 14 Suojahuoneen II:8.17 betonikatto on jäänyt ehyeksi vaikka katon teräspalkkisto on räjäytetty pois. Rakenteen päällä olevassa hiekkakerroksessa on eroosioaurio. Kuva MV1:28, John Lagerstedt 2003.

Suojahuoneiden lattiarakenteet ovat vaihtelevia. Rakennuspiirroksissa on lattioksi merkitty pelkkä kalliopinta. Pehmeään maahan rakennettaessa neuvovat kirjalliset ohjeet tekemään 90 cm kiverroksen, joka on muurattu sementtiin. (KA, vesa 15996.) Länsimäen alueen keskeneräisiksi jääneissä suojahuoneissa lattiat muodostuvat kivilouhikosta. Suojahuoneessa II:7.27 on huoneiden lattiat betonipintaisia. Suojahuoneessa II:8.17 tehtiin koekuoppa huoneen takaosan hiekan peittämään lattiaan. Noin 15 cm paksun hiekkakerroksen alta löytyi irtonaisista kivistä koostuva kerros.

Kivikerroksen paksuutta ei pystytty määrittelemään. Se on kuitenkin useita kymmeniä senttimetrejä. On luultavaa että huoneen hiekkalattia on alkuperäinen ratkaisu.

Inventoitujen suojahuoneiden sisälattian pinta-ala vaihtelee välillä 4 - 50 m². Suurimmat suojahuoneet sijaitsevat kohteen II:7 lounaisosassa. Niiden sisätilat ovat muodostuneet todennäköisesti useammasta pienemmästä huoneesta. Rakenteet ovat kuitenkin niin vaurioituneet ettei yksityiskohdista saa selvää. Huonemittojen äärikokoja on rajoittanut katon tukirakenteina käytettyjen teräspalkkien suurin sallittu jänneväli, joka on ollut kirjallisten ohjeiden mukaan noin kolme metriä. Suojahuoneiden sisäkorkeus vaihtelee välillä 150 - 210 cm. Korkeimmissa suojahuoneissa on ollut mahdollista rakentaa sängyt kahteen kerrokseen. (KA, vesa 15996.)

Suojahuoneissa on ollut puuovet, toisinaan kaksinkertaisina. Kohteessa II:1 olevat suurikokoiset kaksihuoneiset, keskeneräiset suojat on varustettu lisäksi kamiinanpaikoilla ja ikkuna-aukoilla (liite 8 piirrokset II:1.1 ja II:1.17). Ikkunoita varten on ulkoseiniin puhkaistu 55 x 55 cm aukko, joka laajenee seinän sisäpintaa kohti. Ohjeiden mukaan ikkunan oli oltava kaksinkertainen. Ikkuna-aukko on voitu tarvittaessa sulkea kivilatomuksilla. (KA, vesa 15996.)

3.9 Luolasuojat

Viaporin maarintamalle rakennettiin kallioon louhittuja suurikokoisia varastoja ja suojia. Aluksi luolasuojia rakennettiin puolustuslinjojen taustalle, mutta sodan loppuvaiheessa varustettiin myös etulinjan taisteluasemia kallion sisään louhituilla miehistösuojilla. Luolat varustettiin betoniseinillä ja -lattioilla. Sisäkatto oli aaltopeltiä. Luolien pinta-ala vaihtelee välillä 20 - 200 m². Pasilassa sijainneen kallioon louhitun puhelinkeskuksen (kohde G 10) pinta-ala oli 1400 m² (Löfgren 1974, 87).

Inventoidulla alueella sijaitsee yksi luolasuoja kohteessa III:3. Se on jäänyt keskeneräiseksi eikä betonitöitä ole ehditty aloittaa. Tukikohta II:n luolat sijaitsevat Helsingin kaupungin alueella eivätkä kuuluneet inventoinnin piiriin. Nämä luolat ovat kohteet II:10 Ounasvaarankujan pohjoispäässä sekä II:12-15 Naulakallion eteläseinämässä. Kaikkien tukikohta II:n luolien rakenteita on myöhemmin muutettu.

3.10 Liikenne

3.10.1 Tiet

Viaporin maarintaman linnoitusvyöhykkeen rakentaminen edellytti kelvollista tieverkostoa. Vanhoja tielinjoja kunnostettiin ja autioille alueille rakennettiin uusia. Ympärivuotisen rakennusmateriaalien, työmiehistön, aseiden ja sotilasosastojen siirtoja varten, tieverkon piti olla kelirikon kestävä. Tiet pengerrettiin ja niiden pinta peitettiin makadamilla tai mukulakivillä (kuva 15). Suurin osa tiestöstä jäi myöhemmin uusien rakennusalueiden ja katuverkon alle. Jäljelle jääneillä osuuksilla on tien pinta usein peitetty hiekalla tai kivituhkalla.

Länsimäen tukikohta II:n alueella olevissa yhdysteissä on alkuperäinen pinta edelleen näkyvissä. Tieverkostoa on jäljellä yli kilometrin ja se muodostaa yhden parhaiten säilyneistä tiekokonaisuuksista koko Viaporin maarintaman alueella. Tukikohdan poikki kulkee leveämpi pääväylä II:tie.ag, josta haarautuu pienempiä tie-osuuksia, jotka johtavat puolustusasemiin tai kaponieereille. Pääväylän pinta on peitetty mukulakivillä, siten että tien reunaan on sijoitettu kookkaampia kiviä kuin keskelle. Tarvittaessa on tien vierelle kaivettu ojat. Inventoinnin yhteydessä löydettiin yksi kulkuväylän alittava tierumpu. Pienemmät tieosuudet voivat olla polkumaisia ja vain osittain pengerrettyjä ja pinnoitettuja.

Kuva 15 Tukikohdan II läpi kulkeva mukulakivetty yhdystie II:tie.ag. Kuvan kekiosassa on tien alittavan ojan rumpu. Kuva 4812, John Lagerstedt 2003.

3.10.2 Puhelinverkko

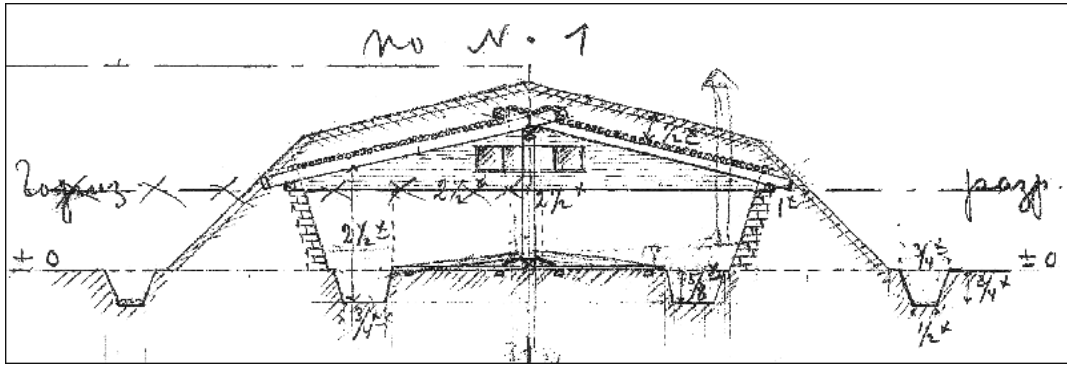
Viaporin maarintamalla oli oma puhelinverkko, joka oli jaettu viiteen puhelinkeskukseen, jotka olivat yhteydessä Pasilassa sodan lopulla sijainneeseen pääpuhelinkeskukseen. Länsimäen tukikohdat II ja III kuuluivat Herttoniemen puhelinkeskuksen alaisuuteen. Samaan puhelinkeskukseen olivat lisäksi yhdistettyinä mm. tukikohdat I, V, VIII ja XIII sekä Mellunkylän ja Vartiokylän insinöörikonttorit. (SArk, vkp 5.)

Suomalainen linnoitusopas 1920-luvulta neuvoo, että puhelinkaapelit sijoitetaan juoksuhautojen tai kaivantojen pohjille ja peitetään kivillä ja maalla. Länsimäen taistelu- tai yhdyshaudoista ei löydy rakenteita, joita voisi tulkita puhelinkaapeliin liittyviksi. Tukikohdan lounaisosassa on pitkä suoraviivainen ojamainen ura (kohde II:ura), joka saattaa olla kaapelikaivanto.

3.11 Majoitus

Viaporin maalinnoituksen rakentaminen teki pääkaupunkiseudusta valtavan työmaan sekä sotilasleirin. Työmiehiä ja sotilaita majoitettiin linnoitusalueiden ympäristöissä sijaitseviin taloihin sekä piharakennuksiin. Työmaiden yhteyteen rakennettiin parakkeja, hevostalleja, ruokaloita, kaalikellareita ja muita talousrakennuksia.

Väliaikaisempina majoituksena käytettiin teltoja sekä yksinkertaisia maakuoppaan sijoitettuja parakkeja (kuva 16). Jälkimmäisiä käytettiin myös ympärivuotisesti. Venäjän armeijan ohjesäännön mukainen talviasuttava maakuoppaparakki rakennettiin siten, että maahan kaivettiin asumuksen pohjan kokoinen 0,5 - 1 metrin syvyinen kuoppa, johon rakennettiin puuriukurakenteinen harjakatto. Katto peitettiin oljilla ja turpeella. Katon yläosaan jätettiin valoaukot. Sisäänkäynti oli asumuksen päädyssä. Talvikäyttöön tarkoitettussa rakenteessa oli myös tulisija. Kuudelle hengelle tarkoitetun pienen asumuksen sisämitat olivat 3 x 4 metriä. Kookkaimmat maakuoppaparakit ovat olleet 10 x 30 metrin kokoiset. (KA, vesa 10322; Lohikoski 1998, 18-19.)

Kuva 16 Kuudelle hengelle suunnitellun pienen maakuoppaparakin sivukuva. Länsimäen alueelta ei löydetty jäännöksiä parakkien rakennusmateriaaleista. Osa parakin mallipiirroksesta. Venäläinen sotilasasiakirja 10322, Kansallisarkisto.

Länsimäen alueella on useita säännöllisen muotoisia matalia kaivantoja, joita epäiltiin maakuoppaparakkien tai muunlaisten suojatilojen pohjiksi (liitteet 6 ja 7). Kaivannoista ei kuitenkaan löytynyt tutkimusten (koepistot, koekuoppa, metallinilmaisin) yhteydessä merkkejä rakenteista. Kaivantojen käyttötarkoitus tai alkuperä ei tässä inventoinnissa selvinnyt.

Linnoitusalueille on rakennettu kaivoja. Myös Länsimäen alueelta löytyy tyypillinen 1,5 x 1,5 metrin kokoinen, hirsisalvoksella tuettu kaivo, jossa ei ole jäljellä ylärakenteita.

4 HAKEMISTOT

4.1 Inventoidun alueen kiinteät muinaisjäännökset

4.1.1 Tukikohta II

II:1 - 3	puolustusasemia
II:4	kaponieeri, keskeneräinen, näkymättömissä
II:5	puolustusasema
II:6	kaponieeri, tuhoutunut
II:7 - 9	puolustusasemia
II:este1	piikkilankaesteen tolppia ja suojavalli
II:este 2	piikkilankaesteen suojavalli
II:este 3	piikkilankaesteen tolppia ja suojavalli
II:este 4	piikkilankaesteen suojavalli
II:este 5	piikkilankaesteen suojavalli (kartta liitteessä 5)
II:tie.ag, ek, bc, fi	yhdysteitä
II:tie.dm	kapea yhdystie, osittain päällytetty, osittain polku
II:tie.jl	vanha ennen 1.maailmansotaa valmistunut tie
II:kaivo	kaivo
II:ura	mahdollinen kaapelikaivanto
II:kaivantoalue 1 ja 2	suurikokoisia säännöllisiä kuoppia

4.1.2 Tukikohta III

III:3 - 7	puolustusasemia, osittain tuhoutuneita
III:este 1	piikkilankaesteen suojavalli

4.2 Inventoidulta alueelta tehdyt esinelöydöt

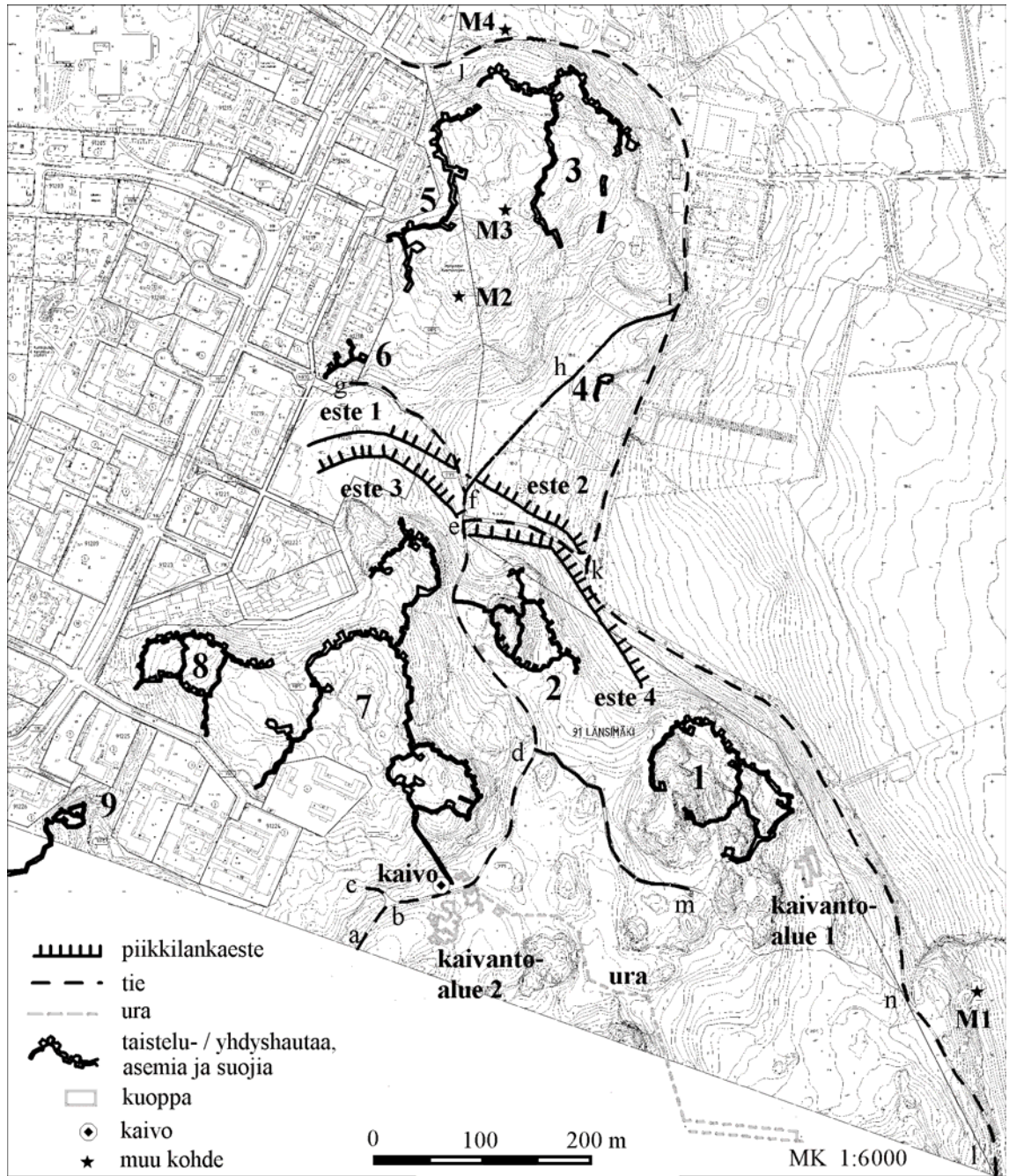
Esineet on siirretty Vantaan kaupunginmuseon kokoelmiin

349:1	piikkilankaesteen kokonainen tolppa (piirros liitteessä 5)
349:2	piikkilankaesteen kokonainen tolppa (piirros liitteessä 5)

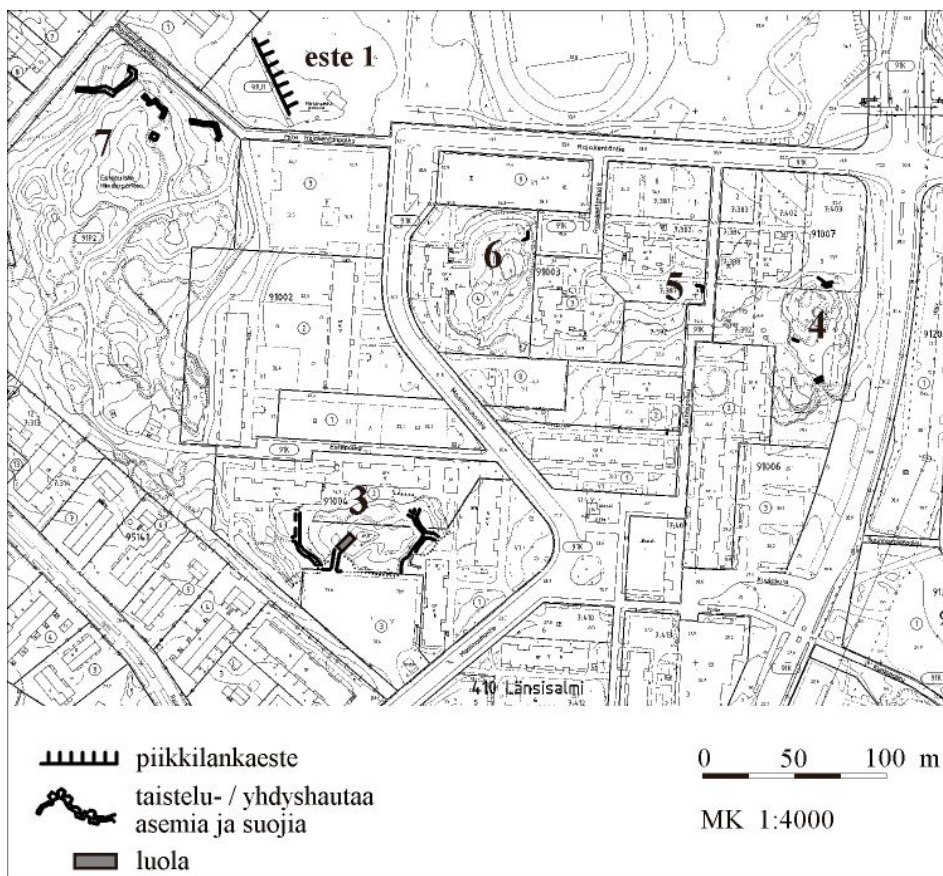
4.3 Muut kohteet

Nämä kohteet on tarkastettu, mutta ne eivät liity ensimmäisen maailmansodan aikaisiin linnoituslaitteisiin.

M 1	Ladon jäännökset
M 2	Kalliopiiirros
M 3	Myllynkivi
M 4	Pommin kuoppa toisen maailmansodan ajalta

Kuva 17 Tukikohdan II inventoidut kohteet.

Kuva 18 Tukikohdan III inventoidut kohteet. Ks. myös kuva 3.

5 KOHDEKUVAUKSET

5.1 Tukikohta II

II:1

Rakentamisen aikainen kohdenumero: Д

PERUSTIEDOT II:1

laji: puolustusasema
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 572; y= 62 510
x= 81 630; y= 62 572
x= 81 645; y= 62 422
x= 81 716; y= 62 475
koordinaattiselite: ääripisteet
merkitty kartalle: on merkitty kantakarttaan (kohteen pohjoisosa puuttuu kartalta, kartoitettu uudelleen 2003)
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 500 m etelään

OMISTAJATIEDOT II:1

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 91P5
omistaja: Vantaan kaupunki
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

ARKISTOTIEDOT II:1

Helsingin teollisuuspiiri	inventointi 1938	kohdenumero: 1593 - 1604
Ahvenisto 1966	inventointi 1966	kohdenumero: 47
Löfgren	inventointi 1973	kohdenumero: II:1
Löfgren & Heinämies	inventointi 1979	kohdenumero: II:1

INVENTOINTI 2003 II:1

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 23-24.6, 3.7.2003
John Lagerstedt 16.10.2003
Kartat: liite 3 1:2000, liite 4 1:1000
Piirokset: liite 8 II:1.1 1:50; II:1.17 1:75
Negatiivit: MV1:22-27, 30-32; V2:17-18
Digikuvat: 4917-4968

LYHYT KOHDEKUVAAUS II:1

Kohde sijaitsee korkealla kallioisella alueella Westerkullan kartanon peltojen länsilaidalla. Kohteessa on taistelu- ja yhdyshautoja, tuli- ja tähystysasemia sekä suojahuoneita. Osa rakenteista, etenkin kohteen pohjoisosassa, on jäänyt keskeneräisiksi.

TUTKIMUSKERTOMUS II:1

Puolustusasema on rakennettu kahdelle korkeille ja osaksi hyvin jyrkkäreunaisille kallioille. Kallion korkeimmalta laelta (45,3 m) on ollut hyvät näköalat torjuntasuuntaan

sekä viereiseen Mustavuoren tukikohtaan nro I. Nykyisin puusto peittää näkymät. Kallioiden laet ovat paljaat, mutta lähes kaikkien linnoituslaitteiden kohdalla kasvaa tiheätä hoitamatonta kuusikkoa tai lehtipuuvesakkoa. Kohteessa liikkuu vähemmän ulkoilijoita kuin muualla puistoalueella. Maasto on vaikeakulkuista ja näkyvyys ja havaintomahdollisuudet olivat heikot.

Kohteen itäpuolelta on vanha tie Westerkullan kartanolta Mellunkylään. Kohteen taustalle, noin 40 m sen eteläpuolelle, johtaa lännestä yhdystie (II:tie.dm) Kohteen pohjois- ja itäpuolella on ollut piikkilankaeste, josta ei enää löydy jälkiä maastosta. Kohteen luoteispuolella olevaan säilyneeseen piikkilankaesteeseen (II:este 4.b) on näköyhteys. Noin 30 metriä kohteen kaakkoispuolella on kaivantoja, jotka saattavat olla mahdollisia parakinkuoppia (II:kaivantoalue 1).

Taisteluasemat sijaitsevat kohteen pohjois- ja itäosassa ja taustan suojahuoneet korkeiden kallioiden länsiosissa. Taisteluasemien haudat on louhittu suurimmaksi osaksi kallioon ja vahvistettu torjuntasuunnan puolelta betonilla. Taustaseiniä ei ole juurikaan vahvistettu. Pohjoisosan hautoja ei ole ehditty vahvistaa betonilla, vaan työt ovat jääneet keskeneräisiksi. Taisteluhautaa on yhteensä 85 metriä, päätorjuntasuunta on koilliseen mutta lyhyiltä osin myös pohjoiseen ja kaakkoon. Taisteluhaudan ampumakorokkeelle johtaa yksi porrasaskel. Osa rintasuojista on varustettu kyynärnojalla. Pohjoisosassa on yhden hautaosion rintasuojaan tehty ponnistusaskelma. Keskeneräisten suojahuoneiden ja asemien kuoppien kohdalla on toisinaan haudan puolelle ehditty valaa ampumakoroke, jolloin valmistuneen rakenteen takaseinä ja katto olisivat toimineet taisteluhaudan rintasuojana.

Ampumatarvikekomoeroita on viisi. Ne ovat kokoluokkaa: leveys 70 cm, korkeus 60 cm ja syvyys 60 cm. Osassa komeroista on jäänteitä puuverhoilusta. Koko kohteessa on näkyvissä kahdet portaat ja mahdollisesti yhdet portaat saattavat olla karikkeen alla. Lisäksi on kahdet keskeneräiset portaiden paikat.

Kuva 19 Betoniset portaat rakenteessa II:1.P2. Kuva MV1:31, John Lagerstedt 2003.

Konekivääriasemia on kolme. Ne ovat nelikulmaista mallia. Pohjoisosassa on yksi asema jäänyt kattamatta, eteläosan asemat ovat valmistuneet mutta niiden katot on räjäytetty. Pohjoisosassa on kaksi kuoppaa, joihin on ollut tarkoitus rakentaa konekivääriasemat (KA, sotilaskartta 228).

Kohteessa on yksi tähytysasema mallia C, jonka katto on räjäytetty. Asema on varustettu mutkitetulla sisäänkäynnillä. Lisäksi pohjoisosassa on rakentamaton kuoppa, johon on ollut tarkoitus rakentaa tähytysasema (KA, sotilaskartta 228).

Taisteluasemien yhteydessä on viisi betonista suojahuonetta, joista neljän katot on räjäytetty, yhtä ei ole ehditty kattaa. Pohjoisosassa on lisäksi kaksi rakentamatonta kuoppaa, jotka on tarkoitettu suojahuoneiksi (KA, sotilaskartta 228).

Taisteluasemien pohjois- keski- ja eteläosasta johtaa taustalle lännen suuntaan kolme yhdyshautaa, joiden päässä on suurikokoiset suojahuoneet. Pohjoinen yhdyshauta II:1.ab on louhittu kallioon ja osaksi kaivettu maahan. Keskimäinen hauta II:1.ch on louhittu kallioon. Eteläisin yhdyshauta on louhittu osaksi kallioon, mutta sen ulkoreunan muodostaa osittain kivistä ja maasta rakennettu korkea valli. Keskimäistä ja eteläistä hautaa yhdistää lisäksi jyrkkään kalliorotkoon sijoitettu, vain osittain louhittu hauta II:1.eg. Sen läntisen seinän muodostaa pystysuora 6- 8 metriä korkea luonnollinen kallioseinä.

Taustan suojahuoneista pohjoisin II:1.1 on kaksiosainen. Sisäosien lattian pinta-ala on noin 23 m². Katto ja lattia ovat jääneet keskeneräisiksi. Toisessa huoneessa on ikkuna-aukko ja kummassakin huoneessa on ollut kamiinanpaikat sekä komerosyvennykset. Seinissä on vielä jäljellä jäännöksiä valun aikaisesta betonilaudoituksesta.

Keskimäinen suojahuone II.1.17 on myös kaksiosainen. Sisäosien lattiapinta-ala on noin 26 m² Toinen huone on huomattavan pitkä ja se on louhittu noin metrin verran kallioseinän sisään. Mahdollisesti on alunperin ollut tarkoitus louhia kallion sisään luola, joka on kuitenkin jätetty keskeneräiseksi kun kallion rapautuminen ja halkeilu on todettu vaaralliseksi. Toinen huone on varustettu ikkuna-aukolla ja kummassakin huoneessa on kamiinan paikat sekä yhteensä neljä komerosyvennystä. Huoneiden seinissä on siellä täällä pieniä keskimäärin 18 x 6 x 9 cm kokoisia syvennyksiä, joista osassa on vielä puunkappale jäljellä. Mahdollisesti niiden tarkoituksena on ollut helpottaa hyllyjen, makuupaikkojen tai muiden kalusteiden kiinnittämistä betoniseiniin. Katto ja lattia ovat jääneet keskeneräisiksi. Rakentamisen jälkeen on toiseen huoneeseen pudonnut kallioseinästä suurikokoinen lohkar.

Taustan eteläisen suojahuoneen II:1.15 katto on valmistunut ja se on räjäytetty. Huone on täynnä betoninlohkareita ja siinä kasvaa tiheätä kuusikkoa. Sen ulkopinta-ala on noin 30 m².

Puolustusasema II:1 on jäänyt osittain keskeneräiseksi. Hautojen ja suojahuoneiden ympäristössä on laajoja kasoja louhinnasta syntyneitä kiviä. Pohjoisosassa ovat rakenteiden salaojat peittämättä. Suojahuoneen II:1.4 ojitus on tukkeutunut ja rakenteen pohjalla on noin 10 - 50 cm vettä. Korkeiden kallioiden juureen rakennettujen suojahuoneiden II:1.1 ja 1.17 sekä yhdyshaudan II:1.eg kohdalla on jyrkät seinät ja suuret korkeuserot, jotka aiheuttavat huomattavan putoamisvaaran. Suojahuoneen II.1.17 yläpuolella sijaitsevasta kallioseinästä voi irrota lisää lohkareita. Suojahuoneissa ja asemissa on jälkiä asunnottomien majoista vuosien takaa. Syksyllä 2003 oli suojahuoneeseen II.1.17 rakennettu pressuista maja. Kohteessa on muutamia erittäin roskaisia alueita.

II:2

Rakentamisen aikainen kohdenumero: E

PERUSTIEDOT II:2

laji:	puolustusasema
ajoitus:	1915 - 1918
koordinaatit:	x= 81 750; y= 62 370
	x= 81 767; y= 62 283

koordinaattiselite: x= 81 850; y= 62 307
ääripisteet
merkitty kartalle: on merkitty kantakarttaan (eteläosa puuttuu ja pohjoisosa on merkitty väärin kartalle, kartoitettu uudelleen 2002 - 2003, keskeneräistä kohteeseen II:7 johtavaa yhdyshautaa ei ole kartoitettu)
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 400 m etelälounaaseen

OMISTAJATIEDOT II:2
alue: Vantaa, Länsimäki
tila1: 91P5
omistaja1: Vantaan kaupunki
tila2: 92-410-18-0 Westerkulla
omistaja2: useita omistajia
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

ARKISTOTIEDOT II:2
Helsingin teollisuuspiiri inventointi 1938 kohdenumero: 1605 - 1607
Löfgren inventointi 1973 kohdenumero: II:2
Löfgren & Heinämies inventointi 1979 kohdenumero: II:2

INVENTOINTI 2003 II:2
Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 4.7.2003
John Lagerstedt, Markku Saari, Peter Himberg 22.8.2003
John Lagerstedt 16-17.10. ja 20.10.2003
Kartat: liite 3 1:2000, liite 4 1:1000
Piirroksset: liite 8 II:2.ce 1:20
Negatiivit: V4:1
Digikuvat: 4969-4999 ja 5001-5013

LYHYT KOHDEKUVAUS II:2
Kohde sijaitsee mäellä Westerkullan kartanon peltojen länsilaidalla. Kohteessa on taistelu- ja yhdyshautoja sekä suojahuoneita. Tuli- ja tähytysasemia varten on louhittu kuoppia. Suurin osa rakenteista on jäänyt keskeneräisiksi.

TUTKIMUSKERTOMUS II:2
Puolustusasema on rakennettu osittain jyrkkäreunaisen kallion päälle ja osaksi sen idän puoleiselle loivalle mäenrinteelle. Alueen valtapuuna on kuusi ja sitä kasvaa hautojen ja asemien ympäristössä tiheään. Kohdetta ympäröi kolmelta suunnalta ulkoilutiet, mutta sen alueella liikkuu ulkoilijoita kuitenkin vähän. Maasto on vaikeakulkuista ja näkyvyys ja havaintomahdollisuudet olivat heikot.

Kohteen itäpuolella on vanha tie Westerkullan kartanolta Mellunkylään ja länsipuolella yhdystie II:tie.ag. Kohteen pohjoispuolella yhdistää kahta viimeksi mainittua tietä piikkilankaesteiden maavallien välissä kulkeva yhdystie II:tie.ek. Kohteen pohjois- ja itäpuolella on piikkilankaeste II:este 4 ja kauempana pohjoispuolella vielä toinen piikkilankaeste II:este 2.

Kohteen länsipuolella on yhdystien varressa kaksi noin puoli metriä syvää suorakulmaista kuoppaa. Pienempi kuopista on kooltaan noin 1,2 x 1,2 m ja veden täyttämä. Toinen kuoppa on kookkaampi n. 5 x 3 m ja sijaitsee aivan yhdystien sivussa kulkevan ojan vieressä. Kohteen itäpuolella on taisteluasemien ja piikkilankaesteen

välisessä rinteessä useita eri kokoisia kaivettuja kuoppia, joiden syvyydet vaihtelevat 0,5 - 1,5 metrin välillä. Kuoppien käyttötarkoitus tai rakentamisajankohta ei ole selvillä.

Taisteluasemat ovat sijainneet mäen pohjois- ja itärinteillä, joista johtavat yhdyshaudat mäen lounaispuolella sijaitseviin taustan suojahuoneisiin. Kohteen pohjoiskärkeen on alettu rakentaa eteen työnnettyä yhdyshaudan päässä olevaa konekivääriaseman ja suojahuoneen yhdistelmää, joka on jäänyt keskeneräiseksi. Puolustusasema II:2 on ollut tarkoitus yhdistää luoteiskulmastaan haudalla kohteeseen II:7 (KA, sotilaskartta 228). Yhdyshaudan rakennustyöt ovat jääneet keskeneräisiksi.

Taisteluasemien haudat on louhittu kallioon ja kaivettu maahan. Hautojen torjuntasuunnan puoleiset seinät on tuettu betonilla mutta taustapuolelta ovat vahvistamattomia. Kohteessa on hyödynnetty useassa kohdassa alueella olevia suurikokoisia kiviä ja siirtolohkareita, jotka on jätetty omille paikoilleen, siten että ne muodostavat osia hautojen, asemien ja suojahuoneiden seinärakenteista. Taisteluhautaa on yhteensä 75 metriä päätorjuntasuuntana koillinen. Pieni osa taisteluhautoista on kohti pohjoista ja luodetta. Ampumakorokkeille johtaa yksi porrasaskelma. Rintasuojan ponnistusaskelmaa tai kyynärnojia ei ole.

Keskeneräisten suojahuoneiden ja asemien kuoppien kohdalla on toisinaan haudan puolelle ehditty valaa ampumakoroke, jolloin valmistuneen rakenteen takaseinä ja katto olisivat toimineet taisteluhaudan rintasuojana. Taisteluhautalinjan II:2.ce pohjoisosassa on kaksi ampumakorokkeella varustettua osiota, joissa rintasuojan muodosta maa- ja kivivalli. Eteläisimmän, 7,5 metriä pitkän osion betonilla vahvistetusta päästä voi päätellä että rintasuoja on ollut tuettuina hirsillä. Hirsien päät ovat jättäneet kuvansa traverssin betonivaluun. Taisteluhaudan ampumakorokkeen yläpuolelle kohoavan rintasuojan korkeus on ollut noin 175 cm ja vaakasuoria hirsikertoja on ollut 8 - 10 kappaletta. Rintasuojassa on näkyvissä metallilankasilmukoita, joita on käytetty hirsien kiinnittämiseen. Rintasuojaa tutkittiin metallinilmmaisimella, jolloin siitä paikallistettiin kahdeksan metallilankaa. Yksi langoista otettiin esille poistamalla sen päältä pintamaata noin 20 cm (kuva 20).

Esille kaivetun lankasilmukan ja metallinilmmaisimen havaintojen perusteella voidaan päätellä, että rintasuojan hirsituenta on ollut kiinnitettyinä

Kuva 20 Taisteluhaudan II:2.ce hirsien tukemiseen käytetty, esiin kaivettu metallilanka. Oikean puoleinen silmukka on ollut kidottuna ankkuripaalun ympärille. Keskellä oleva silmukka on ilmeisesti syntynyt, kun lankaa on kierretty kapulalla kireämmäksi. Kuva V4:1, John Lagerstedt 2003.

metallilankasilmukoilla noin kahden metrin päähän torjuntasuuntaan haudan reunasta juntattuihin ankkuripaaluihin. Puinen yläosastaan esille kaivettu ankkuripaalu oli lahonnut miltei näkymättömiin. Tutkimuksen jälkeen lanka peitettiin uudelleen. Tästä tutkimuksesta ei käynyt ilmi, olivatko rintasuojan hirret kiinnitetty lisäksi vielä alemmaa ankkuripaaluihin.

Taisteluhautalinjan II:2.ab länsiosan betonisen rintasuojan yläpintaan on kiinnitetty kahteen ja joissakin kohdissa kolmeen perättäiseen riviin pyöreitä pystysuoria terästankoja, joiden keskimääräinen korkeus on noin 25 cm. Tankojen halkaisija on 2 cm. Tangot ovat riveissä vierekkäin 40 cm välein. Pitkittäisten, haudan suuntaisten rivien välit ovat 35 cm. Tankojen käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Samantapainen rakenne on kohteessa II:9.3, jossa suojahuoneen ulkoseinän yläpinnalla on tankoja, joita on yhdistetty toisiinsa teräslangoilla.

Ampumatarvikekomoeroita on kolme. Ne ovat kokoluokkaa: leveys 70 cm, korkeus 60 cm ja syvyys 65 cm. Komerossa on puurakenteiden jäännöksiä. Keskenenäisiä tai valmiiksi rakennettuja portaita ei kohteesta löytynyt. Taisteluasemiin on ollut tarkoitus rakentaa kaksi konekivääriasemaa, kaksi tähystysasemaa ja kolme suojahuonetta (KA, sotilaskartta 228). Kaikkien rakennustyöt ovat jääneet keskenenäisiksi. Ainoastaan kuopat on ehditty louhia.

Kuva 21 Taisteluhaudan II:2.ab rintasuojan päälle on kiinnitetty pyöreitä terästankoja. Kuva 4991, John Lagerstedt 2003.

Taisteluasemista taustalle johtaneet yhdyshaudat on louhittu kallioon ja kaivettu osittain maahan. Kaakkoisosan suojahuoneiden edustalla kulkeva yhdyshauta on rakennettu siten, että haudan ulkoreunan muodostaa kivistä ja maasta kasattu valli. Taustalle on ollut tarkoitus rakentaa kuusi suojahuonetta (KA, sotilaskartta 228). Neljä on jäänyt pelkiksi kallioon louhituiksi keskenenäisiksi kuopiksi. Kahteen pohjoisimpaan huoneeseen on ehditty valaa betoniseinät. Kumpikin suojahuone on varustettu pienellä komerosyvennyksellä. Huoneet ovat jääneet kattamatta.

Kohteen keskenenäisyyden takia on sen hautojen reunoille ja lähiympäristöön jäänyt louhintatöissä syntyneitä kivikasoja. Osa kivistä on ladottu nelikulmaisiksi, mataliksi ja laakeiksi röykkiöiksi. Haudan reunoilla olevat korkeat irtokivistä koostuvat vallit saattavat aiheuttaa sortumavaaran ja niistä voi irrota kiviä, jotka putoavat haudan

pohjalle. Sortumavaaraiset rakenteet ovat haudat II:2.cd pohjoisosa, II:2.bc pohjoisosa ja II:2.bg eteläpää.

II:3

Rakentamisen aikainen kohdenumero: A (itäosa) ja B (länsiosa)

PERUSTIEDOT II:3

laji: puolustusasema
ajoitus: 1916 - 1918
koordinaatit: x= 82 136; y= 62 344
x= 82 150; y= 62 391
x= 82 234; y= 62 425
x= 82 294; y= 62 265
x= 82 309; y= 62 360
koordinaattiselite: ääripisteet
merkitty kartalle: osittain (kantakarttaan on merkitty vain muutamia rakenteita, kartoitettu uudelleen 2002 - 2003, kaakkoisosan erillisiä keskeneräisiä hautoja ei ole kartoitettu)
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 200 m luoteeseen

OMISTAJATIEDOT II:3

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 92-410-18-0 Westerkulla
omistaja: useita omistajia
kaavoitus: ei asemakaavaa

ARKISTOTIEDOT II:3

Helsingin teollisuuspiiri	inventointi 1938	kohdenumero: 1590 - 1592?
Ahvenisto	inventointi 1966	kohdenumero: 46
Löfgren	inventointi 1973	kohdenumero: II:3
Löfgren & Heinämies	inventointi 1979	kohdenumero: II:3

INVENTOINTI 2003 II:3

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 7.7.2003
John Lagerstedt 14.10.2003
Kartat: liite 3 1:2000, liite 4 1:1000
Piirokset: liite 8 II:3.bc 1:20
Negatiivit: V3:7-12
Digikuvat: 4870-4901

LYHYT KOHDEKUVAUS II:3

Kohde sijaitsee Myllymäki-nimisellä mäellä Westerkullan kartanon päärakennuksen ja sen pihamaan länsipuolella. Kohteessa on taistelu- ja yhdyshautoja. Konekivääriaseimia, tähystysasemaa sekä suojahuoneita varten on louhittu kuoppia, jotka ovat jääneet keskeneräisiksi.

TUTKIMUSKERTOMUS II:3

Puolustusasema on rakennettu laajan kallioisen mäen pohjoisrinteelle. Linnoituslaitteissa kasvanutta puustoa on kannoista päätellen harvennettu mahdollisesti

1990-luvun alkupuolella. Rakenteissa ja niiden läheisyydessä kasvaa vesakkoa ja pensaita, kohteen itäosassa tiheästikin. Maasto on suurimmaksi osaksi helppokulkuista ja havaintomahdollisuudet olivat hyvät.

Kohteen pohjoispuolelta kulkee vanha tie Westerkullan kartanolle ja kartanon pihamaa on puolustusaseman itäosan välittömässä läheisyydessä. Rakentamisajan linnoituskartassa on kohteen pohjoispuolelle suunniteltu piikkilankaesteitä, mutta niistä ei näy merkkejä maastossa. Esteitä on tuskin ehditty rakentaa. Lisäksi on kartanon pihamaalle suunniteltu puolustusasemia ja esteitä joita ei ole toteutettu. (KA, sotilaskartta 228.)

Taisteluasemat noudattelevat mäen pohjoista rinnettä. Niiden haudat on louhittu kallioon ja ne on vahvistettu torjuntasuunnan puolelta osittain betonilla. Taustaseinänä on vahvistamaton kallio. Hautojen torjuntasuuntaa ei ole ehditty naamioida, ja autojen reunoilla on joissakin kohdissa matalia louhekkivivalleja. Pohjoisosassa on taisteluhautalinjalla noin 20 metriä pitkä osuus joka on kaivettu maahan. Vahvistamattomassa haudassa ei näy ampumakoroketta. Hauta on saattanut olla hirsillä tuettu tai se on jäänyt keskeneräiseksi eikä betonitöitä ole ehditty aloittaa. Betonilla tuettua taisteluhautaa on noin 60 metriä. Torjuntasuuntina ovat luode, pohjoinen ja koillinen. Ampumakorokkeille johtaa yksi porrasaskelma ja rintasuojissa on yksi ponnistusaskelma. Porrasaskelman yläpuolelle on ampumakorokkeen seinään tehty 13 x 6 cm kokoinen ja koko taisteluhaudan pituinen syvennys johon asennettu lauta, joka on vielä jäljellä. Sen käyttötarkoituksesta ei ole tietoja.

Ampumatarvikekomoeroita on kaksi ja ne ovat kokoluokkaa: leveys 65, korkeus 60, syvyys 75 cm. Kohteen länsipäässä on yhdet hautaan johtavat portaat. Taisteluasemiin on ollut tarkoitus rakentaa neljä konekivääriasemaa ja yksi tähtystysasema sekä viisi suojahuonetta (KA, sotilaskartta 228). Työt ovat jääneet kuitenkin keskeneräisiksi ja ainoastaan kuopat on ehditty louhia tai kaivaa. Kuoppien salaojat ovat jääneet peittämättä.

Kohteen itäosassa on lisäksi kaksi louhittua kuoppaa, jotka eivät näy rakentamisajan kartoissa. Niistä pohjoisemman II:3.11 käyttötarkoitus ei ole selvillä. Eteläisempi kuoppa II:3.14 on kooltaan 8 x 8 metriä ja sillä on syvyyttä 3 - 4 metriä. Siitä on louhittu aukko kartanon pihamaan suuntaan. Kyseessä on ilmeisesti keskeneräinen suojahuone, johon on ollut tarkoitus louhia sisäänkäynti pohjoisen suunnasta tulevasta haudasta. Torjuntasuuntaan tehty aukko on todennäköisesti salaoja, jota ei ole ehditty rakentaa valmiiksi.

Taisteluasemien keskiosasta johtaa etelän suuntaan pitkä yhdyshauta, jonka varteen oli suunniteltu suojahuoneita, joita ei rakennettu (KA, sotilaskartta 228). Hauta on louhittu pohjois- ja eteläpäästään kallioon mutta keskiosa on tehty kaivamalla maahan. Hauta on jäänyt vahvistamatta. Itäosan taisteluasemista oli tarkoitus rakentaa toinen yhdyshauta taustalle etelän suuntaan (KA, sotilaskartta 228.) Haudasta on ehtinyt valmistua vain kaksi keskeneräistä kallioon louhittua osiota, joiden pituudet ovat n. 15 m. Syvyyttä kaivannoilla on puolisen metriä.

Hautojen yli kulkee polkuja, joiden kohdalta hautoja on täytetty kivillä ja maalla. Polkujen kohdalla on rakenteisiin syntynyt myös kulkemisen aiheuttamia eroosioaurioita. Aikanaan tehdyt vesakon raivaustyöt ovat pitäneet lähimaiseman kohtalaisen avarana, mutta varsinkin kohteen itäosa on kasvamassa jälleen umpeen.

II:4

Rakentamisen aikainen kohdenumero: kaponir no 3

PERUSTIEDOT II:4

laji: kaponieeri
ajoitus: 1916 - 1918
koordinaatit: x= 82 019; y= 62 391
koordinaattiselite: keskipiste
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 170 m lounaaseen

OMISTAJATIEDOT II:4

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 92-410-18-0 Westerkulla
omistaja: useita omistajia
kaavoitus: ei asemakaavaa

ARKISTOTIEDOT II:4

Löfgrenin 1973 inventoinnissa on karttaan merkitty kohde II:4 noin 400 metriä pohjoisemmaksi mutta siitä ei ole esitetty mitään kirjallisia tietoja. Maastossa ei paikasta löytynyt mitään rakenteita.

LYHYT KOHDEKUVAUS II:4

Kohde sijaitsee Myllymäki-nimisen mäen itälaidalla Westerkullan kartanon rakennusryhmän läheisyydessä. Kaponieerin eli sivustatuliaseman rakennustyöt ovat ilmeisesti jääneet keskeneräisiksi ja paikalle on ehditty ehkä tehdä ainoastaan suurikokoinen kuoppa. Kohteeseen on läjitetty muualta tuotua maata ja kasvijätettä jolloin mahdolliset rakenteet ovat peittyneet täysin.

TUTKIMUSKERTOMUS II:4

Tukikohta II:n kohteita esittävässä päiväämättömässä linnoituskartassa on paikalle merkitty kaponieeri nro 3. Kohde on sijoitettu mäen sisään työntyvän luonnon muovaaman notkelman perälle. Notkelman pohjaa ja mahdollista kuoppaa on täytetty myöhemmin maa-aineksilla sekä suurikokoisilla oksilla ja puunrunkojen kappaleilla. Alue on lehtipuiden ympäröimä, mutta täyttömaan kohta kasvaa lähinnä heinää. Minkäänlaisia rakenteita ei ole näkyvissä.

Kaponieerin itäpuolelta, sen ampumasektorin editse on kulkenut vanha tie Westerkullan kartanolta Mellunkylään. Kohteen länsipuolella kulkee yhdystie II:tie.fi. Tukikohta II:n ja Mustavuoren tukikohta I:n välisten peltojen / niittyjen poikki oli rakennettu piikkilankaeste. Kaponieerin tykit olisivat tulittaneet itäkaakkoon tämän esteen etumaastoon. Vastaavasti Mustavuorella kohteessa I:18 ollut kaponieeri nro 2 olisi tulittanut länsiluoteen suuntaan samalle alueelle.

Karttapiirroksesta voi päätellä, että kaponieerin kaikki aseet ja suojatilat oli tarkoitus sijoittaa yhteen 12 x 7 metrin kokoiseen betonirakenteeseen, josta olisi johtanut lyhyt yhdyshauta etelän suuntaan. Kohteen aseistuksesta ei ole yksityiskohtaisia tietoja, mutta kaponieerit oli yleensä varustettu kahdella 57 mm:n kanuunalla. Saman muotoinen, yhteen rakenteeseen sijoitettu kaponieeri on ehditty rakentaa valmiiksi Helsingin Maununnevilla kohteessa XXIII:1.

II:5

Rakentamisen aikainen kohdenumero: B.

PERUSTIEDOT II:5

laji: puolustusasema
ajoitus: 1916 - 1918
koordinaatit: x= 82 097; y= 62 208
x= 82 148; y= 62 188
x= 82 155; y= 62 254
x= 82 255; y= 62 235
x= 82 271; y= 62 276
koordinaattiselite: ääripisteet
merkitty kartalle: osittain (kantakartassa vain muutamia rakenteita, kartoitettu uudelleen 2002 - 2003)
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 270 m länteen

OMISTAJATIEDOT II:5

alue: Vantaa, Länsimäki
tila1: 91P5
omistaja1: Vantaan kaupunki
tila2: 92-410-18-0 Westerkulla
omistaja2: useita omistajia
kaavoitus: Vantaan omistama alue kuuluu asemakaavaan, puistoalue Westerkullan kartanon omistama alue ei kuulu asemakaavaan, mutta on merkitty yleiskaavaan

ARKISTOTIEDOT II:5

Helsingin teollisuuspiiri	inventointi 1938	kohdenumero: 1589 - 1592?
Ahvenisto	inventointi 1966	kohdenumero: 46
Löfgren	inventointi 1973	kohdenumero: II:5
Löfgren & Heinämies	inventointi 1979	kohdenumero: II:5

INVENTOINTI 2003 II:5

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 8.7.2003
John Lagerstedt 25.9 ja 6.10.2003
Kartat: liite 3 1:2000, liite 4 1:1000
Negatiivit: V3:13-16
Digikuvat: 4822-4848

LYHYT KOHDEKUVAUS II:5

Kohde sijaitsee Myllymäki-nimisen mäen länsireunalla rivitaloalueen pihamaiden läheisyydessä. Kohteessa on taistelu- ja yhdysautoja sekä suojahuoneita. Konekivääri- ja tähytysasemia sekä suojahuoneita varten on louhittu kuoppia, jotka ovat jääneet keskeneräisiksi.

TUTKIMUSKERTOMUS II:5

Puolustusasema on rakennettu laajan kallioisen mäen länsirinteelle. Rakenteissa ja niiden läheisyydessä kasvaa harvakseltaan vesakkoa ja pensaita. Maasto on suurimmaksi osaksi helppokulkuista ja havaintomahdollisuudet olivat hyvät.

Kohteen länsipuolella sijaitsee sen rakentamisen aikana metsää, joka on merkitty linnoituskartassa hakatuksi noin 150 - 170 metrin päässä taisteluasemista. Kohteen pohjoispuolella on Westerkullan kartanolle johtava vanha tie. Kohteen länsi- ja pohjoispuolelle on linnoituskartassa merkitty rakennettavaksi suunniteltu piikkilankaeste. Kohteen eteläosan edessä on ollut kartan mukaan jo valmistunut este. Esteiden kohdalle on nykyään rakennettu asuintaloja pihamaineen ja kulkuväylyineen. Niiden alle on jäänyt myös kohteen kaakkoisosa, jolloin yksi konekivääriasema ja noin 20 metriä taisteluhautaa on tuhoutunut. (KA, sotilaskartta 228.)

Taisteluasemat kulkevat pitkin mäen länsireunaa. Haudat on louhittu kohteen pohjois- ja eteläpäässä kallioon ja kaivettu sen keskiosassa maahan. Haudat on tuettu torjuntasuunnan puolelta suurimmaksi osaksi betonilla mutta taustaseinät ovat vahvistamattomia kallioseinämää tai maata. Kohteen keskiosan maahautaa ei ole vahvistettu torjuntasuunnankaan puolelta. Se on joko keskeneräistä tai hauta on ollut hirsivahvisteinen. Yhdessä kohdassa on maahaudan alareunassa noin 10 metriä pitkä betoniseinä, joka on osittain maan peittämä. Kyseessä on joko haudan alaosan vahvistus tai betonista rakennettu ampumakoroke. Hautojen torjuntasuuntaa ei ole ehditty naamioida, ja hautojen reunoilla on kaikkialla matalia louhe kivivalleja.

Kohteessa on ampumakorokkeella varustettua taisteluhautaa noin 80 metriä. Sen torjuntasuunta on luode ja pohjoinen. Ampumakorokkeille johtaa yksi porrasaskelma ja betonisissa rintasuojissa on yksi ponnistusaskel. Porrasaskelman yläpuolelle on ampumakorokkeen seinään tehty 13 x 6 cm kokoinen ja koko taisteluhaudan pituinen syvennys. Rakenne on samanlainen kuin kohteessa II:3. Joissakin kohdissa on syvennyksessä vielä jäännöksiä, siinä olleesta laudasta. Rakenteen käyttötarkoituksesta ei ole tietoja.

Kuva 22 Kallioon on louhittu kuoppa suojahuonetta varten mutta betonointitöitä ei ole ehditty aloittaa. Kohde II:5.5. Kuva 4834, John Lagerstedt, 2003.

Ampumatarvikekomoita on neljä. Ne ovat kokoluokkaa: leveys 70, korkeus 60, syvyys 65 cm. Hautaan johtavia portaita on jäljellä kahdet, joista toiset ovat peittyneet lähes kokonaan kivenlohkareiden alle.

Etulinjaan on ollut tarkoitus rakentaa neljä konekivääriasemaa, kaksi tähytysasemaa ja kaksi suojahuonetta (KA, sotilaskartta 228). Työt ovat jääneet keskeneräisiksi. Pohjoisimpaan suojahuoneeseen on ehditty valaa betoniseinät, muille

etulinjan laitteille on ehditty vain louhia tai kaivaa kuopat. Eteläisimmän konekivääriaseman valmistumisesta ei ole tietoja, koska se on jäänyt rivitalon alle.

Taisteluasemien taustapuolelle, niiden välittömään läheisyyteen on ollut tarkoitus rakentaa neljä suojahuonetta. Vain yhteen kuopista on ehditty valaa betoniseinät. Linnoituskarttaan on merkitty kohteen keskiosaan yksi suojahuone, jota ei maastoon ole rakennettu. Kohteen keskiosasta on suunniteltu yhdyshauta kohteen II:3 eteläosaan (KA, sotilaskartta 228). Hautaa ei ole rakennettu. Taisteluasemista johtaa kohteen eteläpään syvä kallioon louhittu yhdyshauta, jota ei ole vahvistettu.

Kohteen hautojen yli kulkee polkuja, joiden kohdalta hautoja on täytetty. Suurin täyttö on tehty hautojen risteyksessä II:5.d, jossa haudan kulku katoaa täysin näkyvistä. Ylityspaikkojen kohdilla ja joillakin kohdin hautojen reunoilla on eroosiovaurioita. Kohteen pohjoisosassa kasvaa haudoissa ja kuopissa vesakkoa. Suojahuoneiden kuopissa II:5.1 ja 5.3 on putoamisvaara. Kuopat ovat kohtalaisen syviä ja sijaitsevat huomattavan lähellä asuinalueita.

II:6

Kohde on tuhoutunut jäätyään Valliraitti 7:n rivitalojen ja niiden pihamaan alle.

Rakentamisen aikainen kohdenumero: kaponir no. 4

PERUSTIEDOT II:6

laji: kaponieeri
ajoitus: 1916 - 1918
koordinaatit: x= 82 019; y= 62 133
x= 82 037; y= 62 172
x= 82 053; y= 62 155
koordinaattiselite: ääripisteet
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 370 m länsilounaaseen

ARKISTOTIEDOT II:6

Helsingin teollisuuspiiri	inventointi 1938	kohdenumero: 1589
Löfgren	inventointi 1973	kohdenumero: III:6
Löfgren & Heinämies	inventointi 1979	kohdenumero: III:6

LYHYT KOHDEKUVAUS II:6

Kohde on sijainnut Myllymäki-nimisen mäen lounaisosassa. Kohteen päälle on rakennettu Valliraitti 7:n rivitalot ja niiden piha-alueet, jolloin se on tuhoutunut kokonaan.

TUTKIMUSKERTOMUS II:6

Piha-alueella ei ole käyty, mutta talon asukkaan antaman suullisen tiedon mukaan tontilla ei ole minkäänlaisia linnoituslaitteita tai niiden osia. Piha-alueet on muokattu voimakkaasti eikä niistä erotu rakenteita. Kohteen luoteispuolella olevista mahdollisista suurikokoisista ampuma-alueen raivauksista tai suojavalleista ei ole myöskään jäänyt rakenteita näkyviin.

Kohteeseen on johtanut kaakon suunnasta yhdystie II:tie.ag. Kohteen länsipuolella on sijainnut suo ja rakennusaikaisessa kartassa hakatuksi merkittyä

metsää. Kohteen länsipuolelle on kartassa merkitty rakennettavaksi suunniteltu piikkilankaeste. Este on merkitty rakennetuksi kohteen läheisyydessä 110 metrin osalta. (KA, sotilaskartta 228.) Este on jäänyt kokonaan rakennusten ja kevyen liikenteen väylän alle.

Tukikohtaa II esittävässä päiväämättömässä kartassa on paikalle merkitty kaponieeri numero 4. Kohde on muodostunut kahdesta erillisestä tuliasemasta sekä niiden koillispuolella sijainneesta valonheitinasemasta ja suojahuoneesta. Kaikki rakenteet ovat olleet yhdistettyinä toisiinsa haudoilla. Tukikohta II:n ja III:n välisen suon ja metsän poikki oli rakennettu piikkilankaeste. Kaponieerin tykit olisivat tulittaneet luoteeseen tämän esteen etumaastoa. Vastaavasti nykyisessä Rajakylässä kohteessa III:8 ollut sivustatuliasema olisi tulittanut idän suuntaan samalle alueelle. (KA, sotilaskartta 228.) Kohteen suunnitellusta aseistuksesta ei ole yksityiskohtaisia tietoja, mutta kaponieerit oli yleensä varustettu kahdella 57 mm:n kanuunalla.

Helsingin teollisuuspiirin vuoden 1938 inventoinnissa kohteessa mainitaan olevan keskeneräistä hautaa (SM, Lukkari 1938). Vuonna 1935 painetussa kartassa on haudat merkitty saman muotoisesti kuin vanhassa linnoituskartassa (SM, Helsingin varuskuntakartta [itäinen]; KA, sotilaskartta 228).

Kuva 23 Kohde II:6 eli kaponieeri nro 4. Vasemmalla on kaksi suurilla ampumasektoriraivauksilla varustettua tuliasemaa, ylhäällä valonheitinasema ja oikealla suojahuone. Kaponieerin vasemmalla puolella on piikkilankaeste. Kuva on osa venäläisestä linnoituskartasta. Sotilaskartta 228, Kansallisarkisto.

II:7

Rakentamisen aikainen kohdenumero: Ж (A, pohjoisosa), 3 (B, länsi- / keskiosa) ja Л (C, kaakkoisosa).

PERUSTIEDOT II:7

laji: kolme toisiinsa liitettyä puolustusasemaa
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 556; y= 62 251
x= 81 638; y= 62 279

koordinaattiselite: x= 81 640; y= 62 060
merkitty kartalle: x= 81 896; y= 62 205
etäisyystieto: ääripisteet
on merkitty kantakarttaan (kartoitettu uudelleen 2002)
Westerkullan kartanon päärakennuksesta 480 m lounaaseen.

OMISTAJATIEDOT II:7
alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 91P5
omistaja: Vantaan kaupunki
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

ARKISTOTIEDOT II:7
Helsingin teollisuuspiiri inventointi 1938 kohdenumero: 1555 - 1587
Ahvenisto inventointi 1966 kohdenumero: 7
Löfgren inventointi 1973 kohdenumero: II:7
Löfgren & Heinämies inventointi 1979 kohdenumero: II:7

INVENTOINTI 2003 II:7
Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 26-27.6. ja 1.7.2003
John Lagerstedt 19.8. ja 22.9.2003
Kartat: liite 3 1:2000, liite 4 1:2000 ja 3 kpl 1:1000
Piirokset: liite 8 II:7.1 1:50 ja II:7.27 1:75
Negatiivit: MV1:29, V1:1-3, V3:5-6, V4:5-6
Digikuvat: 4692-4793, 5000

LYHYT KOHDEKUVAUS II:7
Kohde sijaitsee Laakavuori - Myllymäki kallioseläntellä, puistoalueen länsilaidalla, osittain asuinalueen välittömässä läheisyydessä. Kohteessa on taistelu- ja yhdyshautoja, konekivääri- ja tähytysasemia sekä suojahuoneita.

TUTKIMUSKERTOMUS II:7
Kohde koostuu kolmesta puolustusasemasta, jotka on rakennettu mäen eri puolille yhteensä noin 3 hehtaarin alueelle. Puolustusasemat on yhdistetty haudoilla toisiinsa. Kohteen maasto on puustomainen, alueella kasvaa lähinnä mäntyjä ja linnoituslaitteiden ympäristössä myös lehtipuita. Pohjoiskärjessä on tiheää kuusikkoo. Museovirasto on tehnyt kohteessa hoitotöitä vuosina 1992 - 1993, jolloin linnoituslaitteissa ja niiden ympäristössä kasvanutta vesakkoa on poistettu. Suullisen tiedon mukaan kohdetta on pidetty kunnossa myös asukastalkoilla. Maasto on helppokulkuista ja näkyvyys sekä havaintomahdollisuudet olivat hyvät.

Kohde on sijainnut aikanaan tukikohdan etulinjassa, kunnes Myllymäen puolustusasemia II:3 ja 5 sekä kaponieereja II:4 ja 6 ryhdyttiin rakentamaan sen pohjoispuolelle. Sen jälkeen kohde sijaitsi keskellä tukikohtaa puolustusasemien II:2 ja II:8 välissä. Kohteen pohjois- ja luoteispuolelta oli kaksinkertainen piikkilankaeste II:este.1 ja 3. Luoteispuolella olevat esteet ovat jääneet asuinrakennusten alle. Kohde on suunniteltu yhdistää haudoilla viereisiin puolustusasemiin II:2 ja II:8 (KA, sotilaskartta 228). Näitä yhdyshautoja ei kuitenkaan rakennettu.

Kohteen itä ja koillispuolelta kulkee yhdystie II:tie.ag. Kohteen eteläpuolella olevalle kalliolle nousee em. tieltä noin 30 metrin mittainen tienpätkä II:tie.bc. Kohteen

suurimmat majoitukseen tarkoitetut suojahuoneet sijaitsivat sen läntisen ja kaakkoisen puolustusasemien eteläosissa. Kohteen kaakkoispuolella sijaitsee kaivo sekä kaivantoalue 2.

Pohjoinen puolustusasema A

Taisteluasemat kiertävät mäen pohjoiskärkeä. Haudat on louhittu suurimmaksi osaksi kallioon ja ainoastaan pohjoisimpaan konekivääriasemaan johtava yhdyshauta on kaivettu maahan ja on ilman tukirakenteita. Muut taisteluasemien haudat on tuettu torjuntasuunnan puolelta koko matkalta betonilla. Hautojen takaseinät on tuettu suurimmaksi osaksi ohuella betonimuurauksella. Hautojen etumaasto on ehditty naamioida, jolloin mahdolliset louhekevikasat on peitetty maa-aineksilla. Asemoiden louhinnassa syntyneitä kivikasoja on näkyvissä puolustusaseman pohjois- ja koillispuolella.

Ampumakorokkeella varustettua taisteluhautaa on noin 60 metriä torjuntasuuntina luode ja koillinen. Ampumakorokkeille johtaa yksi porrasaskelma, pohjoisosan syvimmässä hautaosuudessa kaksi. Rintasuojissa ei ole ponnistusaskelmia. Ampumatarvikekomeroita on neljä kappaletta. Ne ovat kokoluokkaa: leveys 90, korkeus 65 ja syvyys 70 cm.

Konekivääriasemia on kolme. Läntisin asema II:7.1 on nelikulmaista mallia ja se on jäänyt osittain kattamatta. Muut kaksi asemaa ovat olleet katettuja mutta vaurioituneet niin pahasti, ettei niiden mallia pysty määrittämään. Pohjoiskärjessä olevan konekivääriaseman II:7.4 takaseinän ulkopuolelle on rakennettu lännen suuntaan pieni potero, jonka läheisyydessä on yksi ampumatarvikekomeroista. Rakenteen käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Taisteluasemassa on yksi tähystysasema, joka on mallia C. Sisäänkäynti on mutkitettu ja aseman katto on räjäytetty. Taisteluasemiin kuuluu kolme betonista suojahuonetta, joiden katot on räjäytetty.

Taisteluasemista johtaa etelän suuntaan, seuraavaan puolustusasemaan kallioon louhittu yhdyshauta, jonka idän puolen seinät on tuettu betonilla. Taustapuolen seinät on vahvistettu betonilla vain haudan mutkien kulmista, muutoin taustaseinät ovat vain paljaita kallioseinämiä. Haudan keskivaiheilla on kuuden metrin pituinen osio varustettu ampumakorokkeella. Torjuntasuunta on koilliseen. Yhdyshaudan pohjoisosassa on betoninen suojahuone, jonka katto on räjäytetty. Yhdyshaudan eteläpäässä on portaat, jotka on rakennettu poikkeuksellisesti torjuntasuunnan puolelle.

Vantaan kantakarttaan on merkitty puolustusaseman länsipäästä alkava lännen suuntaan johtava 12 metriä pitkä hauta. Maastossa siitä ei ole mitään näkyvissä. Kyseessä on ilmeisesti haudan viemärointiin liittyvä oja, joka on peitetty myöhemmin. Haudan vedenpoisto vaikuttaa kohdalla kuitenkin toimivan. Rakenteisiin liittyviä salaojia ei pystytty paikantamaan yhtä lukuun ottamatta, joka sijaitsee haudan II:7.ef pohjoispäässä. Rakenteisiin ei ole kerääntynyt vettä.

Haudoissa ja asemissa kasvaa vesakkoa. Tihein vesakko ja korkein heinäkasvillisuus sijoittuu pohjoisosaan. Pohjoisen konekivääriaseman II:7.4 ympäristö kasvaa tiheää kuusikkoa. Idän puolella on haudan yli ja sen pohjalle kaatunut suurikokoisia puita. Varsinkin hautojen takaseinämän betoniverhoilu on rapautunut ja romahtanutkin parissa kohdassa. Pohjoiskärjen maahaudan II:7.cd ja suojahuoneen II:7.6 ja konekivääriaseman II:7.7 reunoilla on eroosiovaurioita.

Läntinen puolustusasema B

Taisteluasemat kulkevat kohteen keskiosassa olevan avokallion poikki ja jatkuvat mäen länsireunalla yhdyshautana kohteen eteläosassa sijaitseville suojahuoneille. Itäpuolella johtaa noin sadan metrin mittainen taisteluhautalinja kaakkoiseen puolustusasemaan.

Taisteluasemien haudat on louhittu kallioon lukuun ottamatta länsiosassa olevaa noin 50 metriä pitkää osiota, joka on kaivettu maahan. Länsiosan maahaudan pohjalle on rakennettu betoninen ampumakoroke ja rintasuojia on ollut ilmeisesti tuettuna hirsillä. Hirsistä tai niiden sitomiseen käytetystä metallilangasta ei ole enää jälkiä näkyvissä. Kallioon louhitut haudat on tuettu torjuntasuunnasta betonilla. Pohjoisosassa on haudan taustaseinänä louhittu kallionseinämä mutta itäosan taisteluhautalinjan taustaseinä on tuettu ohuella betonivalulla.

Ampumakorokkeella varustettua taisteluhautaa on noin 110 metriä. Torjuntasuuntina ovat suunnat luoteesta pohjoisen kautta itään. Ampumakorokkeille johtaa yksi porrasaskelma ja betonista valmistetuissa rintasuojissa ei ole ponnistusaskelmaa. Ampumatarvikekomeroita on yhdeksän kappaletta. Ne ovat kokoluokkaa: leveys 70, korkeus 60 ja syvyys 70 cm. Taisteluasemien hautoihin johtavia portaita on viidet.

Puolustusasemassa on yksi betoninen tähytysasema, joka on mallia C. Sisäänkäynti on mutkitettu. Asema on rakennettu avokalliolle ja sen ulkokaton on muodostanut paljas betonikumpu. Katto on myöhemmin räjäytetty. Taisteluasemissa on suojahuoneita kolme kappaletta. Kaikkien katot on räjäytetty. Länsiosan maahan kaivetun taisteluhaudan yhteydessä on kaksi maahan kaivettua rakentamatonta kuoppaa. Rakentamisen aikaisessa linnoituskartassa kohta on merkitty keskeneräisenä ja siihen on suunniteltu kaksi konekivääriasemaa, kaksi suojahuonetta sekä yksi tähytysasema (KA, sotilaskartta 228).

Länsiosan taisteluasemista lähtee etelän suuntaan kallioon louhittu yhdyshauta. Se on tuettu pohjoisosasta betonilla kummaltakin seinältä. Haudasta erkanee neljä metriä pitkä haara, jonka päässä on portaat. Haara on varustettu ampumakorokkeella, josta on voitu tulittaa pohjoisen suuntaan taisteluhautaan, mikäli vihollinen olisi päässyt tunkeutumaan aseisiin. Eteläpäässä hauta jatkuu kallioon louhittuna ja madaltuu vähitellen ojamaiseksi. Vantaan kantakarttaan on merkitty eteläpäähän n. 10 metriä pitkä osuus, jota ei löydy enää maastosta. Kyseessä on saattanut olla haudan viemärointiin liittyvä oja, joka on peitetty Tykkikujan laidassa olevan väestönsuojan ilmastointilaitteen rakennustöiden yhteydessä. Taustalle on rakennettu kolme suojahuonetta, joiden katot on räjäytetty. Yhdyshaudan varrella on kahdet hautaan johtavat portaat.

Hauoissa, asemissa ja suojahuoneissa kasvaa vesakkoa, etelä- ja itäosassa paikoin tiheästikin. Rakenteissa kasvaa myös suurikokoisia puita. Itäosan taisteluhaudan betoninen taustaseinä on rapautunut ja on sortumaisillaan useasta kohdasta. Kahdessa kohdassa se on jo romahtanut hautaan. Hautojen ja asemien ulkoreunalla kulkee useassa kohdassa polku, joka on aiheuttanut rakenteille eroosiovaurioita. Eteläosan suojahuoneiden II:7.25 ja 26 hiekalla peitetyt yläosat ovat myös voimakkaasti erodoituneet. Pohjoisosassa kulkee haudan yli polku. Hauta on täyttynyt sen kohdalta mm. suojahuoneiden betonikaton kappaleilla. Puolustusaseman rakenteiden salaojia ei löytynyt. Sateisten ilmojen jälkeen löydettiin pieni määrä seisovaa vettä yhdyshaudasta II:7.ij ja taisteluhaudasta II:7.fg.

Kaakkoinen puolustusasema C

Puolustusaseman haudat muodostavat kallionnyppylää kiertävän silmukan. Taisteluasemat ovat mäen pohjois- ja itäpuolella. Etelä- ja länsipuolella sijaitsevat taustan suurikokoiset suojahuoneet. Alueella oli vielä 1980-luvun puolivälissä asunnottomien mökkikylä, jonka takia hautojen pohjat ovat täyttyneet jätteillä ja niiden päällä olevilla maakerroksilla. Eteläosassa on hauta kadonnut täysin näkyvistä noin 20 metrin matkalta.

Taisteluasemien haudat on louhittu kallioon. Haudan kummatkin reunat on tuettu betonilla. Ampumakorokkeella varustettua taisteluhautaa erottuu noin 50 metriä. Lisäksi maakerrosten alla on ampumakoroketta todennäköisesti noin 30 metriä. Torjuntasuuntina ovat pohjoinen, koillinen ja itä. Lyhyt osuus tulittaa kaakon suuntaan. Ampumakorokkeille johtavia porrasaskelmia ei täyttyneistä haudoista erota. Pohjoisosassa hauta on puhtaampi ja huomattavan syvä, jolloin ampumakorokkeille johtaa kaksi askelmaa. Rintasuoijat ovat betonia eikä niissä ole ponnistusaskelmia.

Puolustusaseman pohjoiskärjessä on lyhyt ampumakoroke, jolta pystyy tulittamaan luoteen suuntaan taisteluhautalinjaan II:7.fg. Ampumatarvikekomoita on viisi ja ne ovat kokoluokkaa: leveys 90, korkeus 60 ja syvyys 75 cm. Taisteluasemissa on yhdet hautaan johtavat portaat. Kaakkoisnurkassa on taisteluhaudan rintasuojassa 1,5 metriä leveä aukko. Linnoituskartan mukaan kohdalle on suunniteltu portaat (KA, sotilaskartta 228).

Taisteluasemissa on kaksi konekivääriasemaa. Kummatkin ovat kaarevaa mallia. Katot on räjäytetty. Tähystysasemia on kaksi. Kummatkin ovat olleet katettuina, mutta katot on räjäytetty. Pohjoisempi asema II:7.18 on varustettu suoralla ja eteläisempi II:7.16 mutkitetulla sisäänkäynnillä. Kaakkoisosassa on kaksi suojahuonetta II:7.27 varustettu yhtenäisellä betonikatolla ja ulkoseinällä (kuva 24). Sisäkaton teräspalkisto ja betoninen ulkokatto ovat säilyneet eheinä. Ehjät suojahuoneet ovat harvinaisia koko linnoitusalueella ja em. rakenne on säilyneiden joukossa ainutlaatuinen.

Taustan suojahuoneita yhdistää kallioon louhittu hauta, joka on tuettu kummaltakin seinältään betonilla. Suojahuoneita on ollut neljä kappaletta, joista kolme eteläisintä ovat olleet suurikokoisia (ulkokaton pinta ala kussakin on n. 100 m²). Kaikkien neljän suojahuoneen katot on räjäytetty. Taustan yhdyshaudan varrella on kuudet portaat.

Kuva 24 Kaksiosainen ehjät suojahuone II:7.27. Kuva MV1:29, John Lagerstedt 2003.

Eteläosan yhdyshaudasta laskeutuu kaakon suuntaan osittain kallioon louhittu ja eteläpäästään maahan kaivettu oja. Se on osittain peitetty kivillä. Oja liittyy kohteen veden poistoon, mutta se on saattanut samalla toimia kaapelikaivantona. Puolustusasemassa kasvaa lehtipuuvesakkoa, joka on tiheimmillään suojahuoneen II:7.12 edustalla sekä koillisosan taisteluhaidoissa. Osittain täyttyneet haudat kasvavat runsaasti heinää ja nokkosta. Haudat ovat täynnä betoninlohkareita ja maa-aineksia

etenkin puolustusaseman eteläosassa. Koillisosan taisteluhautojen hiekasta tehdyt rintasuojien naamioinnit ovat kärsineet eroosiovaurioista.

Länsiosan suojahuoneet II:7.25 ja 26 sijaitsevat aidatun leikkialueen välittömässä läheisyydessä. Leikkialueen aidassa on suojahuoneiden suuntaan portti. Suojahuoneiden edustalla oleva hauta muodostaa putoamisvaaran (n. 2 - 4 m). Hauta sijaitsee tällä hetkellä tiheässä vesakossa, joka heikentää huomattavasti näkyvyyttä paikalla. Kulkuväylän läheisyydessä olevan suojahuoneen II:7.26 betonilohkareet muodostavat epästabiilin pinnan.

II:8

Rakentamisen aikainen kohdenumero: II

PERUSTIEDOT II:8

laji: puolustusasema
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 692; y= 62 024
x= 81 735; y= 61 958
x= 81 762; y= 62 087
x= 81 783; y= 61 969
koordinaattiselite: ääripisteet
merkitty kartalle: on merkitty kantakarttaan (kartoitettu uudelleen 2002)
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 630 m lounaaseen

OMISTAJATIEDOT II:8

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 91P5
omistaja: Vantaan kaupunki
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

ARKISTOTIEDOT II:8

Helsingin teollisuuspiiri	inventointi 1938	kohdenumero: 1551 - 1554
Ahvenisto	inventointi 1966	kohdenumero: 3
Löfgren	inventointi 1973	kohdenumero: II:8
Löfgren & Heinämies	inventointi 1979	kohdenumero: II:8

INVENTOINTI 2003 II:8

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 18.6, 25.6, 8.7 ja 10.7.2003
John Lagerstedt 19.9.2003
Kartat: liite 3 1:2000, liite 4 1:1000
Piirroksset: liite 8 II:8.2 1:20 ja 1:5; II:8.3 1:20; II:8.17 1:50
Negatiivit: MV1:20-21 ja 28; V2:8-16; V3:1-3
Digikuvat: 4623-4691

LYHYT KOHDEKUVAUS II:8

Kohde sijaitsee Laakavuori - Myllymäki kallioseläntellä, puistoalueen länsilaidalla. Kohde rajautuu Pallastunturintiehen ja Tykkikujaan, sekä yhdeltä sivultaan Valliraitti 1:n taloihin. Kohteessa on taistelu- ja yhdyshautoja, konekivääri- ja tähystysasemia sekä suojahuoneita.

TUTKIMUSKERTOMUS II:8

Kohde on rakennettu kalliorinteelle, jonka valtapuuston muodostaa mänty. Linnoituslaitteissa kasvaa jonkin verran lehtipuuvesakkoa ja jokunen kuusi. Linnoituslaitteiden naamiointiin on käytetty hiekkaa, jota löytyy runsaasti hautojen, asemien ja suojahuoneiden ympäriltä. Museovirasto on tehnyt kohteessa hoitotöitä vuosina 1992 - 1993, jolloin linnoituslaitteissa ja niiden ympäristössä kasvanutta vesakkoa on poistettu. Suullisen tiedon mukaan kohdetta on pidetty kunnossa myös asukastalkoilla. Kevättalvella 2003 raivattiin vesakkoa ja pensaita kohteen eteläosan rakenteista. Maasto on helppokulkuista ja näkyvyys sekä havaintomahdollisuudet olivat hyvät.

Kohde on sijainnut tukikohdan II länsilaidalla. Sen pohjois- ja länsipuolella on ollut suo ja kartassa hakatuksi merkittyä metsää sekä piikkilankaeste. Piikkilankaeste on jäänyt Pallastunturintien ja Vallinraitti 1:n talojen alle. Karttaan on merkitty myös suunnitelmia toisen esteen rakentamisesta olemassa olleen esteen ja puolustusaseman väliin. Puolustusasema II:8 on suunniteltu liittää sen itäosasta kohteeseen II:7, mutta yhdyshautaa ei ole koskaan rakennettu. (KA, sotilaskartta 228.)

Taisteluasemat ovat kohteen pohjois- ja länsilaidalla, joista johtavat yhdyshaudat mäen eteläosassa sijainneille suojahuoneille. Lisäksi kohteen eteläosassa on lännen suuntaan torjuva taisteluhautalinja.

Taisteluasemien haudat on louhittu kallioon ja tuettu betonilla sekä torjuntasuunnasta että taustaseinästään. Kohteen itäpäässä on taisteluhaudan taustaseinä louhittu kallionseinämä. Ampumakorokkeella varustettua taisteluhautaa on noin 95 metriä. Torjuntasuuntina ovat koillinen, länsi ja luode. Eteläisen taisteluhautalinjan torjuntasuunta on länteen. Ampumakorokkeille johtaa yksi ja joissakin paikoissa kaksi porrasaskelmaa. Betonisissa rintasuojissa ei ole ponnistusaskelmia. Ampumatarvikekomeroita on viisi. Taisteluasemien hautoihin johtavia portaita on kuudet. Portaat ovat huomattavan jyrkät.

Kohteessa on kolme konekivääriasemaa, joista kaksi on kaarevaa ja yksi nelikulmaista mallia. Katot on räjäytetty. Lisäksi on kaksi rakentamaton kuoppaa, jotka on tarkoitettu konekivääriasemiksi (KA, sotilaskartta 228). Tähytysasemia on kolme. Kaikki ovat mallia C ja varustettuja mutkitetuilla sisäänkäynnillä. Asemien katot on räjäytetty. Taisteluasemien yhteydessä on viisi betonista suojahuonetta, joiden katot on räjäytetty.

Pohjoisista taisteluasemista johtaa kaksi kallioon louhittua ja betonilla tuettua yhdyshautaa mäen taustalle, jossa on itä - länsi-suuntaisen yhdyshaudan varrelle rakennettu kuusi suojahuonetta ja kuudet hautaan johtavat portaat. Jokaisen suojahuoneen katosta on irrotettu teräspalkit räjäyttämällä mutta huoneen II:7.17 kaareva betonikatto on jäänyt ehjäksi. Seinät ovat kuitenkin vaurioituneet räjäytyksessä. Suojahuoneen lattia on hiekan peitossa. Kenttälapiolla tehdyillä koepistoilla tutkittiin huoneen lattian rakennetta, jolloin huomattiin että noin 15 - 20 cm paksun hiekkakerroksen alla on louhekiekerros, jonka paksuutta ei pystytty määrittämään. Betonilattiaa ei rakenteesta löydetty. On oletettavaa että huoneen lattiarakenne on alkuperäinen. Lattia ennallistettiin tutkimuksen jälkeen.

Kohteen lounaiskulmassa on veden poistoon tarkoitettu laskuoja. Muiden rakenteiden salaojia ei ole pystytty paikallistamaan lukuun ottamatta kuopan II:7.15 viemärintiä. Rakenteissa ei havaittu seisovaa vettä. Kohteen itäpää ja lounaisosa ovat vesakoituneet pahimmin. Linnoituslaitteissa kasvaa myös jonkin verran suurikokoisia puita. Hautojen yli johtaa kolme polkua, joiden kohdalla hauta on täyttynyt betonilohkareista ja hiekasta. Hautojen ja muiden rakenteiden päälle ja ympäristöön läjitetty hiekka on lähtenyt valumaan hautoihin tai räjäytettyihin suojahuoneisiin.

Eroosioaurioita on koko kohteessa, mutta pahimmat ongelmat ovat Suojahuoneiden II:7.16 - 18 kohdalla ja yhdyshaudan II:7.dl varrella. Taisteluhautojen takaseinien betoni on rapautunut ja pieniä sortumia on lähinnä kohteen luoteisosassa.

II:9

Rakentamisen aikainen kohdenumero: K

PERUSTIEDOT II:9

laji: puolustusasema
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 565; y= 61 839
x= 81 611; y= 61 912
x= 81 615; y= 61 875
x= 81 632; y= 61 913
koordinaattiselite: ääripisteet
merkitty kartalle: on merkitty kantakarttaan
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 800 m lounaaseen

OMISTAJATIEDOT II:9

Tila1: Vantaa, Länsimäki
tila1: 91P5
omistaja1: Vantaan kaupunki
kaavoitus1: kuuluu Vantaan asemakaavaan, puistoalue
Tila2: Helsinki, Mellunkylä
tila2: 47P45
omistaja2: Helsingin kaupunki
kaavoitus2: kuuluu asemakaavaan, puistoalue, suojeltu muinaisjäännös

ARKISTOTIEDOT II:9

Ahvenisto	inventointi 1966	kohdenumero: 2
Löfgren	inventointi 1973	kohdenumero: II:9
Löfgren & Heinämies	inventointi 1979	kohdenumero: II:9

INVENTOINTI 2003 II:9

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 22-23.5.2003
John Lagerstedt 2.9 ja 14.10.2003
Kartat: liite 3 1:2000, liite 4 1:1000
Digikuvat: 4902-4616

LYHYT KOHDEKUUVAUS II:9

Kohde sijaitsee kalliorinteellä Tykkipolun päässä, Tykkikuja 3 ja 5:n kerrostalojen pihamaan vieressä. Kohteen eteläpää on puistoalueella Helsingin kaupungin puolella. Kohteessa on taistelu- ja yhdyshautoja, konekivääri- ja tähystysasemia sekä suojahuoneita.

TUTKIMUSKERTOMUS II:9

Kohde on rakennettu osittain jyrkälle kalliorinteelle. Alueella kasvaa kookkaita havu- ja lehtipuita. Linnoituslaitteissa kasvaa vähäisesti vesakkoa. Kohde on jäänyt osittain keskeneräiseksi ja louhinnasta syntynyttä kiveä on työnnetty myöhemmin takaisin

hautoihin, jolloin niiden pohjat ovat täyttyneet. Maasto on helppokulkuista ja näkyvyys sekä havaintomahdollisuudet olivat hyvät.

Kohteen eteläpuolelle on tullut yhdystie, joka on nykyisin jäänyt kokonaan kerrostaloalueen alle. Kohteen itäpuolella kohoaa Laakavuoren kallio, jolle on linnoituskartassa merkitty suunniteltuja varustuksia, joita ei kuitenkaan ehditty toteuttaa. Kohteen pohjois- ja koillispuolella on ollut piikkilankaesteet, jotka ovat jääneet talojen ja teiden alle. Kohteen koillispuolella oleva piikkilankaesteen suojavalli oli jäljellä vielä 1980-luvun puolivälissä. (KA, sotilaskartta 228.)

Taisteluasemat sijaitsevat mäen luoteis- ja pohjoispuolella. Haudat on louhittu kallioon ja ne on tuettu lähes kokonaan betonilla sekä torjuntasuunnasta että taustalta. Ampumakorokkeella varustettua taisteluhautaa on noin 25 metriä torjuntasuuntana luode. Ampumakorokkeille johtavia porrasaskelmia ei erottunut, koska hautojen pohjat ovat kauttaaltaan täyttyneet. Betonisissa rintasuojissa ei ole ponnistusaskelmia. Ampumatarvikekomeroita on kaksi. Ne ovat kokoluokkaa: korkeus 90, leveys 55 ja syvyys 75 cm.

Konekivääriasemia on kaksi. Asemat ovat kaarevaa mallia ja niiden katot on räjäytetty. Tähistysasemia on yksi. Se on mallia C ja varustettu mutkitetulla sisäänkäynnillä. Katto on räjäytetty.

Taisteluasemista johtaa taustalle yhdyshaudat, joiden varressa on kaksi suojahuonetta. Kummankin katot on räjäytetty. Suojahuoneen ulkokaton ympärille on betoniin pystytetty terästankoja (halk. 2 cm, korkeus 10 - 20 cm) kolmeen riviin. Tankojen etäisyys on toisistaan noin 30 cm. Tangoissa on vielä jäännöksiä rautalangoista, joita on kiedottu niiden ympärille ja tangosta toiseen. Taisteluasemista johtaa lounaan suuntaan syvä louhittu hauta, jota ei ole vahvistettu. Haudan reunalla on korkeat vallit louhekiveä ja haudan pohja on myös kivien peitossa.

Haudoissa kasvaa jonkin verran vesakkoa. Niiden pohjat ovat täyttyneet kivilouheesta ja roskista. Taisteluhautojen torjuntasuunnan reunat ovat erodoituneet. Eteläpään yhdyshautaa on täytetty.

II:este 1

PERUSTIEDOT II:este 1

laji:	piikkilankaeste
ajoitus:	1915 - 1918
koordinaatit:	x= 81 957; y= 62 118 x= 81 970; y= 62 176 x= 81 937; y= 62 253
koordinaattiselite:	alku- ja loppupisteet sekä mutkat
merkitty kartalle:	ei ole merkitty kantakarttaan (korkeuskäyristä voi rakenteen paikallistaa karkeasti)
etäisyystieto:	Westerkullan kartanon päärakennuksesta 350 länsilounaaseen.

OMISTAJATIEDOT II:este 1

alue:	Vantaa, Länsimäki
tila1:	92-91-220-1
omistaja1:	Vantaan kaupunki
kaavoitus1:	kuuluu asemakaavaan, Y-käyttö - julkiset palvelut ja rakentaminen
tila2:	91P5

omistaja2: Vantaan kaupunki
kaavoitus2: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

ARKISTOTIEDOT II:este 1

Helsingin teollisuuspiiri inventointi 1938 kohdenumero: 1588

INVENTOINTI 2003 II:este 1

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 22.4, 8.5 -13.5.03
Kartat: liite 3 1:2000, liite 5 1:3000 ja 1:500
Negatiivit: V1:7, 10
Digikuvat: 4862, 4867-4869

LYHYT KOHDEKUVAUS II:este 1

Kohde on piikkilankaeste, joka on alkujaan ollut noin 250 metriä pitkä. Sen jäljellä oleva osa sijaitsee kahden mäen välisessä metsäisessä notkelmassa Linnoituskujan kääntöpaikan itäpuolella. Esteen lounaisosa on jäänyt kerrostalojen ja niiden pihamaiden alle. Säilyneinä rakenteina maastosta löytyy piikkilankaesteen suojavalli sekä piikkilankaesteen tolppien jäännöksiä.

TUTKIMUSKERTOMUS II:este 1

Kohteen jäljellä oleva länsipää on rakennettu kosteaan maaperään. Alue on entistä rämettä, joka on vähitellen kuivunut korpimaisemmaksi. Kohteen itäpää sijaitsee hiekkapohjaisessa maastossa. Maasto on helppokulkuista mutta itäosan näkyvyys on heikko alueella kasvavan tiheän kuusikon takia. Havaintomahdollisuudet olivat kohtalaiset.

Kuva 25 Piikkilankaesteen II:este1.c suojavallin itäpää. Lankaeste on sijainnut kuvan vasemmalla puolella. Kuva V1:7, John Lagerstedt 2003.

Kohde on ollut tukikohta II:n poikki kulkevan kaksinkertaisen piikkilankaestejärjestelmä länsiosan ulompi este. Sen lounaispäästä on aikanaan alkanut seuraava piikkilankaeste, joka on jatkunut metsän ja suon poikki tukikohtaan III. Este päättyy idässä yhdystiehen II:tie.ag. Välittömästi tien toiselta puolelta alkaa saman suuntainen este (II:este 2). Kohteen lounaispää on tuhoutunut noin sadan metrin matkalta jäätyään kerrostaloalueen alle.

Nykyisin säästyneessä länsipäässä on jäljellä 13 varmaa ja yhdeksän mahdollista piikkilankaesteen tolpan alapään jäännöstä. Tolpat ovat 7 - 10 cm paksuja ja ne ulottuvat maanpinnalle noin 10 - 30 cm. Tolpat ovat kosteassa maaperässä ja niiden edessä sijainnut koillinen - lounas suuntainen suojavalli on laskeutunut vuosien aikana lähes näkymättömiin.

Esteen keskikohdan poikki kulkee hiekkakannas ja polku. Kannaksen itäpuolella on noin 65 metriä pitkä kaakko - luode suuntainen hiekasta, kivistä ja maasta rakennettu suojavalli. Tolppien jäännöksiä ei esteen itäpäästä löytynyt. Este kartoitettiin inventoinnin yhteydessä takymetrillä.

II:este 2

PERUSTIEDOT II:este 2

laji: piikkilankaeste
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 930; y= 62 265
x= 81 876; y= 62 359
x= 81 860; y= 62 372
koordinaattiselite: alku- ja loppupisteet sekä mutkat
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan (korkeuskäyristä voi rakenteen paikallistaa karkeasti)
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 300 m lounaaseen

OMISTAJATIEDOT II:este 2

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 92-410-18-0 Westerkulla
omistaja: useita omistajia
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

INVENTOINTI 2003 II:este 2

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 22.4, 15.5 ja 28.5.2003
Kartat: liite 3 1:2000, liite 5 1:3000

LYHYT KOHDEKUVAUS II:este 2

Kohde on 135 metriä pitkä piikkilankaeste, joka sijaitsee Westerkullan kartanon viljelysten länsipuolella kahden mäen välisessä notkelmassa, kartanoon kuuluvan rakennusryhmän piha-alueen etelärajalla. Kohteesta on jäljellä piikkilankaesteen suojavalli.

TUTKIMUSKERTOMUS II:este 2

Este on rakennettu hiekkapohjaiseen maastoon. Alueella kasvaa vesakkoa ja kookkaita lehtipuita, kohteen länsipäässä enemmän kuusia. Maasto on helppokulkuista ja näkyvyys sekä havaintomahdollisuudet olivat hyvät.

Kohde on ollut tukikohta II:n poikki kulkevan kaksinkertaisen piikkilankaestejärjestelmän itäosan ulompi este. Este päättyy lännessä yhdystiehen II:tie.ag. Tien toiselta puolelta alkaa saman suuntainen luoteeseen jatkuva este (II:este 1). Esteen taustalla kulkee yhdystie II:tie.ek, joka on rakennettu kahden piikkilankaesteen väliin.

Kohteesta on jäljellä 130 metriä pitkä piikkilankaesteen suojavalli. Valli on kaakko - luode suuntainen ja se on rakennettu maasta, kivistä ja hiekasta. Länsipään yli on rakennettu esteen valmistumisen jälkeen yhdystie kaponieerille II:4, jolloin vallista on jäänyt tien länsipuolelle erillinen noin neljän metrin pituinen osuus. Tolppien jäännöksiä ei havaittu. Suojavallin keskiosa on vaurioitunut vähäisesti. Este kartoitettiin inventoinnin yhteydessä takymetrillä.

II:este 3

PERUSTIEDOT II:este 3

laji: piikkilankaeste
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 934; y= 62 128
x= 81 948; y= 62 189
x= 81 891; y= 62 256
koordinaattiselite: alku- ja loppupisteet sekä mutkat
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan (korkeuskäyristä voi rakenteen paikallistaa osittain karkeasti)
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 360 m länsilounaaseen

OMISTAJATIEDOT II:este 3

alue: Vantaa, Länsimäki
tila1: 92-91-220-1
omistaja1: Vantaan kaupunki
kaavoitus1: kuuluu asemakaavaan, Y-käyttö - julkiset palvelut ja rakentaminen
tila2: 91P5
omistaja2: Vantaan kaupunki
kaavoitus2: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

ARKISTOTIEDOT II:este 3

Helsingin teollisuuspiiri inventointi 1938 kohdenumero: 1588

INVENTOINTI 2003 II:este 3

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 22.4, 8.5-13.5.03
Kartat: liite 3 1:2000, liite 5 1:3000 ja 1:500
Piirokset: liite 5 tolpat 349:1 ja 2 1:10
Negatiivit: MV1:1-6, 15; V1:5-6, 11-14; V2:4-5
Digikuvat: 4856-4861, 4863-4866

Kuva 26 Piikkilankaesteen II:este 3.a tolpparivien jäännökset. Kuva MV1:3, John Lagerstedt 2003.

LYHYT KOHDEKUVAUS II:este 3

Kohde on piikkilankaeste, joka on alkujaan ollut noin 240 metriä pitkä. Sen jäljellä oleva osa sijaitsee kahden mäen välisessä metsäisessä notkelmassa Linnoituskujan käänköpaikan itäpuolella. Esteen lounaisosa on jäänyt asuintalojen ja niiden pihamaiden alle. Säilyneinä rakenteina maastosta löytyy piikkilankaesteen suojavalli sekä piikkilankaesteen tolppien jäännöksiä.

TUTKIMUSKERTOMUS II:este 3

Kohteen jäljellä oleva länsipää on rakennettu kosteaan maaperään. Alue on entistä rämettä, joka on vähitellen kuivunut korpimaisemmaksi ja siinä kasvaa lehtipuita ja kuusia. Alue on kosteina aikoina veden vallassa, mutta kesällä 2003 se oli kuiva. Kohteen itäpää sijaitsee hiekkapohjaisessa kuusikko kasvavassa maastossa. Maasto on helppokulkuista mutta itäosan näkyvyys on paikoin heikko alueella kasvavan tiheän kuusikon takia. Havaintomahdollisuudet olivat hyvät.

Kohde on ollut tukikohta II:n poikki kulkevan kaksinkertaisen piikkilankaestejärjestelmän länsiosan sisempi este. Sen lounaispäästä on aikanaan alkanut seuraava piikkilankaeste, joka on kiertänyt puolustusaseman II:8 pohjois- ja länsireunaa.

Este päättyy idässä yhdystiehen II:tie.ag. Tien toiselta puolelta alkaa seuraava lännen suuntaan jatkuva este II:este 4. Kohteen lounaispää on tuhoutunut noin sadan metrin matkalta jäätyään kerrostaloalueen alle. Esteen ja puolustusaseman II:7 välisellä alueella on hiekkaiseen maastoon kaivettu noin 250 m² alueelle kuoppa, jonka syvyys on 0,7 - 2,0 metriä. Kuopan käyttötarkoituksesta ei ole tietoja.

Kohteen jäljellä olevassa länsipäässä on 50 metrin matkalla 132 piikkilankaesteen tolppaa, joiden alapäävät ovat vielä alkuperäisellä paikallaan. Selkeiden tolpparivien muodostamalta alueelta puuttuu vain 19 tolpan jäännöstä. Tolpat on pystytetty riveihin 2,0 - 2,3 metrin välein (venäläisten tuolloin käyttämä pituusmitta sashen oli 2,13 m). Esteessä on peräkkäin seitsemän paaluriviä. Rivien etäisyys toisistaan on noin metri. Puiset tolpat on teroitettu alapäistään kirveellä. Tolppien halkaisijat ovat 12 - 15 cm. Niiden jäännökset nousevat maan pinnasta 10 - 40 cm.

Kohteen ympäristössä lojuu maasta nostettuja tai roudan mukana nousseita estetolppien alapäiden jäännöksiä. Niitä löydettiin inventoinnin yhteydessä neljä kappaletta. Esteen länsiosan taustalta löytyi maasta vaakasuoria kokonaisia estetolppia.

Kuusi tolppista makaa puoliksi maahan hautautuneina osittain toistensa päällä kasassa. Kasan päälle on kasvanut puiden juuria. On mahdollista, että maanpinnan alapuolella on vielä lisää tolppia. Lisäksi kaksi kokonaisena säilynyttä tolppaa löytyi eri paikoista esteen taustaa. Niiden alkuperäisestä sijainnista ei ole tietoja. Viimeksi mainitut kaksi tolppaa toimitettiin Vantaan kaupunginmuseolle.

Piikkilankaesteiden tolpat ovat säilyneet ilmeisesti kostean maaperän takia, jolloin niitä ei ole käytetty rakennus- tai polttopuuksi sodan päätyttyä. Taustalla olevat kokonaiset tolpat ovat saattaneet olla kasassa odottamassa linnoitustöiden lopullista valmistumista. Esteiden 1 ja 3 keskikohdassa kulkee hiekkapengerrys suojakaivantojen ja -vallien poikki. Kyseessä voinut olla polku, jota on käytetty hyväksi linnoitusten rakennustyömaalla materiaalin kuljetuksessa. Esteet on rakennettu pengerryksen molemmilta puolilta valmiiksi. Pengerrys olisi voitu kaivaa pois sodanuhan kasvaessa ja este kunnostaa nopeasti läheiseen pinoon kerätyistä tolppista.

Kohteen länsiosan tolppien jäännösten edessä sijainneen koillinen - lounas suuntaisen suojavallin yläpinta on laskeutunut vuosien aikana pehmeässä maaperässä lähemmäs suojakaivannon pohjaa mutta se erottuu kuitenkin maastossa. Kohteen itäosan muodostaa hiekasta, kivistä ja maasta rakennettu kaakko - luode suuntainen suojavalli. Valli on merkitty vanhaan linnoituskarttaan eri tavalla kuin se on todellisuudessa rakennettu (KA, sotilaskartta 228).

Vallin länsipäässä on 1,5 x 2,5 metrin kokoinen matala nelikulmainen kuoppa, jonka seinissä on jäännöksiä puurakenteista. Kuopan läntisen seinän päältä poistettiin pintamaata noin 20 cm leveydeltä noin viiden sentin verran, jolloin puurakenteen takaa paljastui vuorivillaeristys. Kuoppa ei liity linnoitusten rakentamisajankohtaan. Esteen itäosasta ei löydetty piikkilankaesteiden tolppien jäännöksiä. Koko este kartoitettiin inventoinnin yhteydessä takymetrillä.

II:este 4

Rakentamisen aikainen kohdenumero:

PERUSTIEDOT II:este 4

laji:	piikkilankaeste
ajoitus:	1915 - 1918
koordinaatit:	x= 81 876 ;y= 62 266 x= 81 863 ;y= 62 343 x= 81 736 ;y= 62 425
koordinaattiselite:	alku- ja loppupisteet sekä mutkat
merkitty kartalle:	ei ole merkitty kantakarttaan (korkeuskäyristä voi rakenteen paikallistaa karkeasti)
etäisyystieto:	Westerkullan kartanon päärakennuksesta 320 m etelälounaaseen

OMISTAJATIEDOT II:este 4

alue:	Vantaa, Länsimäki
tila1:	91P5
omistaja1:	Vantaan kaupunki
kaavoitus1:	kuuluu asemakaavaan, puistoalue
tila2:	92-410-18-0 Westerkulla
omistaja2:	useita omistajia
kaavoitus2:	kuuluu asemakaavaan, puistoalue

INVENTOINTI 2003 II:este 4

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 22.4, 28.5 ja 4.6.2003

Kartat: liite 3 1:2000, liite 5 1:3000

LYHYT KOHDEKUVAUS II:este 4

Kohde on 230 metriä pitkä piikkilankaeste, joka sijaitsee Westerkullan kartanon viljelysten länsipuolella olevan puolustusaseman II:2 pohjois- ja itäpuolella. Kohteesta on jäljellä esteen maavalli.

TUTKIMUSKERTOMUS II:este 4

Este on rakennettu loivalle kivikkoiselle rinteelle jyrkän mäen juurelle. Kohteen pohjoisosassa kasvaa tiheää lehtipuustoa sekä kuusikkoa. Itäosassa kasvaa kookasta kuusikkoa ja mäntyjä. Maasto on osaksi vaikeakulkuista ja näkyvyys ja havaintomahdollisuudet olivat osittain huonot.

Kohde on ollut tukikohta II:n poikki kulkevan kaksinkertaisen piikkilankaestejärjestelmän itäosan sisempi este. Itäisimmältä sivustaltaan este on ollut yksinkertainen, mutta sen eteen on suunniteltu toista estettä, jota ei kuitenkaan ole rakennettu (KA; sotilaskartta 228). Esteen pohjoispuolella on kulkenut esteiden väliin rakennettu yhdystie II:tie.ek ja itäpuolella vanha tie Westerkullan kartanolta Mellunkylään. Este alkaa lännessä yhdystiestä II:tie.ag. ja kaartaa kaakon suuntaan suojaten puolustusasemaa II:2. Sen kaakkoispäästä on alkanut linnoituskarttaan merkitty 'uutta mallia' oleva piikkilankaeste, joka on suojannut puolustusaseman II:1 koillispuolta. Tästä esteestä ei löydy jälkiä maastossa.

Kohteen pohjoisosassa on kaakko - luode suuntainen suojavalli, jonka pituus on 153 metriä. Valli on rakennettu louhe kivistä, jotka on peitetty maakerroksella. Suojakaivanto on vallin itäpäässä osittain täynnä kivenlohkareita. Rakennustyöt ovat ilmeisesti jääneet keskeneräisiksi. Vallin itäpää on eteläkaakko - pohjoisluode suuntainen suojavalli, jonka pituus on 150 m. Sen poikki kulkee polku jonka pohjoispuolella suojavalli on mahdollisesti keskeneräinen, koska suojakaivannossa on kivenlohkareita. Vallin eteläpää on rakennettu valmiiksi. Este kartoitettiin inventoinnin yhteydessä takymetrillä.

II: este 5

PERUSTIEDOT II:este 5

laji: piikkilankaeste
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 894; y= 61 840
koordinaattiselite: alku- ja loppupisteet
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 700 m länsilounaaseen

OMISTAJATIEDOT II:este 5

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 91P3
omistaja: Vantaan kaupunki
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

INVENTOINTI 2003 II:este 5

Aika: John Lagerstedt 7.9.2003
Kartat: liite 5 1:2000
Negatiivit: V4:2-4

LYHYT KOHDEKUVAUS II:este 5

Kohde sijaitsee kerrostaloalueen keskellä olevassa puistossa Kuntopolku nimisen kevyenliikenteen väylän länsipuolella olevan ulkoilutien vieressä. Kyseessä on vähäinen jäännös piikkilankaesteen suojavallista. Esteen muut osat ovat jääneet talojen ja pihamaiden alle.

TUTKIMUSKERTOMUS II:este 5

Kohde on osa aikanaan metsäiseen mäenrinteeseen rakennettua tukikohdan II ja III välistä 700 metriä pitkää piikkilankaestettä. Kohdalla on nykyään kerrostaloalueen keskellä oleva puisto. Piikkilankaesteen suojakaivanto on ollut nykyisen ulkoilutien alla ja tien reunassa erottuva noin 15 metrin mittainen kaakko - luode suuntainen pengeri on esteen suojavalli. Se on rakennettu hiekasta maasta ja kivistä.

II:tie.ag

PERUSTIEDOT II:tie.ag

laji: yhdystie
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 497; y= 62 164
x= 82 014; y= 62 164
koordinaattiselite: alku ja loppupisteet
merkitty kartalle: on merkitty kantakarttaan (kartoitettu uudelleen 2003)

OMISTAJATIEDOT II:tie.ag

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 91P5
omistaja: Vantaan kaupunki
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

ARKISTOTIEDOT II:tie.ag

Löfgren inventointi 1973 kohdenumero:
Löfgren & Heinämies inventointi 1979 kohdenumero: Tie:II

INVENTOINTI 2003 II:tie.ag

Aika: John Lagerstedt 23.9 ja 7.10.2003
Kartat: kuva 17 1:6000, liite 3 1:2000
Digikuvat: 4749, 4795, 4797, 4798, 4807, 4808-4813

LYHYT KOHDEKUVAUS II:tie.ag

Kohde on yhdystie, joka kulkee tukikohdan II poikki. Helsingin kaupungin puolella oleva tieosuus on osittain tuhoutunut ja jäljelle jäänyt osuus on pinnoitettu uudelleen. Vantaan puolella oleva 700 metrin osuus on säilynyt alkuperäisessä asussaan.

TUTKIMUSKERTOMUS II:tie.ag

Tie on alkanut etelässä nykyisen Mellunmäentien ja Naulakalliontien risteyksestä ja se on päättynyt pohjoisessa kohteen II:6 viereen. Helsingin puolella vanhaa tielinjaa on näkyvissä noin 160 metriä, mutta tie on pinnoitettu uudelleen. Vantaan puolella tie kulkee kohteen II:7 itä- ja pohjoispuolelta. Tien kummallakin puolella kasvaa väliin tiheätäkin kuusikkoa, jonka oksisto leviää osittain tien päälle. Tien laidalle on rakennettu myöhemmin katuvalaistus.

Tien pinta on mukulakivetty, siten että reunoille on sijoitettu suurempia kiviä kuin tien keskusta. Tietä on tarvittaessa pengerrytetty ja sen reunoille on kaivettu kosteilla alueilla ojat. Kohteen II:2 lounaispuolella on tierumpu, jossa oja alittaa tien.

Tien pinta on kasvijätteen (lähinnä neulasten) peittämä. Kiveys erottuu parhaiten pohjoisosassa. On mahdollista, että joihinkin paikkoihin on lisätty myöhemmin soraa. Tien pintaan on painunut uria, joko routimisen tai ajoneuvoliikenteen aiheuttamana. Helsingin ja Vantaan rajalla virtaa tien poikki puro, joka on kaivanut kulku-uran tien pintaan.

II:tie.ek

PERUSTIEDOT II:tie.ek

laji: yhdystie
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 888; y= 62 261
x= 81 852; y= 62 376
koordinaattiselite: alku ja loppupisteet
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan

OMISTAJATIEDOT II:tie.ek

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 92-410-18-0 Westerkulla
omistaja: useita omistajia
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

INVENTOINTI 2003 II:tie.ek

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 2.6.2003
Kartat: kuva 17 1:6000, liite 3 1:2000
Digikuvat: 4817-4818

LYHYT KOHDEKUVAUS II:tie.ek

Kohde on itä - länsi suuntainen yhdystie, joka yhdistää tukikohdan II poikki kulkevan tien II:tie.ag vanhaan maantiehen, joka on kulkenut Westerkullan kartanolta Mellunkylään.

TUTKIMUSKERTOMUS II:tie.ek

Tie on 125 metriä pitkä ja se kulkee kohteen II:2 pohjoispuolella kahden piikkilankaesteen välissä. Sen varrella kasvaa suurikokoisia kuusia ja jokunen koivu. Tien pinta on mukulakivetty, mutta se on peittynyt kokonaan pudonneisiin neulasiin ja muuhun kasvijätteeseen. Tie kartoitettiin inventoinnin yhteydessä takymetrimittauksella.

II:tie.bc

PERUSTIEDOT II:tie.bc

laji: yhdystie
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 537; y= 62 193
x= 81 552; y= 62 173
koordinaattiselite: alku- ja loppupisteet
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan

OMISTAJATIEDOT II:tie.bc

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 91P5
omistaja: Vantaan kaupunki
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

INVENTOINTI 2003 II:tie.bc

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 21.5.2003
Kartat: kuva 17 1:6000, liite 3 1:2000
Digikuvat: 4796

LYHYT KOHDEKUVAUS II:tie.bc

Lyhyt tieosuus, joka nousee Laakavuoren kalliolle tukikohdan II poikki kulkevalta yhdystieltä.

TUTKIMUSKERTOMUS II:tie.bc

Tien pituus on 25 metriä. Sen varrella kasvaa havu ja lehtipuita sekä matalaa pensaikkoa. Tie nousee ylös kalliolle, kohteen II:7 taustan eteläpuolelle. Tien pinta on mukulakivetty, mutta peittynyt osittain kasvijätteisiin. Tie kartoitettiin inventoinnin yhteydessä takymetrimittauksella.

II:tie.fi

PERUSTIEDOT II:tie.fi

laji: yhdystie
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 917; y= 62 262
x= 82 079; y= 62 456
koordinaattiselite: alku- ja loppupisteet
merkitty kartalle: on merkitty kantakarttaan

OMISTAJATIEDOT II:tie.fi

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 92-410-18-0 Westerkulla
omistaja: useita omistajia
kaavoitus: lounaisosa kuuluu asemakaavaan, puistoalue
koillisosa ei kuulu asemakaavaan

ARKISTOTIEDOT II:tie.fi

Löfgren inventointi 1973 kohdenumero:
Löfgren & Heinämies inventointi 1979 kohdenumero: Tie:II

INVENTOINTI 2003 II:tie.fi

Aika: John Lagerstedt 7.10.2003
Kartat: kuva 17 1:6000, liite 3 1:2000
Digikuvat: 4819, 4851

LYHYT KOHDEKUVAUS II:tie.fi

Kohde on koillinen - lounas suuntainen tielinja, joka yhdistää tukikohdan II poikki kulkevan yhdystien vanhaan tiehen, joka on kulkenut Westerkullan kartanolta Mellunkylään.

TUTKIMUSKERTOMUS II:tie.fi

Kohteen kokonaispituus on 250 metriä. Sen laidoilla kasvaa tiheää kuusikkoa ja lehtipuuvesakkoa. Tien pohjoisosa on merkitty vanhaan linnoituskarttaan polkuna Westerkullan kartanon pihamaalta kartanon eteläpuolella sijaitsevalle rakennukselle (KA, sotilaskartta 228). Nykyään sama tieosuus on peitetty soralla. Sitä käytetään ajotienä kartanon ympäristön asuinrakennuksille. Tieosuuden mukulakivipinnoituksesta ei ole tietoja. Tien etäosa on sen sijaan alkuperäisessä kunnossa. Se on pinnoitettu mukulakivillä ja pengerretty. Länsipuolella kulkee oja. Tien pinta on neulasten ja muun kasvijätteen peitossa.

Tie kulkee piikkilankaesteen II:este 2 suojavallin poikki. Eteläosaa ei ole merkitty linnoituskarttaan (KA, sotilaskartta 228). Ilmeisesti tie on rakennettu siinä vaiheessa kun Myllymäen kohteita II:3 - 6 on ryhdytty rakentamaan. Tällöin on päätetty rakentaa tie jo valmistuneen esteen poikki. Tie kulkee kaponieerin II:4 taustan ohi.

II:tie.dm

PERUSTIEDOT II:tie.dm

laji: yhdystie
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 679; y= 62 328
x= 81 548; y= 62 481
koordinaattiselite: alku- ja loppupisteet
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan

OMISTAJATIEDOT II:tie.dm

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 91P5
omistaja: Vantaan kaupunki
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

INVENTOINTI 2003 II:tie.dm

Aika: John Lagerstedt 7.9.2003
Kartat: kuva 17 1:6000, liite 3 1:2000

LYHYT KOHDEKUVAUS II:tie.dm

Osittain kivetty polku, joka johtaa tukikohdan II poikki kulkevalta yhdystieltä kohteen II:1 eteläpuolelle.

TUTKIMUSKERTOMUS II:tie.dm

Kapea tie/polku, jolla on pituutta noin 230 metriä. Sen varrella kasvaa isokokoisia havu- ja lehtipuita. Reitin pintaa on päällystetty joissakin kohdissa mukulakivillä ja makadamilla. Reitin länsiosassa on lisäksi pengerrerettyjä osuuksia. Tielinja on hahmoteltu linnoituskarttaan, mutta se on toteutettu maastossa eri paikkaan (KA, sotilaskartta 228).

Reitin selkeä leveä osuus päättyy kohteen II:1 eteläosassa sijaitsevan suojahuoneen II:1.15 eteläpuolelle, josta se jatkuu kaakon suuntaan kivikkoisen rinteen halki kulkevana polkuna, joku päättyy Westerkullan kartanolta Mellunkylään johtaneeseen tiehen. Tie mitattiin inventoinnin yhteydessä askelmittausta ja bussolia käyttäen.

II:tie.jl

PERUSTIEDOT II:tie.jl

laji: vanha tie
ajoitus:
koordinaatit: x= 82 302; y= 62 231
x= 81 287; y= 62 755
koordinaattiselite: alku- ja loppupisteet
merkitty kartalle: on merkitty kantakarttaan

OMISTAJATIEDOT II:tie.jl

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 92-410-18-0 Westerkulla
omistaja: useita omistajia
kaavoitus: eteläosa kuuluu asemakaavaan, puistoalue pohjoisosa ei kuulu asemakaavaan

INVENTOINTI 2003 II:tie.jl

Aika: John Lagerstedt 7.10.2003
Kartat: kuva 17 1:6000, liite 3 1:2000
Digikuvat: 4814-4816, 4853, 4849

LYHYT KOHDEKUVAUS II:tie.jl

Vanha tie, joka kulkee tukikohdan II pohjois- ja itäpuolelta ja jatkuu Helsingin kaupungin puolelle.

TUTKIMUSKERTOMUS II:tie.jl

Tie on merkitty jo 1700-luvun lopulla piirrettyyn kuninkaan kartastoon. Se on todennäköisesti huomattavasti vanhempi. Tie on johtanut nykyisen Vaaralan alueelta Westerkullan kartanon vierestä etelään Mellunkylään. Tietä on Vantaan kaupungin puolella jäljellä noin 1400 metriä.

Tien pinnassa näkyy siellä täällä kivenlohkareita mutta se on suurimmaksi osaksi pinnoitettu soralla. Mahdollisista ensimmäisen maailmansodan aikana tehdyistä

parannustöistä ei ole tietoja. Westerkullan kartanon eteläpuolella on tiessä 230 metrin osio, joka on suljettu ja kasvanut käyttämättömänä umpeen vuosien kuluessa.

II: kaivo

PERUSTIEDOT II: kaivo

laji: kaivo
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 551; y= 62 241
koordinaattiselite: keskipiste
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan (kartoitettu 2002)
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 650 m etelälounaaseen

OMISTAJATIEDOT II: kaivo

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 91P5
omistaja: Vantaan kaupunki
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

INVENTOINTI 2003 II:kaivo

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 20.5.2003
Kartat: liite 3 1:2000, liite 7 1:500
Digikuvat: 4799-4800

LYHYT KOHDEKUVAUS II: kaivo

Kaivo yhdystien II:tie.ag varrella, kohteen II:7 eteläpuolella, kaivantoalueen 2 vieressä.

TUTKIMUSKERTOMUS II: kaivo

Kohde sijaitsee painanteessa välittömästi yhdystien vieressä. Sen reunoilla ja ympäristössä kasvaa kookkaita havu- ja lehtipuita sekä tiheää nuorta kuusikkoa.

Kaivo on kooltaan 1,5 x 1,3 metriä. Se on rakennettu salvotuista hirsistä, joista on näkyvissä kolme hirsikertaa. Kaivo on täynnä jätteitä. Sateisten ilmojen jälkeen on vedenpinta toisinaan kohonnut jätteiden yläpuolelle, kuivana aikana ei vettä ole näkyvissä. Syksyllä 2003 alueella työskennellyt mittausryhmä selvitti kaivon syvyyttä, jolloin kiinteä pohja tuli vastaan noin 1,5 metrin syvyydestä. Kyseessä saattaa olla aikanaan lähteen kohdalle tehty kaivorakennelma.

II:ura

PERUSTIEDOT II:ura

laji: mahdollinen kaapelikaivanto
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 81 554; y= 62 271
x= 81 527; y= 62 306
x= 81 526; y= 62 348
x= 81 515; y= 62 367
x= 81 467; y= 62 379
x= 81 456; y= 62 408

x= 81 458; y= 62 429
x= 81 335; y= 62 468
x= 81 320; y= 62 581
koordinaattiselite: ääripisteet ja mutkat
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 650 m etelälounaaseen ja 800 metriä etelään.

OMISTAJATIEDOT II:ura
alue: 1 Vantaa, Länsimäki
tila1: 91P5
omistaja1: Vantaan kaupunki
kaavoitus1: kuuluu asemakaavaan, puistoalue
alue: 2: Helsinki, Mellunkylä
tila2: 91-419-7-M602
omistaja2: Helsingin kaupunki
kaavoitus2: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

INVENTOINTI 2003 II:ura
Aika: John Lagerstedt 23.9.2003
Kartat: kuva 17 1:6000, liite 3 1:2000
Negatiivit: V2:7
Digikuvat: 4801-4806

LYHYT KOHDEKUVAUS II:ura

Maahan kaivettu ja osittain kallioon louhittu ojaa muistuttava ura, joka alkaa yhdystieltä II:tie.ag, II:kaivantoalueen 2 vierestä ja jatkuu kaakkoon Helsingin kaupungin puolelle. Kyseessä on mahdollisesti kaapelikaivanto.

TUTKIMUSKERTOMUS II:ura

Noin 450 metriä pitkä ojaa muistuttava ura, joka alkaa kohteen II:7 eteläpuolelta yhdystien II:tie.ag reunasta ja kulkee kaakon suuntaan. Ura jatkuu Helsingin puolelle. Ura kulkee maastossa suoraviivaisesti ja tekee teräviä mutkia. Vantaan kaupungin puolella uraa on 270 metriä. Itäpäässä Helsingin kaupungin puolella, erottuu maastossa uran eteläpuolella 10 metrin etäisyydellä kulkeva samansuuntainen 110 metriä pitkä ura, jonka länsipää on jäänyt puistokäytävän ja levähdyspaikan alle. Urat yhdistyvät itäpäässään, josta ne jatkuvat kaivinkoneella kaivettuun ojaverkostoon. Ura mitattiin inventoinnin yhteydessä askelmittausta ja bussolia käyttäen.

Ura on länsipäästään osittain kallioon louhittu ja maahan kaivettu. Itäosassa ura on kaivettu pelkästään maahan. Länsipäässä uran yläosan leveys on 1,2 - 1,5 metriä ja syvyys n. 1,0 - 1,5 m. Itäosassa uran leveys on puoli metriä ja syvyys noin 40 cm. Joissakin kohdissa se madaltuu lähes näkymättömäksi painanteeksi. Polkujen kohdalta uraa on täytetty maalla ja kivillä. Ura yhdistyy kapealla ojalla kaivantoalue 2:n kuoppaan h.

Uran käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Sen kulku maastossa ei viittaa tavalliseen ojaan. Se väistää joissakin kohdissa kosteikkoja ja nousee välillä ylöspäin kunnes laskeutuu jälleen. Urassa ei myöskään virtaa vettä. Yhdyshaudaksi ura on liian matala ja suoraviivainen. Sitä ei ole myöskään merkitty rakentamisaikaiseen linnoituskarttaan, johon on piirretty myös suunniteltuja varustuksia, joiden rakentamista ei ole aloitettu tai, jotka ovat jääneet keskeneräisiksi (KA, sotilaskartta 228).

Kyseessä saattaa olla kaapelikaivanto puhelinkaapelia varten. Ura alkaa lännessä yhdystien pengerryksestä. Tien toisella puolella on ojaverkosto, joka johtaa kohteen II:7 kaakkoisosaan. Itäpäässä ura suuntaa kaakkoon kohti tukikohtaa I ja samalla kohti Mellunkylää, jossa sijaitti rakentamisaikana insinööritoimisto. Länsipään syvämpi rakenne selittyisi sillä, että kaapeli on pitänyt saada puolustusasemien läheisyydessä paremmin suojaan vihollisen tykkitulen vaikutukselta. Itäosassa ura sijaitsee metsässä eikä sen läheisyydessä ole ollut merkittäviä tulta kerääviä maaleja. Jos ura on kaapelikaivanto, sitä ei ole ehditty peittää tai se on kaivettu auki kun kaapeli on kerätty romumetalliksi. Puhelinkaapeleiden keräämisestä sodan jälkeen on olemassa suullisia tietoja.

II:kaivantoalue 1

PERUSTIEDOT II:kaivantoalue 1

laji: mahdollinen majoitusalue
ajoitus: 1915 - 1918?
koordinaatit: x= 81 552; y= 62 577
x= 81 564; y= 62 593
x= 81 579; y= 62 568
x= 81 591; y= 62 584
koordinaattiselite: ääripisteet
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 570 m eteläkaakkoon

OMISTAJATIEDOT II:kaivantoalue 1

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 91P5
omistaja: Vantaan kaupunki
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

INVENTOINTI 2003 II:kaivantoalue 1

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 11.6.2003
John Lagerstedt, Peter Himberg 22.8.2003
John Lagerstedt, Markku Saari 7- 8.9.2003
Kartat: liite 3 1:2000, liite 6 1:300
Negatiivit: MV1:7-13; V2:1-3; V4:7-10

LYHYT KOHDEKUVAUS II:kaivantoalue 1

Kaksi pitkänomaista säännöllisen muotoista maahan kaivettua kuoppaa kohteen II:1 kaakkoispuolella.

TUTKIMUSKERTOMUS II:kaivantoalue 1

Kaksi kaivantoa, jotka sijaitsevat tasaisella maalla jyrkän kalliorinteen alapuolella metsässä. Kuoppien ympärillä kasvaa kookkaita havu- ja lehtipuita ja kuoppien pohjalla nuorta kuusikkoa, pohjoispäissä tiheästikin. Kohteen luoteispuolella on puolustusasema II:1. Kaivantojen itäpuolelta kulkee 40 metrin etäisyydellä vanha tie Westerkullan kartanolta Mellunkylään.

Kuopat ovat monikulmaisia ja säännöllisen muotoisia. Ne sijaitsevat vierekkäin saman suuntaisesti 1,2 - 4 metrin etäisyydellä toisistaan. Kaivantojen syvyys on noin

0,8 metriä. Kummankin kaivannon pohjoispää nousevat luiskamaisesti ylös. Eteläpäissä on suorakulmaiset kavennukset.

Kaivantoja tutkittiin mahdollisina maakuoppaparakkien pohjina. Metallin ilmaisimella ja koekuopalla ei asiaan saatu vahvistuksia. Kaivannot kartoitettiin inventoinnin yhteydessä takymetrillä.

Kaivanto a (itäinen)

Äärimitoiltaan 7 x 27 metriä. Pinta-ala on 160 m². Kuopan pohjoispää haarautuu kahteen luiskaan, joiden pituudet ovat noin 5 metriä. Leveyttä luiskilla on 2 m ja 2,5 m.

Kaivantoa tutkittiin 22.8.2003 metallinilmaisimella. Tällöin käytiin läpi kaivannon seinämät sekä reunojen yläosat ja kaivannon pohja metrin etäisyydellä seinästä. Lisäksi tutkittiin kaivannon pohjaa pistokoeluoontoisesti. Kaikki havainnot olivat resenteistä jätteistä. Minkäänlaisia rakennusajankohtaan sopivia löytöjä, kuten nauvoja tai rautalankakieppejä ei löytynyt.

Kaivannon kaakkoisosaan tehtiin 7.9.2003 seinän suorakulmaiseen mutkaan 1 x 1 metrin kokoinen koekuoppa $x=62589,23$, $y=81566,93$, $z=(arvio) 21,8$. Koekuoppa sijoitettiin kaivannon kulmaan siten, että sen kaakkoinen neljännes sijaitsi kaivannon yläreunalla. Koekuopan keskipiste sijoittui suoraan kaivannon nurkkaan.

Koekuopan pinnalta poistettiin turvetta noin 10 cm kaivannon yläosasta, kaivannon pohjalla turvetta oli vain 2 cm. Kaivannon alkuperäisen nurkan ympärille oli kertynyt noin 10 cm maakerros. Pintamaan poiston jälkeen kaivettiin kaksi 3 cm:n kerrosta ja lopuksi vielä kaivannon yläreunasta yksi 5 cm kerros. Kaivannon pohjalla tuli vastaan savensekainen hiesu. Minkäänlaisia rakenteita tai muita rakenteisiin viittaavia ilmiöitä esim. paalun reikiä tai jäänteitä puutavarasta ei löytynyt. Tutkimuksen jälkeen koekuoppa täytettiin ja kaivannon seinät ennallistettiin.

Kuva 27 Kaivantoalueen 1 kuoppa a erottuu paljaana alueena puiden keskeltä. Kuvattu pohjoisen suuntaan. Kuva MV1:9, John Lagerstedt 2003.

Kaivanto b (läntinen)

Äärimitoiltaan 11 x 27 metriä. Pohjoispäässä on kaivanto rakennettu niin, että se muodostaa poikittaisen 5,8 x 10 metrin kokoisen osan. Eteläosan muodostaa 7 x 11 metrin kokoinen kaivanto, joka kapenee eteläpäästään. Pohjoispäästä nousee ylös yksi 4

m pitkä ja 2,5 m leveä luiska. Kaivannon lounaisosassa on 1 x 1,5 metrin kokoinen kuopanne, jossa on puurakenteita. Kuopanne vaikuttaa resentiltä ja se on täynnä roskia.

Kaivantoa ja varsinkin sen seiniä tutkittiin 22.8.2003 metallinilmäsimellä pistokoeluateisesti. Kaikki löydöt olivat resentiä jätettä.

II:kaivantoalue 2

PERUSTIEDOT II:kaivantoalue 2

laji: mahdollinen majoitus- tai huoltoalue
ajoitus: 1915 - 1918?
koordinaatit: x= 81 494; y= 62 240
x= 81 520; y= 62 222
x= 81 528; y= 62 300
x= 81 569; y= 62 260
koordinaattiselite: ääripisteet
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 670 m etelälounaaseen

OMISTAJATIEDOT II:kaivantoalue 2

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 91P5
omistaja: Vantaan kaupunki
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

INVENTOINTI 2003 II:kaivantoalue 2

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist
Kartat: liite 3 1:2000, liite 7 1:500
Negatiivit: MV1:16-19, V1:8-9

LYHYT KOHDEKUVAUS II:kaivantoalue 2

Kahdeksan eri kokoista säännöllisen muotoista, maahan kaivettua kuoppaa yhdystien varrella kohteen II:7 eteläpuolella.

TUTKIMUSKERTOMUS II:kaivantoalue 2

Kaivannot sijaitsevat yhdystien eteläpuolella olevassa metsäisessä notkelmassa. Yksi kaivanto on tien pohjoispuolella. Kaivannoissa kasvoi tiheää matalaa kuusikkoa, jonka iäksi arvioitiin noin 50 vuotta. Kuusikko raivattiin pois kevättalvella 2003, jotta aluetta pystyttiin tutkimaan. Kuoppien pohjalla pintaturpeen alla oleva maa on hiekkaisaa.

Kaivannot sijaitsevat yhdystien ja kaivon läheisyydessä. Alueen koillispuolelta kulkee mahdollinen kaapeliura (kohde II:ura). Kaivantoja on kahdeksan. Niiden keskimääräinen syvyys on 0,75 metriä. Kaivantojen koko vaihtelee välillä 6 - 470 m². Kaivantojen kokonaispinta-ala on 764 m².

Kaivantojen seinämät on kaivettu kohtisuoraan ja useimmat kulmat ovat suoria. Jotkin kuopista sijaitsevat vierivieressä, niin että niiden väliin jää vain kapeat 1 - 2 metrin levyiset kannakset. Kookkaimmassa kuopassa II:kaivantoalue 2.a on louhe kivistä tehty latomus sekä jäännöksiä puisesta vajasta tms. Puurakenteen ikä vaikuttaa nuoremmalta kuin linnoituslaitteet. Kuopassa on myös useita kookkaita luonnonkiviä. Kuoppa II:kaivantoalue 2.h sijaitsee kaapelikaivannoksi arvioidun uran vierellä. Kuoppa ja kaapelikaivanto on yhdistetty toisiinsa kapealla ojalla.

Kaivantoaluetta tutkittiin mahdollisena majoitus- tai huoltoalueena. Kaivantojen muoto ja sijoittelu maastoon eivät kuitenkaan viittaa siihen, että kyseessä olisi parakkien perustoiksi kaivetut kuopat. Kaivannot kartoitettiin inventoinnin yhteydessä takymetrimittauksella.

5.2 Tukikohta III

III:3

Rakentamisen aikainen kohdenumero: Д

PERUSTIEDOT III:3

laji: puolustusasema
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 82 000; y= 61 439
x= 82 000; y= 61 494
x= 82 036; y= 61 432
x= 82 036; y= 61 501
koordinaattiselite: ääripisteet
merkitty kartalle: on merkitty kantan kartalle
etäisyystieto: Rajakentäntien ja Maalinauhantien risteyksestä 200 m etelään

OMISTAJATIEDOT III:3

alue: Vantaa, Länsimäki
tila1: 92-91-4-1
omistaja1: Vantaan kaupunki / vuokraaja: Vantaan vuokra-asunnot oy
tila2: 92-91-4-2
omistaja2: Vantaan kaupunki/ vuokraaja: Vantaan vuokra-asunnot oy
kaavoitus: kummatkin tontit kuuluvat asemakaavaan, asuinkortteli

ARKISTOTIEDOT III:3

Helsingin teollisuuspiiri	inventointi 1938	kohdenumero: 1510 - 1511
Ahvenisto 1966	inventointi 1966	kohdenumero: 42
Löfgren	inventointi 1973	kohdenumero: III:3
Löfgren & Heinämies	inventointi 1979	kohdenumero: III:3

INVENTOINTI 2003 III:3

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 22.4.2003
John Lagerstedt 20.10.2003
Kartat: kuva 18 1:4000
Digikuvat: 5014-5017

LYHYT KOHDEKUVAUS III:3

Kohde on puolustusasema, joka sijaitsee Maalinauhantie 6:n kerrostaloalueen pihamaalla. Suurin osa kohteesta on tuhoutunut ja jäljellä on osia taisteluhautoista sekä kallioon louhittu keskeneräiseksi jäänyt luola.

TUTKIMUSKERTOMUS III:3

Kohde on rakennettu mäelle tukikohdan III keskiosaan. Nykyisin mäelle on rakennettu kerrostaloja, pihakäytäviä sekä mäen taakse paikoitusalue. Kohteen eteläpuolella on kulkenut yhdystie, jonka linjausta noudattaa osittain nykyinen Rajakyläntie ja Helsingin puolella Varhelantie. Kohteen pohjois-, itä- ja länsipuolella on ollut piikkilankaeste, josta ei ole enää rakenteita jäljellä. (KA, sotilaskartta 228.)

Taisteluasemat ovat sijainneet mäen pohjois- itä- ja länsirinteillä. Kohteeseen on aikanaan suunniteltu viisi konekivääriasemaa, kaksi tähytysasemaa, kolme suojahuonetta ja kahdet portaat (KA, sotilaskartta 228). Jäljellä on enää jäännöksiä betonilla tuettujen yhdys- ja taisteluhautojen eteläosista. Hautojen pohjat on täytetty soralla ja niissä kulkee pihakäytävät paikoitusalueelta kerrostaloon.

Mäen taustalle on louhittu kallioon luola, johon on nykyään rakennettu autotallin ovet, jotka on lukittu. Luolaan ei ole ehditty rakentaa betonisia sisä- ja ulkoseiniä. Vanhan linnoituskartan mukaan luolan eteen on ollut tarkoitus rakentaa noin 20 x 5 metrin kokoinen suojahuone (KA, sotilaskartta 228). Kallioon louhitun luolatilan koko on vuoden 1938 inventoinnin mukaan ollut 22,5 x 3,7 m (SM, Lukkari 1938). Luolan sisällä ei käyty inventoinnin yhteydessä.

Kohde on jäänyt aikanaan keskeneräiseksi. Tapani Ahveniston inventoinnissa vuodelta 1966 mainitaan hautojen olleen pääosin betonoituja, mutta asemien olleen pelkästään louhitut kallioon. Louhintajätteitä ei oltu kuljetettu pois. Myös piikkilankaestettä on ollut jäljellä jonkin matkaa. (Mv/RHO, Ahvenisto 1966, 17.)

III:4

Rakentamisen aikainen kohdenumero: A

PERUSTIEDOT III:4

laji:	puolustusasema
ajoitus:	1915 - 1918
koordinaatit:	x= 82 104; y= 61 717 x= 82 125; y= 61 704 x= 82 155; y= 61 720
koordinaattiselite:	säilyneiden rakenteiden keskipisteet
merkitty kartalle:	ei ole merkitty kantakarttaan
etäisyystieto:	Rajakentäntien ja Maalinauhantien risteyksestä 250 m itäkaakkoon

OMISTAJATIEDOT III:4

alue:	Vantaa, Länsimäki
tila1:	92-410-7-403
omistaja1:	Asunto oy Rajakentäntie 4
kaavoitus1:	kuuluu asemakaavaan, asuinkortteli
tila2:	92-410-7-392
omistaja2:	Vantaan kaupunki
kaavoitus2:	kuuluu asemakaavaan, puistoalue

ARKISTOTIEDOT III:4

Helsingin teollisuuspiiri	inventointi 1938	kohdenumero: 1512 - 1525
Ahvenisto 1966	inventointi 1966	kohdenumero: 45
Löfgren	inventointi 1973	kohdenumero: III:4

Löfgren & Heinämies

inventointi 1979

kohdenumero: III:4

INVENTOINTI 2003 III:4

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 22.4.2003

John Lagerstedt 20.10.2003

Kartat: kuva 18 1:4000

LYHYT KOHDEKUVAUS III:4

Kohde on puolustusasema, joka sijaitsee mäellä Rajakentäntie 4:n pihamaalla. Kohde on täytetty kokonaan. Jäljellä on vain fragmentteja betonirakenteista.

TUTKIMUSKERTOMUS III:4

Kohde on sijainnut mäellä tukikohta III:n itälaidalla suon vieressä. Samalla mäellä ovat myös kohteet III:5 ja 6. Rinteelle rakennettiin kerrostaloja vuonna 1970. Talojen rakentamisen jälkeen linnoituslaitteet täytettiin hiekalla lasten turvallisuuden vuoksi (T. Lukkonen, henkilökohtainen tiedonanto 1.3.2003). Kohteen pohjoispuolella on ollut piikkilankaeste, joka on jatkunut kaakkoon tukikohtaan II (KA, sotilaskartta 228). Este on jäänyt nykyisen Rajakentäntien alle ja tuhoutunut kokonaan.

Taisteluasemat ovat sijainneet kohteen pohjoisosassa. Linnoituskartan mukaan niihin oli suunniteltu yksi konekivääri ja yksi tähystysasema sekä kolme suojahuonetta. Mäen kaakkoispuolelle, taustalle oli suunniteltu lisäksi kaksi suojahuonetta ja portaat. (KA, sotilaskartta 228.) Nykyään maastosta erottuu pohjoisosassa noin 10 metriä pitkä betonoitu hauta sekä kohteen eteläosasta lyhyt haudan pätkä ja kappale betoniseinää.

Tapani Ahveniston inventoinnissa vuodelta 1966 mainitaan kohteessa olleen hyväkuntoisen betonihaudan, joka jatkui kummastakin päästä maahautana, useita suojahuoneita, kaksi konekivääriasemaa ja yksi tähystysasema. Kaikki asemat ja suojat olivat olleet katettuja, mutta myöhemmin räjäytettyjä. (Mv/RHO, Ahvenisto 1966, 17.)

Kuva 28 Puolustusaseman III:4 hautoja Rajakentäntie 4 B:n pihalla marraskuussa 1971. Haudat peitettiin myöhemmin ja nykyään niistä erottuu vain hajanaisia rakenteita. Kuva: Tapio Lukkonen 1971.

III:5

Rakentamisen aikainen kohdenumero: B

PERUSTIEDOT III:5

laji: puolustusasema
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 82 154; y= 61 652
koordinaattiselite: säilyneen rakenteen keskipiste
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan
etäisyystieto: Rajakentäntien ja Maalinauhantien risteyksestä 180 m itäkaakkoon

OMISTAJATIEDOT III:5

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 92-410-7-387
omistaja: Asunto oy Rajakentäntie 4
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, asuinkortteli

ARKISTOTIEDOT III:5

Helsingin teollisuuspiiri	inventointi 1938	kohdenumero: 1512 - 1525
Ahvenisto 1966	inventointi 1966	kohdenumero: 44
Löfgren	inventointi 1973	kohdenumero: III:5
Löfgren & Heinämies	inventointi 1979	kohdenumero: III:5

INVENTOINTI 2003 III:5

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 22.4.2003
John Lagerstedt 20.10.2003
Kartat: kuva 18 1:4000

LYHYT KOHDEKUVAUS III:5

Kohde on puolustusasema Rajakentäntie 8 - 10:n piha-alueella. Kohde on tuhoutunut täydellisesti talojen ja pihojen alle. Vain fragmentteja erottuu maastosta.

TUTKIMUSKERTOMUS III:5

Kohde on sijainnut mäellä tukikohta III:n itälaidalla suon vieressä. Samalla mäellä ovat myös kohteet III:4 ja 6. Kohteen päälle on rakennettu kerrostaloja. Kohteen pohjoispuolella on ollut piikkilankaeste, joka on jatkunut itään tukikohtaan II (KA, sotilaskartta 228). Este on jäänyt nykyisen Rajakentäntien alle ja tuhoutunut kokonaan.

Taisteluasemat ovat sijainneet kohteen pohjoisosassa. Linnoituskartan mukaan niihin oli suunniteltu yksi konekivääri ja yksi tähytysasema sekä kaksi suojahuonetta. Mäen eteläpuolelle, taustalle oli suunniteltu lisäksi kolme suojahuonetta ja kahdet portaat. (KA, sotilaskartta 228.) Nykyään maastosta erottuu vain pieni kappale louhittua kalliota Rajakentäntie 8:n takapihan puistokäytävän reunalta.

Tapani Ahveniston inventoinnissa vuodelta 1966 mainitaan kohteessa olleen hyväkuntoista betonihautaa, maahan kaivettuja yhdyshautoja, yksi konekivääriasema ja yksi tähytysasema sekä neljä suojahuonetta. Kaikki asemat ja suojat olivat olleet katettuja, mutta myöhemmin räjäytettyjä. Kohteesta oli johtanut yhdystie puolustusasemaan III:3. (Mv/RHO, Ahvenisto 1966, 17.)

III:6

Rakentamisen aikainen kohdenumero: B

PERUSTIEDOT III:6

laji: puolustusasema
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 82 181; y= 61 559
koordinaattiselite: säilyneen rakenteen keskipiste
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan
etäisyystieto: Rajakentäntien ja Maalinauhantien risteyksestä 90 m kaakkoon

OMISTAJATIEDOT III:6

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 92-91-3-4
omistaja: Vantaan kaupunki / vuokraaja: Vantaan vuokra-asunnot oy
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, asuinkortteli

ARKISTOTIEDOT III:6

Helsingin teollisuuspiiri	inventointi 1938	kohdenumero: 1512 - 1525
Ahvenisto 1966	inventointi 1966	kohdenumero: 43
Löfgren	inventointi 1973	kohdenumero: III:6
Löfgren & Heinämies	inventointi 1979	kohdenumero: III:6

INVENTOINTI 2003 III:6

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 22.4.2003
John Lagerstedt 20.10.2003
Kartat: kuva 18 1:4000

LYHYT KOHDEKUVAUS III:6

Kohde on puolustusasema Maalinauhantie 19 piha-alueella. Se on tuhoutunut täydellisesti talojen ja pihojen alle. Vain fragmentteja erottuu maastosta.

TUTKIMUSKERTOMUS III:6

Kohde on sijainnut mäellä tukikohta III:n itäosassa. Samalla mäellä ovat myös kohteet III:4 ja 6. Kohteen päälle on rakennettu kerrostaloja. Kohteen pohjoispuolella on ollut piikkilankaeste, joka on jatkunut itään tukikohtaan II (KA, sotilaskartta 228). Este on jäänyt nykyisen Rajakentäntien alle ja tuhoutunut kokonaan.

Taisteluasemat ovat sijainneet kohteen pohjoisosassa. Linnoituskartan mukaan niihin oli suunniteltu yksi konekivääri ja yksi tähystysasema sekä kaksi suojahuonetta. Taustalle oli suunniteltu lisäksi kaksi suojahuonetta. (KA, sotilaskartta 228.) Nykyään maastosta erottuu vain pienikokoinen betonoitu nurkka Rajakentäntie 6:n paikoitusalueen reunassa.

Tapani Ahveniston inventoinnissa vuodelta 1966 mainitaan kohteessa olleen hyväkuntoista betonihautaa sekä tähystysasema, muut asemat tai suojat olivat jääneet rakentamattomiksi kuopiksi. (Mv/RHO, Ahvenisto 1966, 17.)

III:7

Rakentamisen aikainen kohdenumero: F

PERUSTIEDOT III:7

laji: puolustusasema
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 82 235; y= 61 357
x= 82 235; y= 61 393
x= 82 262; y= 61 315
x= 82 275; y= 61 343
koordinaattiselite: ääripisteet
merkitty kartalle: on merkitty kantakartalle osittain (kartoitettu uudelleen 2002 - 2003)
etäisyystieto: Rajakentäntien ja Maalinauhantien risteyksestä 150 m länteen

OMISTAJATIEDOT III:7

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 91P2
omistaja: Vantaan kaupunki
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, puistoalue

ARKISTOTIEDOT III:7

Helsingin teollisuuspiiri	inventointi 1938	kohdenumero: 1506 - 1509?
Ahvenisto 1966	inventointi 1966	kohdenumero: 41
Löfgren	inventointi 1973	kohdenumero: III:7
Löfgren & Heinämies	inventointi 1979	kohdenumero: III:7

INVENTOINTI 2003 III:7

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 22.4.2003
John Lagerstedt 20.10.2003
Kartat: kuva 18 1:4000

LYHYT KOHDEKUVAUS III:7

Kohde on puolustusasema, joka on rakennettu mäelle Estepuistoon. Rakenteet on suurimmaksi osaksi täytetty. Jäljellä on vielä osia yhdys- ja taisteluhaidoista, portaat ja ampumatarvikekomero.

TUTKIMUSKERTOMUS III:7

Kohde sijaitsee puistoalueella pohjoisosastaan jyrkkäreunaisella mäellä. Alueella kasvaa täysikasvuisia mäntyjä ja lehtipuita. Näkyvyys ja havaintomahdollisuudet alueella olivat hyvät.

Kohteen pohjois- ja itäpuolella on ollut piikkilankaeste, joka on osittain säilynyt (kohde III:este 1). Kohteen eteläpuolelta on kulkenut yhdystie. Kohteen rakenteita on täytetty systemaattisesti. Täytön ajankohdasta ei ole tietoja, mutta se on saatettu tehdä 1970-luvun alussa samaan aikaan kuin kohteen III:4 täyttö.

Taisteluasemat ovat sijainneet kohteen pohjoisosassa. Linnoituskartan mukaan niihin oli suunniteltu kaksi konekivääri- ja kaksi tähytysasemaa, kaksi suojahuonetta ja yhdet portaat. Taustalle oli suunniteltu lisäksi kaksi suojahuonetta sekä noin 200 metriä pitkä etelään johtava yhdyshauta jossa oli kahdet portaat. (KA, sotilaskartta 228.)

Nykyään maastosta erottuu pohjoisen taisteluasemista vain kappale kummaltakin puolelta betonoitua hautaa, jonka pohja on täytetty. Haudassa on ampumatarvikekomero, jonka leveys on 75 ja syvyys 100 cm. Komeron alareuna on maan peittämä. Komeron suuaukkoon ei ole tehty syvennystä puuluukulle tai vastaavalle rakenteelle. Kohteen länsiosassa erottuu maahan kaivettu ja osittain kallioon louhittu yhdyshauta, joka on tuettu osin betonilla. Muista haudoista ja suojahuoneista on jäljellä vain painaumia ja betonifragmentteja. Etelään johtava yhdyshauta on täytetty kokonaan.

Tapani Ahveniston inventoinnissa vuodelta 1966 mainitaan kohteen keskiosassa olleen maahautaa. Lisäksi on ollut betonihautaa, neljä suojahuonetta joiden katot ovat sortuneet sekä neljä rakentamatonta kuoppaa. (Mv/RHO, Ahvenisto 1966, 17.)

III:este 1

PERUSTIEDOT III:este 1

laji: piikkilankaeste
ajoitus: 1915 - 1918
koordinaatit: x= 82 289; y= 61 411
x= 82 248; y= 61 430
koordinaattiselite: alku- ja loppupisteet
merkitty kartalle: ei ole merkitty kantakarttaan
etäisyystieto: Rajakentäntien ja Maalinauhantien risteyksestä 70 m itäluoteeseen

OMISTAJATIEDOT III:este 1

alue: Vantaa, Länsimäki
tila: 91U1
omistaja: Vantaan kaupunki
kaavoitus: kuuluu asemakaavaan, ulkoilu ja virkistyspalvelut

INVENTOINTI 2003 III:este1

Aika: John Lagerstedt, Virpi Holmqvist 22.4.2003
Kartat: kuva 18 1:4000
Negatiivit: V1:15-16

LYHYT KOHDEKUVAUS III:este 1

Kohde on keskiosa piikkilankaesteen suojavallia, jonka länsi ja eteläpää ovat tuhoutuneet. Valli sijaitsee Estepuiston koillispuolella Rajakentänpolun pohjoispuolella.

TUTKIMUSKERTOMUS III:este 1

Este sijaitsee puron varrella tiheää vesakkoa kasvavassa savikossa. Maasto on osin vaikeakulkuista ja näkyvyys sekä havaintomahdollisuudet olivat välttävät.

Kohde on ollut osa puolustusaseman III:7:n pohjois- ja itäpuolella kulkenutta noin 250 metriä pitkää piikkilankaestettä (KA, sotilaskartta 228). Länsiosa on jäänyt pientaloalueen ja itäosa katuverkon alle. Jäljellä on esteen keskiosasta noin 45 metriä pitkä luode - kaakko suuntainen suojavalli. Vallin jyrkän sivun korkeus on 1,0 - 1,5 metriä.

5.3 Muut tarkastetut kohteet

M 1

PERUSTIEDOT

laji: ladon jäännökset
ajoitus:
koordinaatit: $x= 81\ 457; y= 62\ 736$
koordinaattiselite: keskipiste
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 700 m kaakkoon.

Vanhan puretun ladon betoniset jalustat ja betonista valettu ladon ylisille johtavan sillan perusta. Perustan ympärillä lojuu maassa useita I-profiilisia teräspalkkeja, joiden koko on 20 x 10 cm. Saman kokoisia palkkeja on käytetty linnoituslaitteiden suojahuoneiden ja asemien kattovahvistuksissa.

M 2

PERUSTIEDOT

laji: kalliopiiirros
ajoitus:
koordinaatit: $x= 82\ 094; y= 62\ 257$
koordinaattiselite: keskipiste
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 250 m länsilounaaseen.

Loivaan kalliorinteeseen hakattu huonosti erottuva kirjoitus.

M 3

PERUSTIEDOT

laji: myllynkivi
ajoitus:
koordinaatit: $x= 82\ 173; y= 62\ 299$
koordinaattiselite: keskipiste
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 200 m länsiluoteeseen.

Vanha myllynkivi.

M 4

PERUSTIEDOT

laji: pommin kuoppa
ajoitus: 1939 - 1944
koordinaatit: $x= 82\ 338; y= 62\ 299$
koordinaattiselite: keskipiste
etäisyystieto: Westerkullan kartanon päärakennuksesta 300 m luoteeseen.

Pyöreä, keskiosaan syvenevä kuoppa. Halkaisija noin kahdeksan metriä. Suullisen tiedon mukaan toisen maailmansodan aikainen lentopommin kuoppa.

LÄHTEET

- Arimo, R. 1991. *Saksalaisten sotilaallinen toiminta Suomessa 1918*. Rovaniemi: Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys, 1991.
- Amirhanov, L.I. 1995. *Morskaja Kreposti Imperatora Petra Velikogo*. Sankt Petersburg: Morskoy regionalnyj tsentr.
- Bastian 1922. Keisarillisen laivaston osanotto Suomen vapaussotaan. *Suomen Vapaussota VII*. Jyväskylä: Gummerus.
- Harmo, M. 1987. *Oulunkylä - Äggelby. Vihreä idylli*. Helsinki: Oulunkylä-seura.
- Henke, C. 1922. Hangosta Helsinkiin. *Suomen Vapaussota VII*. Jyväskylä: Gummerus.
- Golz, von der, R. 1922. Saksan aseellinen apu. *Suomen Vapaussota VII*. Jyväskylä: Gummerus.
- Laaksonen, L. (toim.) 1980. *Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitukset Helsingissä - suojeluluettelo*. Helsinki: Museoviraston Rakennushistorian osasto.
- Laine, S. 1996a. *Ensimmäisen maailmansodan aikainen maalinnoitus Helsingissä*. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 1996:3. Helsinki: Helsingin kaupungin rakennusvirasto.
- Laine, S. 1996b. *Ensimmäisen maailmansodan aikainen maalinnoitus Helsingissä, hoito-ohje*. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 1996:4. Helsinki: Helsingin kaupungin rakennusvirasto.
- Laine, S. 1998. *Ensimmäisen maailmansodan aikainen maalinnoitus Espoossa*. Espoo: Espoon kaupungin tekninen keskus.
- Lohikoski, S. 1996. *Kapearaiteinen hevostie ja "ryssänhakkuut" Espoossa 1915-1917*. Toinen painos. Espoo: Nuuksion Omakotiyhdistys ry.
- Luntinen, P. 1987. *Saksan keisarillinen laivasto Itämerellä - Aikeet, suunnitelmat ja toimet*. Helsinki: Suomen historiallinen seura.
- Löfgren, K.-E. 1974. Helsingin maa- ja merilinnoitus. *Sotahistoriallinen seura ja Sotamuseo, Vuosikirja VIII*. Helsinki: Sotahistoriallinen seura.
- Manninen, M. 2000. *Viapori - merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa*. Helsinki: Sotamuseo.
- Meurmann, P. (toim.) 1991. *Pirkkola 50 vuotta: Pirkkolan omakotiyhdistyksen historiikki*. Helsinki: Pirkkolan omakotiyhdistys.
- Penttinen, K. (toim.) 1985. *Pakilan seudun historia*. Helsinki: Pakilan seudun historia ry.
- Roudasmaa, S. 1997. *Helsingin Suojeluskuntapiirin historia 1918-1944*. Helsinki: Helsingin suojeluskunta- ja Lotta Svärd -piirien perinnekilta ry:n historiatoimikunta.
- Sukselainen, V., J. 1940. *Oy Strömberg ab 1889 - 1939 - puoli vuosisataa Suomen sähköteollisuuden historiaa*. Helsinki.
- Talvio, P. 1980. Viaporin linnoitus ja sen tykistö Krimin sodasta vuosisadan vaihteeseen. *Sotahistoriallinen Aikakauskirja 1*. Helsinki: Sotahistoriallinen seura.
- Talvio, P. 1982. Viaporin linnoitus ja sen tykistö vuosisadan vaihteesta vallankumoukseen. *Sotahistoriallinen Aikakauskirja 2*. Helsinki: Sotahistoriallinen seura.

Lehdet

Lapset venäläisten jälkiä korjaamassa. 1918. *Suomen Kuvalehti* 28/1918, 284.

Helsingin kaupungin kiinteistövirasto (KV)

Helsingin maa- ja merilinnoitus 1914 - 1917. Linnoituskartta 1:18.000. Laatinut K.-E. Löfgren 1973. Kaupunkimittaosaston arkisto.

Kansallisarkisto (KA)

Venäläiset sotilasasiakirjat (vesa)

9749 Raportti 13.9.1915.

10322 Ohjeita valonheitinten sijoittamisesta aseisiin.

15996 Ohjeet taisteluhautojen ja linnoitusten viimeistelyä ja varustamista varten.

(Asiakirja on päiväämätön mutta linnoituslaitetyyppien perusteella se on peräisin vuoden 1914 lopulta tai 1915 alusta.)

16012 Kenttälینnoitusten laitetyyppejä.

16024 Maarintaman päällikön raportti Viaporin linnoituksen komendantille. 21.8.1916.

16043 Jalkaväen majoituspaikoista linnoituksen maarintamalla. 21.10.1917.

Sotilaskartat:

228 Viaporin linnoituksen maarintaman tukikohtia.

Museoviraston Rakennushistorian osaston arkisto (RHO)

Ahvenisto, T. 1966. Helsingin maalinnoituksen inventointikertomus. Museoviraston rakennushistorian osaston kirjasto.

Venäläisen insinöörikomennuskunnan piirrokset (vik):

1060 Mallipiirustus konekivääriasemasta.

1551 Piirros kohteen XVI 6 (XVI:2) puolustusasemasta.

Sota-arkisto (SArk)

Öljymäki, P. 1938. Venäläisten suorittamat kenttävarustustyöt Suomessa maailmansodan aikana. Sotakorkeakoulu, diplomityö no. 289.

PM 47. Företeckning öfver batterier med kanoner på Sveaborgs Fästningsområdes landfront. (Saapunut 1.10. 60, T 19194 Sijoitetaan vapaussodan PM asiak.).

T 21005/7. Selvityksiä Helsingin maalinnoitusvyöhykkeen korsuista.

T19126. Inventaarioraportteja ampumatarvikkeista ym. Toukokuu - heinäkuu 1918.

Vanhempi kartta- ja piirroskokoelma (vkp):

vkp 5. Viaporin linnoituksen puhelinverkkokaavio 1.2.1917.

vkp 90. Auszug aus den Rapport Schües. 10.9.1915.

vkp 90 (rulla). Kartta Helsingin maalinnoituksista. Päiväämätön peitepiirros linnoituslaitteista vuoden 1911 topografikarttaan mittakaavassa 1:42.000.

vkp 118. Helsingin teollisuuspiiri 1938. Peitepiirros linnoituslaitteista Helsingin karttaan 1:20.000 sekä rakennuspiirroksia Helsingin alueen luolista.

Sotamuseo (SM)

Kaj-Erik Löfgrenin linnoitustutkimusten materiaali:

Helsingin varuskuntakartta (itäinen) 6675/85 24 553/63. 1935. 1:20.000.

Lukkari, R. 1938. Helsingin maalinnoitusten laitteiden luettelo. Helsingin

Teollisuuspiiri, liite kirjelmään no. 62/salainen 38, lähetetty 9.5.38

Puolustusministeriön liikekannallepano-osaston päällikölle. Kaj-Erik Löfgrenin

1970 puhtaaksikirjoittama käsikirjoitus.

Löfgren, K.-E. Linnoitustutkimusten muistiinpanot 1969 - 1972.

Henkilökohtaiset tiedonannot

Lukkonen, T. 2003. Kirje ja valokuvia Rajakentäntie 4:n pihan linnoituksista. 1.3.2003.

Mäkinen, V.-P. 2002. Helsingin kaupungin rakennusvirasto, HKR-Ympäristötuotanto, pohjoinen viheryksikkö, piiripuutarhuri. Suullinen tiedonanto 25.2.2002.

LIITE 1: LINNOITUSLAITTEIDEN RAKENNEKOHTAISET KENTTÄMUISTIINPANOT

Kohde II:1			
Inventoitu 23.6. 24.6. 3.7. 16.10.2003			
nro	laite	suunta / astetta	kuvaus
1.ab			Syvä yhdyshauta taustan suojahuoneesta taisteluasemiin. Hauta on pohjoisessa ja etelässä louhittu kallioon ja keskiosastaan kaivettu kivikkoiseen maahan. Ei betonivahvistuksia. Länsireunaa on paikoin lisäksi korotettu kivivallilla. Keskiosasta lähtee pohjoisen suuntaan salaoja.
1.bc			<p>Taisteluhautalinja, jonka torjuntasuunta on koilliseen. Länsipäässä on yksi taisteluhautaosio, jonka torjuntasuunta on luoteeseen. Haudat on louhittu kallioon ja osaksi kaivettu kivikkoiseen maahan.</p> <p>Taisteluhaudan ampumakorokkeelle johtaa yksi porrasaskelma. Ponnistusaskelma on rakennettu vain konekivääriasema 1.2:n länsipuolella olevaan osioon ja kyynärnoja vain kuopan 1.8 lounaan puoleiseen osioon. Kaksi ampumatarvikekomeroa.</p> <p>Haudan takaseinä on tuettu betonilla vain kuopan 1.7 läheisyydessä. Muutoin takaseinän muodostaa paljas kallio tai vahvistamaton kivikkoinen maaseinä.</p>
1.cd			<p>Taisteluhautalinja, jonka torjuntasuuntina ovat pohjoinen, koillinen ja itä. Eteläpäässä on lyhyt osio, jonka torjuntasuunta on kaakkoon.</p> <p>Taisteluhaudan ampumakorokkeelle johtaa yksi porrasaskelma. Kyynärnoilla varustettuja osioita on kaksi, joista toinen on suojahuoneen 1.9 länsipuolella ja toinen suojahuoneen 1.11 pohjoispuolella. Ponnistusaskelmaa ei ole yhdessäkään rintasuojassa. Ampumatarvikekomeroita on kolme, joista pohjoisimman mitat ovat 70 x 65 x 60 cm ja keskimmäisen 70 x 60 x 65 cm.</p> <p>Taisteluhaudan takaseinät ovat suurimmaksi osaksi kalliota. Lisäksi on vahvistamattomia maaseinämiä. Konekivääriasema 1.12 kohdalla haudan takaseinä on vahvistettu betonilla.</p> <p>Hautaan laskeutuvat yhdet portaat suojahuoneen 1.13 kohdalla. Lisäksi suojahuoneen 1.11 kohdalla on haudan takaseinässä syvennys, joka on mahdollisesti tarkoitettu portaille.</p>
1.def			Yhdyshauta taustan suojahuoneelta taisteluasemiin. Haudan kaakon puoleisen seinämän yläosan muodostaa kivivalli. Alaosaa on osittain louhittu kallioon tai kaivettu kivikkoiseen maahan. Kahdet rakentamattomat portaiden paikat.
1.gh			<p>Taustan suojahuoneelle johtava yhdyshauta, joka on louhittu kallioon. Keskiosassa hauta on vain matala ura, jonka reunoilla on kivenlohkareita. Idässä hauta on louhittu syvälle kallioon. Hautojen risteyksessä g, haudan seinät ovat jyrkkiä luonnonkalliuseinämiä.</p> <p>Haudan pohjalla on lohkarikkoja ja roskia.</p>

1.cg			Taisteluasemiin kohteen keskeltä johtava yhdyshauta. Louhittu kallioon. Pohjoispäässä on lyhyt osio tuettu betonilla.
1.eg			Yhdyshauta kohteen keskiosasta sen eteläosan taustalle. Haudan läntisen seinän muodostaa suurimmaksi osaksi jyrkkä luonnon muovaama kallioseinä. Eteläosassa hauta on louhittu kallioon kummaltakin puoleltaan. Eteläpäässä osan haudan seinästä muodostaa kivivalli. Hauta on syvä ja länsipuolen kallioseinältä on 6 - 8 metrin pudotus haudan pohjalle. Haudassa on kivenlohkareita ja paljon roskia.
1.1	SR		Kaksihuoneinen betonista rakennettu suojahuone. Betoniseinät ovat valmistuneet, mutta katto on jäänyt rakentamatta. Ilmeisesti myös lattia on keskeneräinen, koska karikekerroksen alapuolelta erottuu useiden kymmenien senttimetrien syvyyteen ulottuvaa lohkarikkoa. Kummassakin huoneessa on seinässä komero sekä syvennykset kamiinoita varten. Ensimmäisessä huoneessa on kamiinan syvennyksen ympärillä vielä jäännöksiä laudoituksesta. Toinen huone on varustettu ulkoseinässä olevalla ikkuna-aukolla. Rakenteen seinänkorkeutta on näkyvissä noin 210 cm. Seinien yläpinnat ovat hieman vaurioituneita. Rakenteen pohjalla on lohkarikkoja, peltitynnyreitä, huonekalujen jäännöksiä ja muita jätteitä. Suojahuone sijaitsee syvässä kallioon louhitussa kuopassa, jonka vierestä kulkee polku. Putoamisvaara.
1.2	A	324	Konekivääriasema, joka on nelikulmaista mallia. Kattoa ei ole ehditty rakentaa. Kaksi komeroa, joista oikeanpuoleinen on syvyyssuunnassa matala. Aseen jalustalle tehty syvennys on holvikaaren muotoinen. Asema ja varsinkin sen ampuma-aukko ovat hyvässä kunnossa. Haudan puoleisen seinän paksuus on 45 cm.
1.3	K		Kallioon louhittu kuoppa. Kuopasta lähtee alarinteeseen salaoja, joka yhdistyy viereisen konekivääriaseman (II:1.2) ojitukseen. Kartan mukaan konekivääriasema (KA, sotilaskartta 228).
1.4	SR		Betoninen suojahuone. Kattoa ei ole ehditty rakentaa. Takaseinä on vaurioitunut. Rakenne oli veden täyttämä (n. 10 cm) sateisen viikonlopun jälkeen.
1.5	K		Osittain kallioon louhittu ja osittain maahan kaivettu kuoppa, jossa on salaoja. Kartan mukaan tähytysasema (KA, sotilaskartta 228).
1.6	K		Kallioon louhittu suojahuonetta varten tarkoitettu kuoppa, jossa on salaoja. Kuopan pohjalle oli kosteana aikana kertynyt kuitenkin hieman vettä.
1.7	K	12	Kallioon louhittu ja osittain maahan kaivettu kuoppa konekivääriasemaa varten (KA, sotilaskartta 228). Taisteluhaudan puoleisen seinän ampumakoroke on ehditty rakentaa. Kuopassa ei ole lainkaan torjuntasuunnan puoleista seinää.
1.8	K		Maahan kaivettu ja osittain kallioon louhittu kuoppa suojahuonetta varten (KA, sotilaskartta 228). Pohjalla majan jätteitä.
1.9	SR		Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty. Betonilohkareet ovat huoneessa ja sen edustan haudassa. Torjuntasuunnan puoleinen seinä on näkyvissä. Rakenteessa kasvaa tiheää kuusikkoa.

1.10	C	30	Tähystysasema. Mutkitettu sisäänkäynti. Katto on räjäytetty ja lohkareet ovat haudassa, huonetila on sisäänkäynnin kohdalta puhtaana.
1.11	SR		Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty. Torjuntasuunnan puoleisen seinän yläosa on näkyvissä. Katon lohkareet sijaitsevat huoneessa ja haudassa. Rakenteessa kasvaa kuusikkoa.
1.12	A	72	Konekivääriasema, joka on nelikulmaista mallia. Katto on räjäytetty. Oikean puoleinen komero erottuu, mutta vasemman puoleinen seinä on peittynyt kokonaan betonilohkareisiin. Takaseinän muodostaa taisteluhaudan rintasuoja, jonka paksuus on ampumakorokkeen yläpuolisesta osasta 45 cm. Asemassa on ollut ainakin sisäpuolelle avautuvat ovet. Ulompien ovien olemassaolosta ei erottunut jälkiä. Asemassa on roskia ja majan jäännökset.
1.13	SR		Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty ja lohkareet ovat huoneessa. Sivuseinän yläosa on näkyvissä. Rakenteessa kasvaa kuusikkoa.
1.14	A	78	Konekivääriasema, joka on nelikulmaista mallia. Katto on räjäytetty. Kaksi komeroa. Ovet ovat olleet sekä sisä- että ulkopuolella. Haudan puoleisen seinän vahvuus on 35 cm.
1.15	SR		Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty, rakenne on lohkareiden täyttämä ja siinä kasvaa tiheää kuusikkoa.
1.16	SR		Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty. Betonilohkareet ovat osittain huoneessa ja haudassa. Seiniä on jonkin verran näkyvissä ja pohjoisen puoleisessa seinässä on komero. Rakenteessa kasvaa tiheää kuusikkoa.
1.17	SR		Kaksihuoneinen betoninen suojahuone. Katto ja lattia ovat jääneet rakentamatta, mutta seinät ovat valmistuneet. Ensimmäisessä huoneessa on komero ja kamiinansyvennys seinässä. Toinen huone on taittuvan suorakaiteen muotoinen. Siinä on kolme komeroa ja kamiinansyvennys. Ulkoseinä on varustettu aukolla. Sisäseiniä on näkyvissä enimmillään 220 cm. Betoniseinien yläpinnat ovat rapautuneet ja osittain sortuneet. Sisäseinissä on 17-19 x 6 x 9 cm kokoisia syvennyksiä, joista osassa on vielä puupalat jäljellä.
1.P1			Mahdolliset portaat. Karikkeen peitossa, askelmia ei ole näkyvissä.
1.P2			Leveät portaat. Neljä askelmaa. Hyvässä kunnossa. Ympäristössä on roskia.
1.P3			Portaiden paikka, rakentamattomat.
1.P4			Leveät suojahuoneeseen (II:1.15) johtavat portaat. Viisi askelmaa.
1.P5			Portaiden paikka. Rakentamattomat.
Kohde II:2			
Inventoitu 4.7. 16.10 17.10 20.10.2003			

2.ab		<p>Kallioon louhittu taisteluhauta, jonka torjuntasuuntana on luode - pohjoinen - kaakko. Ampumakorokkeelle johtaa yksi porrasaskelma. Haudan takaseinän muodostaa vahvistamaton kalliopinta. Yksi ampumatarvikekomero, jonka mitat ovat 75 x 60 x 65 cm.</p> <p>Taisteluhaudan betonisen rintasuojan yläpintaan on valettu kahteen ja joissakin kohdissa kolmeen perättäiseen riviin pyöreitä terästankoja, joiden keskimääräinen korkeus on noin 25 cm. Tankojen halkaisija on 2 cm. Tangot ovat riveissä 40 cm välein ja rivien väli on 35 cm. Tankojen käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Samantapainen rakenne on kohteessa II:9.3, jossa suojahuoneen ulkoseinän yläpinnalla olevia tappeja on yhdistetty toisiinsa teräslangoilla.</p>
2.bc		<p>Kallioon louhittu yhdyshauta. Haudan reunojen yläosat koostuvat kasatusta kivilouheesta, jota saattaa romahtaa hautaan.</p>
2.cd		<p>Yhdyshauta kohteen pohjoispuolelle sijoitettuun konekivääriasemaan ja suojahuoneeseen, jotka ovat jääneet keskeneräisiksi.</p> <p>Hauta on osittain louhittu kallioon ja osaksi kaivettu kivikkoiseen maahan. Haudan yläreunalle on kasattu louhinnassa syntyneitä kivenlohkareita, joita saattaa romahtaa hautaan.</p>
2.ce		<p>Taisteluhautalinja, jonka torjuntasuunta on koilliseen ja länteen. Haudan takaseinä on lähes kokonaan kaivettu kivikkoiseen maahan vain eteläpäässä se on louhittu kallioon.</p> <p>Taisteluhaudan rintasuojat eroavat toisistaan eri osuuksilla. Kaikille ampumakorokkeille johtaa yksi porrasaskelma. Rakenteiden II:2.4 ja II:2.5 välissä on betonista rakennettu ainoastaan betoninen ampumakoroke. Rintasuojan yläosan muodostaa maavalli, jossa on osion keskiosassa haudan mutkan kohdassa pari metriä levä aukko. Aukkoon on ilmeisesti ollut tarkoitus rakentaa ampumatarvikekomero (KA, linnoituskartta 228).</p> <p>Aukon ja rakenteen II:2.5 välisessä, 7,5 metriä pitkässä osiossa on maasta rakennettu rintasuoja ollut tuettuina vaakasuorilla pyöreillä hirsillä, joiden kuvat erottuvat betonisessa traverssissa. Hirsiiä on ollut 8 - 10 kpl noin 175 cm korkeassa rintasuojassa.</p> <p>Hirsien sitomiseen käytettyjä rautalankoja löytyy viimeksi mainitusta osiosta 8 kpl. Rintasuojan hirsituenta on ankkuroitu noin kahden metrin päähän torjuntasuuntaa haudan reunasta juntattuihin maanalaisiin ankkuripaaluihin.</p> <p>Eteläosan taisteluhautojen rintasuojat ovat kokonaan betonista rakennettuja. Yksi ampumatarvikekomero, jonka mitat ovat 70 x 55 x 65 cm. Komeron katossa on 10 cm paksu laudoitus. Jos sitä ei oteta huomioon, on komeron korkeus 65 cm. Komeron vieressä on salaoja.</p>
2.ef		<p>Taisteluhautalinjan II:2.ce jatko. Torjuntasuunta on koilliseen. Haudan rintasuoja on betonista ja ampumakorokkeelle johtaa yksi porrasaskelma. Haudan takaseinä on louhittu kallio. Yksi ampumatarvikekomero, jonka mitat ovat 70 x 60 x 65 cm.</p> <p>Hautaa on suunniteltu jatkaa pitemmälle etelän suuntaan, mutta rakentamista ei ole aloitettu (KA, sotilaskartta 228).</p>

2.eg			Taustan suojahuoneilta itäisiin taisteluasemiin johtava yhdyshauta. Hauta on louhittu osaksi kallioon mutta kaivettu suurimmaksi osaksi kiviseen maahan. Haudan eteläpuoleinen seinämä on kivivalli, alaosa on saatettu osittain kaivaa maahan. Ei tukirakenteita.
2.bg			Taustan suojahuoneilta pohjoiseen taisteluasemaan johtava yhdyshauta, joka on suurimmaksi osaksi louhittu kallioon. Haudan reunoille on kasattu louhekiiviä seinämäksi. Eteläosassa saattaa kivivalli sortua hautaan. Ei tukirakenteita.
2.ag			Taustan suojahuoneilta pohjoiseen taisteluasemaan johtava yhdyshauta. Se on louhittu osittain kallioon. Lännen puoleinen seinämän muodostaa louhekiivistä kasattu valli, joka muuttuu pohjoisosassa maahan kaivetuksi haudaksi. Pohjoispäässä mataloituu läntinen haudan seinämä matalaksi uraksi. Roskia ja tiheää kuusikko.
2.ah			Keskeneräinen yhdyshauta, jonka tarkoituksena on ollut yhdistää puolustusasema II:2 kohteeseen II:7 (KA, sotilaskartta 228). Työ on jäänyt kesken ja maastosta löytyy matalat (0,5 m syvät) maahan kaivetut urat.
2.1	K	12	Kallioon louhittu pieni kuoppa, joka on tarkoitettu tähytysasemaa varten (KA, sotilaskartta 228). Haudan puoleisesta seinästä on ehtinyt valmistua vain taisteluhaudan ampumakoroke.
2.2	K	336	Kallioon louhittu kuoppa, joka on tarkoitettu konekivääriasemalle (KA, sotilaskartta 228). Ampumasektoriin on tehty louhekiivistä terassitäyttö.
2.3	K		Kallioon louhittu syvä kuoppa, joka on varastettu salaojalla. Tarkoitettu suojahuoneeksi (KA, sotilaskartta 228).
2.4	K		Maahan kaivettu kuoppa suojahuonetta varten (KA, sotilaskartta 228). Haudan puoleisen seinän kohdalle tuleva ampumakoroke on rakennettu. Oikeassa reunassa näkyvässä rautalankalenkki. Salaoja.
2.5	K		Maahan kaivettu kuoppa, johon pääsee haudasta kahden suuren (korkeus 3 m) kivenlohkareen välistä. Aukon kummallakin puolella on taisteluhaudan betoninen ampumakoroke. Tarkoitettu tähytysasemaksi (KA, sotilaskartta 228).
2.6	K		Kallioon louhittu kuoppa, joka on varustettu salaojalla. Haudan puoleisesta seinästä on valmistunut betoninen taisteluhaudan ampumakoroke. Tarkoitettu suojahuoneeksi (KA, sotilaskartta 228).
2.7	K		Kallioon louhittu ja maahan kaivettu kuoppa konekivääriasemaa varten (KA, sotilaskartta 228). Haudan puoleisesta seinästä on valmistunut taisteluhaudan betoninen ampumakoroke. Ampumasektorissa on suurikokoinen kivi.
2.8	K		Kallioon louhittu ja osin maahan kaivettu kuoppa suojahuonetta varten (KA, sotilaskartta 228). Isokokoinen kivi muodostaa osan kuopan seinämästä.
2.9	K		Kallioon louhittu ja osin maahan kaivettu kuoppa suojahuonetta varten (KA, sotilaskartta 228). Isokokoinen kivi muodostaa osan kuopan seinämästä.
2.10	K		Kallioon louhittu kuoppa suojahuonetta varten (KA, sotilaskartta 228).
2.11	K		Kallioon louhittu kuoppa suojahuonetta varten (KA, sotilaskartta 228).

2.12	SR		Betoninen suojahuone. Jäänyt Ilmeisesti kattamattomaksi. Oikeassa seinässä on syvyys suunnassa matala komero (leveys 70, korkeus 75, syvyys 35 cm). Sisäänkäynti sijaitsee kahden kookkaan kivenlohkareen välissä.
2.13	SR		Betoninen suojahuone. Katto on jäänyt rakentamatta. Vasemmassa betoniseinässä on komero.
Kohde II:3			
Inventoitu 7.7. ja 14.10			
3.ab			<p>Kallioon louhittua hautaa, jossa on kaksi ampumakorokkeella varustettua osiota, joiden torjuntasuuntina ovat länsi ja luode. Taisteluhaudan rintasuojat muodostuu betoniseinästä, josta tulee esiin louhittuja kalliointoja.</p> <p>Haudan länsipäässä on portaat. Haudan reunalla olevat asemat ja suojahuoneet ovat jääneet keskeneräisiksi. Haudassa on pelkkä kallioseinä ilman tukirakenteita.</p> <p>Hautojen kummallakin reunalla on matalat vallit hienojakoista louhintajätteenä syntyneitä sepeliä. Haudassa kasvaa vesakkoa.</p>
3.bc			<p>Kivikkoiseen maahan kaivettua hautaa. Tukirakenteita ei ole eikä ampumakorokkeita.</p> <p>Osittain hyvässä kunnossa. Haudan ympäriltä on poistettu vesakkoa ja linnoitukset erottuvat maastossa selkeästi. Itäosassa kulkee haudan pohjan kautta polku, jonka kohdalla haudan reunat ovat erodoituneet.</p>
3.cd			<p>Kallioon louhittu taisteluhautalinja, jonka torjuntasuuntina ovat pohjoinen, koillinen ja luode. Ampumakorokkeella varustetut osiot ja kaksi itäpäähän traverssia on vahvistettu betonilla. Muissa osissa on haudassa pelkkä vahvistamaton kallioseinä.</p> <p>Kaksi ampumatarvikekomeroa, joista itäisimmän mitat ovat 65 x 60 x 75 cm.</p> <p>Rakenteen II:3.11 luoteispuolella on haudan louhiminen saattanut jäädä pohjalta keskeneräiseksi. Kaikki haudan varressa olevat asemat ja suojahuoneet ovat keskeneräisiä kuoppia. Hautojen kummallakin reunalla on matalat vallit hienojakoista louhintajätteenä syntyneitä sepeliä.</p> <p>Itäpäässä on louhintatyötä ollut tarkoitus jatkaa hautoihin II:3.f ja II:3.g mutta työ on jäänyt kesken.</p> <p>Hautoissa on voimakkaasti vesakoituneita ja täytettyjä osioita. Rakenteen II:3.12 lounaispuolelta kulkee haudan yli polku, jonka kohdalla hauta on täytetty kivilatomuksella.</p>

3.ce			<p>Taustalle johtava yhdyshauta. Pohjois- ja eteläpää on louhittu kalliioon. Keskiosa on kaivettu kivikkoiseen maahan ja louhittu alaosastaan kalliioon.</p> <p>Haudan reunalla on kaksi syvennystä (rakenteet II:3.5 ja 3.6), jotka saattavat olla tarkoitetut portaille. Syvennyksen II:3.6 kohdalta kulkee polku haudan poikki. Haudan reunat ovat siinä kohdassa erodoituneet.</p> <p>Pohjoisosassa ja eteläosassa kulkee haudan yli polut, joiden kohdalta hauta on täytetty kivenlohkareilla. Pohjoisessa ylityspaikassa on haudan reunoissa eroosioauriot.</p> <p>Haudan reunoilla ja pohjalla kasvaa vähäistä vesakkoa. Eteläpäässä on kallioulouhinta sortunut ja pohjalla on suuria kivenlohkareita.</p>
3.f			<p>Kalliioon louhittu matala (n. 0,5 m) ura. Kyseessä on keskeneräinen yhdyshaudan pätkä.</p> <p>Ura kasvaa vesakkoa ja siihen jää vesi seisomaan.</p>
3.g			Keskeneräinen yhdyshauta, jonka muodostaa osaksi kalliioon louhittu ja osaksi maahan kaivettu matala ura.
3.1	K	312	Kalliioon louhittu kuoppa, jonka salaoja on näkyvässä. Kartan mukaan tarkoitettu konekivääriasemaksi (KA, sotilaskartta 228).
3.2	K	30	Kalliioon louhittu kuoppa, jonka salaoja on näkyvässä. Kartan mukaan tarkoitettu suojahuoneeksi (KA, sotilaskartta 228).
3.3	K	48	Kalliioon louhittu kuoppa. Kartan mukaan tarkoitettu konekivääriasemaksi (sotilaskartta 228). Kuopasta johtaa lännen suuntaan kaartuva maahan kaivettu matala ura, jonka leveys on kuopan päässä n. 3 m ja loppupäässä 1 m. Ilmeisesti salaoja.
3.4	K	12	Maahan kaivettu kuoppa, jonka salaoja on näkyvässä. Rakennettu ilmeisesti suojahuonetta varten, mutta kartan mukaan se on tarkoitettu konekivääriasemaksi (KA, sotilaskartta 228).
3.5			Syvennys haudan reunassa. Mahdollisesti portaita varten.
3.6			Syvennys haudan reunassa. Mahdollisesti portaita varten.
3.7	K		Kalliioon louhittu kuoppa suojahuonetta varten.
3.8	K	318	Kalliioon louhittu kuoppa. Kartan mukaan tarkoitettu konekivääriasemaksi (KA, sotilaskartta 228).
3.9	K	348	Kalliioon louhittu kuoppa. Kartan mukaan tarkoitettu tähytysasemaksi (KA, sotilaskartta 228).
3.10	K	54	Kalliioon louhittu kuoppa. Kartan mukaan tarkoitettu konekivääriasemaksi (KA, sotilaskartta 228).
3.11	K	12	Kalliioon louhittu kuoppa. Salaoja.
3.12	K	36	Kalliioon louhittu kuoppa. Täytynyt suureksi osaksi kivenlohkareilla.
3.13	K	42	Kalliioon louhittu kuoppa. Salaoja.
3.14	K		Suurikokoinen kalliioon louhittu kuoppa, josta on aukko ja ura torjuntasuuntaan, ilmeisesti salaojaa varten. Kuopasta ei ole kulkuyhteyttä hautoihin.
3.P1			Portaat taisteluhaudan päässä. Neljä askelmaa.

Kohde II:4			
			Mahdollinen kuoppa kaponieeria varten. Täytetty maa- ja kasviaineksilla.
Kohde II:5			
Inventoitu 8.7. 25.9. 6.10.			
5.ab			<p>Kallioon louhittu taisteluhautalinja, jonka torjuntasuuntana on länsi ja luode. Hauta on louhittu kallioon ja sen taustaseinän muodostaa paljas kallion pinta. Pohjoisosassa on betoninen rintasuojaja valettu niin, että kallio tulee yhdessä kohdassa betoniseinän läpi.</p> <p>Ampumakorokkeelle johtaa yksi porrasaskelma. Askelman yläreunan tasolla on ampumakorokkeessa syvennys, jossa kulkee lauta. Kaksi ampumatarvikekomeroa, josta läntisen mitat ovat 70 x 60 x 65 cm. Hautojen kummallakin reunalla on matalat vallit hienojakoista louhintajätteenä syntynyttä sepeliä.</p> <p>Eteläosassa on rintasuojan päällä eroosioaurioita. Haudassa kasvaa vesakkoa.</p>
5.bc			<p>Maahan kaivettua hautaa, jonka alaosa on osittain louhittu kallioon. Rakenteiden II:5.4 ja 5.6 välisellä osuudella on haudan alareunassa betonivalu, joka saattaa olla ampumakoroke (torjuntasuuntana länsi) tai haudan alaosan tukirakenne. Muuten haudan kummatkin reunat ovat tukemattomia.</p> <p>Eteläpäässä on hauta täytetty myöhemmin systemaattisesti kivillä, joiden yläpuolelta kulkee polku.</p>
5.cd			<p>Taisteluhautalinja, jonka torjuntasuunta on länteen ja luoteeseen. Hauta on louhittu kallioon. Torjuntasuunta on vahvistettu betonilla, mutta taustaseinän muodostaa paljas kallion pinta. Haudan takareunan päällä on matala valli hienojakoista louhintajätteenä syntynyttä sepeliä.</p> <p>Kaksi ampumatarvikekomeroa ja yhdet haudasta taustalle nousevat portaat. Hautojen pohjat ovat täynnä kasvijätettä ja joissakin paikoissa kivenlohkareita. Tyhjemmissä kohdissa erottuu ampumakorokkeelle johtava yksi porrasaskelma.</p> <p>Keskiosassa portaiden II:7.P2 kohdalla kulkee haudan pohjan kautta polku. Hauta on erodoitunut kohdalla kummaltakin puolelta. Haudan II:5.cd länsipää on täytetty kivillä ja hiekalla kokonaan ja täytön yli kulkee polku.</p>
5.de			<p>Katkelma taisteluhautaa, jonka torjuntasuunta on luode. Hauta on kallioon louhittu ja tuettu kummaltakin puolelta betonilla. Haudasta nousee taustalle yhdet portaat.</p> <p>Hautaan on kaadettu puutarhajätettä. Hauta on jatkunut pitemmälle länteen, mutta se on jäänyt rivitalotontin pihamaan alle ja se on täytetty.</p>
5.df			<p>Kallioon louhittu syvä (yli 2 metriä) yhdyshauta. Reunoja ei ole tuettu. Haudan pohjalla on louhikkoa ja haudan kummallakin yläreunalla kulkee matala valli louhintajätettä.</p>
5.1	K		Kallioon louhittu syvä kuoppa suojahuonetta varten.
5.2	K	342	Kallioon louhittu ja osin maahan kaivettu kuoppa. Kartan mukaan tarkoitettu konekivääriasemaksi (KA, sotilaskartta 228).

5.3	SR		Betoninen suojahuone. Ilmeisesti kattamaton. Seinät ja oviaukko ovat näkyvissä. Pohjalla kivenlohkareita ja kasvavaa puustoa.
5.4	K		Kallioon louhittu kuoppa suojahuonetta varten. Olisi muodostanut ilmeisesti valmistuessaan yhtenäisen suojahuonerakenteen rakenteen II:5.5 kanssa.
5.5	K		Kallioon louhittu kuoppa suojahuonetta varten. Olisi muodostanut ilmeisesti valmistuessaan yhtenäisen suojahuonerakenteen rakenteen II:5.4 kanssa.
5.6	K	276	Maahan kaivettu kuoppa. Kartan mukaan suojahuonetta varten (KA, sotilaskartta 228). Sivuseinät on tuettu osittain betonilla.
5.7	K	282	Kallioon louhittu kuoppa. Kartan mukaan konekivääriasemaa varten. Karttaan merkittyä suojahuonetta rakenteen II:5.7 itäpuolella ei ole rakennettu. (KA, sotilaskartta 228).
5.8	K	300	Kallioon louhittu kuoppa. Kartan mukaan tähytysasemaa varten (KA, sotilaskartta 228).
5.9	K		Kallioon louhittu kuoppa. Kartan mukaan suojahuonetta varten (KA, sotilaskartta 228). Luoteiskulmasta lähtee salaoja.
5.10	K	330	Kallioon louhittu kuoppa. Kartan mukaan tähytysasemaa varten (KA, sotilaskartta 228).
5.11	SR		Betoninen suojahuone. Täytetty kookkailla kivenlohkareilla. Katon jäännöksiä ei ole näkyvissä. Oikean seinän päälle on rakennettu sähkötolppa. Salaoja.
5.P1			Portaat. Kolme askelmaa.
5.P2			Portaat. Täysin lohkareiden peitossa.
Kohde II:6			
			Kohde, joka on ollut kaponieeri, on jäänyt kokonaan rivitalon ja sen pihamaan alle.
Kohde II:7			
Inventoitu 26.6. 27.6. 1.7. 19.8. 22.9.2003			
7.ab			Nykyisessä kantakartassa näkyvä 13 m pitkä kaakko - luode suuntainen hauta. Maastossa ei ole näkyvissä rakenteita. Ilmeisesti ojitukseen tarkoitettu rakenne, joka on täytetty Linnoituspolun talojen pihamaan rakentamisen yhteydessä.
7.bc			Taisteluhautalinja. Torjuntasuuntana luode. Louhittu kallioon ja tuettu kummaltakin puolelta lähes kokonaan betonilla. Karikkeen seasta erottuu ampumakorokkeelle johtava yksi porrasaskelma. Haudan takaseinän vahvistuksena on ohut betoniseinä, joka on sortunut useissa kohdissa. Yksi ampumatarvikekomero. Hauta on siistissä kunnossa, tosin vesakoitunut. Takaseinästä pudonneet betonilohkareet häiritsevät haudassa kulkemista vain vähän. Eteläosassa on haudan ylitykseen käytetty hyppypaikka, jonka lännen puoleinen reuna on erodoitunut vähäisesti.

7.cd		<p>Maahan kaivettu ja osittain kallioon louhittu yhdyshauta. Lännen puoleinen seinämä on maarakenteinen ja ollut ilmeisesti aikoinaan tuettu hirsillä. Itäseinä on kalliota ja osittain tuettu betonilla. Haudan pohjoispäässä on konekivääriaseman taustalla betonissa komero (leveys 90, korkeus 65 ja syvyys 75 cm. Katossa on vielä jäljellä pari lautaa.</p> <p>Eteläosassa on eroosioaurioita ja keskiosassa kasvaa vesakkoa.</p>
7.ce		<p>Taisteluhautalinja, jonka torjuntasuuntana on koillinen. Hauta on louhittu kallioon ja se on tuettu kummaltakin puolelta betonilla. Eteläosassa muodostaa haudan takaseinän 15 metrin matkalla jyrkkä kallioseinämä, jota ei ole vahvistettu betonilla.</p> <p>Pohjoispäässä olevassa neljän haudan risteyksessä on haudassa suuri luonnonkivi, joka muodostaa hautatraverssin. Kiven kohdalla hauta on syvä ja ampumakorokkeelle johtaa kaksi porrasaskelmaa. Muualla on ampumakorokkeelle vain yksi askelma näkyvissä. Kaksi ampumatarvikekomeroa joiden koot ovat 90 x 60 x 75 cm.</p> <p>Asemista ja suojahuoneista räjäytetyt betonilohkareet tukkivat haudan pohjoisosassa. Vähäistä vesakkoa.</p>
7.ef		<p>Kallioon louhittu syvä yhdyshauta puolustusaseman keskiosasta pohjoisosan taisteluasemiin. Haudan keskiosassa on yksi ampumakorokkeella varustettu kuuden metrin mittainen taisteluhautausosa, jonka torjuntasuunta on koilliseen.</p> <p>Yhdyshaudan torjuntasuunnan puoleinen seinä on tuettu betonilla. Taustaseinä on paljasta kalliota, joka on haudanmutkien kohdalta vahvistettu betonilla.</p> <p>Yhdet haudasta torjuntasuuntaan nousevat portaat.</p> <p>Pohjoisosassa on haudan pohjalla salaojan aukko. Aukon kohdalta poistettiin kariketta ja sammalta ja todettiin, että haudan pohja muodostuu makadamikerroksesta. Salaojan pää sijaitsee rinteessä kivipaaden alla. Oja on toimintakunnossa.</p> <p>Pohjoisosassa on haudan pohjalle ja poikittain sen yläpuolelle kaatuneita suurikokoisia puiden runkoja. Suojahuoneen II:7.8 kohdalla hauta on betonilohkareiden täyttämä ja kasvaa tiheää vesakkoa. Eteläosassa on haudan haudan ylitykseen käytetty hyppypaikka, jonka itäreuna on erodoitunut.</p>
7.fg		<p>Taisteluhautalinja, jonka torjuntasuunta on koilliseen ja länteen. Hauta on louhittu kallioon ja tuettu betonilla kummaltakin puolelta.</p> <p>Seitsemän ampumatarvikekomeroa, joista eteläisimmän koko on 75 x 60 x 70. Muut komerot ovat suurin piirtein saman kokoisia. Viidet haudasta taustalle nousevat portaat.</p> <p>Haudan takaosan betoniseinä on sortunut kahdessa paikassa haudan keskivaiheilla. Pohjoisosassa on torjuntasuunnan reunalla eroosioaurioita. Osassa hautaa kasvaa vesakkoa.</p>

7.fh			<p>Taisteluhautalinja, jonka torjuntasuunta on pohjoiseen, koilliseen ja luoteeseen. Hauta on louhittu kallioon. Sen torjuntasuunta on tuettu betonilla ja taustaseinänä on paljas kalliopinta. Ampumakorokkeelle johtaa yksi porrasaskelma. Kaksi ampumatarvikekomeroa.</p> <p>Pohjoisella reunalla on eroosiovaurioita ja haudan yli kulkee polku suojuhuoneen II:7.21 kohdalta. Hauta on betonilohkareiden täyttämää räjäytettyjen rakenteiden kohdalta. Haudassa kasvaa useita täysikasvuisia puita ja vesakkoa.</p>
7.hi			<p>Taisteluhautalinja, jonka torjuntasuunta on luoteeseen. Hauta on kaivettu kivikkoiseen maahan ja sen pohjaa on vähäisiltä osin louhittu kallioon. Haudat ovat ilmeisesti olleet hirsivahvisteisia, mutta tästä ei ole enää näkyvissä jälkiä. Taisteluhaudan ampumakoroke on sen sijaan valettu betonista. Rakentamattomien kuoppien II:7.22 ja 7.23 välissä oleva traverssi on myös vahvistettu betonilla.</p> <p>Haudan seinät ovat maatuneet ja taustaseinä on osaksi luhistunut. Rintasuojan päällä kulkee polku ja torjuntasuunnan puoleinen haudan reuna on erodoitunut. Haudan reunoilla ja pohjalla kasvaa puita.</p>
7.ij			<p>Yhdyshauta, joka on louhittu kallioon ja tuettu kummaltakin puolelta betonilla. Suojuhuoneen II:7.24 läheisyydestä laskeutuu hautaan leveät portaat joiden kohdalla on lyhyt ampumakoroke, jolta on voitu tulittaa mutkan takana olevaa yhdyshautaa pohjoisen suuntaan. Haudan eteläosassa on lisäksi vielä kahdet portaat.</p> <p>Haudan keskivaiheilla kasvaa mänty, jonka juuret tukeutuvat haudan kummallekin reunalle ja muodostavat ylikulkupaikan.</p>
7.jk			<p>Yhdyshauta, joka louhittu kallioon. Hautaa ei ole tuettu. Tiheässä vesakossa.</p>
7.kl			<p>Nykyisessä kantakartassa näkyvä, mutkan tekevä, 11 metriä pitkä hautaosuus. Täytetty ilmeisesti läheisen väestönsuojan rakentamisen yhteydessä. Kyseessä on ollut mahdollisesti pelkkä matala laskuoja.</p>
7.gm			<p>Yhdyshauta, joka on louhittu kallioon. Täytetty osittain mutta sieltä missä hautaa on näkyvissä, se on tuettu kummaltakin puolelta betonilla. Neljät haudasta taustan puolelle johtavat portaat.</p> <p>Hauta on täyttynyt miltei näkymättömiin suojuhuoneiden II:7.11 ja 7.12 kohdalla betoni- ja kivilohkareiden takia. Kohdassa kasvaa myös tiheää vesakkoa. Pohjoisosassa on ylitykseen sopiva hyppypaikka, jossa on vähäiset eroosiovauriot.</p>
7.mn			<p>Yhdyshauta, joka on louhittu kallioon. Täytetty osittain. Sieltä missä hautaa on näkyvissä, se on tuettu kummaltakin puolelta betonilla. Kahdet haudasta taustalle nousevat portaat. Haudan eteläpäästä alkaa taisteluhauta II:7.gn. Mutkassa on hautojen rintasuojaan tehty etelään suuntautuva kulkuaukko (rakenne II:7.14).</p> <p>Hauta on länsiosassa täytetty täysin näkymättömiin ja sen kulkua on vaikea hahmottaa maastossa. Suojuhuoneen II:7.13 kohdalla on haudassa betonilohkareita. Haudan yli kulkee polku.</p>

7.gn			<p>Taisteluhautalinja, jonka torjuntasuunta on pohjoisesta itään sekä pohjoiskärjessä luoteeseen ja eteläkärjessä kaakkoon. Hauta on louhittu kallioon ja tuettu betonilla kummaltakin puolelta. Vain pohjoisosassa on haudan taustana pelkkä kallioseinä.</p> <p>Pohjoiskärjessä hauta on syvä ja siinä on lyhyt ampumakoroke, jolta voi tulittaa traverssin edessä olevaan taisteluhautaan. Ampumakorokkeelle johtaa kaksi porrasaskelmaa.</p> <p>Viisi ampumatarvikekomeroa, joista eteläisimmän mitat ovat 90 x 60 x 75 cm. Yhdet haudasta taustalle nousevat portaat.</p> <p>Hauta on pohjaltaan voimakkaasti täyttynyt lähinnä maa-aineksista ja mahdollisesti jätteistä. Kohdalla on ollut 1980-luvulla asunnottomien hökkelikylä. Hauta kasvaa voimakkaasti nokkosta ja vesakkoa. Ampumakoroketta on joissakin kohdissa mahdotonta erottaa.</p> <p>Pohjoisosassa kulkee haudan yli kaksi polkua, joiden kohdalta reunat ovat erodoituneet. niinkään on koko pohjoisosan rintasuojan hiekkakerroksessa eroosioaurio.</p>
7.mo			<p>Suoraviivainen laskuoja, joka on pohjoispäästään louhittu kallioon ja etelässä kaivettu maahan. Pohjoisosa on täytetty kivenlohkareilla, ja niiden yli kulkee polku.</p>
7.1	A	288	<p>Konekivääriasema. Nelikulmaista mallia. Kaksi komeroa. Aseman kattamistyöt ovat mahdollisesti jääneet keskeneräisiksi. Ampuma-aukko on kuitenkin ollut varmuudella katettu.</p> <p>Pohjalla on joitakin betonilohkareita ja siellä kasvaa matalaa vesakkoa.</p>
7.2	SR		<p>Betoninen suojahuone. Katto räjäytetty. Rakenne ja siihen johtava hauta ovat täynnä betonilohkareita. Etuseinän yläreuna on näkyvässä. Sisäänkäynnin puoleinen seinä on 30 cm paksu.</p>
7.3	SR		<p>Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty ja rakenne on kokonaan lohcareiden täyttämä, ainoastaan etuseinän yläreunaa on hieman näkyvässä. Huoneeseen johtavassa yhdyslaudassa kasvaa tiheä pensaikko.</p>
7.4	A	18	<p>Konekivääriasema. Mallia ei pysty määrittelemään. Kaksi komeroa. Katto on räjäytetty. Haudan puoleinen seinä on vahvistettu pyöreillä terästangoilla ja se on 30 cm paksu. Hauta levenee aseman takana kummallekin puolelle ja haudassa on aseman läheisyydessä lisäksi yksi kookas ampumatarvikekomero.</p> <p>Ampumasektori on lohcareiden täyttämä. Aseman ympäristössä kasvaa paljon kuusia ja rakenne on neulasten peitossa. Asemassa on todennäköisesti salaoja, joka ojittaa koko kohteen pohjoisosan lännenpuoleiset taisteluhaudat. Ojaa ei kuitenkaan pystytty paikantamaan.</p>
7.5	C	30	<p>Tähystysasema. Mutkitettu sisäänkäynti. Katto on räjäytetty. Asema ja tähystysaukon sektori ovat lohcareiden täyttämiä. Takaseinä on huomattavan paksu (yli metri).</p>
7.6	SR		<p>Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty. Etuseinä näkyvässä. Huoneen haudan puoleinen seinä on tuettu pystysuorilla pyöreillä terästangoilla.</p>

7.7	A	42	Konekivääriasema. Mallia ei pysty päättelemään, koska rakenteen etuosa on täynnä lohkareita. Haudan puoleinen seinä on tuettu pystysuorilla pyöreillä terästangoilla. Katossa on ollut mahdollisesti kaksinkertainen kiskotus. Rakenne on merkitty linnoituskarttaan suojahuoneena (KA, sotilaskartta 228).
7.8	SR		Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty. Seinärakenteita ei pysty erottamaan. Rakenne ja hauta ovat täynnä betonilohkareita. Huoneessa kasvaa vesakkoa.
7.9	SR		Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty. Lohkareikkoa on huoneessa ja haudassa. Etuseinä erottuu heikosti. Rakenteen ulkoreunoissa on eroosiovaurioita.
7.10	SR		Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty. Lohkareikko täyttää huoneen ja siihen johtavan haudan. Seinät erottuvat heikosti. Rakenteessa kasvaa vähäistä vesakkoa.
7.11	SR		Suojahuone, joka on betonia ja mahdollisesti kiveä. Koko 12 x 8 m. Katto on räjäytetty ja rakenteen yksityiskohdista ja mitoista on vaikea saada selvää. Edustalle johtavat portaat II:7.P9. Huone on täynnä lohkareita ja siinä kasvaa mäntyjä ja pieniä lehtipuita.
7.12	SR		Betoninen suojahuone. Koko 12 x 8 m. Katto on räjäytetty ja rakenne on lohkareiden täyttämä. Siinä kasvaa puita, heinää ja vesakkoa.
7.13	SR		Betoninen suojahuone. Katto räjäytetty. Rakenne on lohkareiden täyttämä. Etuseinän katon yläreuna erottuu heikosti. Rakenteessa kasvaa lehtipuita. Hauta on täynnä kariketta, lohkareita ja roskia.
7.14			Aukko taisteluhaudan päässä.
7.15	A	60	Konekivääriasema. Kaarevaa mallia. Kaksi komeroa. Katto on räjäytetty. Haudan puoleinen seinä on kokonaan poissa. Asema on karikkeen täyttämä ja siinä kasvaa vadelmaa ja vesakkoa.
7.16	C	60	Tähystysasema. Mutkitetulla sisäänkäynnillä. Katto on räjäytetty. Haudan puoleinen seinä on hävinnyt kokonaan. Tähistysaukon sektorissa on suurikokoinen betonilohkare.
7.17	A	48	Konekivääriasema. Kaarevaa mallia. Isompi komero on näkyvässä. Jos vasemmanpuoleinen komero on rakennettu, se on hyvin pienikokoinen ja sijaitsee lohkareiden alla. Katto on räjäytetty ja asema on lohkareiden täyttämä. Haudan puoleinen seinä on tuhoutunut kokonaan.
7.18	C	18	Tähystysasema. Suoralla sisäänkäynnillä. Katto on räjäytetty, jolloin haudan puoleinen seinä on vaurioitunut.
7.19	C	30	Tähystysasema. Mutkitettu sisäänkäynti. Asema on rakennettu kallion päälle ilman naamiointia kuperaksi betonikuvuksi. Katto on räjäytetty. Haudan puoleinen seinä on ehjä ja se on raudoitettu pyöreillä pystyraudoilla.
7.20	SR		Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty. Seinät ovat näkyvässä. Sisäänkäynnin puoleinen seinä on 60 cm paksu. Katon lohkareikkoa on osaksi huoneessa ja osaksi haudassa. Rakenteen reunalla on vähäisiä eroosiovaurioita.
7.21	SR		Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty. Torjuntasuunnan puoleinen seinä on näkyvässä. Rakenteen yli kulkee polku, jonka kohdalta hauta on täytetty.

7.22	K		Kallioon louhittu ja osin maahan kaivettu kuoppa. Ei merkkejä minkäänlaisista rakenteista.
7.23	K		Kallioon louhittu ja osin maahan kaivettu kuoppa. Ei merkkejä minkäänlaisista rakenteista.
7.24	SR		Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty ja betonilohkareet sijaitsevat haudan puoleisen seinän kohdalla. Huoneen etu- ja yksi sivuseinä ovat näkyvissä.
7.25	SR		Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty. Katon päällä on ollut hiekkapeite, jossa on eroosiovaurioita. Vesakoitunut. Suojahuoneen edustalta rakenteeseen II:7.26 johtava yhdyshauta on syvä (2 - 4 m) ja sijaitsee leikkipaikan kulkureitin läheisyydessä. Kohteen ympäristö on vesakoitunut ja hauta muodostaa yllättävän, huonosti erottuvan pudotuksen.
7.26	SR		Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty. Lohkareikko on huoneessa ja sen edessä olevassa haudassa. Suojahuoneen edustan betonilohkareet sijaitsevat läheisen leikkipaikan kulkureitin varressa. Lohkareet muodostavat epästabiilin pinnan.
7.27	SR		Kaksihuoneinen betonista rakennettu suojahuone. Katto on teräspalkeilla tuettua betonia, joka on vielä peitetty maalla. Sisäkaton teräspalkkien alareunan leveys on 105 mm. Rakenteen ulkoseinä on pinnoitettu sisä- ja ulkopuolelta 2 cm paksulla rappauskerroksella. Taisteluhaudan puoleinen huone on ainakin 170 cm korkea. Lattia on jätteiden peitossa eikä betonilattiaa ole näkyvissä. Katossa on 26 teräspalkkia. Taaemman huoneen korkeus on 160 cm. Lattia on betonia. Katossa on 24 teräspalkkia.
7.P1			Portaat. Viisi askelmaa. Nousevat haudan torjuntasuunnan puoleiselle reunalle.
7.P2			Portaat. Askelmissa kasvaa vesakkoa ja puu. Haudan reuna on sortunut rakenteen kohdalta.
7.P3			Portaat. Kolme askelmaa. Askelmissa on kanto.
7.P4			Portaat. Kolme askelmaa.
7.P5			Portaat. Kolme askelmaa. Betoni on rapautunut ja askelmat ovat vaurioituneet.
7.P6			Portaat. Kolme askelmaa. Keskimäinen askelma on vaurioitunut.
7.P7			Portaat. Kolme askelmaa. Rapautuneet ja lohkeilleet.
7.P8			Portaat. Kolme askelmaa.
7.P9			Portaat. Karikkeen peitossa.
7.P10			Portaat. Hauta on kohdalta täytetty. Vain yläosa on näkyvissä.
7.P11			Portaat. Karikkeen täyttämät. Vain betoninen yläosa erottuu.
7.P12			Portaat. Kolme askelmaa.

7.P13			Portaat. Karikkeen peitossa.
7.P14			Portaat. Leveät portaat haudan päässä. Saniaisten peitossa.
7.P15			Portaat. Kaksi karikkeen peittämää askelmaa on näkyvissä.
7.P16			Portaat. Kaksi askelmaa.
Kohde II:8			
Inventoitu 18.6. 25.6. 8.7. 10.7. 19.9.2003			
8.ab			Puolustusaseman oja ja sisääntulokaivanto yhdys- ja taisteluhautoihin. Pohjoispää on louhittu kallioon ja madaltuva eteläpää on kaivettu maahan. Haudan kautta toimii todennäköisesti kaikkien kohteen II:8 eteläosan suojahuoneiden vedenpoisto.
8.bc			Kallioon louhittua taisteluhautalinja, joka on tuettu kummaltakin puolelta betonilla. Haudan takaseinässä oleva betonikerros on rapautuneempaa kuin torjuntasuunnassa oleva seinä. Siitä on irronnut paikoin kookkaitakin betoninkappaleita. Luoteiskulmassa konekivääriaseman II:8.3 takana on betonipintaan upotettu puuparru/lauta. Yksi ampumatarvikekomero rakenteiden II:8.1 ja 8.2 välisellä osuudella. Kahdet portaat pohjoisosan taisteluasemien taustalla. Haudassa kasvaa muutamia suuria lehtipuita sekä vesakkoa, joka on lähinnä vaahteraa. Haudan ja asemien reunoilla on runsaasti mäntyjä, joista suurin osa on kuollut pystyyn. Hauta on täytynyt useista kohdista asemista ja suojahuoneista räjäytetyistä betonilohkareista. Eteläosassa on reunalla oleva hiekkakerros valunut eroosion vaikutuksesta osittain pois.
8.cd			Kallioon louhittu taisteluhautalinja, joka on tuettu kummaltakin puolelta betonilla. Haudan takaseinässä oleva betonikerros on rapautuneempaa kuin torjuntasuunnassa oleva seinä. Siitä on irronnut paikoin betoninkappaleita. Kolme ampumatarvikekomeroa, jotka on rakennettu siten että ampumakoroketta on syvennetty niiden kohdalla n. 10 cm alaspäin. Kahdet hautaan johtavat portaat. Haudoissa on betonilohkareita ja vesakkoa. Reunoilla on mäntyjä, joista suurin osa on kuollut. Suojahuoneen II:8.12 kohdalla hauta on täytetty ja sen ylittää paljon käytetty polku. Itä ja länsiosissa on taisteluhaudan torjuntasuunnan puolella eroosiovaurioita.
8.de			Kallioon louhittu taisteluhautalinja, jonka torjuntasuunta on vahvistettu betonilla. Haudan tausta on vahvistettu betonilla vain portaisiin II:8.P9 asti. Sen jälkeen takaseinän muodostaa ainoastaan kalliopinta. Taisteluhaudan profiili on kokonaan näkyvissä. Ampumakorokkeelle johtaa kaksi porrasaskelmaa. Yksi ampumatarvikekomero. Yhdet portaat. Länsiosan haudat ovat puhtaat ja niiden pohjalla ja varsinkin ampumakorokkeella pystyy kulkemaan. Itäpäässä on lohkarikkoja ja vesakkoa.
8.cg			Kallioon louhittu, lähes kokonaan betonilla tuettu, taustan suojahuoneisiin johtava yhdyshauta. Yhdet portaat. Vesakkoa. Hyvässä kunnossa.

8.df			<p>Kallioon louhittu, lähes kokonaan betonilla tuettu, taustan suojahuoneisiin johtava yhdyshauta. Yhdet portaat.</p> <p>Haudan reunalla oleva hiekkakerros on vaurioitunut eroosion vaikutuksesta. Hiekkaa on valunut haudan pohjalle varsinkin pohjoisosassa. Haudan eteläosassa on kaksi hyppy-ylityspaikkaa, joissa on huomattavat eroosiovauriot. Haudassa kasvaa vesakkoa mutta se on helposti puhdistettavissa kulkukelpoiseksi.</p>
8.af			<p>Taustan suojahuoneita yhdistävä kallioon louhittu yhdyshauta. Seinät on tuettu kummaltakin puolelta betonilla. Neljät hautoihin johtavat portaat.</p> <p>Hauta on suurelta osin täytynyt suojahuoneiden kattojen betonilohkareiden jäännöksistä ja hiekasta. Haudan ylittää kaksi polkua, joiden kohdalta se on täytetty. Toinen polku kulkee suojahuoneen II:8.8 vieritse ja toinen runsaasti käytetty suojahuoneen II:8.16 vierestä. Eroosiovaurioita rakenteiden II:8.7 ja 8.8 välissä sekä mittavia vaurioita suojahuoneiden II:8.16-18 kohdalla.</p> <p>Haudan pensaskasvillisuutta ja vesakkoa raivattiin jonkin verran vuoden 2003 keväällä, mutta se oli syksyllä jo osittain tiheän kasvillisuuden peitossa.</p>
8.fh			<p>Kallioon louhittu, betonilla tuettu yhdys- ja taisteluhauta. Yhdet portaat. Kuopan II:8.19 kohdalla pystyy näkemään kuinka taisteluhaudan rintasuojat on rakennettu. Kallioon louhittuun uraan on valettu betonista ampumakoroke. Sen etupuolelle on kasattu kiviä kylmämuuraustekniikalla. Haudan puolelta niiden eteen on valettu ohut n. 10 cm paksu betonikerros, joka kaartuu kivikerroksen yläpuolelle maan pinnalla.</p> <p>Haudan eteläpäässä on eroosiovaurioita ja siinä kasvaa koko matkalla vesakkoa. Hauta on helppo raivata kulkukelpoiseksi. Hauta päättyy etelässä suuren siirtolohkareen taakse.</p>
8.1	A	270	<p>Konekivääriasema. Kaarevaa mallia. Kaksi komeroa. Katto räjäytetty. Haudan puoleinen seinä lähes kokonaan poissa. Katon betonilohkareet asemassa, ampumasektorissa ja haudan takaosassa.</p>
8.2	C	282	<p>Tähystysasema. Mutkitettu sisäänkäynti, Katto räjäytetty. Haudan puoleinen seinä on tuettu pystyyn asetetuilla teräspalkeilla. Katon jäännökset tukkivat haudan kokonaan. Betonilohkareiden alle jää suuria koloja joihin voi ryömiä.</p> <p>Tähystysaukko on teräspalkissa. Suojaluukku on ruostunut kiinni ja vääntynyt osittain. Teräspalkissa olevan aukon reunat ovat syöpyneet näkymättömiin.</p>
8.3	A	324	<p>Konekivääriasema. Kaarevaa mallia. Kaksi komeroa. Katto räjäytetty. Haudan puoleinen seinä on lähes kokonaan poissa. Isoja betonilohkareita haudassa ja ampumasektorissa. Asema on karikkeeseen täyttämä.</p>
8.4	SR		<p>Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty ja huoneen etuseinä on näkyvissä. Katon lohkarikko tukkii haudan.</p>
8.5	SR		<p>Betoninen suojahuone. Katto räjäytetty. Etuseinä osittain näkyvissä. Rakenne on karikkeeseen peittämä.</p>

8.6	A	354	<p>Konekivääriasema. Nelikulmaista mallia. Kaksi komeroa, joista vasemmanpuoleinen kooltaan: leveys 45, korkeus 75 ja syvyys 31 cm. Oikeanpuoleinen 70 x 90 x 40 cm. Katto räjäytetty, lohkat haudan takaosassa. Haudan puoleinen seinä (paksuus 60 cm) ja oviaukko jäljellä.</p> <p>Ampumasektori on karikkeen peittämä. Lohkat siirtämällä haudasta on mahdollista saada kulkukelpoinen.</p>
8.7	SR		<p>Betoninen suojahuone. Katto räjäytetty. Takaosa on sortunut hautaan. Etuseinä on näkyvässä. Katon jäljelle jäänyt kulma saattaa aiheuttaa sortumavaaran. Mahdollinen epästabiili lohkatreikko.</p>
8.8	SR		<p>Betoninen suojahuone. Katto räjäytetty, lohkat rakenteessa. Etuseinän yläosa on näkyvässä. Eroosioaurio. Rakenteen yli kulkee polku ja siinä kasvaa kaksi mäntyä.</p>
8.9	SR		<p>Betoninen suojahuone. Katto räjäytetty. Lohkat täyttävät rakenteen ja haudan. Oven puoleista seinää hieman näkyvässä. Mahdollisesti epästabiilia lohkatreikkoa. Rakenteen kohdalla on haudassa tehty vesakon ja pensaikon raivaamista keuhällä 2003.</p>
8.10	C	354	<p>Tähystysasema. Mutkitettu sisäänkäynti. Haudan puoleinen seinä on tuettu pyöreillä terätangoilla. Katto on räjäytetty ja betonilohkat ovat haudassa ja tähystyssektorissa mutta aseman pohja on puhdas.</p>
8.11	SR		<p>Betoninen suojahuone. Katto räjäytetty, betonikieleke vielä paikallaan. Etu- ja takaseinä sekä oviaukko näkyvässä. Haudan puoleinen seinä on tuettu pyöreillä terätangoilla.</p>
8.12	SR		<p>Betoninen suojahuone. Katto räjäytetty. Lohkat huoneessa ja haudassa. Eroosioaurioita. Etuseinä on näkyvässä.</p>
8.13	SR		<p>Betoninen suojahuone. Katto räjäytetty. Lohkat haudassa. Seinät näkyvässä ja oviaukko jäljellä.</p>
8.14	C	12	<p>Tähystysasema. Mutkitettu sisäänkäynti. Katto räjäytetty. Lohkat tähystyssektorissa ja haudassa. Asemassa on kariketta ja siinä kasvaa pieni mänty.</p>
8.15	K	330	<p>Kallioon louhittu kuoppa. Tarkoitettu konekivääriasemaksi (KA, sotilaskartta 228) mutta työt ovat jääneet keskeneräisiksi. Koillisnurkasta lähtee ilmeisesti kivillä peitetty salaoja.</p>
8.16	SR		<p>Betoninen suojahuone. Katto räjäytetty. Rakente ja hauta ovat täynnä betonilohkatreikkeitä ja huonerakenne on täysin näkymättömissä. Katto on ollut peitettyä hiekalla, joka on valunut suurilta alueilta huoneeseen ja hautaan.</p>
8.17	SR		<p>Betoninen suojahuone. Sisäkaton teräspalkisto on räjäytetty pois, mutta betonikatto on jäänyt jäljelle. Seinien yläosat ovat vaurioituneet. Haudan puoleisesta seinästä on jäljellä vain vähäisiä merkkejä. Betonikaton ulkopinta on ollut kupera ja se on ollut peitettyä hiekalla. Hiekka on liukunut katolta pois suurelta alueelta.</p> <p>Lattialla on noin 15 cm paksu hiekkakerros. Katon teräspalkit ovat olleet I-profiilia kooltaan 9 x 20 cm. Katossa on ollut 39 palkkia.</p>
8.18	SR		<p>Betoninen suojahuone. Katto on räjäytetty, mutta on jäänyt etureunastaan osittain jäljelle kielekkeenä. Kaikki seinät ovat näkyvässä.</p>
8.19	K	252	<p>Kallioon louhittu matala 4 x 4 m kuoppa. Taisteluhaudan rintasuojaa laskeutuu viistosti kuopan kummaltakin sivulta.</p>

8.P1			Kolme laakeaa askelmaa.
8.P2			Kolme askelmaa. Pahoin vaurioituneet. Askelmien betoni on rapautunutta ja rakenteessa kasvaa lehtipuu.
8.P3			Kolme askelmaa. Hyvässä kunnossa. Leveys ulkoreunasta 110 cm ja sisäreunasta 80 cm.
8.P4			Neljä askelmaa. Hyvässä kunnossa.
8.P5			Kolme askelmaa. Karikkeen peitossa.
8.P6			Kolme askelmaa. Osittain sortuneet.
8.P7			Kolme askelmaa. Hyvässä kunnossa.
8.P8			Neljä askelmaa.
8.P9			Kolme leveää askelmaa.
8.P10			Kolme askelmaa.
8.P11			Askelmat näkymättömissä. Hauta on portaiden kohdalla täytetty ja siinä kasvaa vesakkoa.
8.P12			Kolme askelmaa.
Kohde II:9			
Inventoitu 22.5. 23.5. 2.9. 14.10			
9.ab			Kallioon louhittu yhdyshauta. Ei vahvistusrakenteita. Haudan reunoilla on korkeat vallit louhinnassa syntyneitä kiviä. Haudan pohjalla on kivenlohkareita ja siinä kasvaa vesakkoa, länsipäässä tiheämmin. Reunoissa on eroosiovaurioita. Haudan keskiosassa on reunan päällä suuri siirtolohkare. Länsipäässä haudan ylittää polku, jonka kohdalta se on täytetty soralla. Pohjoispäässä on haudan reunat vahvistettu betonilla.
9.bcd			Kallioon louhittu taisteluhautalinja, jonka torjuntasuunta on luoteeseen. Takaseinät ovat suurimmaksi osaksi vahvistettu betonilla. Kaksi ampumatarvikekomeroa, joista itäisemmän mitat ovat 90 x 55 x 75 cm. Hauta on täytynyt kivistä, maa-aineksista ja roskista. Rintasuojan torjuntasuunnan puoleinen hiekkapeite on erodoitunut useissa kohdissa.
9.be			Taisteluasemista taustalle johtava yhdyshauta. Louhittu kallioon, joka on tuettu itäosassa kummaltakin puolelta betonilla. Suojahuoneen II:9.3 kohdalla haudan länsireunan louhittu kallio on sortunut hautaan. Haudassa kasvaa puita ja sen itäosa on täytynyt kivistä ja maa-aineksista.
9.ce			Taisteluasemista taustalle johtava yhdyshauta. Louhittu kallioon ja suurimmaksi osaksi tuettu betonilla kummaltakin puolelta. Suojahuoneen II:9.2 katon betonilohkareet täyttävät haudan.

9.de			Taustalla kulkeva yhdyshauta. Läntinen seinä on tuettu betonilla, itäinen vain osin. Itäinen seinä muodostuu louhitusta kalliosta ja kivikosta, joka on osittain sortunut hautaan. Haudan pohja on täytynyt kivistä, maa-aineksista ja roskista.
9.1	C	348	Tähystysasema. Mutkitettu sisäänkäynti. Katto räjäytetty, jolloin haudan puoleinen seinäkin on vaurioitunut. Betonilohkareet ovat haudassa.
9.2	SR		Betoninen suojahuone. Katto räjäytetty. Betonilohkareet ovat rakenteessa ja haudassa.
9.3	SR		Betoninen suojahuone. Katto räjäytetty. Seinät näkyvissä. Betonilohkareet haudassa. Huoneen ulkokaton ympärille on asennettu pystyyn terästankoja (halk. 2 cm, korkeus 10 - 20 cm) lähinnä kolmeen riviin. Tankojen etäisyys on toisistaan noin 30 cm. Tangoissa on vielä jäännöksiä rautalangoista joita on kiedottu niiden ympärille ja tangosta toiseen.
9.4	A	342	Konekivääriasema, joka on kaarevaa mallia. Kaksi komeroa. Haudan puoleinen seinä on tuettu teräspalkeilla. Leveä oviaukko. Katto on räjäytetty ja lohkarit ovat ampumasektorissa ja haudassa.
9.5	A	306	Konekivääriasema, joka on kaarevaa mallia. Isompi komero on näkyvissä. Vasemmanpuoleista pienempää komeroa ei erota. Se saattaa olla karikkeen ja betonilohkareiden alla näkymättömissä.

II:esteet

Tukikohta II:n poikki kulkee kaksinkertainen piikkilankaeste, joka on ollut suurimmaksi osaksi suojavallin takana matalassa kaivannossa. Esteet ovat jatkuneet länteen tukikohta III:een ja idässä Mustavuoren tukikohta I:een.

Nykyään maastosta pystyy erottamaan esteen kulun lähinnä säilyneistä suojavalleista ja niiden takana olevista matalista kaivannoista. Alueen suojavallien keskimääräinen korkeus on nykyisin jyrkältä sivultaan noin metri. Lankaeste on sijainnut välittömästi suojavallin jyrkän sivun takana noin 20 cm matalassa kaivannossa, jolla on leveyttä 7 - 9 metriä. Kahden peräkkäisen suojavallin huippujen välimatka on 20 metriä, kohdissa joissa esteet ovat kulkeneet yhdensuuntaisesti.

Länsiosassa suojavallin erottaa heikosti ja joissakin kohdissa ei ollenkaan. Linnoituskarttaan merkitty vallirakenne on painunut miltei näkymättömiin pehmeässä suoperäisessä maastossa (KA, sotilaskartta 228). Länsiosassa on sen sijaan säilynyt kosteassa maaperässä jäännöksiä pystyssä olevista estetolpista.

Esteiden II:este 1 ja 3 länsiosat ovat jääneet tonttialueen alle ja tuhoutuneet.

Länsiosan estetolppia löytyy lisäksi myös makaamassa irrallaan maassa esteen lähiympäristössä. Esteen 3.a kaakkoispuolella on keskittymä, jossa maan pinnalla erottuu kuusi vaakasuorassa olevaa kokonaista estetolppaa. Tolppien päälle on kasvanut puiden juuria. Muut ympäristön tolpanjäännökset on ilmeisesti vedetty ylös kuopistaan tai routa on nostanut ne ylös paikoiltaan.

Estetolppia löytyy ainoastaan esteiden 1.a ja 3.a kohdalta. Muista esteistä ei erotu tolppien jäännöksiä. Ilmeisesti em. esteiden sijainti kosteikossa on aiheuttanut sen ettei puutavaraa ole evakuoitu linnoituksen hylkäämisen jälkeen. Kuivista paikoista ne on kerätty järjestelmällisesti pois.

Esteen 3.a kaakkoispuolella oleva keskittymä saattaa liittyä keskeneräiseen rakenteeseen. Esteiden 1.b ja 3.b kohdalla kulkee estekaivannon ylitse pengerryks, joka katkaisee myös suojavallit ja jatkuu pohjoiselle yhdystielle. Pengerryks on saattanut liittyä kohteen II:7 rakennusmateriaalien tai louhintajätteen kuljettamiseen esimerkiksi kapearaiteisen hevosrautatien tai kottikärrypolun pohjana. Esteet on rakennettu pengerryksen kummaltakin puolelta valmiiksi. Pengerryks on voitu

<p>kaivaa pois sodanuhan kasvaessa ja varustaa nopeasti läheisyyteen pinoon kerätyistä estetolpista. Estetolppapinon pohjimmaisat tolpat eivät ole kastuneina ja suossa maanneina kelvanneet kun puutavaraa on evakuoitu linnoituksesta 1918 - 1919.</p> <p>Kaksi esteen 3 läheisyydestä löytynyttä irrallista tolppaa toimitettiin Vantaan kaupunginmuseolle.</p>			
este1 1.a			<p>65 metrin matkalla 13 piikkilankaesteen tolppaa, joiden alapäävät ovat vielä alkuperäisellä paikallaan. Näiden lisäksi on 9 epävarmaa tolppaa, joista osa saattaa olla tavallisia puiden kantoja.</p> <p>Suojavalli on painunut soistuneessa maastossa näkymättömiin. Välittömästi esteen takareunassa on suurikokoinen kivi. Esteen länsipää on jäänyt leikkikentän alle.</p>
1.b			<p>Estekaivannon yli kulkeva pengerrys, jonka päällä kulkee nykyisin polku, joka jakaa esteen suojavallin kahteen osaan. Länsipuolelle jää viisi metriä matalaa vallia.</p>
1.c			<p>Hyvässä kunnossa oleva piikkilankaesteen suojavalli, jonka pituus on 60 metriä. Itäpäässä on esteen kaivannossa suuria kiviä.</p> <p>Esteessä kasvaa osittain tiheää kuusikkoa.</p>
este 2			<p>Alkujaan 130 metriä pitkä piikkilankaesteen suojavalli. Länsipään yli on rakennettu esteen valmistumisen jälkeen tie, jolloin tien länsipuolelle on jäänyt noin 3,5 metriä pitkä osuus.</p> <p>Esteen takana on kulkenut saman suuntainen yhdystie. Vallin keskiosa on hieman vaurioitunut. Se kulkee pitkin tonttialueen reunaa.</p>
este 3 3.a			<p>50 metrin matkalla 132 piikkilankaesteen tolppaa, joiden alapäävät ovat vielä alkuperäisellä paikallaan. Selkeiden tolpparivien muodostamalta alueelta puuttuu 19 tolpan jäännöstä.</p> <p>Suojavalli on soistuneessa maaperässä painunut matalaksi, mutta erottuu kuitenkin maastossa.</p>
3.b			<p>Estekaivannon yli kulkeva 4 - 6 metriä leveä pengerrys, jonka päällä kulkee nykyisin polku, joka jakaa esteen suojavallin kahteen osaan.</p>
3.c			<p>Hyväkuntoinen 87 metriä pitkä piikkilankaesteen suojavalli.</p> <p>Vallin länsipäässä on 1,5 x 2,5 metrin kokoinen matala nelikulmainen kuoppa, jonka seinissä on jäännöksiä puurakenteista. Kuopan läntisen seinän päältä poistettiin pintamaata noin 20 cm leveydeltä noin viiden sentin verran, jolloin puurakenteen takaa paljastui vuorivillaeristys. Kuoppa ei siis liity linnoitusten rakentamisajankohtaan.</p> <p>Vallin länsipään takana on suurikokoisia kaivantaja, joista on otettu maata. Esteessä kasvaa osittain tiheää kuusikkoa.</p>
este 4			<p>Yhteensä 225 metriä pitkä piikkilankaeste kohteen II:2 pohjois- ja itäpuolella. Estevallin läpi kulkee polku kohteen II:2 itäpuolella, joka jakaa vallin kahteen osaan.</p>
4.a			<p>Kivenlohkareista rakennettu piikkilankaesteen suojavalli, jonka pituus on 153 metriä. Lohkareet on peitetty maakerroksella. Suojakaivanto on itäosassa osittain täynnä kivenlohkareita. Rakennustyöt ovat ilmeisesti jääneet keskeneräisiksi.</p> <p>Suojakaivannossa kasvaa vesakkoa, kuusikkoa ja runsaasti täysikasvuista puita.</p>

4.b			Piikkilankaesteen suojavalli, jonka pituus on 70 m. Rakennettu valmiiksi.
este 5			Maasta, kivistä ja hiekasta tehty piikkilankaesteen suojavalli, josta on jäänyt jäljelle noin 15 metriä pitkä osio. Muu este on jäänyt kerrostalojen ja niiden pihamaiden alle.
II:tiet			
Inventoitu 23.9 ja 7.10.2003			
tie.ag			<p>Mukulakivetty yhdystie tukikohdan II läpi. Tie on alkanut etelässä luolan II:10 kohdalta, jossa on ollut tienhaarat Mellunkylän ja nykyisen Kontulan suuntaan. Pohjoisessa se on päättynyt kaponieeri nro 4:ään eli kohteeseen II:6.</p> <p>Tie on rakennettu ensimmäisen maailmansodan aikana.</p> <p>Pinta on mukulakivetty. Reunoilla on isommat kivet kuin keskellä. Tie on pengerrytetty ja ojitetty tarpeellisista kohdista. Kohteen II:2 lounaispuolella kulkee tien ali tierumpu, joka vaikuttaa toimintakuntoiselta.</p> <p>Tien pinta on peitetty Helsingin puolella hiekalla. Vantaan puolella alkuperäinen kivipinta on näkyvissä ja sitä on jäljellä 700 metriä. Se on kuitenkin peittynyt paikoin voimakkaasti kasvijätteestä ja on mahdollista, että siihen on lisätty myös joissakin kohdissa soraa. Osion II:tie.bd pohjoisosassa on tiehen painautunut ajourat.</p> <p>Osio II:tie.fg on alkuperäisimmässä kunnossa, tosin roudan vaurioittamana.</p>
tie.ek			<p>Kahden piikkilankaesteen väliin rakennettu 125 m pitkä tie, joka yhdistää tukikohdan läpi kulkevan yhdystien II:tie.ag ja Vesterkullan kartanolta etelään entiseen Mellunkylään johtaneen tien.</p> <p>Pinta on mukulakivetty mutta peittynyt voimakkaasti karikkeella. Tie on rakennettu ensimmäisen maailmansodan aikana.</p>
tie.bc			<p>Yhdystieltä ylös kalliolle kohteen II:7 taustalle nouseva mukulakivetty kapea tie, joka päättyy avokalliolle. Osittain pengerrytetty. Neulasten peittäminen mutta mukulakiveys näkyvissä. Hyvässä kunnossa.</p>
tie.fi			<p>Yhdystieltä II:tie.ag haarautuva tie, joka kulkee eteläpäässään piikkilankaesteen suojavallin läpi.</p> <p>Tie on mukulakivetty ja pengerrytetty osuudella II:tie.fh. Sen vieressä kulkee oja. Osuus II:tie.hi on merkittynä ensimmäisen maailmansodan aikaiseen linnoituskarttaan (KA, sotilaskartta 228). Osuus II:tie.hi on nykyään pinnoitettu soralla.</p> <p>On mahdollista että tie on tehty tukikohdan toisen rakennusvaiheen aikana, jolloin Myllymäen puolustusasemat rakennettiin. Tällöin piikkilankaeste II:este 2 oli ilmeisesti valmistunut ja tie vedettiin sen läpi.</p> <p>Tie kulkee kaponieeri numero kolmen (II:4) takaa.</p>
tie.dm			<p>Kapea osittain mukulakivellä päällystetty reitti kohteen II:1 eteläpuolelle. Länsipäässä tietä on pengerrytetty</p>

tie.jl			<p>Vanha tie joka oli käytössä jo ensimmäisen maailmansodan aikana. Tie on tullut nykyisen Vaaralan alueelta ja kulkenut Vesterkullan kartanon vierestä Mellunkylän kylään.</p> <p>Tien pinnassa näkyy siellä täällä kivenlohkareita, mutta se on suurimmaksi osaksi peitetty soralla. Osiolla II:tie.ki tie on käyttämätön ja se on kasvanut umpeen.</p>
II:kaivo			
Kaivo			<p>Kaivo, yhdystien varressa. Kooltaan 1,5 x 1,3 metriä. Rakennettu salvotuista hirsistä. Kolme hirsikertaa näkyvissä. Täynnä jätteitä.</p>
II:ura			
Inventoitu 23.9.2003			
<p>Noin 450 metriä pitkä hautamainen ura, joka alkaa kohteen II:7 eteläpuolelta yhdystien reunasta ja jatkuu kaakon suuntaan. Kaivanto kulkee Helsingin puolelle, missä se yhdistyy mäkien väliseen notkelmaan kaivettuun ojaverkostoon. Ura kulkee suoraviivaisesti ja tekee teräviä mutkia. Vantaan kaupungin puolella uraa on 270 metriä. Itäpäässä erottuu maastossa uran eteläpuolella 10 metrin etäisyydellä kulkeva samansuuntainen 110 metriä pitkä ura, jonka länsipää on jäänyt puistokäytävän ja levähdyspaikan alle. Urat yhdistyvät itäpäässään, josta ne jatkuvat kaivinkoneella kaivettuun ojaverkostoon.</p> <p>Ura on länsipäästään osittain kallioon louhittu ja maahan kaivettu. Itäosassa ura on kaivettu pelkästään maahan. Länsipäässä uran yläosan leveys on 1,2 - 1,5 metriä ja syvyys n. 1,0 - 1,5 m. Itäosassa uran leveys on puoli metriä ja syvyys noin 40 cm. Joissakin kohdissa se madaltuu lähes näkymättömäksi painanteeksi. Polkujen kohdalta uraa on täytetty maalla ja kivillä. Ura yhdistyy kapealla ojalla II:kaivantoalue 2:n kuoppaan h.</p> <p>Uran käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Se saattaa olla kaapelikaivanto puhelinkaapelia varten. Se suuntaa kohti tukikohtaa I tai toisaalta kaakkoon kohti Mellunkylää, jossa sijaitsee rakentamisaikana insinööritoimisto. Länsipään syvempi rakenne selittyisi sillä, että kaapeli on pitänyt saada paremmin suojaan vihollisen tykkitulon vaikutukselta. Itäosassa se sijaitsee metsässä eikä sen läheisyydessä ole ollut merkittäviä tulta kerääviä maaleja. Jos ura on kaapelikaivanto, sitä ei ole ehditty peittää tai se on kaivettu auki kun kaapeli on kerätty romumetalliksi. Puhelinkaapeleiden keräämisestä sodan jälkeen on olemassa suullisia tietoja.</p> <p>Uran kulku maastossa ei viittaa tavalliseen ojaan. Se kiertää joissakin kohdissa kosteikkoja ja nousee väliillä ylöspäin kunnes laskeutuu jälleen. Urassa ei myöskään virtaa vettä. Yhdyshaudaksi ura on liian matala ja suoraviivainen. Sitä ei ole myöskään merkitty rakentamisaikaiseen linnoituskarttaan, johon on piirretty myös suunniteltuja varustuksia, joiden rakentamista ei ole aloitettu tai, jotka ovat jääneet keskeneräisiksi.</p>			
ura.ab			<p>Kaksi toisistaan 10 metrin päässä kulkevaa samansuuntaista maahan kaivettua uraa, jotka yhdistyvät itäpäässään poikkisuuntaisella uralla ja jatkuvat myöhemmin kunnostettuun tai kaivettuun ojaverkostoon. Leveys 50 cm, syvyys 40 cm.</p>
ura.bc			<p>Ura on kaivettu maahan. Pohjoisosassa leveys on 50 cm ja syvyys 10 - 50 cm.</p>
ura.cef			<p>Pisteessä e ura on erittäin matalaa ja erottuu heikosti</p>
ura.fg			<p>Uran ylittää polku, jonka kohdalla se on täytetty kivillä. Uran reunoja on saatettu tukea puurakenteilla tai kyseessä on vain laho vanha juuristo.</p>
ura.gh			<p>Länttä kohti syvenevä ja levenevä kaivanto, joka on louhittu osittain kallioon. Urasta erkanee etelänpuolelle 0,5 m kapea oja, joka yhdistää uran kaivantoalueen 2 kuoppaan h.</p>

II:kaivantoalue 1		
<p>Kaksi monikulmaista säännöllisen muotoista vierekkäistä kaivantoa kohteen II:1 kaakkoispuolella. Niillä on välimatkaa toisiinsa 1,2 - 4 metriä. Kaivantojen syvyys on noin 0,8 metriä. Kummankin kaivannon pohjoispäät nousevat luiskamaisesti ylös. Eteläpäissä on myös suorakulmaiset kavennukset.</p>		
a		<p>Äärimitoiltaan 7 x 27 metriä. Pinta-ala on 160 m². Kaivannon pohjoispää haarautuu kahteen luiskaan, joiden pituus on noin 5 metriä. Leveyttä luiskilla on 2 m ja 2,5 m.</p> <p>22.8.2003 kaivannon seinämät tutkittiin metallinilmaisimella sekä reunojen yläosat ja kuopan pohja metrin etäisyydellä seinämistä. Lisäksi tutkittiin kaivannon pohjaa pistokoeluohteisesti. Kaikki havainnot olivat resenteistä jätteistä. Minkäänlaisia rakennusajankohtaan sopivia löytöjä, kuten nauvoja tai rautalankakieppejä ei löytynyt.</p> <p>Kaivannon kaakkoisosaan tehtiin 7.9.2003 seinän suorakulmaiseen mutkaan 1 x 1 metrin kokoinen koekuoppa (x=62589,23, y= 81566,93, z=(arvio) 21,8. Koekuoppa sijoitettiin kaivannon kulmaan siten, että sen kaakkoinen neljännes sijaitsi kaivannon yläreunalla. Koekuopan keskipiste sijoittui suoraan kaivannon nurkkaan.</p> <p>Koekuopan pinnalta poistettiin turvetta noin 10 cm kaivannon yläosasta, kaivannon pohjalta vain 2 cm. Kaivannon alkuperäisen nurkan ympärille oli kertynyt noin 10 cm maakerros. Pintamaan poiston jälkeen kaivettiin kaksi 3 cm:n kerrosta ja lopuksi vielä kaivannon yläreunasta yksi 5 cm kerros.</p> <p>Kaivannon pohjalla tuli vastaan savensekainen hiesu. Minkäänlaisia rakenteita tai muita rakenteisiin viittaavia ilmiöitä esim. paalunreikiä tai jäänteitä puutavarasta ei löytynyt.</p> <p>Kaivannon pohjoispäässä kasvaa tiheää kuusikkoa, muuten sen pohjalla ei kasva puita.</p>
b		<p>Äärimitoiltaan 11 x 27 metriä. Pohjoispäässä on kaivanto rakennettu niin, että se muodostaa poikittaisen 5,8 x 10 metrin kokoinen kuopan. Eteläosan muodostaa 7 x 11 metrin kokoinen kuoppa, joka kapenee eteläpäästään.</p> <p>Pohjoispäästä nousee ylös yksi 4 m pitkä ja 2,5 m leveä luiska. Kaivannon lounaisosassa on 1 x 1,5 metrin kokoinen kuopanne, jossa on puurakenteita. Kuopanne vaikuttaa resentiltä ja se on täynnä roskaa.</p> <p>Kaivantoa ja varsinkin sen seiniä tutkittiin 22.8.2003 metallinilmaisimella pistokoeluohteisesti. Kaikki löydöt olivat resentiä jätettä.</p> <p>Kaivannossa kasvaa matalia kuusia, pohjoispäässä tiheästikin.</p>
II:kaivantoalue 2		
<p>Inventoitu 20.5.2003</p>		
<p>Kahdeksan eri kokoista ja muotoista suorakulmaista kuoppaa yhdystien varressa kohteen II:7 eteläpuolella. Kuoppien pinta-ala on yhteensä 764 m². Alueella kasvavaa noin 50 vuotista tiheää kuusikkoa poistettiin, jotta kuopat pystyttiin kartoittamaan. Kuoppien käyttötarkoituksesta ei ole tietoja. Niiden keskimääräinen syvyys on noin 0,75 m. Pintaturpeen alta paljastuva maa on hiekkaisaa.</p>		

a			<p>Suurikokoisin ja epäsäännöllisin alueen kuopista. Pinta-ala on 470 m². Maata on poistettu siten että kuopan keskelle on jäänyt 1 - 2 metriä leveitä maavalleja joista pisin on 12 m pitkä. Kuopan seinät ja kulmat on leikattu suorakulmaisesti. Kuopassa on useita suurikokoisia maakiviä.</p> <p>Kuopan luoteisosassa on tehty kivilatomus louhekievestä. Latomuksen länsipuolella on lahonnutta puutavaraa, mahdollisesti jäännökset vajasta. Puurakenteet ovat tuskin peräisin ensimmäisen maailmansodan ajalta.</p> <p>Roskia.</p>
b			<p>Miltei neliön muotoinen kuoppa. Pinta-ala on 20 m². Kuoppa c:hen on etäisyyttä vain metri.</p>
c			<p>Miltei neliön muotoinen kuoppa. Pinta-ala on 6 m². Sijaitsee kulmittain kuopan b:n kanssa, johon on etäisyyttä vain metri.</p>
d			<p>Monikulmainen kuoppa, jonka erottaa kuopasta a kaksi metriä leveä maakerros. Pinta-ala on 33 m².</p>
e			<p>Yhdystien pohjoispuolella lähellä kohteen II:7 laskuojaa sijaitseva monikulmainen kuoppa. Pinta-ala on 50 m².</p>
f			<p>Epäsäännöllisen muotoinen suurikokoinen kuoppa aivan yhdystien ja mahdollisen kaapelikaivannon vieressä. Pinta-ala on 140 m².</p>
g			<p>Suorakulmion muotoinen, muita matalampi, pitkä ja kapea kuoppa. Pinta-ala on 15 m².</p>
h			<p>Nelikulmion muotoinen loivassa rinteessä oleva kuoppa. Pinta-ala on 30 m². Kuoppa on kaivettu vain kahden metrin päähän sen vieressä kulkevasta mahdollisesta kaapelikaivannosta. Kaivannosta on tehty kapea ura, joka yhdistää kuopan ja kaivannon.</p>
TUKIKOHTA III			
Kohde III:3			
Inventoitu 22.4. 20.10.2003			
3.ab			<p>Jäljelle jäänyt osa taistelu- ja yhdyshautalinjasta, joka on johtanut taustalla sijaitsevasta luolasta taisteluasemiin. Hauta on louhittu kallioon ja tuettu kummaltakin puolelta betonilla. Viiden metrin matkalta on näkyvissä ampumakorokkeen yläpintaa, jonka kohdalla torjuntasuunta on lounaaseen.</p> <p>Keskiosassa haudan seinämässä on aukko, josta erkanee nykyisin ulkoilutie. Kohdalle on suunniteltu konekivääriasemaa, mutta sen rakentamisen toteutumisesta ei ole tietoja (KA, sotilaskartta 228). Ilmeisesti paikalla on ollut vain maahan kaivettu kuoppa.</p> <p>Haudan pohjalla kulkee nykyään kerrostalon pihalle johtava polku. Haudan pohja on peitetty soralla. Pohjoisosa on jäänyt kerrostalon alle ja eteläosa on louhittu paikoitusalueeksi.</p>

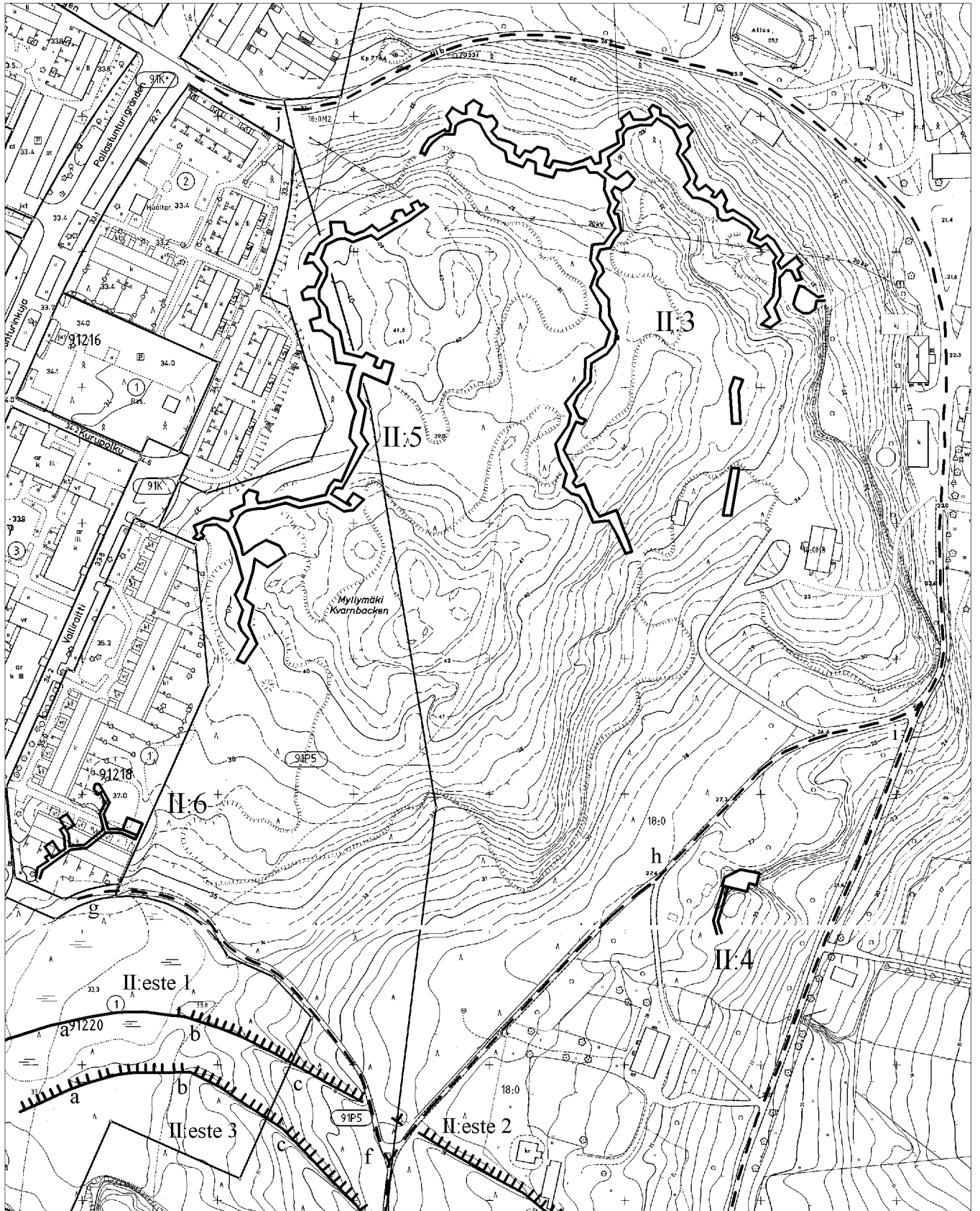
3.cd			<p>Jäljelle jäänyt osa taistelu- ja yhdyshautalinjaa, joka on johtanut taustalla sijaitsevasta luolasta taisteluasemiin. Haudan seinät on tuettu kummaltakin puolelta betonilla. Pohjoisosassa on myös vahvistamatonta kallioseinämää.</p> <p>Keskiosassa saattaa olla näkyvissä taisteluhaudan ampumakorokkeen yläosaa. Tällöin torjuntasuuntana olisi kaakko.</p> <p>Haudan pohjalla kulkee nykyään kerrostalon pihamaalle johtava polku. Haudan pohja on peitetty soralla. Pohjoisosa on jäänyt kerrostalon alle. Eteläosa on louhittu pois paikoitusalueen ja kerrostalon pihan tieltä, jolloin lännen puoleinen betoniseinä on jäänyt jäljelle jyrkän kallioseinämän yläosaan.</p>
3.1	L		<p>Kallioon louhittu suora luola. Työ on jäänyt keskeneräiseksi, eikä betoniseiniä ole rakennettu valmiiksi. Vanhan linnoituskartan mukaan suoja on ollut tarkoitus rakentaa kääntyvän suorakaiteen muotoiseksi, ilmeisesti siten että etuosa olisi ollut betoninen suojahuone ja takaosa kallioon louhittu luolasuoja. Etuosan kohdalla on nykyisin paikoitusalue.</p> <p>Luolan sisäänkäynti on nykyään varustettu kevyillä pariovilla, jotka on lukittu. Luolan sisällä ei ole käyty.</p>
3.2	K		<p>Kallioon louhittu kuoppa tai haudan pätkä. Kohdalle on ollut ilmeisesti tarkoitus rakentaa konekivääriasema, mutta betonirakenteita ei löydy maastosta. Saattaa olla, että varsinainen tuliasema on tuhoutunut viereisen kerrostalon rakentamisen yhteydessä.</p>
Kohde III:4			
Inventoitu 22.4. 20.10.2003			
			<p>Tonttialueen alle jäänyt puolustusasema, jonka haudat ja muut laitteet on täytetty näkymättömiin lähes kokonaan. Jäljellä on enää mäen pohjoisosassa noin kymmenen metrin haudan pätkä, joka on täytetty pohjalta. Rintasuoja on betonia.</p> <p>Mäen eteläosassa erottuu lyhyt betonilla tuettu haudan pätkä ja kappale betoniseiniä.</p>
Kohde III:5			
Inventoitu 22.4. 20.10.2003			
			<p>Kerrostaloalueen alle jäänyt kohde. Rakenteista saattaa erottua enää pieni kappale louhittua kalliota Rajakentäntie 4:n takapihan puistokäytävän reunalla.</p>
Kohde III:6			
Inventoitu 22.4. 20.10.2003			
			<p>Kerrostaloalueen alle jäänyt kohde. Rakenteista erottuu enää pienikokoinen betonoitu nurkka Rajakentäntie 6:n paikoitusalueen reunassa.</p>
Kohde III:7			
Inventoitu 22.4. 20.10.2003			

7.ab			Länsiosasta maahan kaivettu ja itäosasta osittain kallioon louhittu haudan jäljelle jäänyt osa. Läntisen seinän muodostaa osaksi louhekevistä ja sorasta kasattu valli. Tuettu osaksi betonilla. Pohja on täytetty.
7.cd			Lyhyt jäljelle jäänyt haudan osa, jonka kummatkin seinät on tuettu betonilla. Länsipäässä on maahan kaivettua hautaa. Yhdet hautaan johtavat portaat ja ampumariviekomero, jonka leveys on 75 ja syvyys 100 cm. Komeron haudan puoleisessa seinässä ei ole syvennystä puuluukulle tai vastaavalle rakenteelle. Haudan pohja on täytetty niin ettei ampumariviekomerosta ole sen alareunaa näkyvissä.
7.ef			Maastossa painautumana erottuva täytetty haudan pätkä. Ei tukirakenteita näkyvissä.
7.1			Maastossa painaamana erottuva kuoppa. Mahdollisesti suojahuone (KA, sotilaskartta 228). Täytetty.
7.2			Kallion reunalla näkyvissä olevia betonimöhkäleitä ja pätkä betonoitua haudan rintasuojaa. Kohdalla on ollut ilmeisesti suojahuone (KA, sotilaskartta 228).
III:este			
este 1			Luode - kaakko suuntainen piikkilankaesteen maavalli. Esteen pohjois- ja eteläosa ovat tuhoutuneet. Vallin jyrkän sivun korkeus on 1,0 - 1,5 m ja sen pituus on noin 45 metriä. Vallin takana kulkee mutkitteleva oja.

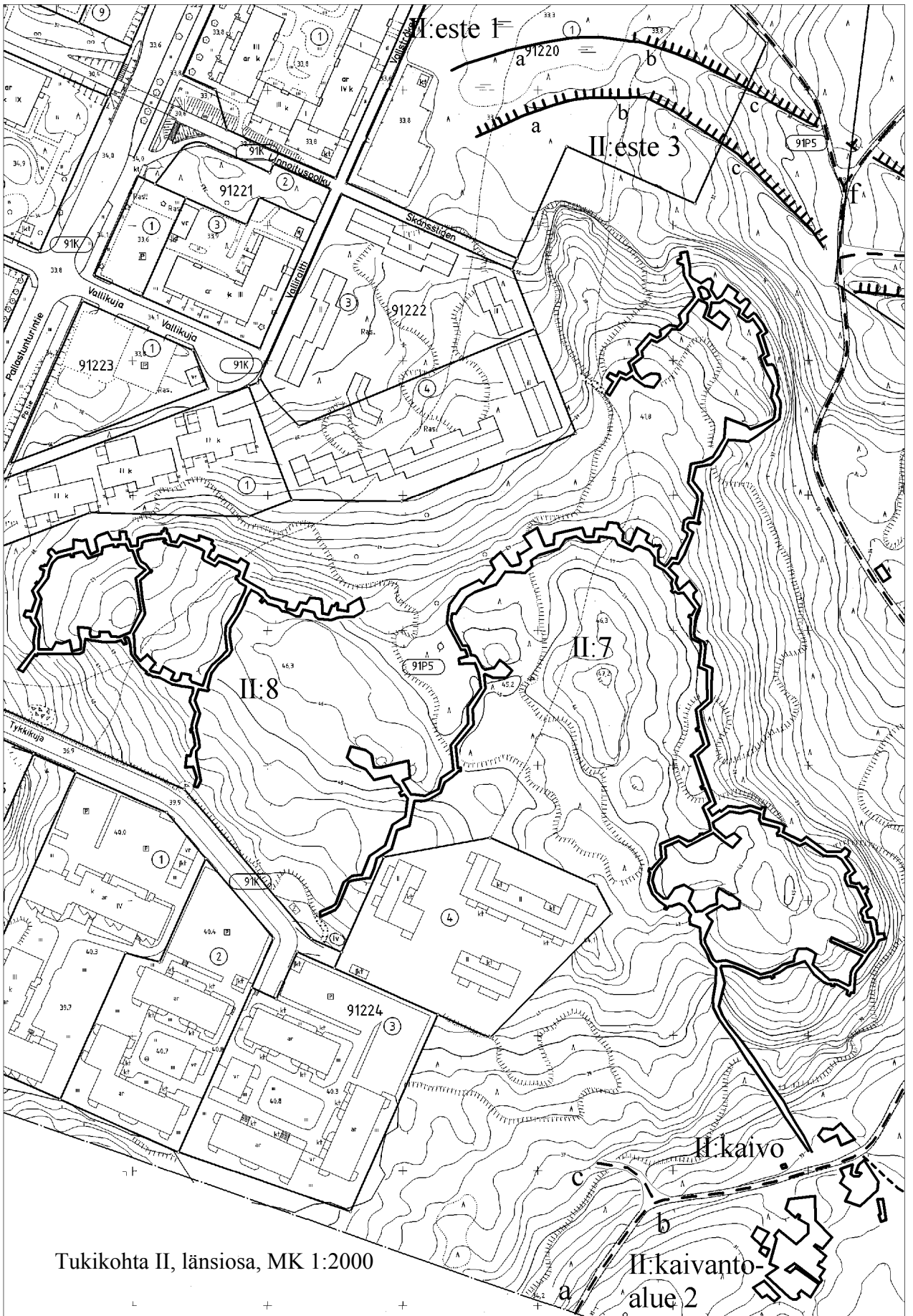
LIITE 2: LYHENTEET

A	konekivääriasema
B	tähystysasema, pohjamuoto nelikulmainen
C	tähystysasema, etuseinä kaareva
HKR	Helsingin kaupungin rakennusvirasto
K	kuoppa
KA	kansallisarkisto
KV	Helsingin kaupungin kiinteistövirasto
MV	musta-valkoinen valokuva
Mv	Museovirasto
P	Portaat
RHO	Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto
SArk	sota-arkisto
SM	sotamuseo
SR	suojahuone
V	värikuva
vesa	venäläiset sotilasasiakirjat
vik	venäläisen insinöörikomennuskunnan kuvakokoelma
vkp	vanhempi kartta- ja piirroskokoelma

LIITE 3: TUKIKOHTA II, KOHDEKARTAT

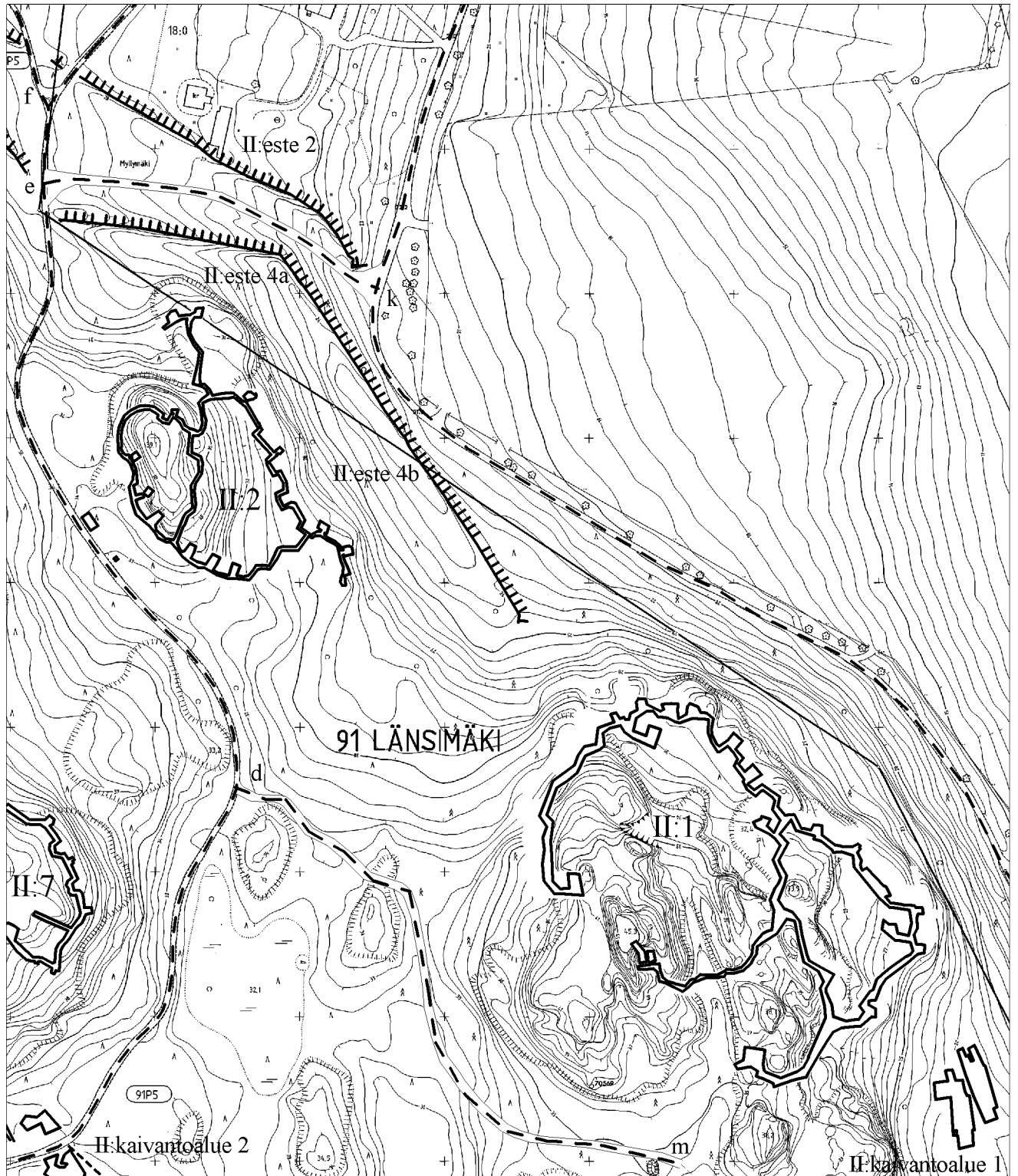

Tukikohta II, pohjoisosa, MK 1:2000

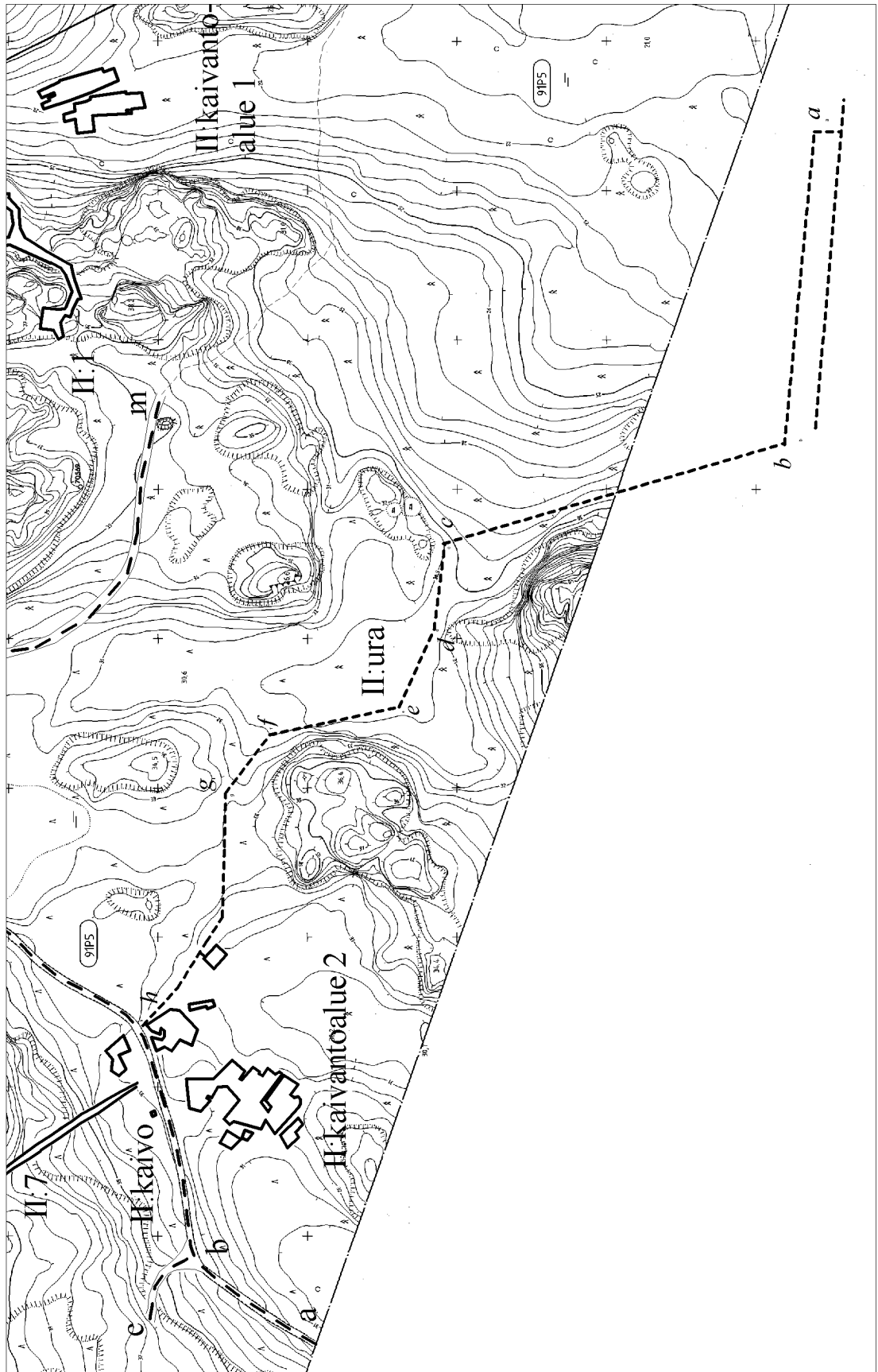

Tukikohta II, länssiosa, MK 1:2000

II:kaivanto-
alue 2

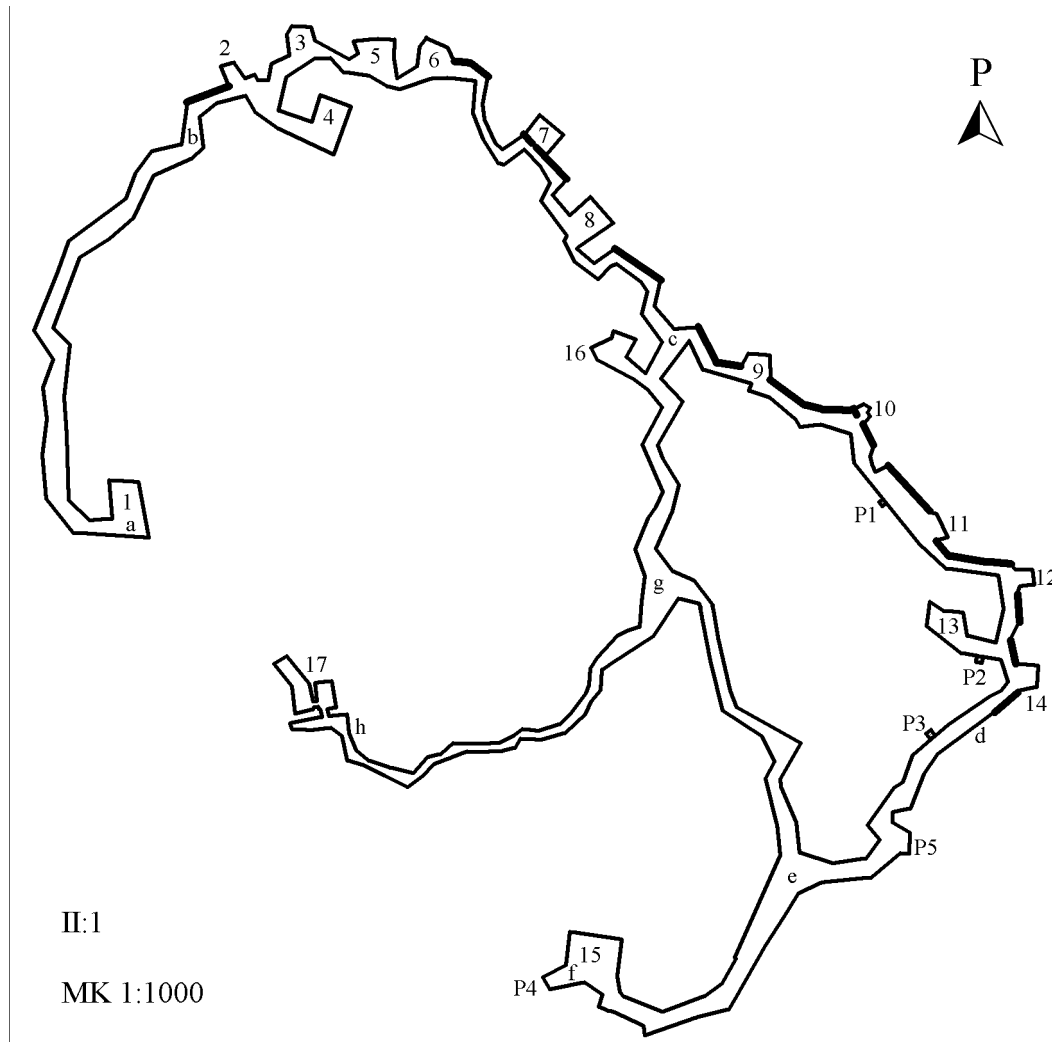

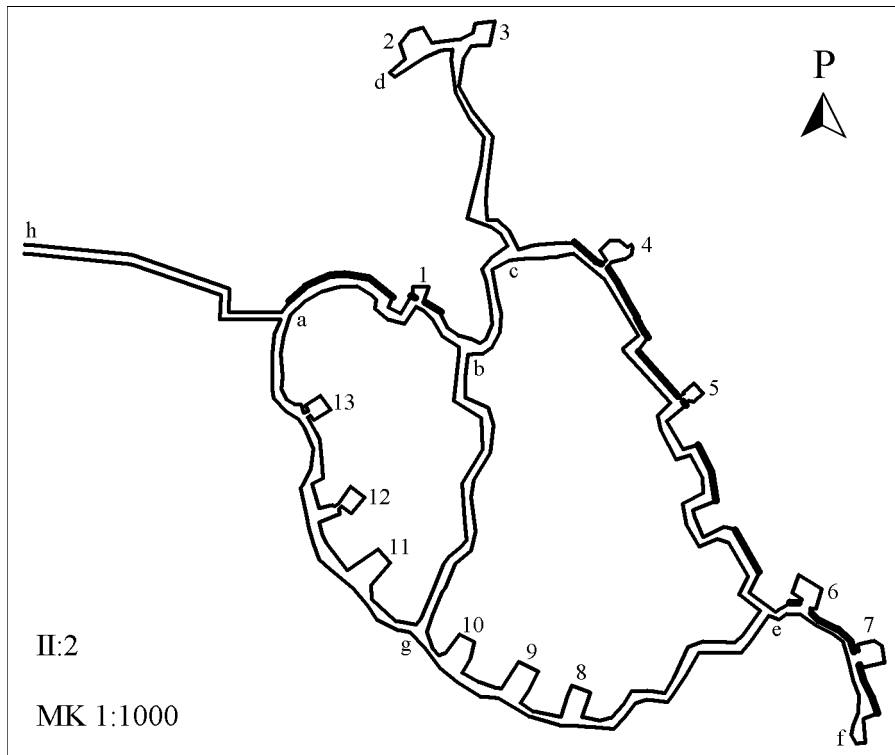
Tukikohta II, itäosa, MK 1:2000

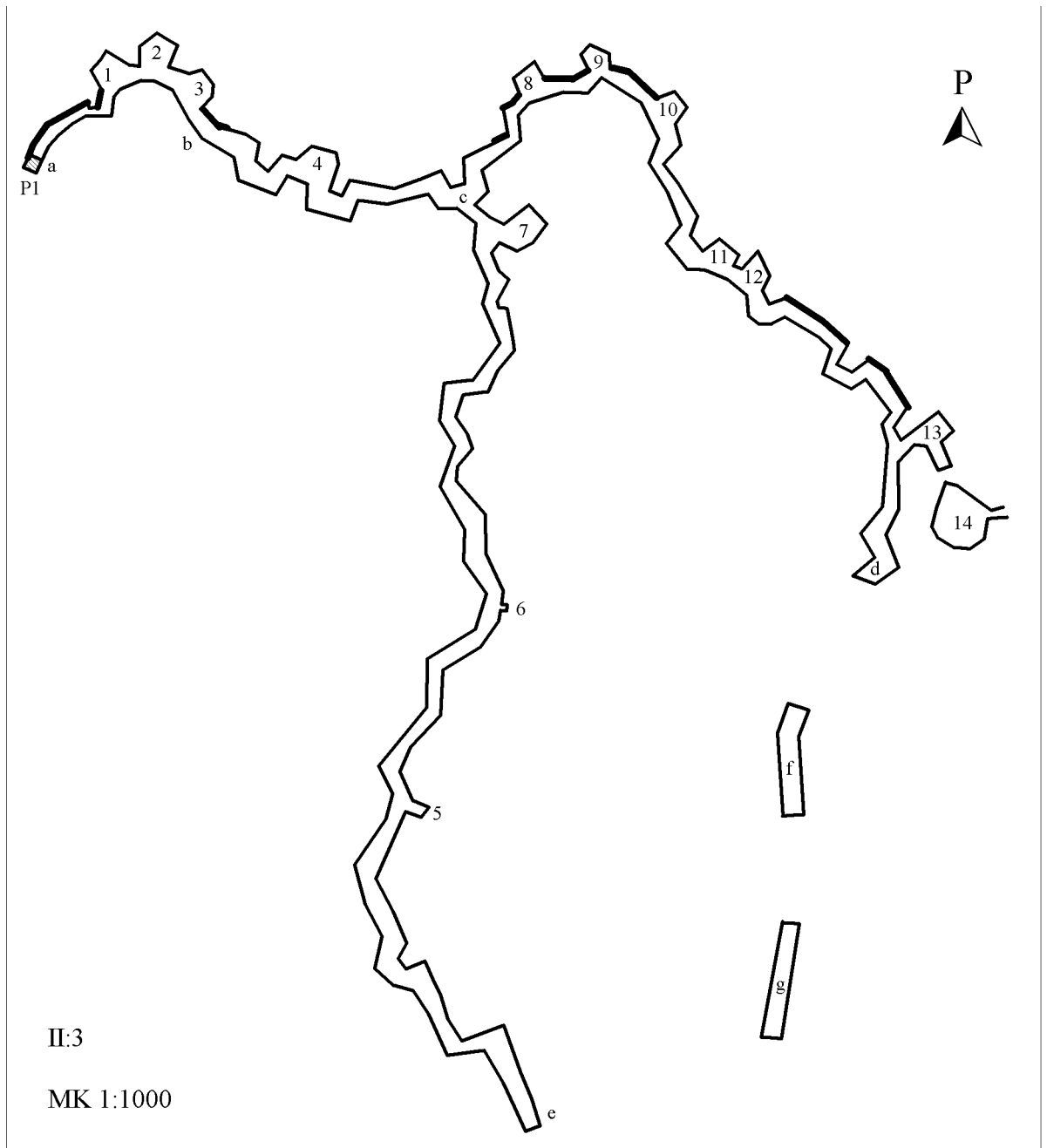

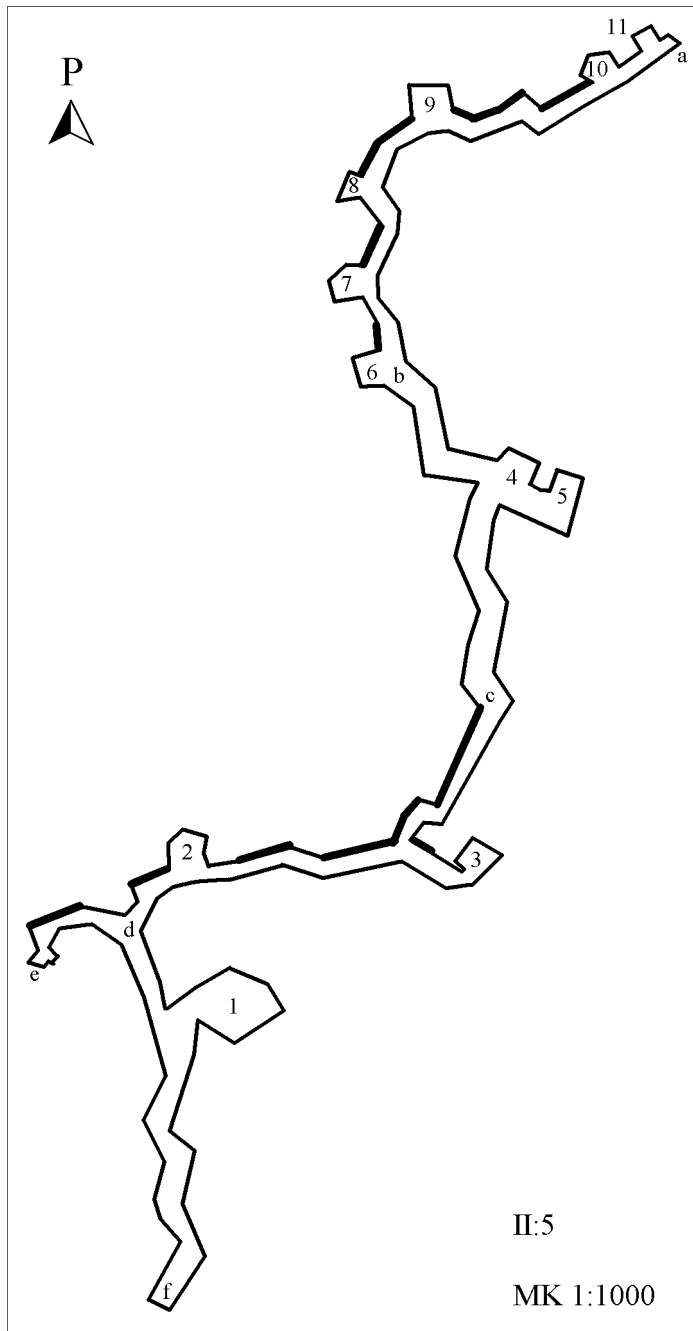
Tukikohta II, eteläosa, MK 1:2000

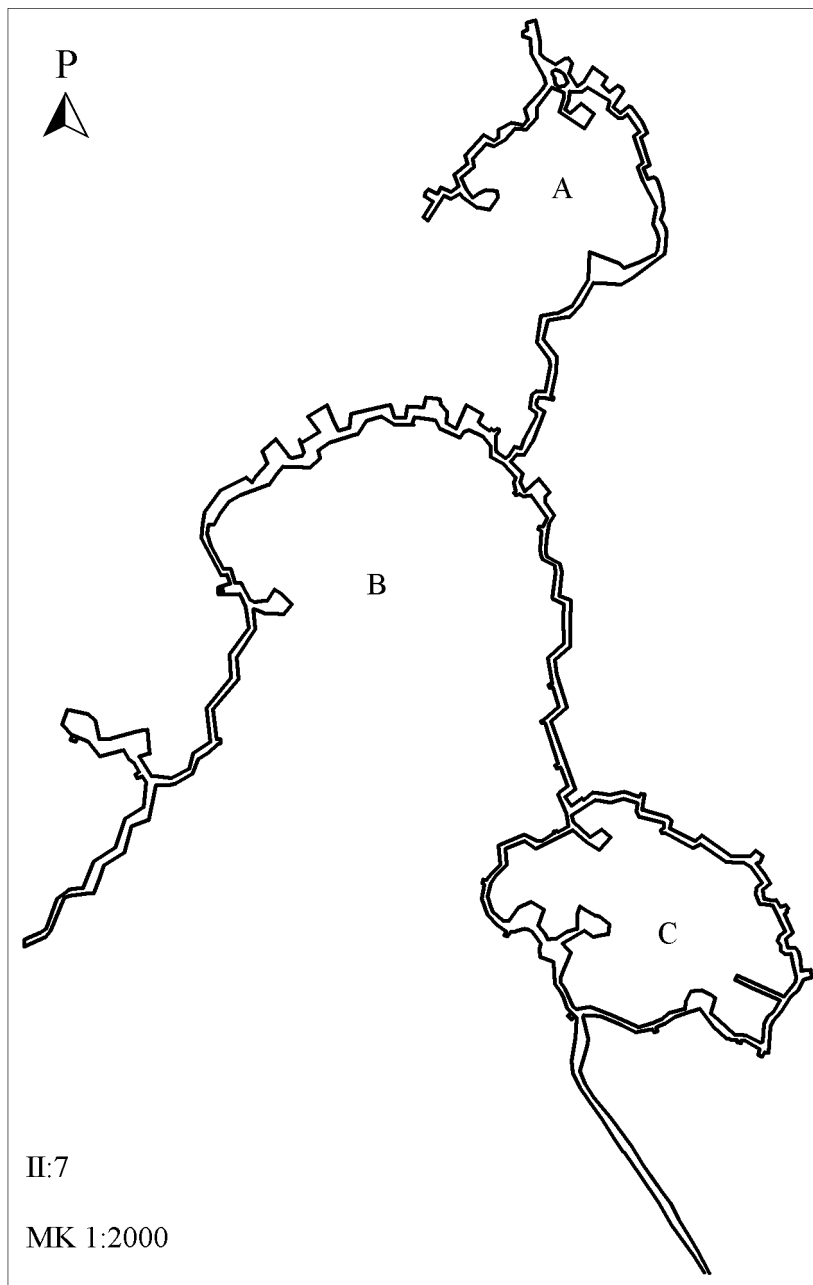
LIITE 4: PUOLUSTUSASEMAT

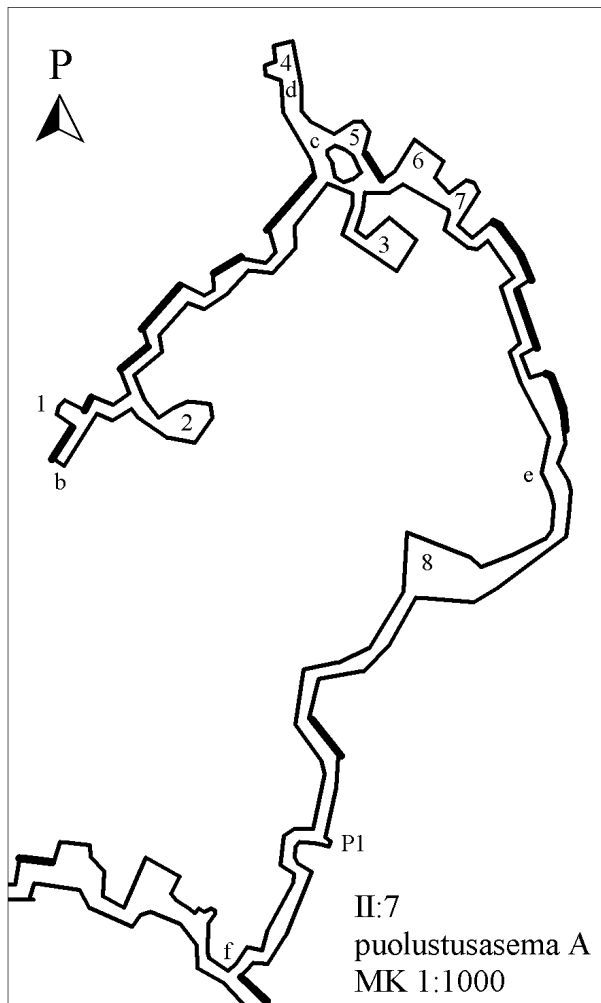

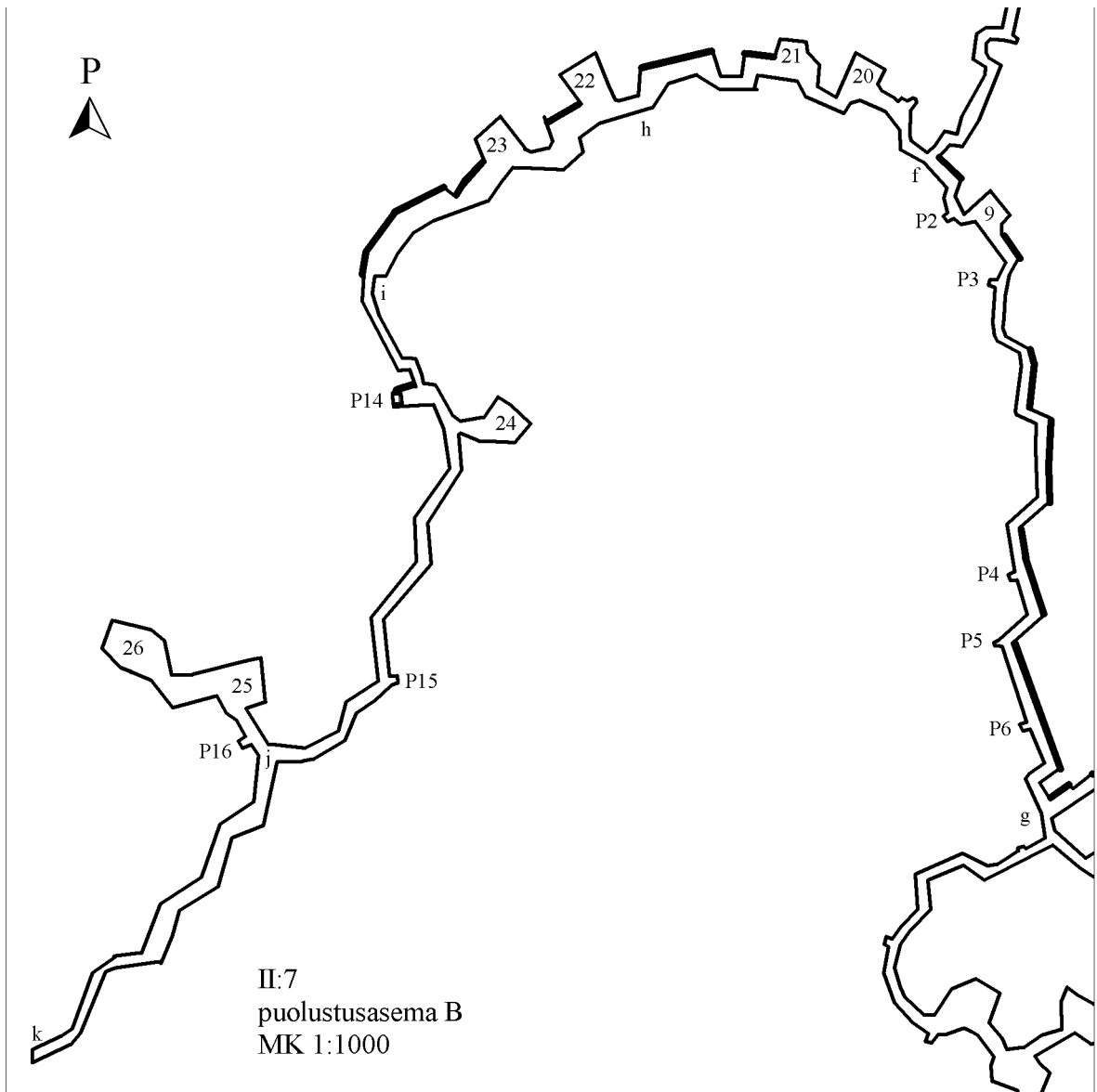

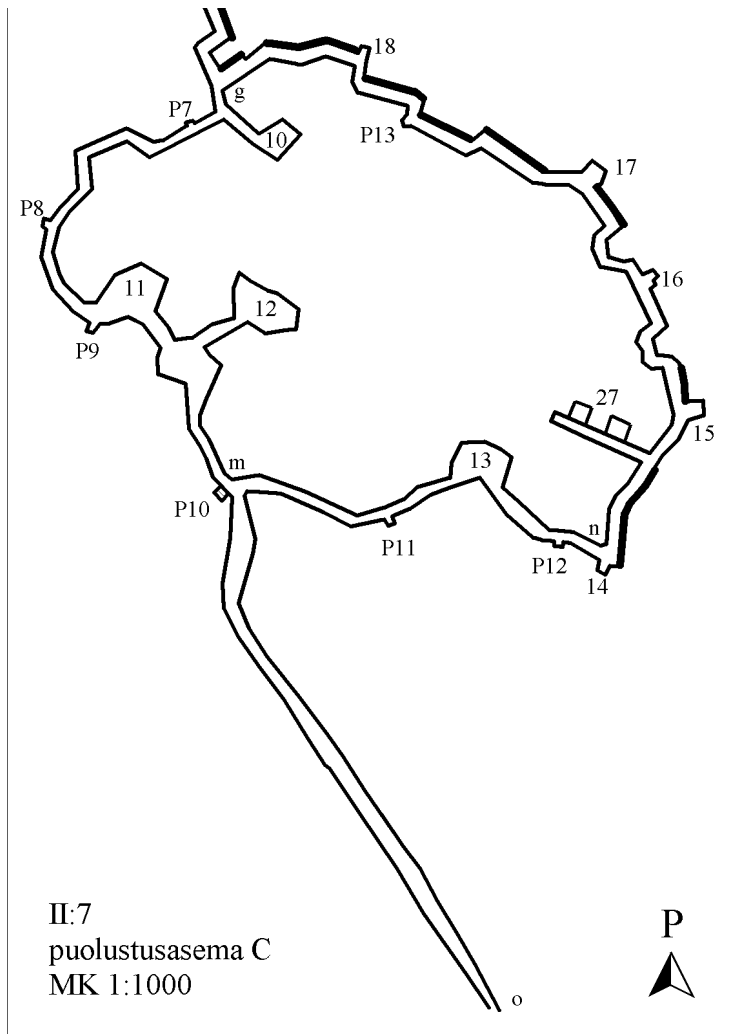

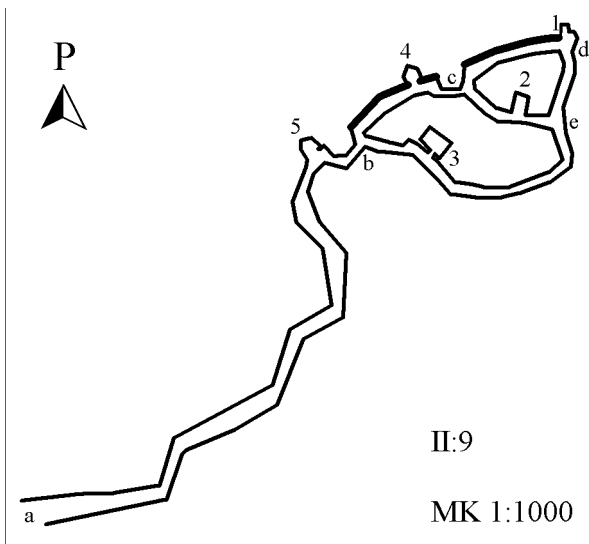
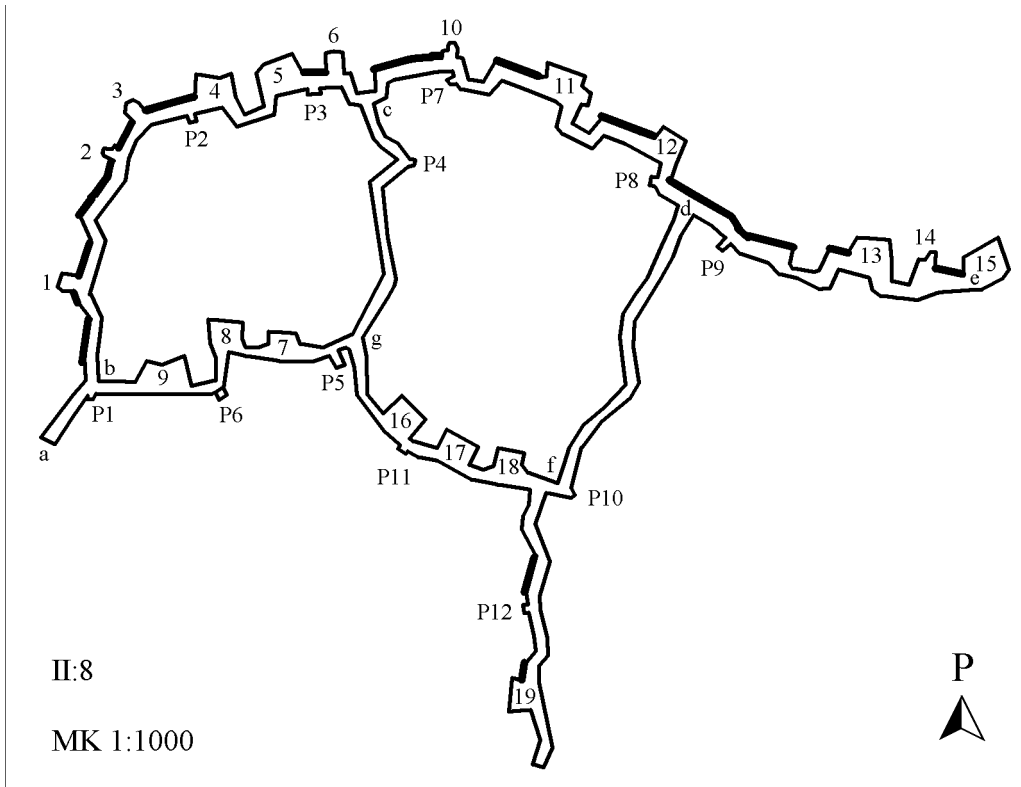

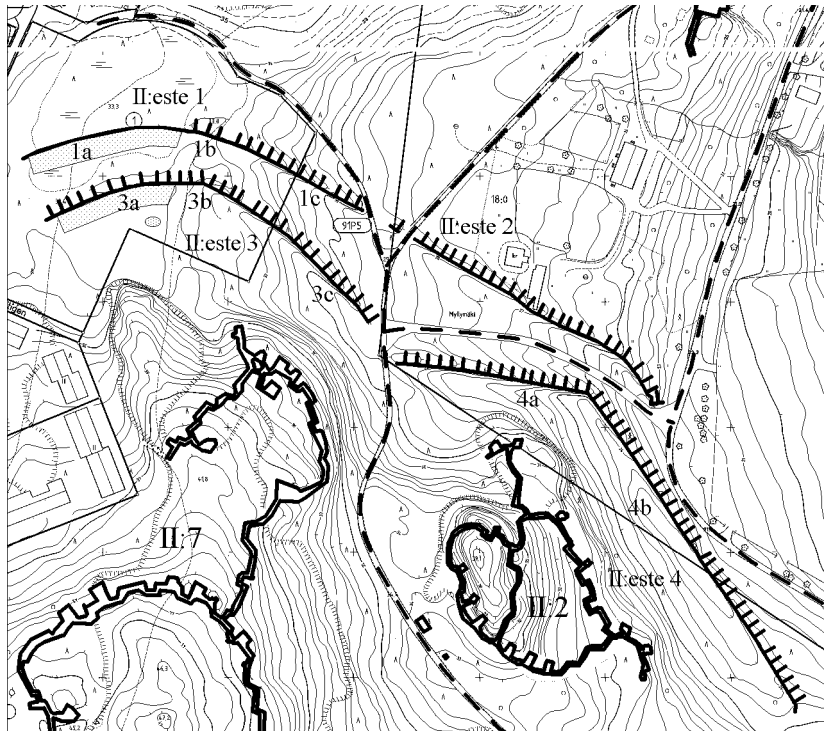

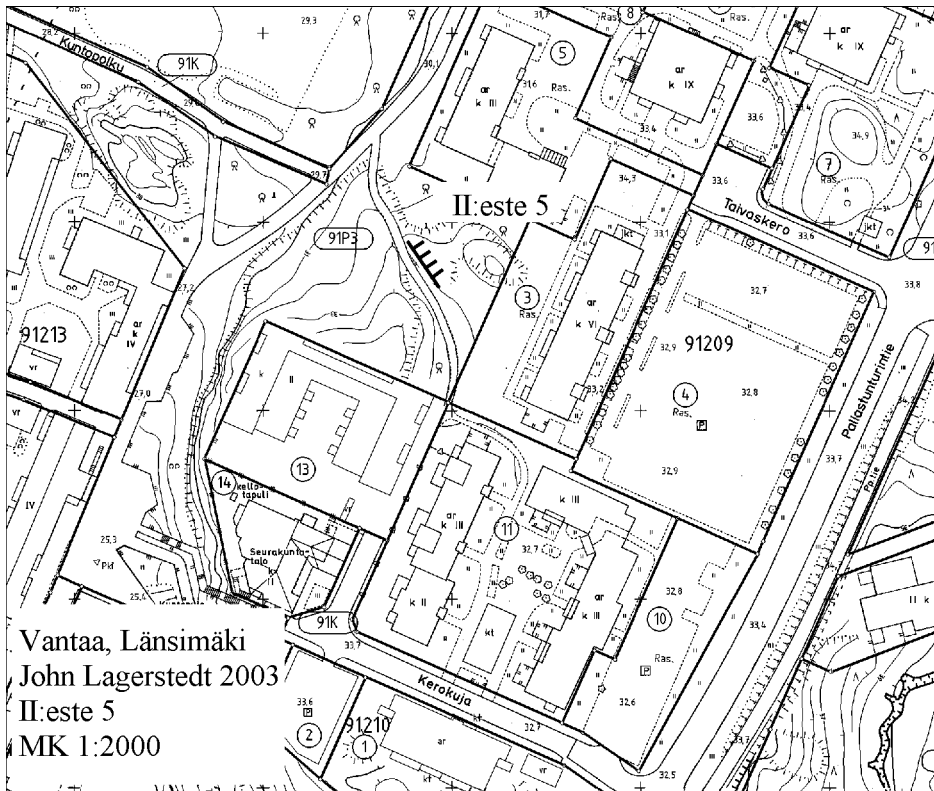

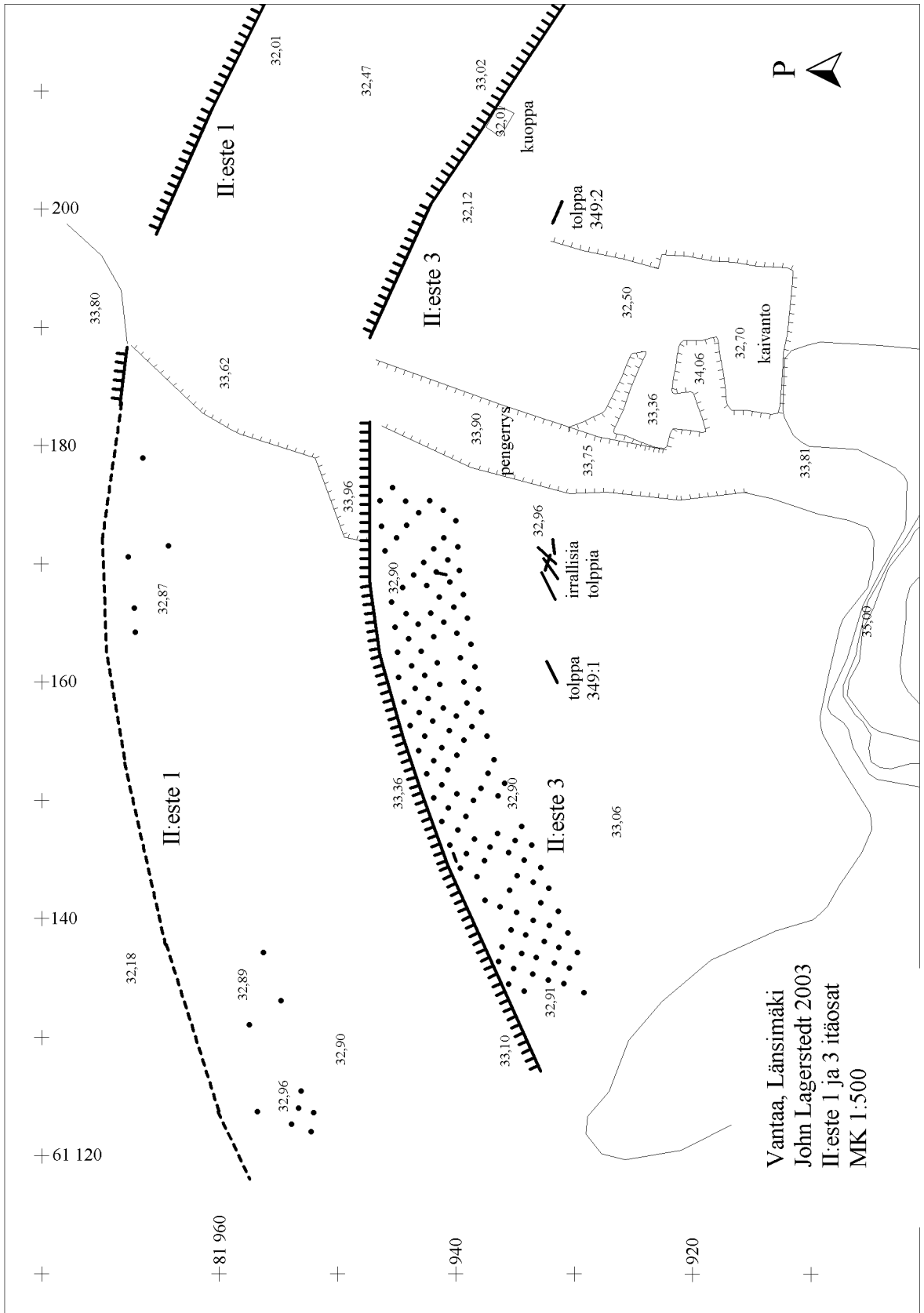
LIITE 5: PIIKKILANKAESTEIDEN KARTAT JA PIIRROKSET

Tukikohta II, piikkilankaesteet II:este 1 - 4, MK 1:3000

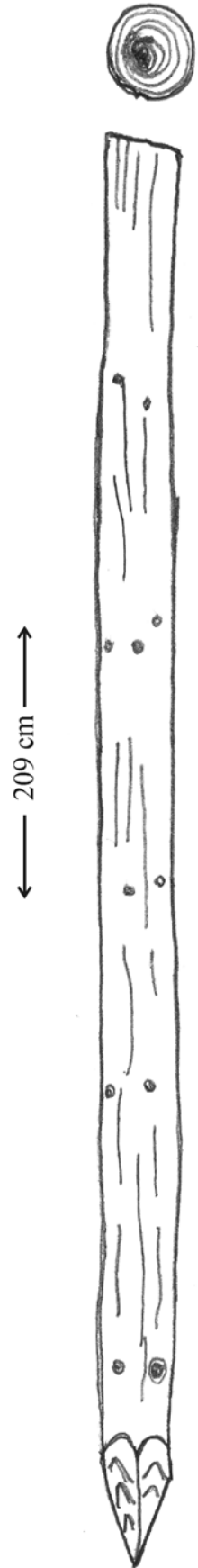
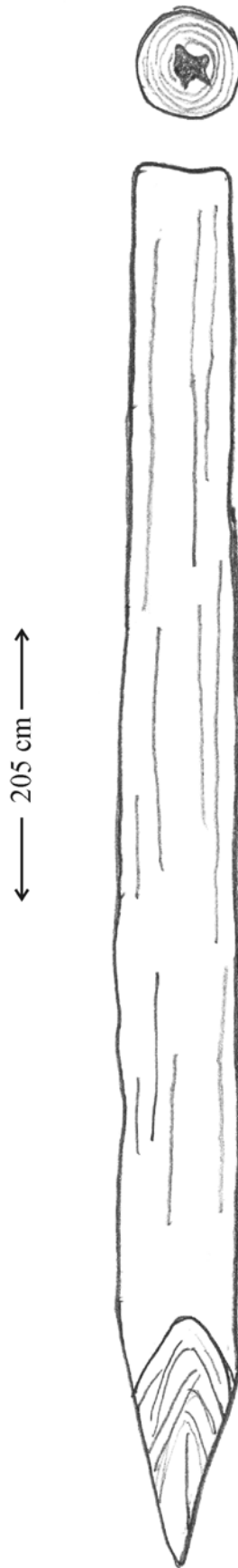

Vantaa, Länsimäki
John Lagerstedt 2003
II:este 5
MK 1:2000

Vantaa, Länsimäki

John Lagerstedt 2003
piikkilankaesteen tolppia
kohteen II:este 3 taustalta
MK 1:10
12.6.2003
Piirtäjä: Virpi Holmqvist
Puhtaaksiirto: JL.

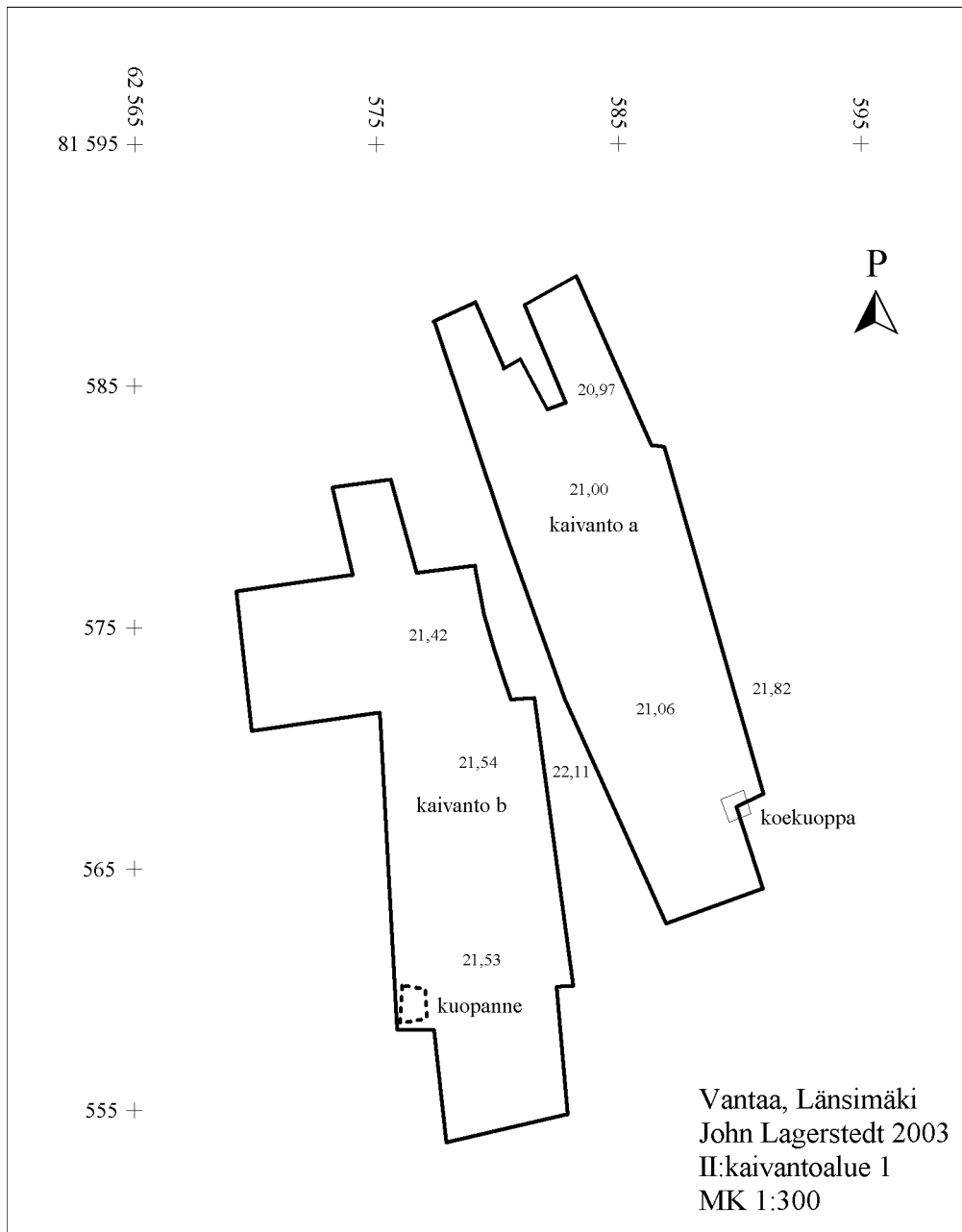

Vantaan kaupunginmuseon esineet:

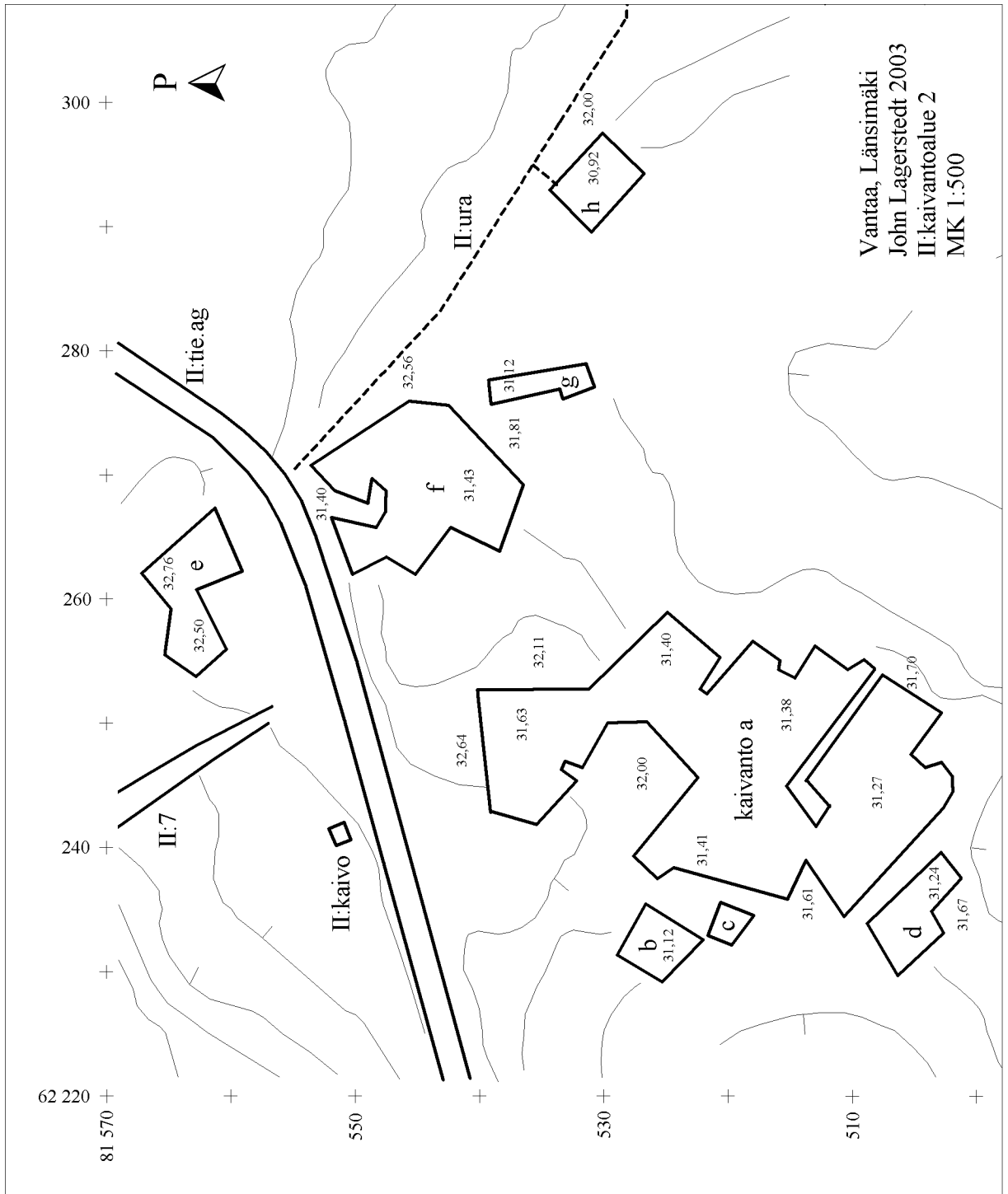
349:1

349:2

LIITE 6: KAIVANTOALUE 1

LIITE 7: KAIVANTOALUE 2

LIITE 8: LINNOITUSLAITTEIDEN PIIRROKSIA

Vantaa, Länsimäki

John Lagerstedt 2003

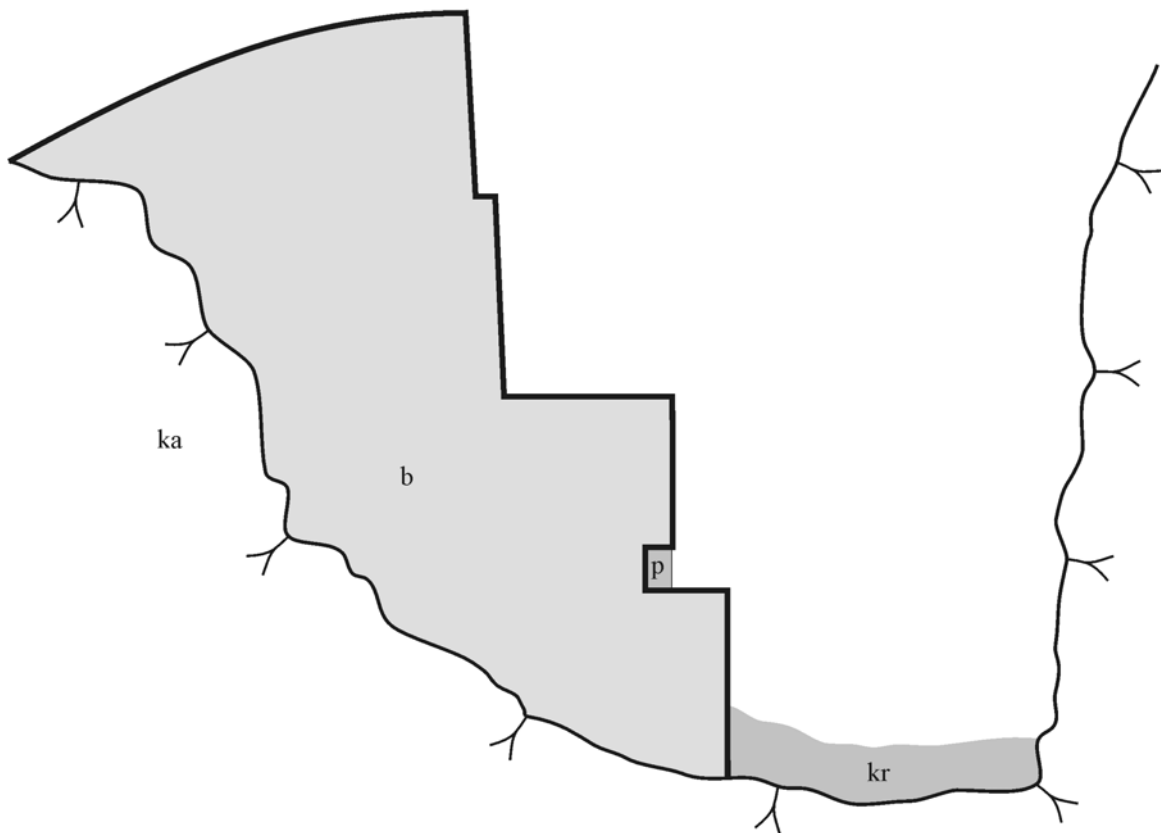
Taisteluhauta II:3.bc

Mk 1:20

7.7.2003

Piirtäjä: Virpi Holmqvist

Puhtaaksipiirto: JL.

lyhenteiden selitykset:

b betoni
ka kallio
kr karike
p puu

0 0,5 1,0 1,5 m

Vantaa, Länsimäki

John Lagerstedt 2003

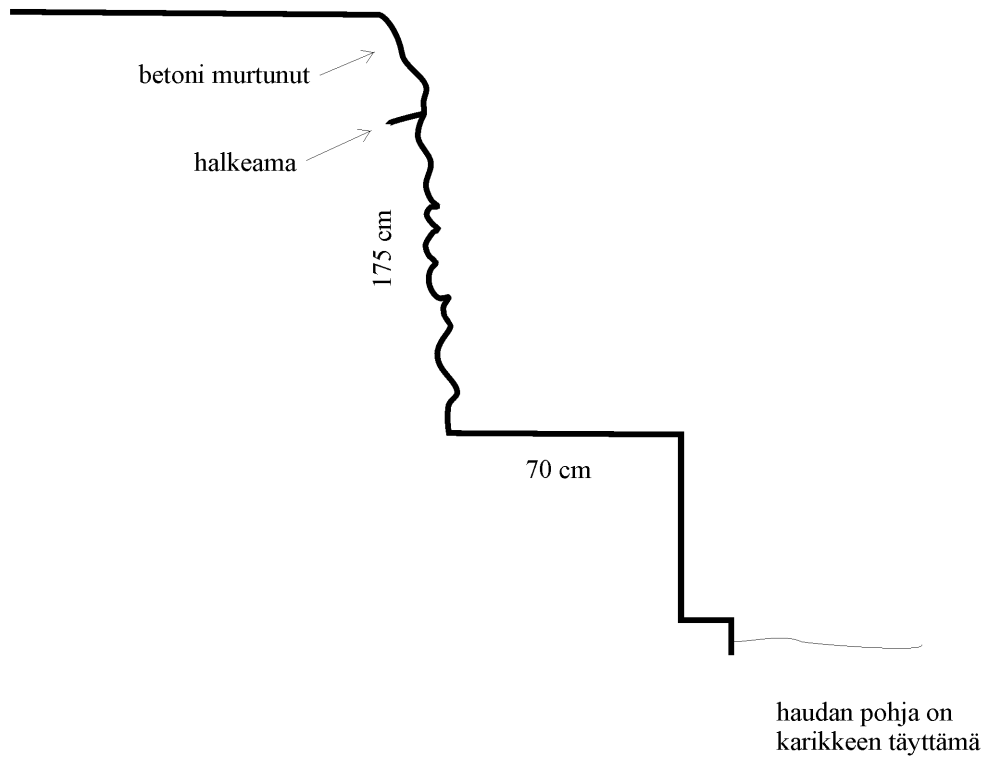
Taisteluhauta II:2.ce

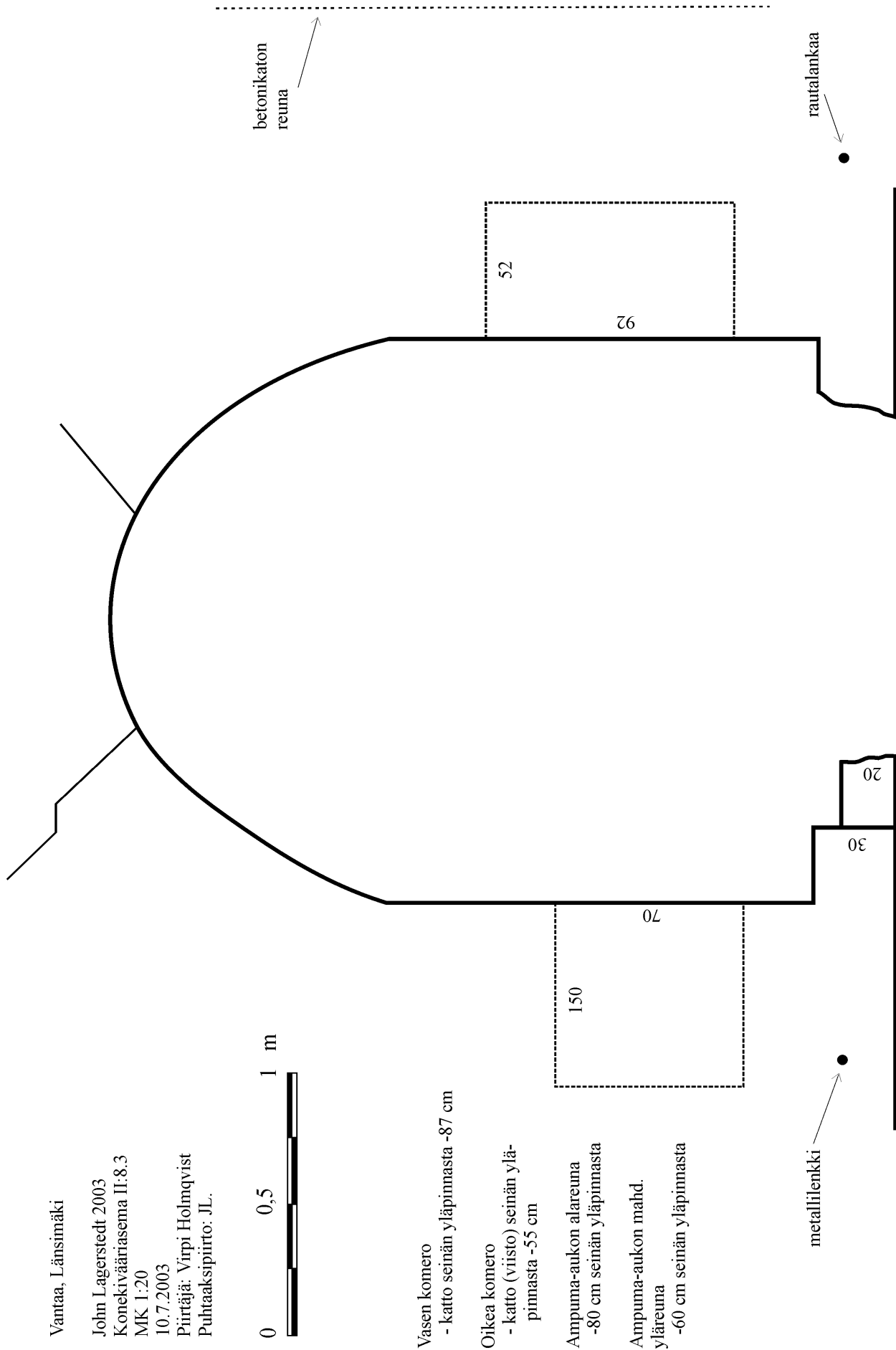
Mk 1:20

4.7.2003

Piirtäjä: Virpi Holmqvist

Puhtaaksiirto: JL.

Vantaa, Länsimäki

John Lagerstedt 2003
Konekivääriasema II:8.3
MK 1:20
10.7.2003

Piirtäjä: Virpi Holmqvist
Puhtaaksipiirto: JL.

Vasen komero
- katto seinän yläpinnasta -87 cm

Oikea komero
- katto (viisto) seinän ylä-
pinnasta -55 cm

Ampuma-aukon alareuna
-80 cm seinän yläpinnasta

Ampuma-aukon mahd.
yläreuna
-60 cm seinän yläpinnasta

metallilenkki

betonikatton
reuna

rautalankaa

Vantaa, Länsimäki

John Lagerstedt 2003

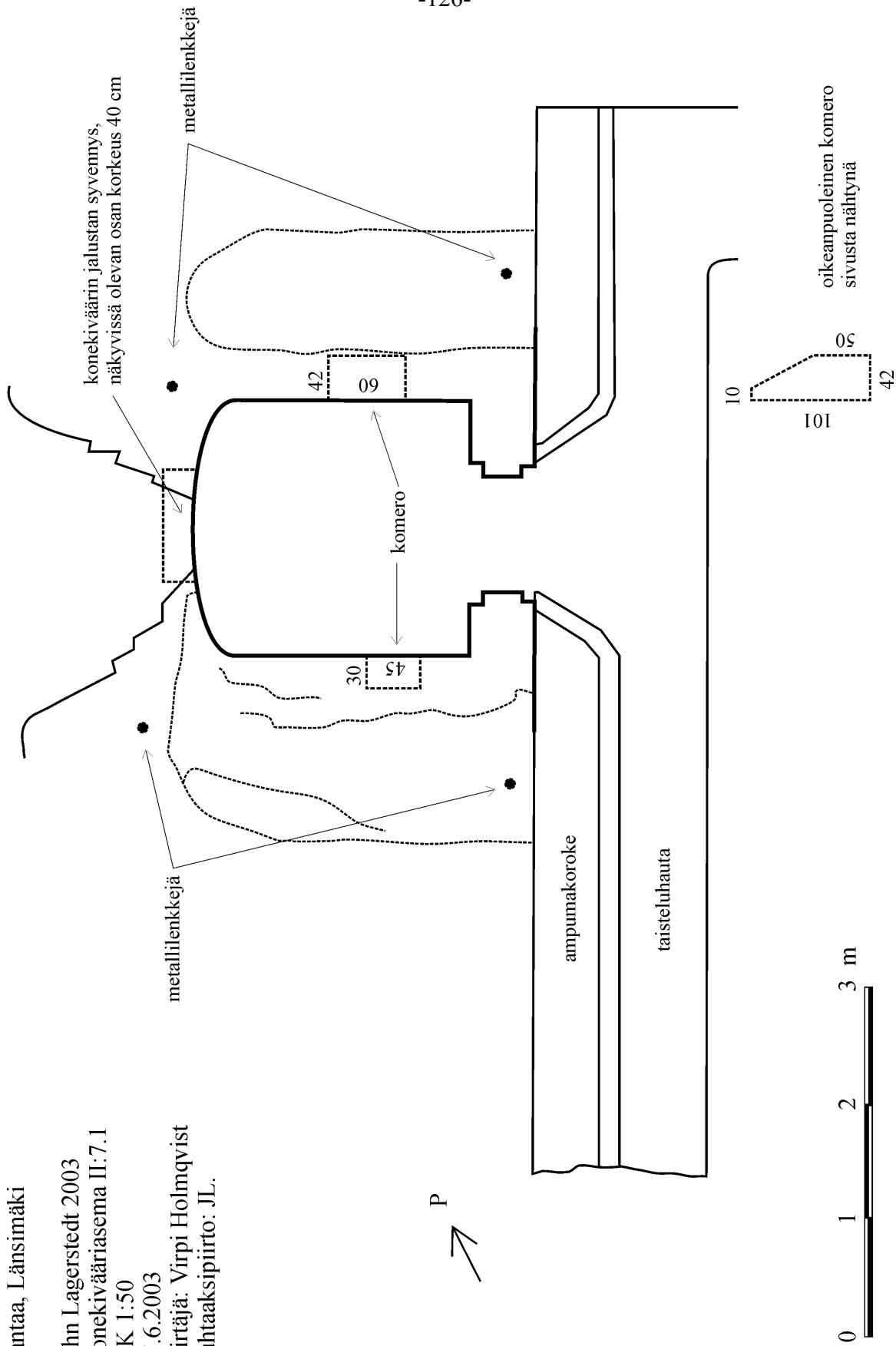
Konekivääriasema II:7.1

MK 1:50

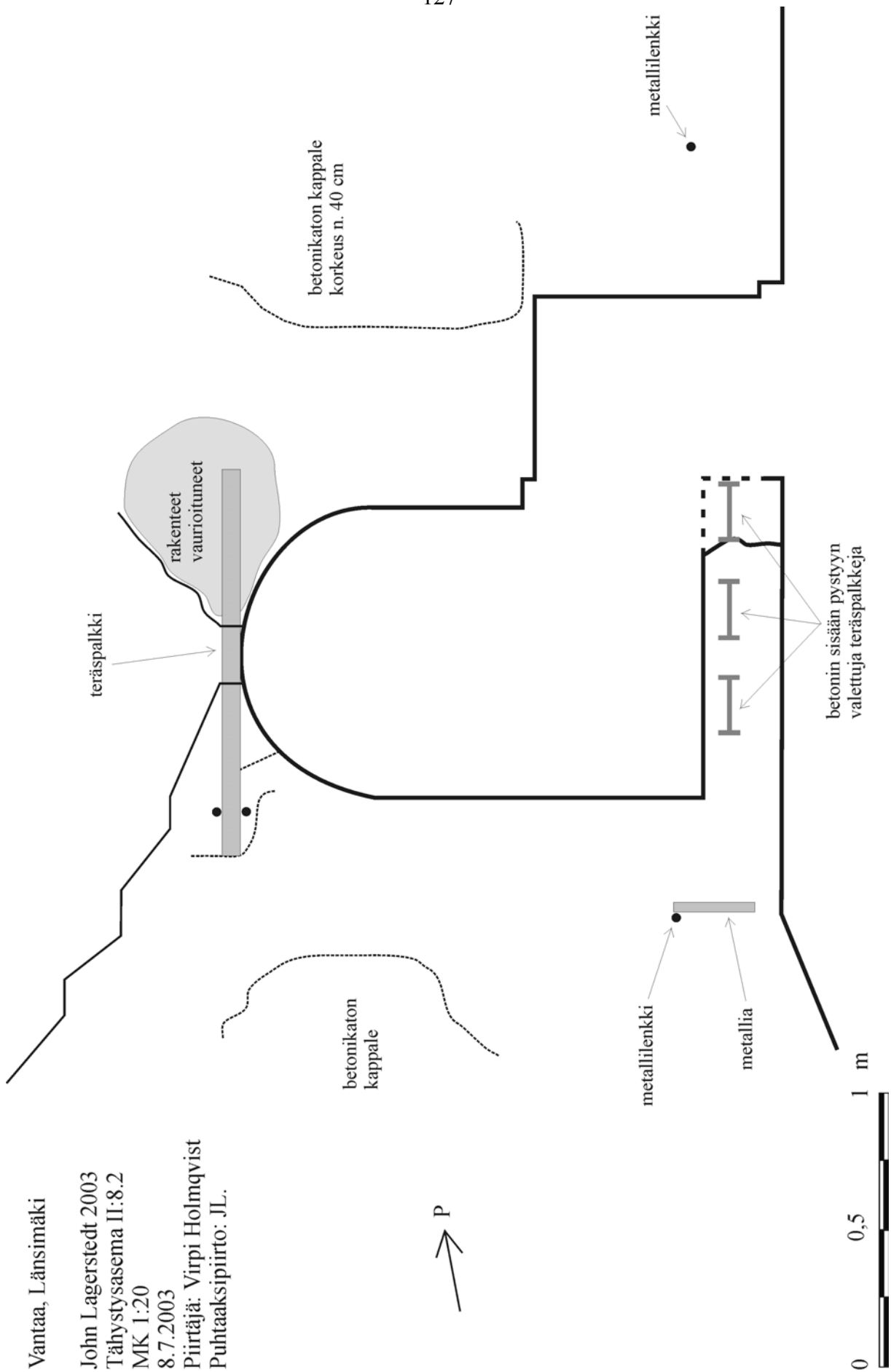
27.6.2003

Piirtäjä: Virpi Holmqvist

Puhtaaksiirto: J.L.

Vantaa, Länsimäki
 John Lagerstedt 2003
 Tähtystysasema II:8.2
 MK 1:20
 8.7.2003
 Piirtäjä: Virpi Holmqvist
 Puhtaaksipiirto: J.L.

Vantaa, Länsimäki

John Lagerstedt 2003

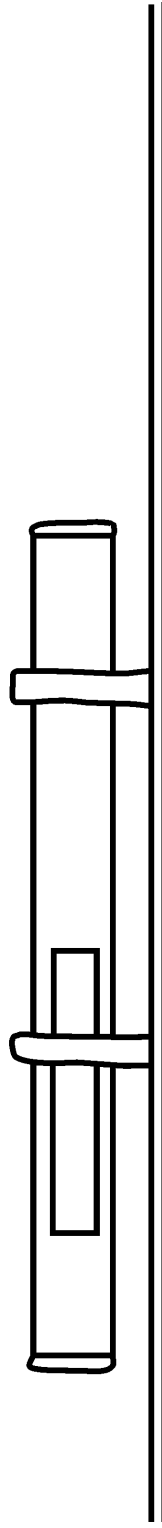
Tähtystyseseman tähtystysluukku II:8.2

MK 1:5

10.7.2003

Piirtäjä: Virpi Holmqvist

Puhtaaksiirto: JL.

luukun paksuus 10 mm
teräspalkin paksuus 8 - 10 mm

Vantaa, Länsimäki

John Lagerstedt 2003

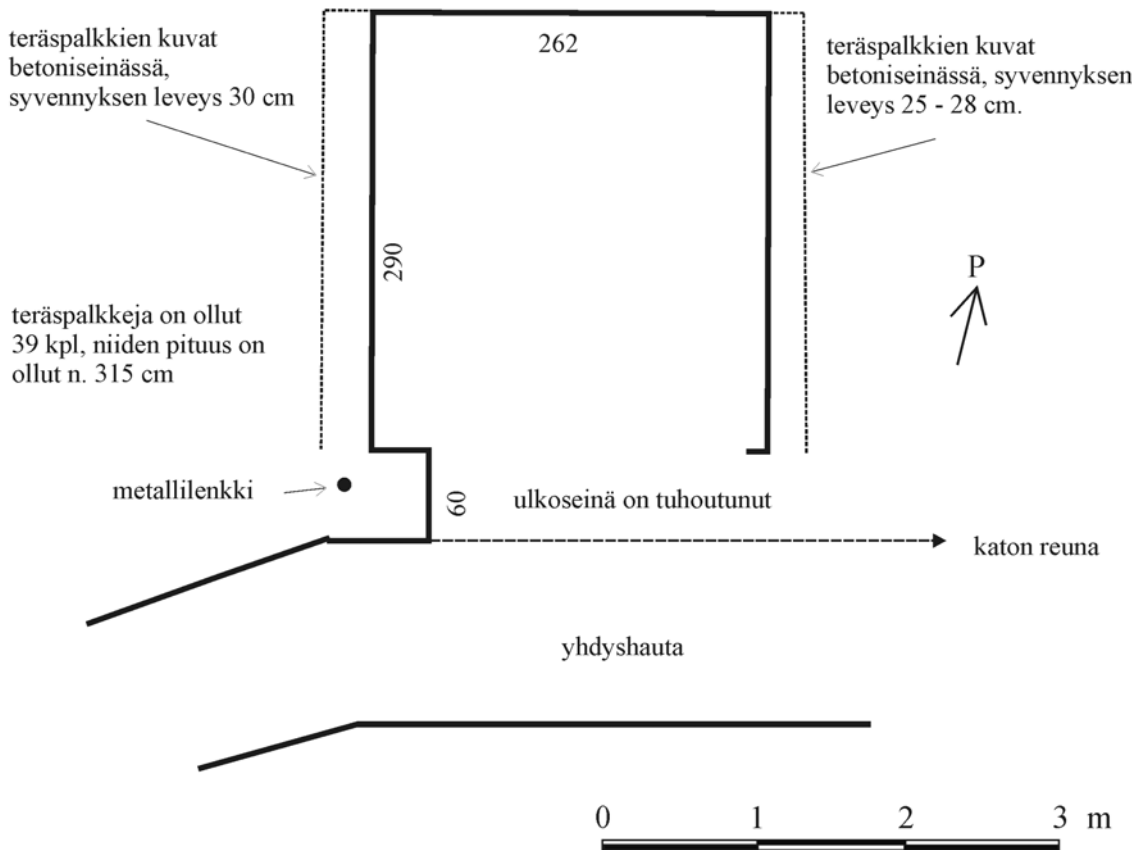
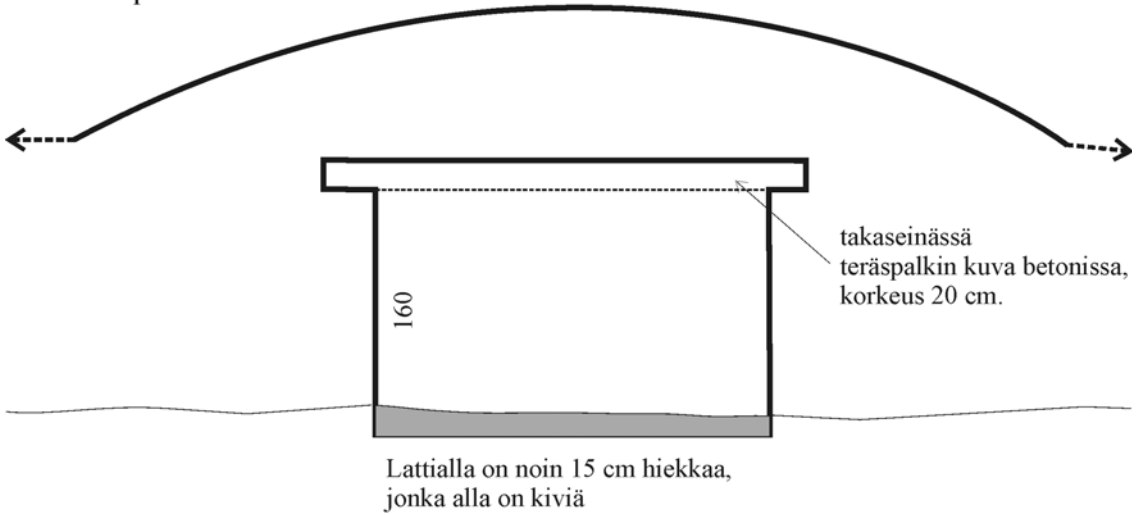
Suojahuone II:8.17

MK 1:50

25.6.2003

Piirtäjä: Virpi Holmqvist

Puhtaaksiirto: JL.

Vantaa, Länsimäki

John Lagerstedt 2003

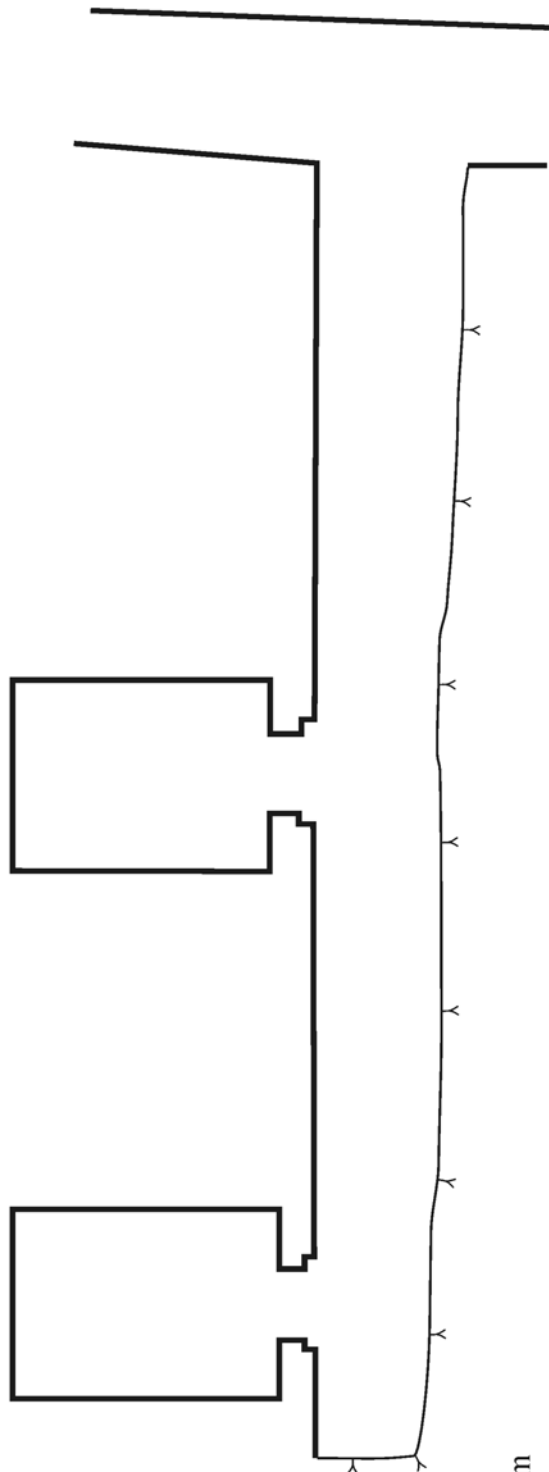
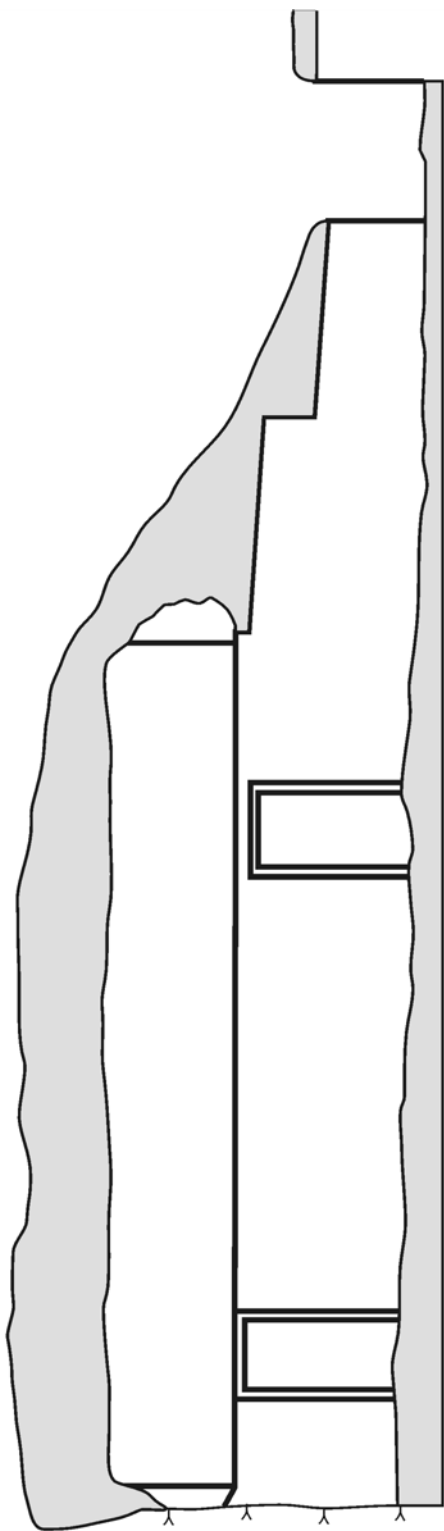
Suojahuone II:7.27

MK 1:75

26.6.2003

Piirtäjä: Virpi Holmqvist

Puhtaaksipiirto: J.L.

Vantaa, Länsimäki

John Lagerstedt 2003

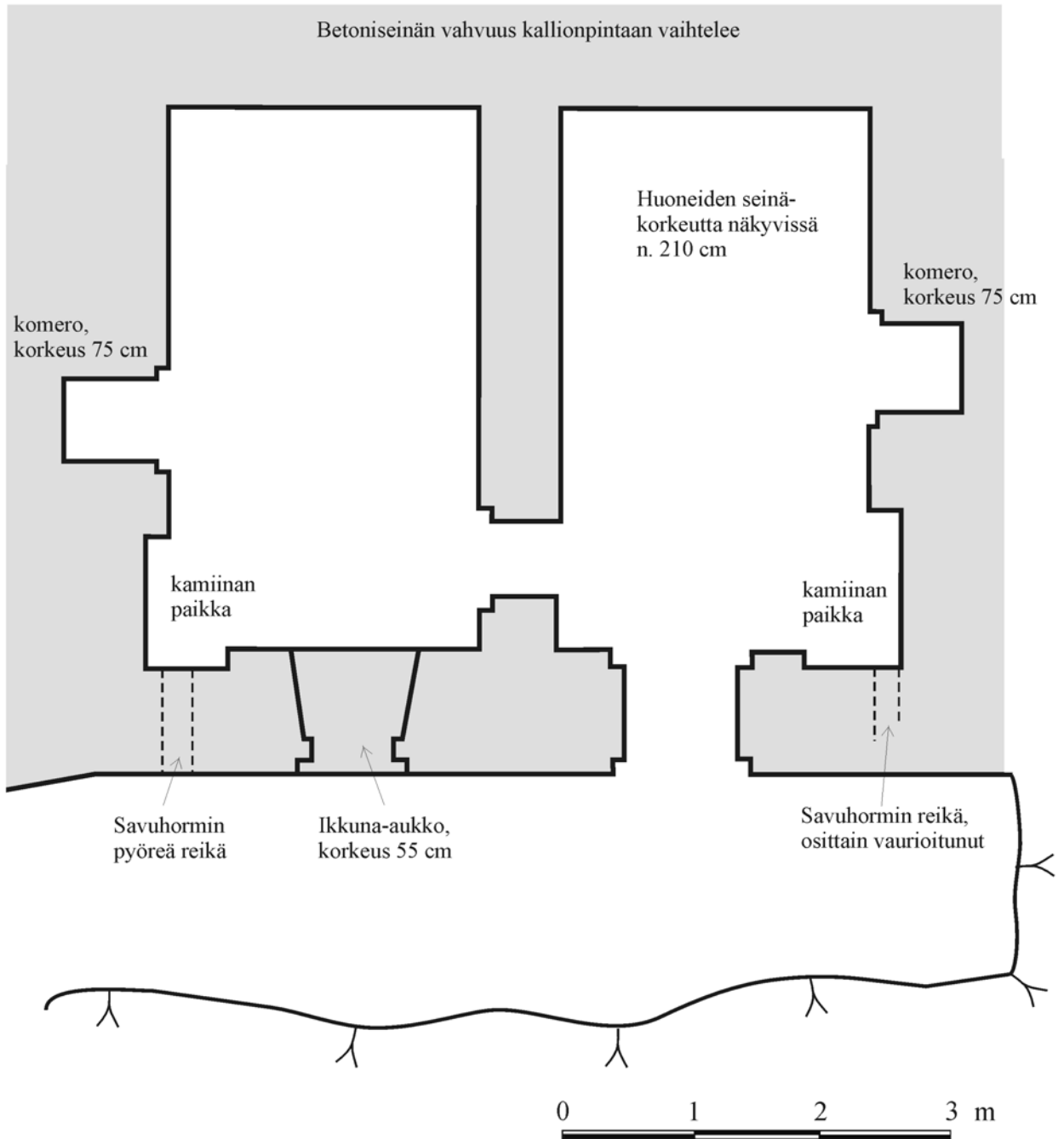
Suojahuone II:1.1

MK 1:50

23.6.2003

Piirtäjä: Virpi Holmqvist

Puhtaaksiirto: JL.

Vantaa, Länsimäki

John Lagerstedt 2003

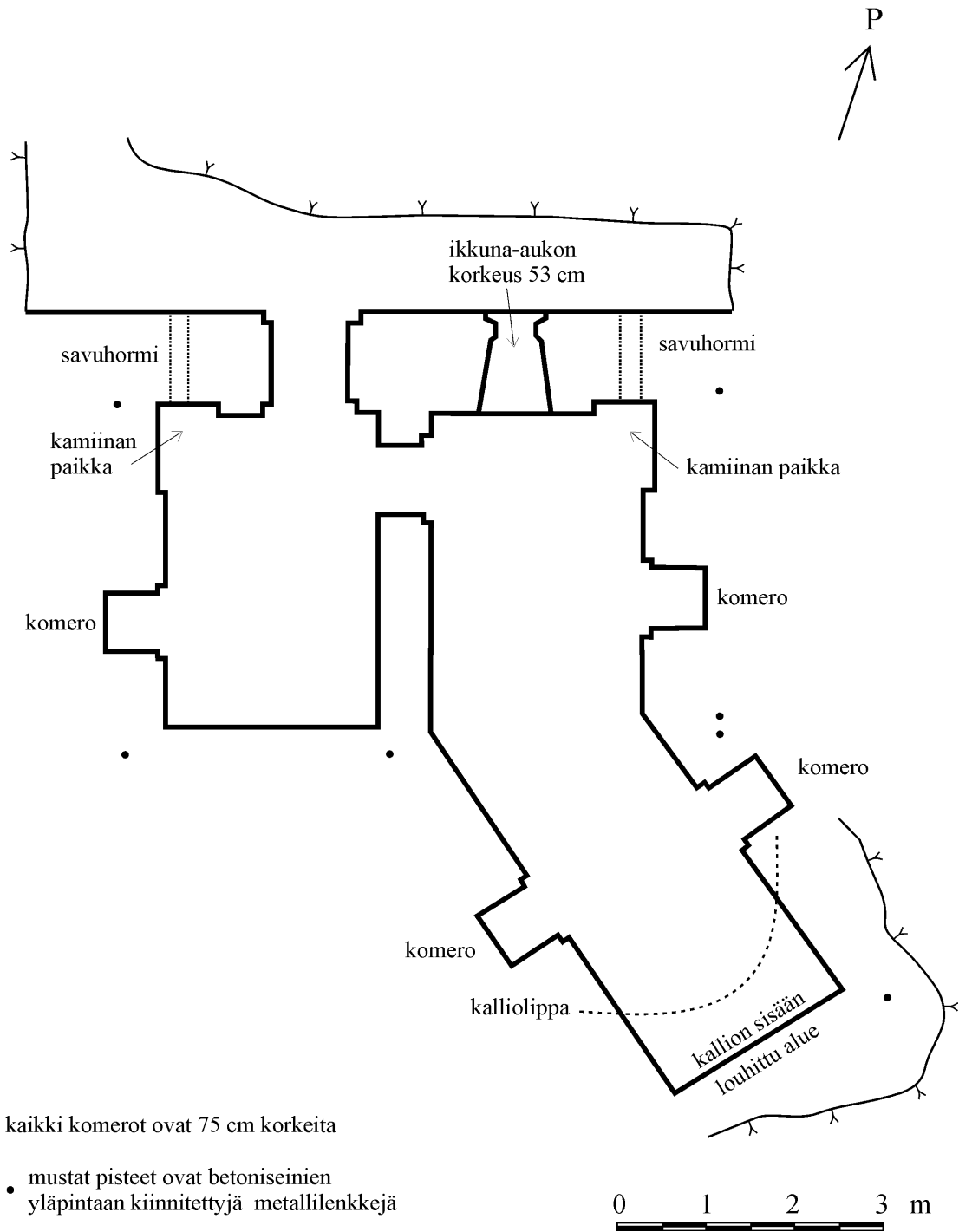
Suojahuone II:1.17

MK 1:75

24.6.2003

Piirtäjä: Virpi Holmqvist

Puhtaaksipiirto: JL.

Ensimmäisen maailmansodan aikainen taisteluhauta Vantaan Länsimäen kohteessa II:7.fg. Kuva: John Lagerstedt 2003.

